

LÁSKY NAČERNO

© Petr Burda, 2017

© Společnost pro queer paměť, z. s., 2017

Obsah

1945.....	5
1946.....	25
1947.....	31
1948.....	37
1949.....	49
1950.....	55
1951.....	57
1952.....	61
1953.....	69
1954.....	75
1955.....	83
1956.....	89
1957.....	99
1958.....	113
1959.....	121
1960.....	129
1961.....	135
1962.....	143
1963.....	157
1964.....	165

1965.....	173
1966.....	191
1968.....	289
1969.....	327
1970.....	349
1971.....	401
1977.....	425

1945

Michal se musí uprostřed mramorového schodiště na chvíli zastavit. A nedá mu, aby nesrovnával své bydlení s Eduardovým. On má jeden záchod pro pět partají, koupelnu změněnou na válečnou chovnou stanici králíků. A jediná místnost má podle prvorepublikového dekretu šestkrát pět metrů.

Dojde ke dveřím a dlouze zazvoní.

„Tak už mě pusť dál, šakale. Doufám, že jsem tvůj první dnešní gratulant.“

Zaprosí v malé neosvětlené chodbičce, s kloboukem v jedné ruce a s koženou taškou v druhé.

„Čekal jsem tě už před hodinou, Michale.“

Zaznělo to jako výčitka.

„Od Karlova mostu jsem šel pěšky.“

Michal si odkládá nejen tašku a klobouk, ale také sako a sundává si kravatu. Už před tím se přezul do modrých, háčkovaných, bačkor.

„Drahý Eduarde, jak víš, tak každého čtrnáctého února je pro mě svátkem. Snažím se tě překvapit vždycky nějakým originálním dárkem. Věř mi, že je to rok od roku těžší. Loni to byl lístek do Národního divadla, ale letos už žádné divadlo nehraje. A tak jsem jel sedmdesát kilometrů za Prahu, a tam

vyměnil s jedním vinařem pět dílů spisů Aloise Jiráska a tři díly Karla Václava Raise, za to, co ti teď předávám.“

V průhledném papíru zabalená litrová láhev se ocitá v Eduardových rukou. Ten pomalu rozbalí papír a podívá se na obsah láhve proti světlu.

„Čtyřicetiprocentní?“

„Údajně šedesátiprocentní. Pálená v Kolíně.“

„Děkuji pánovi. Pátého května se ti odvděčím.“

„A dneska ne?“

Políbí se. Více než přátelsky.

Michal si všímá hromádky protektorátních bankovek na masivním mahagonovém stole.

„To je pro slečnu Miládku. Za lednový úklid. Jsme domluvení, že jí v půlce měsíce vždycky zaplatím za ten minulý. Takže, tak za hodinu, si přijde pro peníze za leden.“

„Až bude mír, vezmeš si jí?“

Eduard se dá do smíchu.

„Od tebe to sedí. A jak bych jí vysvětlil, že bychom spali odděleně?“

Michal se zaboří do hlubokého koženého křesla.

„Narodil ses v roce devatenáct set. Když ti bylo osmnáct, tak jsi narukoval a za měsíc jsi byl v první linii. A i když to byl poslední rok války, přesto jsi byl zraněn. Právě tam. Takže jestli tě má ráda, tak by to pochopila a nenaléhala. Do biografu bys dvakrát týdně chodil s ní, místo se mnou, jednou měsíčně

k tomu přidáš divadlo, aby měla pocit, že chodí do společnosti a já bych k vám dvakrát týdně chodil hrát šachy.“

Eduard to přejde mávnutím ruky.

„Včera jsem jel okolo hotelu Union v Nuselském údolí. A nedalo mi, abych nevzpomněl na doktora Huga Bondyho. Bude to v polovině dubna už šest let, co tam spáchal sebevraždu. I když zemřel na německé klinice a nikdo neví, kde je pohřben, vždycky nám zdůrazňoval, že by to, co děláme, nemělo být trestné, ale měli bychom se držet v ústraní. Snad, až bude mír, tak se k tomu lékaři zase vrátí.“

Michal se podívá na masivní hodiny.

„Bude skoro dvanáct. V kolik si přijde Miládka pro peníze?“

Eduard je klidný.

„Pomilovat se bohatě stihneme. Slyšíš sirény?“

Michal kývne.

„Třikrát dlouze, to nemá cenu ani chodit do krytu.“

Svléká si košili a po chvíli také kalhoty. Do druhé místnosti vstupuje v dlouhých spodkách a s ponožkami na nohou.

Poslední co slyší, je zvuk leteckých motorů. Oba smete tlaková vlna, za několik vteřin také všechno zařízení bytu. Z černé díry se valí dým.

Milada, pětadvacetiletá slečna, oblečená podle prvorepublikových žurnálů, společně s několika dalšími lidmi zůstala po prvních tónech sirény stát na ulici. Z druhé řady na

chodníku vidí, jak se dům rozpadl. Až za chvíli si uvědomí, že zůstala, i přes povinné totální nasazení, bez peněz a bez práce.

Toníkovi je čtyřicet, vysoký a hubený v sepraných montérkách a s rádiou na hlavě stojí u ponku. Tlaková vlna ho smete v dílně ve chvíli, kdy připravoval lepení rámečků na fotografie. První na co myslí je, kam bomby dopadly. Jde před dílnu. Až po chvíli, přes oblaka prachu, rozpoznává kráter. V místech, kde stával léta nepoužívaný sklad. Obrátí se i na druhou stranu, směrem k nádraží.

„Hlavně, že stojí komín. Porada odborářů dneska odpadne.“

Anička, dvaatřicetiletá celkem pohledná žena, Toníkova manželka, je skloněná nad plotnou. Sirény neslyší, jen vzdálený hluk padajících bomb. Sedne si na malé štokrle a chvěje se strachy.

„Jen aby se Toníkovi něco nestalo.“

Zaprosí a sepne ruce k modlitbě.

Tmu prosvětluje malý oheň, okolo kterého sedí několik mužů v kožších. Samopaly na dosah ruky.

Pavol přikládá další polínka do vyrovnané hraničky.

„Američania bombardovali Prahu.“

Oznámí všem mladík u vysílačky.

Toník si podává ruku postupně s deseti muži ve věku od šestnácti do padesáti. Všichni jsou v černém decentním obleku, jako na každé zkoušce pěveckého souboru Dalibor, založeného na podzim roku 1938.

Toník se na delší dobu zastaví u trojice starších mužů.

„Říkali, že včera, třetího dubna, přiletěl prezident Beneš na Slovensko. Asi do Košic.“

Řekne jeden z nich ostatním.

„Potravinový lístky máte?“

Zeptá se ještě při odchodu Toník.

„I peníze.“

František, vysoký štíhlý padesátník, oblečený do dlouhého šedivého raglánu, prochází dřevěnými vraty okolo modrou barvou natřené pumpy a přes trávník s několika slepičinci, zabouchá na malé okno. Chvíli čeká.

Anička, která otevírá dveře, je na okamžik překvapená.

„Dobrý den, strýčku.“

Pozdraví způsobně, ale v hlasu je poznat obavu.

„Stalo se něco... v Ledečku?“

„Neměj strach, maminka je v pořádku a moje sestra taky.“

Uklidní ji František a jde za ní do malé kuchyně s vlhkými stěnami až k oknům.

„Chci jet do Ledečka, ale kdoví jestli něco pojede. Ráno nám na soudu řekli, abychom šli domů, protože na sobotu a na

neděli vyhlásili pracovní volno. A taky nám cpali leták, že Frank povolí Českomoravskou republiku, takže už není Protektorát. Nikdo o ten leták neměl zájem. Tak jsme se v deset hodin rozešli a já jdu k vám, protože z krčského nádraží se sice oklikou, ale nakonec, do Ledečka dostanu.“

Anička si sedne na malou stoličku u kamen.

„Toník by měl už každou chvíli přijít. Mám pro něj jídlo, za chvíli to začnu ohřívat. Vomáčku a knedlík vám dát můžu, ale maso mám jenom pro Toníka.“

František chápavě souhlasí.

„Možná přijde o hodně pozdějc. Já dojel tramvají jen k pankrácké vozovně. Dál už to nejezdilo a to ještě nebylo poledne.“

Toník přišel až za dvě hodiny. Dvacet minut po té, co snědl kousek masa velikosti dětské dlaně, omáčku a čtyři knedlíky zabušil na okno Jelínek.

„Jdeme ke škole stavět barikádu. Pomůžete nám?“

Oba mlčky vstali, Toník se pohazením rozloučil s Aničkou a vyrazili do květnové noci.

„Nebude jí tam smutno. Za chvíli začnou obíhat ženský, jedna druhou, jak by nám nejlépe pomohli. Jo a tu barikádu budeme ze začátku stavět jenom z dlažebních kostek.“

Poučí oba Jelínek.

U dvoupatrové školy už stojí první tři řady dlažebních kostek a před nimi mokrá dlouhá dřevěná prkna.

„Do těch se budou kulky dobře zavrtávat.“

Ocení nápad stavitelů barikády František. A hned každému nabídne ze stříbrné gravírované tabatěrky cigaretu. Vezmou si ji všichni.

Při druhém zabafání zpozorní. Zdáčky se ozývá střelba.

„To by mohlo jít od Braníka. Němci tam mají posádku.“

Odhaduje Jelínek, ale není si stoprocentně jistý.

Pár minut po čtvrté ráno, když se chtělo nejméně spát, rozdál František další porci cigaret. Znovu se dostalo na všechny, poděkoval jenom dvacetiletý Pepa Skřivan.

„Už jste rozdál dvacítku cigaret, vy jste trafikant?“

František se jeho drzosti zasměje.

„Jsem telefonista u soudu na Ovocném trhu. A protože jsem nekuřák a mám sestru na venkově, tak je nemusím za nic měnit. A pak přijde taková chvíle, kdy se něco děje, jako je tahle, a retka se hoděj.“

Pepa si znovu rýpne.

„A co se tady děje? Trčíme tu a čekáme. Já utek před měsícem z rozbombardovaného Lipska. Z periferie, která byla od centra deset kilometrů. Nezůstal tam kámen na kameni. Doma byli posraný strachy, aby mě náckové nechytli a neposlali do kriminálu. Večer co večer zdůrazňovali všem mejm bráškům a sestrám, že o mně nikde nesmějí mluvit. Nás je totiž doma pět harantů, ale každej máme svojí postel. To za totálního nasazení v Německu jsme se vešli na jednu postel i tři. Spát ve dvou byla norma.“

Usměje se vzpomínce Pepa.

„Ale to muselo bejt nepohodlný.“

Řekne s ironií v hlase František,

„Ale ne. Mělo to i svý klady. Ve dvaceti se člověk pro kamaráda rád uskrovní.“

Oba se tiše zasmějí, aby nevzbudili ostatní. František mlčky nabízí Pepovi další cigaretu. Ten znovu nahlas poděkuje.

„Takže ty máš pět sourozenců?“

Pepa po prvním zašluknutí přikývne.

„Já bydlím v Nerudovce, nahoře, pod Hradem. To jedna místnost se samostatným záchodem, ale jsem tam sám a stačí mi to.“

Pepa znovu zhluboka vychutná darovanou cigaretu.

„Co já bych za to dal mít vlastní cimru. To je pro mě zatím jenom sen.“

František vyndává z kapes raglánu nejprve malý papírek a pak ostře ořezanou tužku v papundeklovém pouzdře. Napíše na papírek adresu a Pepa po jejím přečtení souhlasně přikývne.

„Určitě přijdu na návštěvu. Děkuju.“

Možná by ještě něco dodal, ale k podzámecké barikádě se blíží od bývalé Legionářské ulice spěchající mladík. Když se zastaví a rozhlédne, jde rovnou k Pepovi.

„Ahoj, vole. Ty už jsi jim taky zdrhnul? Já hned jak v novinách napsali, že Vůdce padl. Vzali jsme nohy na ramena, za sebou nechali neoblíbený Falkenau, a už v pátek ráno byli v Praze.“

Podávají si ruce.

„Chodili jsme spolu támhle do té školy. A seděli v jedné lavici. Pět let. Máš pro něj taky cigáro? Přimlouvám se za něj, navíc máte stejný křestní jména.“

František vyndá tabatěrku a podává Františkovi dvě cigarety.

„Děkuju moc. Vy jste velitel týhle barikády?“

František ukáže za sebe.

„Pan Jelínek.“

„Jo, ten z velitelství Bílá hora?“

Utrousí s pohrdáním v hlase Pepův vrstevník František. Jde k Jelínkovi a zatřepe s ním.

„Zpráva od našeho velitele.“

Jelínek si vezme brýle, roztrhne obálku, překročí tři spící a jde přímo k Pepovi.

„Potřebujou posílit barikádu u hřbitova. Půjdeš tam?“

Pepa přikývne, podá Františkovi ruku.

„Na Hradě jsme byli jednou se školou. Tak já si to rád zopakuju.“

Tiskne Františkovu ruku dlouze a intenzivně. Pak se otočí a utíká za druhým Františkem.

„Vystřídám tě.“

Řekne Jelínek Františkovi, který se stále dívá za Pepou.

„Nebo se běž podívat k Aničce Burešové, ženský tam pro nás budou vařit snídani.“

František kývne, dojde k Toníkovi, který nespí.

„Jdu se podívat za Aničkou.“

Ženským zbývá tak pět minut k dovaření chudé snídaně. Uvítají, když jim František podá kilový sáček cukru, který vylovil z tašky s proviantem připraveným pro sestru v Ledečku.

Nechaly ho spát ve vedlejším pokoji až do osmi do rána. Zlobil se na ně. Do chvíle než Jelínková, manželka velitele barikády, mu přede všemi řekla, že to nařídil velitel. Pak se ženským přiznala, že musí jít ke Skřivanům, aby jim řekla smutnou zprávu, že jejich Pepa je po smrti. Stejně jako Franta Říhů a další tři. Jejich barikáda u hřbitova dostala od Němců plný zásah. František se vypoťácel ven, zastavil se u vrat s očima plnýma slz.

Cestu kolem potoka jde několik minut.

„Nechal jsem ti trochu melty, ale bude už studená.“

Nabídne Toník Františkovi.

František ukázněně stojí ve frontě, na každém rameni tři pušky. Za ním nervózně přešlapuje kopáč Jelínek, velitel před několika hodinami zbourané barikády.

František mlčky podá staršímu muži v montérkách doklady. Ten je běžně prolistuje.

„Bratře italský legionáři, nadiktuješ mi čísla vrácených pušek?“

František přikývne a pomalu a zřetelně vyslovuje každou číslici zvlášť a pušku pak odloží na dlouhý stůl přikrytý bílými prostěradly.

„Děkuji, bratře. Vidím, že tě přijal i prezident Masaryk.“

František přikývne.

„Na zámku v Lánech. Byl v dobré náladě, svěřil se nám, že viděl film s Voskovcem a Werichem a čte o sobě v knize profesora Zdeňka Nejedlého.“

Jelínek vidí, že on pušky tak rychle nepředá.

„Františku, pomůžeš mi? Já si nechal brejle u Toníka.“

Zaprosí.

František nadiktuje čísla dalších čtyř pušek. Jednu z nich podrží v rukách déle.

„To je předovka z ruské anabáze. Bráškové s nimi prošli až do Vladivostoku.“

„Jak ses dostal na podzámeckou barikádu?“

František se přesvědčí, že nebude zdržovat.

„Bydlím v Nerudovce, v sobotu pátého, jsme na soudu nepracovali a já chtěl jet za sestrou do Ledčeka. Zastavil jsem se u Toníka Burešů, jestli nechce poslat něco tchýni. No a už jsem tam musel zůstat až do dneška.“

Odloží pušku a snaží se dostat k východu.

Starší muž v montérkách vstane a předá Františkovi obálku.

„Díky za to jak jste se drželi. Tyhle potravinové lístky jsou pro tebe.“

František dá obálku do vnitřní kapsy saka a zjistí, že Jelínek už vyšel na chodbu. Tam se tísní desítky lidí. Odkudsi někdo střílí přímo před vchod.

„Ve vedlejším domě je ve sklepě dvacet mrtvých.“

Slyší František vzrušený hlas za sebou. Neotáčí se.

„Podíváme se do vedlejších sklepů?“

Zeptá se Jelínek tónem, který vylučuje jinou variantu.

František mlčky přikývne.

V tmavé místnosti, pod malým okénkem, kterým se větral, teď zcela prázdný, bramborový krecht, našli schouleného kdoví, jestli patnáctiletého vojáčka, v uniformě Hitler – Jugend.

„Škoda, že nemám sebou krumpáč. Praštil bych ho do týla a za pět minut by byl mrtvej.“

Posteskl si Jelínek.

„Já ho nechci zabít, jen poznamenat na zbytek života. Udělám mu jenom to, co Němci dělali našim klukům v zajateckých táborech, za první války. A já se na to jako lapiduch musel dívat. Jestli máš slabší žaludek, tak se radši koukej na protější stěnu.“

Bezvadnou úřední němčinou začne vyslýchat. A kluk odpovídá. Se strachem. Dušuje se, že o postřílených a zohavených z vedlejšího domu nic neví. I Jelínek z barvy hlasu pozná, že mladík s tváří dítěte, nelže. Rozumí jen tomu, že chytili Bruna z předměstí Berlína.

Oba sledují, jak si pomalu zouvá boty, sundává kalhoty a košili a nahými zády se ještě více přimyká ke stěně.

Když vstane a postaví se do pozoru, František začne mluvit česky.

„Ksichtík má jak opařené kuře, ale dole už je hotovej chlap. Ale holku asi eště neměl.“

Ohodnotí chlapcovo mužství dlouhým pohledem a uznáním.

„Já bych se s ním nesral. Půjčím si nahoře pušku a vodprásknu ho. Jako čokla.“

Řešil by situaci nejraději Jelínek.

„Slíbil jsem mu, že ho nezabijeme. Podrž mu ruce.“

Nařídí František a přiblíží se k mladíkovi. Levou rukou ho vezme pod krkem, praští mu hlavou o cihlovou zeď a druhou rukou chytne mladíkův šourek a plnou silou stiskne. Až mu naběhnou žíly na spáncích. Drtí chlapcova varlata nekonečně dlouho. Přestane, až když má na hřbetu ruky krev.

„Nein, bitte, nein. Mutti, mein mutti.“

Křičí nahý mladík a sesune se k zemi. Pláče. Všimne si, že má ruce od krve. A znovu začne naříkat, volat maminku a mnohem hlasitěji přiznává Františkovi, že je ještě panic.

„Tím taky do konce života zůstane. Rozmačkal jsem mu je. Byla to oplátka za zajateckej tábor. Jdeme.“

Zavelí František.

Toník stojí u otevřeného okna. Pohladí si pleš a ruce otře do šedivého pomačkaného saka z válečné náhražkové látky.

„Musíš se mu, Toníku, za nás ženský, omluvit. Gábová upekla vánočku a Chroustová sehnala hovězí maso, na guláš. Jenže to bylo před týdnem. Dneska je to horší, nejsou lístky a bereme až v pondělí.“

Naléhá Marcoňová v nepadnoucích zašpiněných montérkách na Toníka.

„Von to pochopí.“

Odbude jí Toník mávnutím ruky.

„Snad máš pravdu.“

Hlesne už u polstrovaných dveří.

Toník se podívá na hodiny i nástěnný kalendář. Poslední květnová sobota, tři hodiny odpoledne.

Otevřeným oknem proniká do prostorné kanceláře hluk.
A po té krátký potlesk.

Po chvíli slyší Toník dvoje kroky a nesmělé zaťukání, které tlumí polstrování.

Jde otevřít, jen na vteřinu je překvapen, že společně s Kopistou, vstoupí do kanceláře ještě mladší muž, snad dvacetiletý.

S Kopistou se Toník dlouze obejmě, mladíkovi podá ruku.

„Sedněte si. Schovával jsem si pro vás alespoň pár cigaret. A ženský se moc omlouvají, mysleli, že přijedete už před týdnem, tak napekly a navařily, nakonec to při nedělní šichtě musely samy sníst. A chutnalo jim. Poslední roky bylo málo jídla, margarín dělali z uhlí a marmeláda byla z řepy.“

Kopista odmítne Toníkem nabízené cigarety.

„Ženský nám udělaly špalír. Přišlo mi to hodně dojemný a Hans se rovnou rozbrečel.“

Mladík se usměje a pak řekne to, co právě cítí.

„Za slzy by se neměl nikoho stydět. Posledních pět let jsem viděl řeku slzí. Nechtějte po nás, abychom teď a tady vzpomínali na koncentrák. Snad časem. Můj přítel o vás hezky mluvil už od hranic. Moc si vás váží.“

Toník je chvíli v rozpacích.

„To víš, mládí. Co na srdci, to na jazyku. Hans mi moc pomohl, když zabili tátu. Ani jednu noc se ode mě nehnul. A utěšoval mně. Někdy ti o tom budu vyprávět. Ty jistě pochopíš, že teď se musíme v první řadě dát dohromady. Ale mám zájem o to, co se děje ve fabrice.“

Marcoňová vejde s tácem alpaky, na něm tři kouřící hrnky s kávou.

„Je to náhražka, o pravé kávě se nám může tak akorát zdát.“

Hans opatrně bere tác, pokládá hrnky na mramorovou desku stolu a tiše poděkuje. Německy. Dlouze se dívá na malou kávovou lžičku, zamíchá a šálek uchopí tak, že má až nepřirozeně vyvrácený malíček.

„Až to dopijeme, tak nás provedeš po fabrice. Kam všude padly bomby?“

Toník jen usrkne horkou žitovku a staví hrnek před sebe.

„Komín to vydržel, zeď u kolejí ne. A taky dvě kůlny na rohu před vrátnicí. I tak to byla paseka. Němci nedovolili, abychom to uklízeli, tak jsme začali až předminulou neděli. Ale do konce měsíce to zvládneme. Vedlejší fabrika dostala plný zásah, skoro celá shořela. Nám to výrobu nabouralo jenom dva

dny. Z toho měl pan Zellmann, největší radost. Šestého dopoledne vyraboval trezor a utekl zadní brankou na Vršovické nádraží.“

Kopista odkládá prázdný hrnek na alpakový ták.

„Tak půjdeme?“

Toník vstane, zavírá okno, před tím udělá na venkovním skle dvěma prsty šmouhu.

„Nedá se to umýt. Ženské se o to už třikrát pokoušely. První den to jde, pak se ten prach z trosek znovu zvedne a zase je z toho bláto.“

Ve dveřích se Kopista rozhlédne po kanceláři.

„Toníku, z téhle kanceláře se už nestěhuj. Jako předseda odborů kancelář potřebuješ.“

Obejdou první i druhou hromadu sněti rozbitých cihel a ohořelých kusů dřeva. Všichni tři se zastaví před přízemní zděnou stavbou.

„Vypínáte v sobotu pece?“

„Ženský přijdou ráno na krátkou šichtu. Tak první dvě nevypnuly.“

Odpoví pohotově Toník na Kopistovu otázku.

„Rádi bychom se tam podívali. Půjdeš s námi?“

Toník jde jako první. Betonové schody jsou příkré a dřevěné dveře jdou těžko otevřít.

„Je to tvoje fabrika.“

Z Toníkových úst to nezní zle.

Navíc Kopista dělá, že to přeslechl. Jde mu o důležitější věc.

„Sundej to, chceš pomoci?“

Hans kývne.

Kopista sundává Hansovi nepadnoucí sako a přes hlavu mu velmi pomalu přetahuje bílé triko s dlouhými rukávy. Teprve po chvíli si Toník uvědomí, že Kopista Hansovi rozepíná památku na koncentrační tábor. Pruhované sako se dvěma trojúhelníky. Červeným a růžovým.

„Já tam měl Davidovu šesticípu hvězdu.“

Ukazuje Kopista na trojúhelníky.

Toník se zalekne Hansova nahého těla. Na zádech plného boláků, vpředu s narýsovaným hrudním košem, na ruce s vytetovaným číslem.

Kopista otevírá krajní pec a vhazuje sako do ohně.

Dívají se do plamenů.

Toníkovi neujde, že se Kopista s Hansem obejmou a dlouze políbí. Stejně tak ho Kopista políbil před deseti lety cestou z Lesního divadla v Krči na nádraží.

„Vidíš, jak snadno ses toho cejchu zbavil.“

Řekne tiše plačícímu Hansovi Kopista.

Toník silou zabouchne dřevěné dveře a vyjde po příkrých betonových schodech.

Před vchodem do kancelářské budovy podá Kopista Toníkovi ruku.

„Máš skoro pět hodin, už jed' domů, a Aničku pozdravuj.“

Toník se poprvé usměje.

„Ty si ještě pamatuješ, jak se jmenuje? Vyřídím jí to. Bude ráda. Kam půjdete spát?“

Kopista ukáže Toníkovi žlutou úřední obálku s červenou voskovou pečetí.

„Ráno jsem dostal klíče od vily.“

Pavol ve vojenské uniformě se hrdě prochází po nádraží. Samopal už odevzdal a má několik dnů volna, před slavnostní přehlídkou na Staroměstském náměstí. Na ubikaci kamsi na konec Žižkova a Hrdlořez se mu ještě nechce. Zase by až do noci hráli karty a pili pálenku. Milada táhne velký papírový kufr, jaký se používal na převoz potravin z venkova do metropole.

„Možem vám pomoct', slečna?“

Nabídne se Pavol a zjišťuje, že Milada bez přemlouvání souhlasí.

„Mám tady schůzku s kolegyní. V tom kufru je cement, který shání už dva měsíce.“

Pavola fakt, že v těžkém kufru, který hrozí každou vteřinou protržením, je pytel cementu, nevyvede z míry.

„Až ten kufor predátě, tak pojděť domov? Mohol by som vás pozvat do miestnej kavárne na čaj. A spoločne byzme mohli

počúvať prejav pana prezidenta Beneša, ktorý dnes prijel do Prahy?“

Milada tiše prikývne a pak se zeptá.

„Vy jste ze Slovenska?“

Pavol prikývne a predstaví se po vojensku.

„Partyzán Pavol Hruška z Turzovky. To je kúsok od mesta Čadca.“

Milada začne mávať a po chvíli se z davu oddělí mladší žena, vrstevnice Milady. Podobně jako Milada je oblečena do kostýmku z předválečné látky.

„Moc ti děkuju, Miládko. Odvezu to našim. Kolik to stálo?“

„S tím si nelam hlavu, Věrko.“

Věra si všimne Pavola. Popadne kufr a naznačí Miladě, že by s ní ještě ráda mluvila.

„Půjdu tě vyprovodit před nádraží. Počkáte na mně, Pavle?“

Pavol prikývne.

„Samozrejme. Ale vráťte sa brzy. Abychom spolu mohli počúvať ten prejav pána prezidenta Beneša.“

Milada prikývne, ucho kufru je příliš úzké, aby mohly těžký papírák naplněný cementem, nést obě.

„Pověz mi holka, kde jsi přišla k tak hezkému mužskému?“

Vyzvídá Věra.

„Je to Slovák. Partyzán.“

„Já bych klidně chodila i s Rusem. Kdyby byl tak hezkej, jako ten tvůj. Tak už se vrať, ať ti ho ňáká nepřebere.“

Milada chce Věře okamžitě pomoci.

„Tak přijď v neděli na oběd k nám, do koloniálu. Chodí k nám na oběd Armén. Major Rudé armády. Hezkej mužskej.“

Věra přikývne na souhlas, Milada se vrací zpátky do přeplněné haly.

František sedí společně s Anežkou u skromně prostřeného vánočního stolu. V rohu sváteční místnosti se krčí malý stromek se dvěma rozsvícenými svíčkami a několika ozdobami. A také s už před válkou vytištěným betlémem.

„Všechno dobře dopadne, když si to sami neposereme.“

Zhodnotí politickou situaci František.

Anežku však zajímá něco jiného.

„Teď, když už je po válce, tak se oženíš?“

František se zasměje a blahosklonně opáčí stejným tónem.

„A ty se teď, po válce, vdáš, sestřičko?“

Anežka vstane a zesílí rádio, pokojem zaznějí česky zpívané koledy.

„Poslechneme si půlnoční z rádia, nebo pojedeme do kostela?“

František pokrčí rameny. Ale je na něm vidět, že nechce opustit atmosféru od rána vytápěného pokoje.

1946

Toník sedí za stolem, telefonuje a Marcoňové gestem ukazuje, aby přišla později.

Když položí sluchátko do vidlice, stiskne zvonek na rohu stolu.

Marcoňová se vzápětí objeví.

„Soudruhu předsedo, rád by s vámi hovořil pan Kopista. Čeká na vás v kavárně na Zámecké. A byl tu soudruh z Pankráce a přinesl dva lístky na popravu Karla Hermanna Franka.“

Toník vstane, vezme si ze skříně dlouhý kabát v barvě slonové kosti a ze židle koženou mírně odřenou tašku.

„Radši bych s ním mluvil tady. Kdyby se něco dělo, tak za mnou pošlete Bukoviče.“

Marcoňová souhlasně kývne.

Toník jde rychle, ve vratnici jen kývne a vyhýbá se dířám na asfaltovém chodníku.

V kavárně je poloprázdno, Kopista sedí zády ke vchodu u krajního stolku.

Ještě než Toník dosedne do polstrovaného křesla, Kopista u starého číšníka objednává pro Toníka kávu.

„Jsi hodný, že jsi přišel. Nechtěl jsem to projednávat u tebe v kanceláři, jde o mojí soukromou prosbu, musíš se přimluvit za Hanse. Neumím si představit, že by ho zavřeli.“

„Co se stalo tak hrozného?“

Kopista dává před Toníka dva hustě popsané listy. Ten si vezme brýle a začte do textu.

„Co ho to napadlo?“

Zeptá se, když Kopistovi vrací kopii protokolu.

„Chtěl těm lidem pomoci. Jako vězni koncentračního tábora máme nárok na vyšší přiděl potravinových lístků...“

Toník Kopistu přeruší.

„To je správné rozhodnutí. Já jsem pro něj taky hlasoval. Za války jsme s potravinovými lístky taky všelijak čachrovali, aby se rodiny těch, co byli zavření, měli lépe. To jsme riskovali pro vlastní lidi. Jenže on pomáhal Němcům.“

Kopista kývne a ztiší hlas.

„Jenže pro něj jsou to jeho vlastní lidi. Nezapomínej, že on byl říšský Němec. Jeho tátu, známého komunistu, Němci zastřelili. Lékař teprve šestnáctiletému Hansovi poradil, aby rychleji zapomenul na vraždu, kterou viděl na vlastní oči, že by měl chodit jednou dvakrát týdně do intelektuálních kaváren. Během jedné razie ho zatkli. Při výslechu mu ukázali hlavu matky naloženou do formaldehydu. Omdlel. Zmlátili ho a skončil v koncentráku.“

Toník dopije kávu a přikývne.

„Může se za něj ještě někdo přimluvit?“

Kopista vypočítává na prstech.

„Lidi z Židovské náboženské obce, bývalí vězni, bojovníci proti fašismu, několik průmyslníků. Kdoví jestli to bude stačit. Vyslychali ho dva pánové v civilu. Korektně. Seděl jsem ve druhé místnosti. Měl bys vědět, že chodíme k psychiatrovi, abychom vytěsnili zážitky z koncentráku. Hans má hrozné sny. Křičí ze spaní, zdá se mu, jak ho kápoové násilím dovedou do táborové nemocnice, na kastraci. Když leží na operačním stole, tak mě prosí o pomoc, ale já tam nejsem.“

Toník na Kopistova slova tiše přikývne.

„Promluvím s lidmi z naší partaje. Víím, že to teď Němci mají těžké. Ale tomu se nesmíš divit. Lidi si budou dlouho pamatovat ten strach a ty mrtvé, nejen za povstání.“

František si myslí, že se na dvůr pankrácké věznice vešlo více než pozvaných pět tisíc lidí. O dvě řady dál stojí Jelínek, a když přivádějí Karla Hermanna Franka vzrušením ani nedýchá. Toník je překvapen strhanými rysy tváře člověka, který je o pouhých sedm let starší, než on. Když kat Franka oběsí, lidé v prvních řadách si nahlas úlevně oddechnou.

Pavol ve vyžehlené vojenské uniformě, s několika vyznamenáními, nervózně klepe prsty levé ruky do mramoru kavárenského stolku. Přestane až ve chvíli, kdy přes okno vidí přicházet Miladu.

„Promiň, že jdu pozdě, ale našla jsem si novou práci.“

Usmějí se na sebe.

„Nič si tuná nedáme. Sedneme na tramku a pojedeme na Sporžilov. Ty máš novou prácu a já zohnal nové bývanie. Jednu miestnosť, ale vo vilke u jedného dvostojníka, ktorý išel so Svobodou z Buzuluky až do Prahy.“

„Ale já s tebou bydlet nebudu. Nastoupíme s Věrou do pohraničí. Koloniál nás všechny neuživí, zboží je málo, tak pojedu do Chomutova a naučím se prodávat. Můžeš za mnou každou neděli jezdit.“

Majitel koloniálu Šulc s manželkou, Milada, Věra se svým Arménem a básník Jaroslav Seifert sedí u prostřeného stolu, skončil skromný nedělní oběd, je čas na cikorku a doma upečenou bábovku. Armén v uniformě kapitána Rudé armády pohladí Věru po vlasech.

„Němagu za vámi do Chomutova. Nesmím se vzdálit z Prahy.“

Věra viditelně posmutní.

Šulc chce pozvednout náladu a začne špičkovat Jaroslava Seiferta.

„Teď, když balím vajíčka na nakládání do vodního skla, tak čtu staré noviny. A zdá se mi, Jaroušku, že v těch reportážích z Německa jste jim lezl trochu do prdele.“

Básníka to nerozhodí.

„Já myslel, že mi spíš budete vyčítat, že jsem v jednadvacátém roce, v Karlíně zakládal komunistickou stranu.“

Milada se nakloní k Věře.

„Představ si, že jsem měla sen o Pavolovi. Potkala jsem ho před Židovským muzeem, v ten den, co ho letos otevírali, stál tam v civilu, měl černou jarmulku na hlavě, já se ho zeptala, jestli bych tam nemohla chodit uklízet. On se na mně usmál, řekl, že tam je potřeba košer úklid, tak, abych se nezlobila. Odškodní mě pozváním do Národního divadla, kde třináctého května, můžeme společně vidět Prodanou nevěstu.“

Obě se dají do smíchu.

Připojí se k nim i Jaroslav Seifert.

1947

„Právě dneska jsou to tři roky, co můj bratr s tátou vyletěli kremačním komínem.“

Říká smutně Kopista a všichni přítomní na více než minutu zmlknou.

Toník stojí vedle skupinky mužů v černých, na míru šitých, oblecích z předválečné kvalitní látky. Trápí ho, že nezdá důvod, proč z padesáti zaměstnanců, pozval Kopista na privátní vzpomínku právě jeho. Ten vycítí Toníkovu osamělost a po nezbytných kondolencích jde právě k němu.

„Toníku, ať dostanu lepší náladu, vyprávěj mi o oslavě narozenin soudruha předsedy vlády. Naše obdivovaná paní Marta, si tam, prý, zase uřízla velkou ostudu. Tituláře a vojenské přidělence zvala k tabuli stejně, jako na vesnici zvou k zabíjačce. Umí vůbec alespoň rusky, nebo jenom moravsky?“

Toník pokrčí rameny a vezme si nabízené deci bílého vína.

„Marta podala Anče ruku. Mě pozval Ruda Slánský.“

Mladý Kopista mávne rukou.

„To asi byl zážitek. Dvě hodiny se ponižovat za trochu žrádla. A co Kléma? Zase jí měl jak z praku? Ten bude tak dlouho chlastat s ruskými oficíry, až se jednou ráno probudíme a bude z nás další sovětská socialistická republika. Jenže to já

potřebuju vědět nejmíň o měsíc napřed, abych mohl odjet do Ameriky, nebo do naší filiálky v Londýně.“

Toník pokrčí rameny.

„Ruskou republikou určitě nebudeme. To chtěl za války Husák pro Slováky a pak si to rozmyslel.“

Kopista se nedá.

„Ale Zakarpatskou Ukrajinu nám ukradli.“

Toník se pousměje.

„Vyprávěl mi Ivan Olbracht, jaká tam byla bída. Nejen mezi Židy. A sám víš, že úředníky, vojáky a učitelé tam posílali za trest. Myslím, že si oddechneme, že tam nemusíme dávat peníze.“

Kopista jde ještě blíže k Toníkovi a ztiší hlas.

„Asi se divíš, proč ti to všechno na rovinu říkám. Ale já už tuším, že až se to v téhle zemi obrátí, tak ty jsi jediný, kdo má na to, aby naši fabriku řídil. Táta mi to řekl několikrát, lidi tě mají rádi, když jsem tě včera doporučil na ministerstvu, prošel jsi bez námitek, protože jsi ve svojí partaji dobře zapsaný. Přes válku sis jako předseda odborů udělal jméno. A ten nápad založit pěvecký soubor hned v prvních dnech okupace byl tvůj, a já dodneška nevím, jak šikovně jste to udělali, že vás nikdo neudal, že pomáháte těm, co byli zavření, nebo v ilegalitě. Tátovi bylo jedno, že jsi u komunistů, hlavně, že jsi mu nezaložil rudou buňku přímo ve fabrice. No a teď budeš mít zelenou. A k tomu ti gratuluju.“

Toník se znovu napije vína a je čím dál rozpačtější.

„Prosím tě, jak já můžu ředitelovat fabrice s padesáti lidmi, když mám jenom pět tříd základní školy?“

Kopista se poprvé od začátku pietního setkání hlasitě zasměje.

„Vzdělání je dneska na obtíž. Řekni sám, k čemu mi je, že umím plynně německy, francouzsky, anglicky, rusky a nezapomněl jsem ani latinu, kterou jsem se učil ve škole? Abych odmaturoval, tak mi táta platil kondice a dneska jsem si v novinách přečetl, že v Moskvě otevřeli institut, kde můžeš za půl roku odmaturovat, i když přijedeš z tajgy a jsi negramotný. A oni to pokládají za úspěch.“

Toník se rozhlédne kolem a nápadně ztiší hlas.

„Moje máma je válečná vdova ještě z první války. Vychovala tři děti a troufla si koupit na hypotéku domek. Když podepisovala smlouvu, tak radši udělala tři křížky, aby notář neviděl, jak těžko se jí píše.“

Kopista přikývne.

„Promiň, nechtěl jsem se tě dotknout. Tak mi alespoň řekni, jestli po té oslavě něco bylo? Máš nejvyšší čas, abys nedělal syna skoro v padesáti, jako táta mně.“

Toník se napije a je vidět, že i tohle téma v něm vyvolává nervozitu.

„Šampaňské sice udělalo svoje, ale myslím, že z toho mráčku pršet nebude.“

Kopista podá Toníkovi ruku.

„Škoda. Vidím, že my tři tuhle zemi nezalidníme. Hans ti moc děkuje, dneska je v Teplicích. Vyřizuje si doklady. On by se tu necítil dobře, protože bratra i tátu spaloval právě on. Ale já zatím nejsem schopný o tom mluvit. Děkuji, že jsi přišel. V kuchyni si vyzvedni balíček pro Aničku. Snad jí potěší pár konzerv od UNRY a dva balíčky čokolády, kávy a čaje.“

Toník přikývne.

„Děkuji ti, i za ní.“

„Nemáš zač.“

Pavol chodí po bytě a dívá se z okna na potmělou spořilovskou ulici.

„Na Slovensko sa už nevrátím. Chci mít domov tady. Zajtra zajdu na sekretariát k partyzánom, zoženem si prácu. Ved' čítať a počítať umem, len s písaním mám problém. A česky sa tiež naučím. Na hlídky som jezdil s židovskými partyzánmi, čo mali vlastné koně.“

Milada jen tiše přikývne.

Teprve po chvíli se odváží k výčitce.

„Možná už letos budu rodit a pořád jsem Šulcová.“

Pavol to vyřeší pohlazením po vlasech a už mnohokrát řečenou větou.

„Neboj. Dočkáš sa.“

Milada se usměje a pohladí zvětšující se břicho.

„Když to bude holčička, tak by se měla jmenovat Eliška, po mojí babičce. A kluk Petr.“

Pavol přikývne.

„Pavol bude až ten další.“

1948

Toník jde po rozbitém chodníku s neuklizenými sněhovými zmrázky a dívá se na potok a popraskané fasády přízemních domků. Na některých je znát tři roky staré stopy po střelbě prchajících nacistů, kterým postavili do cesty barikádu. Stála v nejužším místě silnice vystavěná z dlažebních kostek podzámecké ulice.

Němci, ustupující k nedalekému nádraží a vzdálenější nemocnici za kopcem, barikádu objeli po vedlejší cestě. Nepočetnou skupinu bojovníků ve věku od šestnácti do padesáti let postrašili krátkou vzdálenou střelbou. Teprve den po skončení povstání se dozvěděli, že o kilometr dál skupina patnáctiletých kluků z Hitler-jugend zastřelila dvě desítky lidí. Ze vzpomínek na barikádu, která byla tím jediným, co tichou ulici ve dvacátém století zapsalo do historie, se Toník ostrým stříhem vrací do současnosti. Má za sebou den plný zážitků, jejichž přesah intenzivně cítí. Ráno, přesně v pět, se všichni muži bez rozdílu věku, sešli u malé kapličky se sochami svatého Antonína a svaté Anny v životní velikosti, vyšlápli táhlý kopec jako po jiných šest dnů v týdnu. Vydali se přes rozlehlé pláne, kde mráz zalézal za nehty a pálil do nekrytých částí tváří, aby o poznání ustal na rozlehlém prostranství, kde se formovalo čelo průvodu připravené dojít až na Staroměstské náměstí. Zrychluje

krok, uvědomuje si, že by si měl pospíšet. Anička s ním na Staroměstském náměstí nebyla a teď jistě napjatě poslouchá rádio, aby se dozvěděla, co se tam vlastně událo. Až půjdou za několik dnů do kina, možná se ve filmovém žurnálu Toník uvidí. Kameramani měli sektor jen pár desítek metrů od nich. Když je uviděla Marcoňová, začala mávat praporem a hlasitě skandovat, až jí natočili.

Toník má pro Anču ještě jinou zprávu, než tu ze Staroměstského náměstí. Konečně se budou stěhovat z domku u potoka, na jehož dvorku každý letní večer běhaly krysy a začátkem podzimu se na jedné ze stěn malého bytu objevila velká mokrá skvrna a zmizela až po prvním letním vedru. Dřevěná vrata otevírá až na třetí pokus kvůli zamrzlým pantům. Jde opatrně po kluzkých, místy vydrolených dlaždicích, půlících malý zasněžený dvorek. Zaťuká na okno a čeká, až mu Anča přijde otevřít.

„Aničko, vyhráli jsme.“

Dá průchod přes den nahromaděným emocím a políbí ji na tvář.

„Teď už to bude všechno jenom krásné. Příští týden se z téhle myšárny stěhujeme, do třípatrového činžáku na Pankráci.“

Pavol sedí v zešeřelé hospodě, je posledním hostem, ale hostinský ho nevyhání. Naopak přinese pro oba dalšího velkého

panáka rumu. Beze slova si přituknou a oba vypijí nahnědlý alkohol na ex.

Teprve po chvíli Pavol zakřičí na celou místnost.

„A prečo ten minister Nosek tak hovoril o Jánú Masarykovi. My partyzáni, sme pána Masaryka mali rádi a počúvali jeho relácie z Londýna.“

Hostinský jen pokrčí rameny, sebere obě skleničky a nalévá do nich další rum.

Mladík ve viditelně přešíváném obleku z válečné buničínové látky svírá v ruce kyticí rudých karafiátů zabalenou v novinách. Projde kolem anglikánské budovy z červených pálených cihel, je vidět, že do renomované porodnice k Apolinári nejde poprvé. Schody do druhého patra vyběhne bez jediného klopýtnutí. Zastaví se až u dveří nemocničního pokoje. Zaklepe na dveře a pomalu je otevírá. Zhlédne pět lůžek a jednu přistýlku ze dvou matrací a zapraného bílého prostěradla.

„Moc se tu nerozhlížeš. Rodí se teď hodně dětí a porodnice to nezvládají. Tak se tu mačkáme jako sardinky.“

Řekne s omluvou v hlase drobná pihovatá dívka.

„Ale dneska při vizitě mi doktor říkal, že tak dva až tři dny před porodem mě dá na lepší pokoj.“

Dívka gestem naznačí Mladíkovi, aby s ní šel na chodbu. Nechce, aby jejich rozhovor monitorovalo všech pět rodiček. Až v polovině chodby začne Mladík mluvit.

„Jdu se s tebou rozloučit. Zítra v šest hodin ráno letíme. Pak nás čeká cesta lodí. Za měsíc už budu ve Svaté zemi. Hned jak budeš moci po porodu napsat, tak dopis předej doktoru Steinovi, ten bude znát moji izraelskou adresu. A drž se. I když nebudu v Praze, budu s tebou.“

Dívka jen bez hlesu kývne.

„Doktor Stein říkal, že bych měla rodit třiadvacátého.“

Mladík jí konečně podá kytičku už povadlých karafiátů.

„Jestli to bude holčička, tak si jí pojmenuj, jak chceš. Ale jestli se narodí kluk, tak ať je to Petr.“

Dívka se zarazí.

„Ale tvoje matka chtěla Davida, nebo Daniela.“

Mladík se obrátí kolem sebe, aby se přesvědčil, že je nikdo neposlouchá. Snaží se mluvit tiše.

„Život nás naučil skrývat přesvědčení. Petr se teď, po válce, bude jmenovat každý třetí kluk. Je to stejně židovské jméno jako David nebo Daniel. Nechci, aby prodělal osmý den obřizku. Klidně ho nech pokřtít. Když se tam dobře uchyтім, tak přijedete za mnou. Možná už na další Roš chodeš budeme všichni spolu.“

Dívka silně stiskne Mladíkovu ruku a zkříví tvář bolestí.

„Radši už vrať zpátky na pokoj. Vidím, že ti není dobře. A drž se.“

Dívka kývne, udělá v hlubokém předklonu několik kroků a zůstane stát u velkého gotického okna do chvíle, než Mladík

vstoupí na první schod. Utře si rukou slzu z tváře a s vypětím všech sil se dobelhá k matracím v rohu pokoje.

Lékař neurčitého věku v sepraném bílém plášti odsune několik listů hustě popsaného papíru před sebou.

Zhoupne se na staré rozvrzané židli a promne si oči unavené od mihotavého světla malé žárovce v lustru na vysokém stropě.

„To se, kurva, nedá zvládnout. Ze sociálky nám posílají žádosti o adopci pěti holčiček ve věku maximálně do dvou let, a nám vozí z porodnice samé kluky.“

Starší žena s viditelně připevněným odznakem sesterského stavu na čistě bílé erární blůze jen mávne rukou.

„Tím se nezabývejte, pane doktore. A jestli se rodí víc chlapečků než holčiček, tak bude asi zase brzy válka.“

Lékař se na sestru ani neotočí.

„S válkou nestrašte, Voráčová. A podejte mi karty přírůstků a přivezte mi sem ty drobečky, ať se na ně podívám.“

Na doktorův stůl přistane pět novotou zářících papundeklových desek. Když doktor slyší, že sestra s vozíkem transportujícím novorozence odjela, čte si ve statusech nahlas.

„Petr, narozen dvacátého třetího srpna několik minut po půlnoci, komplikovaný porod císařským řezem, rodička zemřela v půl třetí ráno na vnitřní krvácení. Otec nebyl informován, v té době už nežil. Loď do Izraele byla potopena. Podle posledního přání matky se jmenuje Petr. Novorozenecká prohlídka odhalila

malý rozštěp rtu a srdeční arytmii, rentgenologicky ještě neprokázanou. Vzhledem ke zdravotním rizikům doporučuji trvalé nezrušitelné osvojení, pokud k němu dojde. Podepsán doktor Stein.“

Doktor odloží kartu, vstane a podívá se na dlouhý stůl s pěti malými řvoucími uzlíčky v povijanech.

„Moc dobře vám ten život nezačíná, kluci. Žádná revoluce se s malými dětmi moc nemazlila, ale tahle je prý hlavně kvůli vám. Abyste žili ve společnosti, která dá každému všechno, co bude chtít. Uvidíme, jak se vám to vyplní, když budete žít v rodinách uvědomělých soudruhů a soudružek. Bude to možná hovno život, ale pořád lepší než kojenecký ústav a hned po něm dětský domov. Voráčová, nestůjte mi za prdelí a podejte mi Petra.“

Sestra vezme jednoho z kojenců a ještě než ho položí před lékaře, se raději zeptá.

„Mám ho úplně rozbalit?“

Doktor mlčky přikývne.

S poslední rozbalenou plenkou přestane Petr řvát a dokonce se na oba usměje.

„Kolega Stein jako obyčejně přehání. Rozštěp rtu je po chirurgickém zákroku skoro neznatelný. Potřebujeme rentgen srdce a plic. A jak sem zavítá nějaká režimu oddaná rodina na čumendu, tak tě nabídnu jako prvního. Tím svým úsměvem to vyhraješ. Voráčová, nečumte mu na penis a rozbalte mi dalšího.“

Prostředí honosné vinohradské vily v loveckém stylu Toníka vždycky svazuje. Na velkém stole leží černobílé fotografie z jedenáctého všesokolského sletu. Kopista s nádherně broušenou sklenicí červeného vína stojí s Hansem před portrétem muže s rozvážnou tváří, k níž příliš nekoresponduje zelená lovecká kamizola.

„Je škoda, že jsi sem před válkou nechodil častěji. Mně by to potěšilo, a určitě bys od táty pochopil nějaké obchodní grify. Ale tobě bude stačit, abys splnil plán, který ti napíše na okrese, po konzultaci s ministerstvem. Můj táta na tebe nikdy nedal dopustit. A vzpomínal na tebe i v koncentráku. Líbilo se mu, jak rychle jsi se ze sedláře, přeškolil na brusiče. A když mu řekli, že ten nápad se skleněnými rámečky na fotografie si vymyslel ty, tak tě poprvé pozval sem do vily a chtěl se ujistit, že to celé děláte skutečně jenom z odpadu. Pak si mu mistři začali stěžovat, že jako předseda odborů chodíš třikrát denně do dílen a nestrpíš nikde žádnou ulejárnu. A to se mu líbilo ze všeho nejvíc. Byl smutný z toho, že tě nikdy neviděl v žádné synagoze, ale zase to pro něj přijatelnější, než kdybys mu v brusírně založil komunistickou buňku. A o tom, že jsme spolu pár měsíců chodili, věděl taky.“

Kopista nabízí Toníkovi whisky nebo vodku. Toník gestem odmítne a je na něm vidět, že je na rozpacích, zda o zamýšleném tématu vůbec mluvit.

„Já opravdu nevím, proč mě máma nechala obřezat. Nikdy jsem nenašel odvahu se jí na to zeptat. Ani v devětatřicátém, když jsem sháněl potvrzení ke svatbě. Farář se tomu jenom usmíval a řekl, že doktoři jsou z nácků vystrašení, víc než je zdravo.“

Kopista mlčky přikývne a Hans podá Toníkovi sklenici oroseného piva.

„Vypij to až do dna. Po pivě se mi v Londýně bude nejvíc stýskat. My to opravdu balíme. Zítra se to, soudruhu řediteli, oficiálně dozvíš. Od jednoho, nám oběma známého, úředníka ministerstva lehkého průmyslu. Tuhle vilu převezme Akademie věd, aby jí soudruzi z okresu nerozkradli dřív, než naše letadlo odstartuje z Ruzyně. Připravil jsem ti pět obleků, protože máš stejnou postavu jako táta a jako ředitel závodu nemůžeš po fabrice chodit v montérkách a v rádiovce. I když v montérkách se možná bude chodit i do Národního divadla. To ber jako vtip. Jenže tady už se sranda ze života ztratila. Tady se už skáče z oken. Až to tady budou pánové z Akademie věd komisionálně přebírat, musíš být u toho. Je už předem domluveno, že si vezmeš velký obraz nad recepcí, je z depozitáře Drážďanské galerie. A taky perský koberec a dvě předložky z mého pokoje.“

Toník se zhluboka napije.

„Víš co, já si ty věci od pánů z Akademie věd radši koupím. Aby se za pár let neříkalo, že jsem tu něco ukradl.“

Kopista pokývne hlavou a pak se s Hansem dají do hlasitého smíchu.

„Neber si to špatně, Toníku. Ale ty jsi byl vždycky vůl.“

Pavol sedí s hlavou v dlaních, chvílemi posmrkává, pomalu z něj vyprchává rozčílení.

„Bojoval som. Každý deň na mňa strielali. S puškou v ruke som i spal. A vieš, čo mi vraveli? Že teraz nemajú miesta ani pre seba, tak ma do kancelárie nevezmú. Budu myť riad v kuchyni Obecného domu na Príkope. I na to som potreboval protekciu. Dajakého pána Ježka.“

Milada v pokročilém těhotenství jen pokrčí rameny.

„Hlavně, abychom měli na nájem.“

Pomalu dojdou do spořilovského kostela, který je plný lidí.

„Modlíme se za zdraví pana prezidenta Beneše.“

Pošeptá hned u vchodu všem přicházejícím kostelník.

Milada si sedá do lavice, Pavol stojí se sepjatýma rukama u jednoho z obrazů Křížové cesty. Po půl hodině lidé kostel pomalu opouštějí. Na některých vilkách vyvěšují černé prapory.

„Tak přece umřel.“

Povzdechne si Milada.

Malý byt s jedním oknem do ponurého dvora září novotou. Čerstvě vymalované stěny vydávají svoji neopakovatelnou vůni, stejně jako lak a fermež na okenních rámech. Na čistě umytých oknech visí běloskvoucí záclony.

„Je to sice jenom jedna místnost, ale pořád lepší, než když jsme bydleli u potoka a myši nám lezly až do špajzu.“

Dvě starší ženy se zasmějí a jejich manželé pokývnu hlavami.

„Komu jinému, bychom měli pomoci, než tobě, soudruhu řediteli. Jenom nevíme, kam budeš chodit v noci kouřit, když je tu všude takové čisto, že se dá jít z podlahy.“

Zažertuje chlap v montérkách s velkými cákanci od barev.

„Asi se odnaučím.“

Odpoví rychle Toník. Ale podle tónu hlasu to nemyslí příliš vážně.

Druhý chlap v montérkách se podívá do dvora.

„Škoda, že nemáte okna na pláň. Na jaře a v létě tam musíte chodit na vycházky. Za první republiky jsme tam s Mařkou chodili na rande. A potkávali Julku Fučíka s Gustinou.“

Toník váhá, zda si zapálí cigaretu. Skleněný broušený popelník má na dosah.

„Na procházky po Vyšehradě se těším už teď. Odkud jsi znal Fučíka?“

Chlap v montérkách si utře mohutné tlapy do mokrého hadru.

„Z Osvobozeného divadla. Každý týden jsme chodili na Voskovce s Werichem. Viděli jsme i to úplně poslední představení, když bylo jasné, že jim to divadlo zavrou. Ale když

mě takhle zpovídáš, Toníku, nenapsal náhodou podle vás Ivan Olbracht Annu proletářku?“

Toník po krátkém váhání přitáhne popelník k sobě. To je pro ostatní chlapy signálem, aby sáhli do kapes a našli v nich sirky a krabičku se stále ještě nedostatkovými cigaretami bez filtru.

„Ivana znám od té doby, co se s Helenou Malířovou nastěhoval do jedné z vilek za Krčským nádražím. Teď je ředitelem rozhlasu. Ale Annu proletářku měl napsanou už o deset let dřív, než já poznal Aničku.“

Během několika minut je místnost plná čpícího dýmu. Anča společně s další ženou otevírají okno.

„Dokouříme a půjdeme. Ráno před šestou se sejdem u píchaček. A jak Toníka znám, tak ten tam bude první. Vid' soudruhu řediteli.“

Toník přikývne.

„Odsud' to budu mít do fabriky blíž.“

Žena, která pomáhala Anče otevřít okno, jen mávne rukou.

„Tak to si ho zase moc neužiješ.“

1949

„Tříkrálovej večer a takovej šrumec. Ráno pohřeb doktora Steina, na vinohradským židovským hřbitově, a pak jeden porod za druhým.“

Zanádvává si spíše pro sebe mladý porodník a lačně sáhne po nabídnuté cigaretě.

O dvě generace starší lékař mladíkovi zapálí.

„Děkuji vám za asistenci, pane kolego. Zvláště ten poslední porod byl komplikovaný. Rodička psychicky narušená, věk devětadvacet let, svobodná matka, chlapec to nebude mít v životě jednoduché. Nejen kvůli rodinné zátěži.“

Mladík zadusí polovinu cigarety a dá si ji do stříbrné tabatěrky.

„To je váš pohled, já to vidím jinak. Každý kluk, kterého jsme dneska odrodili, bude mít stejné šance. I Petr Šulc. Genetika ztratí smysl, když budou mít všichni přístup ke vzdělání, ke zdravotnictví, ke kultuře.“

Starý lékař jen mlčky přikývne a teprve po chvíli uzavře debatu.

„Každá generace měla svoje ideály. A co nenašla v příručkách, to si odvážně domyslela. Někdy jí to dokonce vyšlo.“

Prostorné sály bývalého Šimsova sanatoria působí na Toníka impozantním dojmem. Malý, uslintaný, okresní stranický tajemník je spokojen. I jeho ohromí sterilní čistota a jen sporadický pláč kojenců. Na Aničce je vidět nefalšovaný pocit lásky k dětem, štěstí a nenaplněného mateřství. Na terase Toník s tajemníkem kouří. Je rád, že viděl šťastnou Aničku, kterou svým úsměvem okouznil Petr. Tajemník ve špatně vyžehleném obleku z válečné náhražkové látky, začne blábolit sám.

„Podívej, soudruhu, o tom dnešku tady s nikým nemluv. Co je komu do toho, že si bereš do trvalého osvojení takového, už na první pohled, milého kluka? Vždyť ty tím plníš tajný úkol strany. Víš kolik takových kluků a děvčátek zůstalo po těch, co zbaběle opustili republiku a utekli k imperialistům? Jenom v Praze, stovky. Zastav se u mě na sekretariátě, zítra kolem poledne, můžeš si tu zprávu přečíst.“

Odklepal popel z rozpůlené cigarety na barevnou mozaiku. Toník si to netroufne a schovává žhavé oharky v předem olíznuté dlani.

„Víš, soudruhu tajemníku, mám takový divný pocit, že od té doby, co jsme vyhráli volby, nám strana dává víc, než si zasloužíme.“

Tajemník Toníkovi nerozumí a tak se naivně zeptá.

„Čeho myslíš víc, soudruhu, práce?“

Toník jde blíž k němu a ztiší hlas.

„Za první republiky a za války jsem věděl, že co si sám nevydru, to nemám. Teď po volbách jsem mohl navštívit soudruha prezidenta, z rozhodnutí Pražského kraje a ministerstva lehkého průmyslu jsem se stal ředitelem závodu, z rozhodnutí okresu dostal byt, kam jsem si mohl koupit zařízení z továrníkovy vily a teď mi strana přidělí i syna. Za necelý rok mi všechno spadlo do klína.“

Tajemník znovu nasype popel na mozaiku s antickým motivem.

„Takhle to nesmíš vidět Toníku. Tobě nic nespadlo do klína. Prostě jsi stranu přesvědčil, že jsi spolehlivý předválečný kádr a ona ti vytvořila podmínky k poctivé práci. Pro stranu i pro republiku. Je na tobě, aby sis to pamatoval a abys nezklamal, až přijdou horší časy. Pamatuj si, že partaj bez tebe přežije, ale ty bez ní těžko.“

Dokončí svůj školometský výklad a zasměje se na Aničku, která září štěstím za skleněnou stěnou s postýlkami kojenců.

„Až si zítra u mne přečteš tu tajnou směrnici, tak tě můj řidič odveze domů a pak sem. Je pořád ještě chladno, tak ať se vám malý Pěťa nenastydne. Víš, že je už slavnej? Půjčili ho filmařům. Jestli jsi viděl film Železný dědek se soudruhem Jaroslavem Marvanem, tak to batole v kočárku, to je váš Pěťa. A připomeň mi, abych zavolal na byt'ák, jestli by pro vás měli něco většího. Jedna cimra pro tři je málo.“

Pavol pije jedno pivo za druhým a s herci nedalekého operetního divadla je mu viditelně dobře.

„A to by som mohol, pane režisére chodiť po javisku a dostal bych za to peňaží.“

Režisér, který má už hodně pod parou, přikývne.

„Čo mohol? Ty musíš. Jsi krásnej urostlej chlap. Jediná ženská pička nezůstane suchá.“

Herec s vyceněným chrupem, který dosud mlčel, se dá do hlasitého smíchu.

„Když na jevišti poskakuje takovej exot jako já, tak se panu režisérovi nedivím, že vás chce angažovat. Akorát si musíte zvyknout, že v šatně uslyšíte občas nějaký to sprostý slovo. Jestli jste pobožnej jako já, mám doma tři sta sošek Panenky Marie, musíte dělat, že to neslyšíte.“

Pavol přikývne.

„Budeš si so starým partyzánom tykat?“

Zubatý herec přikývne a ťukne si poloprázdným püllitrem s prázdným Pavlovým.

Barvotiskový Vladimír Iljič Uljanov Lenin nad vlajícími prapory ohnivě káže od prvního pohledu negramotnému lidu. Josip Vissarionovič Džugašvili Stalin v černobílém provedení moudrého hospodáře. Felix Edmundovič Džeržinskij a jeho slavné: Horoucí srdce, chladnou hlavu a čisté ruce. Klement Gottwald na ofsetovém černobílém oficiálním prezidentském portrétu, s unylým výrazem syfilidou nakaženého alkoholika.

V Toníkovi však vyvolávají obrazy v tajemníkově kanceláři bezpečí.

Vysoký ramenatý mladík s vlasy ztuženými lacinou brilantinou se na Toníka usměje.

„Sedni si, soudruhu. Chceš čaj, nebo kávu, teda spíš náhražkovou cikorku, ale naše soudružka sekretářka jí umí uvařit od pravé brazilské kávy k nerozeznání.“

Toník si sedá, uhlazuje pomačkanou klopou saka. Na té druhé má povinně nošený stranický odznak.

„Abychom se dlouho nezdržovali, soudruhu Bureši.“

Tajemník stojí u okna, cosi zahlédne dole na rušné ulici, blesku rychle se několika skoky přesune k telefonnímu aparátu, vytočí třímístné číslo a chvíli čeká.

„To je dost, že to zvedneš, pardále. Před barákem se ti poflakuje nový okresní náčelník Sboru národní bezpečnosti. Asi ještě na někoho čeká a pak půjdou k vedoucímu tajemníkovi. Tak ho předpisově uvítej, jasný?“

Praští s telefonním sluchátkem do vidlice a sedá si naproti Toníkovi.

„Výsledky plnění plánu máš dobré, soudruhu. Dokonce tak dobré, že tě komise pro průmysl Pražského kraje navrhuje do funkce podnikového ředitele. Naše komise to podpořila jako jeden muž, ale počítáme, že ministerstvo vznesе výhradu. Kvůli tvým pěti třídám obecné školy. Takže, aby nám to neomlátili o hlavu, pojeděš už příští týden na tříměsíční intenzivní kurz do Náchodského zámku. A vrátíš se jako maturant. Vím, že to pro

tebe bude hrozná dřina, je ti už přes čtyřicet, máš rodinu, krásného chlapce, ale strana to od tebe vyžaduje.“

Toník se zmůže jen na pokývnutí hlavy.

1950

Náchodský zámek pojmul třicet budoucích studentů. Už v osmém po sobě jdoucím běhu.

Dva z nových studentů, kterým je evidentně přes čtyřicet, stojí u dveří s výrazným nápisem Ředitel školy.

Oba jsou oblečeni podle poslední módy, na pěstěných rukách objevují mozoly od půlhodinové procházky s těžkými kufry.

Po zaklepaní se ozve protáhlé „Vstupte“.

„Vy už jste tady?“

Podiví se ředitel. Vstane a podá oběma ruku. Všichni tři mají prsteny na ukazováčku.

„Mohl jsem pro vás přijet na nádraží, abyste se netahali s kufry. Sedněte si. Karel mi volal včera večer, tři hodiny čekal na výzvu. Řekl jsem mu, že vás znám, po náletu v pětačtyřicátém jsem s vámi v troskách hledal Edu a Michala. Tři dny a tři noci. Byl jsem rád, že se to podařilo. A teď k té vaší věci. Skutečně ubytováváme po třech na pokoji. Tím třetím u vás měl být Tonda Bureš. Z pražské sklárny. Ročník devatenáct set pět, deset let ženatý, před pár týdny dostal kluka do nezrušitelného osvojení. Měli byste mít otevřené dveře, já všem zdůvodním, že jste s sebou přivezli tajné materiály, takže naopak budete mít stále zamčeno. A chovejte se, prosím,

nenápadně. Po měsíci a půl budou mít všichni šanci odjet na dva dny k rodinám. Vás napíšu do služby, celý zámek bude prázdný, tak si budeme mít čas pokecat a vožrat se, jak ruští oficíři.“

Nejprve tiše poděkuje Jiří a po něm i Honza. Ředitel jen pokývne hlavou a pak řekne stejně tiše jako oni.

„A neznáme se, samozřejmě.“

1951

Nový byt vypadá mnohem prostorněji, i když salonní obraz z depozitáře Drážďanské galerie zabírá nad mahagonovými postelemi až neuvěřitelně velkou plochu. Noční stolky jsou ode zdi ke zdi. Pokoj opticky zužuje i úzký balkon, který ovšem bude v létě, tím nejlepším místem na kouření.

„Jsme tady jako u pánů. Pořád si na to, soudruhu, nemohu zvyknout.“

Řekne Anička omluvně před náměstkem ministra lehkého průmyslu, který přišel k Toníkovi na soudružskou návštěvu.

„Pět'á má dneska výročí kdy jsme si ho přivezli z ústavu, tak s ním Anička půjde na chvíli do cukrárny ve vedlejší ulici a my můžeme tady u cigarety nerušeně diskutovat.“

„Není o čem. U toho klidně mohou být.“

Řekne tiše náměstek, aby bylo jasné, že si sem přišel spíše odpočinout, než pracovat.

„Uvař kafe, Aničko. Do cukrárny půjdete potom.“

Náměstek vytáhne z kožené tašky koupené evidentně v zahraničí obdélník s modro- zlatým obalem.

„Když má ty narozeniny, tak alespoň malý dárek.“

Podává Anče originální balení švýcarské čokolády.

„Byt je to sice malý, ale ústřední topení je dneska výhra, chodbu osvětlíš malou žárovkou u stropu, a co je hlavní, do

práce můžeš chodit pěšky. Já mám tuhle čtvrt' rád. Už to není periférie, ale není to ještě hlučné centrum. Za války jsem se o tři ulice dál dva roky skrýval.“

Náměstek ministra uloupne čtvereček tmavé čokolády a podá jej Petrovi. Ten se na pomalu se rozpouštějící hmotu v jeho ruce zvědavě dívá. Nadýchne se a řekne nahlas svoje první slovo.

„Blb.“

Náměstek ministra se dá do hurónského smíchu. Anička neví kam s očima a hledá pomoc u Toníka.

Ten míchá kávu tak dlouho, dokud se k náměstkovu smíchu nepřidá také Petrův.

Pavol sedí v malé kanceláři, jejíž stěny jsou polepeny plakáty s vojenskými motivy.

Muž v uniformě majora stojí opřen o dřevěnou konstrukci ústředního topení. Pavol se střídavě dívá na zlatou barvou zářící busty Lenina, Stalina a Gottwalda.

„Radím ti dobře, Pavol. Jeď domů do Turzovky a dej si do pořádku svoji slovenskou rodinu. Máš tam manželku a tři děti. Psala nám.“

„Já mám teď domov tūná, v Prahe. Miládke sa narodil syn.“

Brání se Pavol.

„Víš, já ti řeknu svůj názor. I mně tenhle tvůj dvojí život vadí. Jsme oba křesťané. Teď děláme seznam jmen těch, kteří se

zúčastní oslav pátého výročí konce války. Ty na něm nefiguruješ. Nepůjdeš ani na Hrad k soudruhu prezidentovi, který vyznamená několik generálů Rudé armády, nepůjdeš ani na ministerstvo obrany, nebudu pro tebe mít ani lístek na vojenskou přehlídku. Ale dopadl jsi líp, než tvůj pan domácí. Znal se s Ludvíkem Svobodou a teď ho vyslychají na Pankráci. Je u vás domovní prohlídka. Jestli najdeš rozházené věci, tak se tomu nediv.“

Pavol vstane, dojde pevným krokem ke dveřím a teprve ve veřejích řekne svůj názor.

„Najdú figu borovú.Len pár svetých obrázkov. A tebe vravím jediné. To stě ma odpísali príliš skoro.“

Major na to nijak nereaguje.

1952

Narození Pavlíka provází spousta krve na bílých prostěradlech a na zástěrách porodníků, jako při každém těžkém porodu.

„Třikrát jsi nám utekl na druhý břeh, třikrát jsme tě vrátili zase zpátky. Tak už, kurva, dýchej.“

Řekne unaveným hlasem porodník a poplácá Pavlíka po zadečku. Je spokojen, když se ještě krví zbarvený uzlíček rozpláče.

„Matku a dítě hlídejte. Když zjistíte sebemenší komplikace, okamžitě za mnou pošlete na lékařský pokoj.“

Zavelí sestřím a při cestě k umyvadlu odhazuje části oděvu.

Ministerská kancelář není kupodivu přepřádaná oficiálními portréty jako stranický sekretariát. Velká okna podtrhují chlad a strohost místnosti. Mimo Gottwaldova prezidentského portrétu visí na protější stěně velká černobílá fotografie v masivním nepřehlédnutelném rámu. Ministr Málek společně s Rudolfem Slánským pod portrétem Karla Marxe. Ministr má po ránu poměrně dobrou náladu, i když má pověst mrzouta. Gestem ukáže Toníkovi, aby si sedl do prostorného koženého křesla.

„Tak podívej, soudruhu, co mi k tomu můžeš říct?“

Toník kývne, vytáhne z kožené tašky, kterou si po večerech sám šil, zelené už mírně zažloutlé papírové desky.

„Vůz byl vyroben v roce devatenáct set třicet tři, přes válku byl garážován ve vile a minimálně používán. Pro naše potřeby je příliš luxusní. Jeho majitel pan Kopista emigroval do Londýna.“

Ministr kývne.

„Vidíš, soudruhu, na ten auták bych málem zapomněl. Nechte si ho, já dostanu do konce roku nový tatraplán. Jenže kvůli té ojetině jsem tě nepozval. Přeshvihli jste mzdové fondy a já ti musím podepsat výplaty. A k tomu mi řekneš co?“

Toník odloží desky zpátky do tašky a několik vteřin hledá slova.

„Přistavili nám v neděli vagony. A že když je do večera nevyložíme, tak nám napaří penále. Tak jsem poprosil pět chlapů a šli jsme hned po nedělním obědě skládat. Byla to pěkná facha, tak jsem jim zaplatil nedělní příplatky a každému stovku z mého fondu. Zasloužili si to.“

Ministr se usměje.

„Ozval se v tobě předseda odborů? Já pro to mám pochopení. I když ti na rovinu řeknu, že soudruh Zápotocký by vás za takové jednání nakopal do prdele. To se nedokážeš domluvit s přednostou nádraží, aby ti to nezkreslovalo jinak dobré výsledky produktivity práce? A jak to, že dva řezači skla

mají na hodinu vyšší příjem než ty, podnikový ředitel? Nerozmazluješ je příliš?“

Toník se zmůže na pouhé pokrčení ramen.

„Protože jsou to machři, a když je tam nebudu mít, tak tu fabriku můžu od hodiny zavřít. Nebo jít to sklo řezat sám. A i když jsem to dělal patnáct let v akordu, tak dneska budu horší než oni. Tomu věř.“

Ministr namaluje klikyhák na připravený papír.

„S tímhle zajed' do banky. Pro tentokrát se ještě nic neděje, ale nechci tě tu vidět často.“

Toník beze slova vycouvá z kanceláře. Nezaregistruje ani půvabnou ministrovu sekretářku. A teprve na schodech si uvědomí, že si s ministrem neřekli ani obvyklé Čest práci.

Pavol pomalu schází po schodech viktoriánské porodnice.

„Mohla jsem tu být ještě týden. Doktor říkal, že to byl těžký porod císařským řezem, a pak se několikrát ptal, jestli máme čím topit.“

Pavol mává jednou rukou na taxíka, ve druhé má kytičku tří karafiátů a malou bonboniéru, které Miladě přinesl.

„Nepojdeme rovnou domov, ale vezmeme to cez Magistrát. Zajdu tam ukázat Pavlíčka, abychom zaňho dostali nějaké peňazky.“

Taxikář přikývne.

„Dneska je každá koruna dobrá. A když páni dávají, tak proč je nevzít.“

Milada mlčí. Je ráda, že Pavlík spí.

Pavol nechá zastavit na rohu Staroměstského náměstí. Vezme spícího Pavlíka a rychlou chůzí, která je spíše během, se zastaví až u dveří synagogy.

„Ani ho nerozbaluj. Je tu hrozná zima.“

Žádá Pavola kantor David mezi dveřmi.

„Mohel tu dneska nebude a rabín je od rána na výslechu.

Stahujou se nad námi zase nějaký mraky.“

Pavol zaprosí.

„A ty bys nemohl? Je mu dneska přesně osm dnů.“

Davidova žádost překvapila.

„Do Obřízkové Knihy smí psát jenom mohel.“

Omluví se tiše kantor David a zavírá za nimi masivní dveře.

Pavol doběhne k taxíku a mlčky dává povel k odjezdu.

„K nám. Až před barák.“

Cesta trvá přes půlhodiny.

Milada je překvapená, že u domku stojí jeden z jejích příbuzných, Karel, ten, kterého má nejméně ráda. Taxíka ho klidně nechá zaplatit, ruku mu, ale nepodá.

„Tak mi ukaž toho malého hrdinu.“

Když vidí, že Pavlík neprošel kýženým obřadem, pokrčí rameny.

„To je škoda. Ale co se dá dělat. Kdyby na to přišlo, tak bych to zaplatil i tomu staršímu, co ho měla jakoby za svobodna.“

Když se Milada otočí, a odnese Pavlíka do postýlky, dává Karel Pavolovi ruličku bankovek.

„Kdyby se to povedlo, třeba někdy později. Mohl bys je vzít do synagogy oba společně. Když jim o tom předem nic neřekneš, tak se nebudou ničeho bát. A těch pár minut bolesti vydrží.“

„Slíbit ti to nemožem.“

Milada Karlovi ruku nepodá, Pavol pohledem přímo do očí poděkuje za peníze. Karel dojde domů taxíkem a po celou dobu si do školního linkovaného sešitu píše koncept udavačského dopisu na Pavola, že navštívil synagogu.

Je prosinec a venku mrzne. Přesto jsou dveře na balkon otevřeny dokořán, aby se mrak dýmu z laciných cigaret dokázal alespoň posupně rozplynout. Anička sedí u plynového sporáku a zalévá vařící vodu do hrnků s kávou.

„To přece není možné, aby trest smrti dostali všichni Židé ve vládě a v ústředním výboru strany. Všichni ještě máme v paměti, že před pár měsíci soudruh Stalin jasně řekl, že Sovětský svaz podporuje nový židovský stát. Teď mi připadá, že vydal do světa signál o změně postoje.“

Po chvíli ticha odpoví mladíkovi ve viditelně přešitém saku po starším bratrovi a flanelové košili, další z pěti diskutérů stísněných u malého stolu.

„Nemůžeš za vším vidět mezinárodní politiku. Ten proces byl především o nepořádcích u nás doma. Ukázal na nehospodárnost a dokázal špionáž proti naší republice.“

Toník si rukou utře bradu, i když na ní nemá jedinou skvrnku od kávy.

„Z důvěrného dopisu, který nám přišel do organizace, jsem pochopil, že to bude tak, jak to říká Lojza. Když jsme se o tom bavili na ministerstvu, tak mi náměstek ministra řekl, že soudruh Gottwald ten proces pozorně sledoval a dbal na to, aby měli dobrou stravu, lékaře a dostatek cigaret. Kradli a sabotovali, ale tolik rozsudků smrti i mě vyrazilo dech.“

Anička staví před všechny kávu. Dostane se jí několik zamumlaných díků.

Mladík v saku nesouhlasí.

„Jestli je pravda, že se soudruh prezident Gottwald o průběh procesu zajímal, tak proč dopustil, aby popel jeho spolubojovníků z války, vysypali na zledovatělou silnici?“

Muž v promaštěné rádiovce bouchne pěstí do stolu.

„To je stejná pomluva, jakože Honzu Masaryka nejdřív zastřelili a pak vyhodili z okna. Nechci křičet, abych Toníkovi nevzbudil syna, ale řeknu ti jedno. S takovými řečmi běž do prdele. My poctivě hledáme příčiny největšího poválečného selhání strany a nebudeme věřit lžím, které nám podstrkují štvavé vysílačky. Moc dobře vím, od koho to máš. Dopisuješ si s Kopistou a tím jeho Hansem. Včera ti soudruzi ze Státní zadrželi další dopis. Kopista a ten jeho, ti na třech stránkách

radí, v jakých časech máš poslouchat to které rádio. Ten dopis nedostaneš. Soudruzi ho už komisionálně zničili. Už proto, že v něm pozdravuje také Toníka, sice jen v jedné větě, ale i to by si mohl někdo špatně vykládat. A všichni byste měli vědět, že Kopistu v Londýně sleduje jejich policie. Dělají s Hansem věci, které jsou trestné u nich i u nás. A politika v tom není. Takže, až je budou chtít londýnští bobíci přitlačit, už vědí jak na ně. A jestli děláš něco podobného jako voni, tak s tím rychle přestaň, nebo tě zavřou, až z toho zčernáš.“

Toník přesto znervózní. Uvědomí si, že to Anička nemusela slyšet.

Ale ta je znovu u sporáku a vaří další várku kávy.

1953

Petr leží v postýlce s pletenou ohrádkou, ta je však spuštěná, aby k Petrovi mohl starší lékař v erárním sepraném bílém plášti.

„Je to určitě vážné, teplota bez jediného dílku čtyřicet stupňů, to nevěstí nic dobrého. Srdíčko se mi nelíbí, musí do nemocnice. Pravděpodobně do Krče, do Masarykových domovů. Ještě jste si nenechali zavést telefon, paninko?“

Anička je viditelně vyplašená.

„Manžel ho nechce, aby nám v noci nevolali anonymové.“

Doktor přikývne.

„Kdo se dal po válce na politiku, musí počítat s tím, že nebude oblíben.“

Ale řekl to spíše pro sebe, Aničku zajímá něco jiného.

„A proč tu nemoc dostal právě náš Petříček?“

Lékař balí svůj kufřík.

„Copak toho od začátku roku málo prožil? Toník ho vzal na tryznu za Stalina. Mrzlo, až praštělo. Pak umřela Toníkova máma, kterou měl rád. Viděl jí ležet mrtvou na podlaze, to je zážitek, který v sobě může nést celý život. Za pár dnů vás esenbáci odvezli do fabriky, a pět dnů vás hlídali. Než se podařilo udělat dvě skleněná víka na Klémovu rakev. Bude

nabalzamovaný jako Lenin nebo Stalin. Při jeho chorobě se jim do deseti let rozpadne. Tak se nedivte, že z toho Petřík onemocněl. To by položilo i dospělého. A teď mu připravte věci do nemocnice. Sanitka tu bude do půl hodiny.“

Doktor Bulíř odchází na chodbu, protože nechce vidět plačící Aničku. Ta si otře slzy a pomalu ukládá do odřené tašky dětskou výbavičku padesátých let. Punčochové, na několika místech štipované, hnědé kalhotky, modrou čepici se slídovým kšiletem, pletené rukavice, několik párů ponožek a dvojce podkolenky. Petr mezitím usnul a probudí ho až hřmotný sanitářák.

„Můžete jet s námi, maminko, vezeme ho na dětskou internu do Krče.“

Anička spěšně zamyká, než ujde čtyři patra schodů, je Petr už dávno v sanitce a ona s obtížemi nasedá do zadního prostoru. Cestu nevnímá, stejně jako sanitářákovo chlácholení.

„Pan doktor Bulíř je kapacita. On sám už nejlíp ví, proč nařídil chlapcovu hospitalizaci. Oni se tam o Pavlíka už postarají.“

„Jmenuje se Petr.“

Hlesne Anička. Ale to sanitářáka nevyvede z míry.

„Petr nebo Pavel. To jedno. Uvidíte ho ve středu, v sobotu a v neděli, při návštěvách.“

Pavol si prohlíží svaté obrázky a černobílé už notně vyšisované fotografie z války.

„To jsou naše poslední penáze. Dvacat' korun. Za to oběd pre štyroch neuvariš. A dněs nám nikto nepožičá.“

Čtyřletý Petr si jde k Pavolovi pro pohlazení, Pavlík, kterému bude čtvrtého června šestnáct měsíců, leží na posteli, pase koničky a usmívá se.

„Když jsem šel k Drdům, tak mi paní, co tam slouží, řekla, že celá rodina jela do města. Tak jsem šel k Branaldům, a tam taky nebyl nikdo doma. Není to divný?“

Pavol jen pokrčí rameny, ale Miladě to nedá.

„Že by obě rodiny jely do města? To se mi nezdá. Ženský včera v kostele říkaly, že bude měna.“

Pavol se dá do smíchu.

„V hospodě o tom tárajú už týžden. A i keby bola, čo nám chudým može vzat'?“

Petr se Pavolovým smíchem nakazí. A zareaguje i Pavlík.

Anička chodí po nově vymalované kuchyni v krčském domku.

„A proč se Škába včera vymlouval?“

Zajímá Aničku.

„Říkal, že na vodovodním potrubí a na odpadu dělal i s dělníkem dva týdny. Možná chtěl víc, ale já mu dal to lik, ko lik měl na smlouvě.“

Petr si hraje na dvorku a slyší hluk z ulice.

„Někdo klepe na dveře.“

Toník si bere klíč a jde otevřít.

Už z chodby je slyšet Bukovičův hlas poznamenaný pravidelným pitím.

„Soudruhu řediteli, musíte teď hned do fabriky. Za hodinu v rádiu vyhlásej měnu.“

U dlouhé skleněné vitríny s mléčnými lahůdkami je jako obvykle dlouhá fronta. Anička stojí ukázněně v řadě, jako jiné ženy, které krátce po poledni dostaly stejný nápad. Zajít se svými ratolestmi do vyhlášeného pražského Dětského domu na hrnek kakaa. Natěšené děti, většinou holčičky, čekají na své maminky u malých stolečků a židliček. Konečně se dostalo i na Aničku, která porcelánový hrnek naplněný kakaem, na kterém se už tvoří škraloup, nese Petrovi. Když se Petr poprvé napije, stejně jako ostatní děti jej upoutá ruch na začátku rozlehlé místnosti. Dvě ženy v bílých pláštích ukazují cosi muži s fotoaparátem a dalšímu vysokému muži v dlouhém kabátě, který jde rovnou k dětem. Zastaví se u Petra s Aničkou.

„Jak ti říkají?“

Osloví Petra, protože cítí, že se jediný z dětí nebojí a nestydí.

„Petr.“

Aničku udiví, jak Petr suverénně stiskl podávanou ruku.

„Petříčku, to je pan prezident Zápotocký.“

Vysouká ze sebe konsternovaná Anička.

Zápotocký pohladí Petra po čepici s kšiltem a obrátí se k ostatním dětem.

„Já jsem se přišel podívat, děti, sem za vámi, do Dětského domu, abych se přesvědčil, jestli vám to kakao nešidí. A zjistil jsem, že nešidí. Tak se tu mějte hezky a já se zase někdy přijdu podívat.“

Ještě si potřese rukou s několika ženami v bílých pláštích a rychle odchází. Anička poslouchá spěchajícího fotografa.

„Víš, soudružko, vyfotografovat toho tvého chlapce, když ho hladil soudruh prezident, nešlo. Ale když mi nadiktuješ adresu, tak ti z redakce Rudého práva pošleme snímek, který zítra vyjde v novinách.“

Dvě ženy sbírají porcelánové nádoby a při tom dřbou.

„Holka, stejně je ten Tonda pořád chlap. Byl v koncentráku, ale pořád vypadá jako štramák. A představ si, že přijel bez ochranky, jenom s fotografem z Rudého práva.“

1954

Karel sedí na rozvrzané židli v jedné spoře vytopené místnosti spořilovské vilky, v kabátě a v kožených rukavicích na ruku. Milada se po něm dívá úsečně, nenabídla mu ani čaj.

Pavol Karla pozorně poslouchá.

„Víš, proč po válce hodně Židů vstoupilo do komunistické strany? Protože Rudá armáda osvobodila většinu koncentračních táborů. Ne kvůli českým funkcionářům. Ty moc neznali. I když věděli, že se je Němci snažili zlikvidovat stejně jako Židy a nepohodlné kněze. Z koncentráků a z pracovních lágrů se vracely lidské trosky, bez domovů, bez rodičů, manželů a dětí, už jenom pohled na ně byl tristní. Podlomené zdraví a nemocná duše. Ty nejmladší dali do dětských domovů, nebo do internátních škol. A pak dva roky na vojnu. Když se vrátili a chtěli bydlet, tak jim poradili, ať se ožení a bydlí u manželky, nebo ať si o byt zažádají na Židovské náboženské obci. Jako by byla schopná problém vyřešit. Vzpomeň si na mě, že tahle generace se už do komunistický strany cpát nebude.“

Pavol přikývne.

„Taky se někedy pýtám, kdo tuná vlastně vládne. Židov povесili, kláštery zatvorili, západných letcov dali do krimináloch, odstavili aj generála Svobodu o ktorom sa šepkalo, že je ruskym špionom a tajnym členom komunistickej

strany a dneska sa po ňom zlehla zem. A s námi, s partyzánmi, tiež zatočili.“

Milada už to nevydrží.

„Nenadávejte na politiku. Soudruh domácí nás může poslouchat.“

Karel mávne rukou.

„Ten je rád, že je rád. Nikomu neroste strom až do nebe. Dostal přes prsty soudruh, od soudruhů. Máte tu hroznou zimu, proč aspoň večer nezatopíš?“

Pavol mávne rukou.

„Kluci spí v posteli spolu. Tak se rychle zohřejú a my s Miladkou tiež.“

„Kdybys nekecal. A nechte si před těma dětma ty vaše narážky.“

Karel rozhodí rukama.

„Miládko, prosím jich, neházej mě do jednoho pytle s ním. Chlastá, neživí vás.“

Ale Miládka se Pavola zastane.

„Po měně má za mytí černýho nádobí šest set měsíčně a jednou týdně statuje v Tyláčku v Nuslích, za dvě stovky měsíčně. A to, že si jde vobčas s hercema a s režisérem vožrat hubu, no bože.“

Karel se zmůže jen na pokrčení ramen.

„To mu nikdo nebere. Ale Pét'a půjde v září do školy a za co mu koupí tašku do školy, cvičky, učebnice, penál?“

Pavol jenom mlčky mávne rezignovaně rukou.

„Budeme s klukama chodit' do kaštelíčka a modlit sa. Ako ty vravíš, všeci máme stejného Pánbožka. A on nám istotně pomože.“

„Příští rok nastoupím na Barrandov. Maximálně rok se tam budu rozkoukávat, a pak se budu snažit upíchnout kluky jako staty. A vás dva postupně taky.“

Cestou k tramvaji přemýšlí, o čem napíše do hlášení o té, z jeho pohledu, asociální rodině tentokrát.

Toník sedí za stolem společně s dvěma náhodskými studenty, Jiřím a Honzou.

„Anička jela s Petrem za babičkou do Leděčka. Od září jde do první třídy. A vám ještě jednou děkuju za pomoc při maticy, fyzice a ekonomii.“

Všichni tři pijí kávu.

„My se ti omlouváme, že jsi nemohl být s námi v pokoji.“

Toník upije kávu a mávne rukou.

„Mně tam bylo samotnému docela dobře. A čemu jsem nerozuměl, to jsme mi vysvětlili. Chcete něco ostřejšího? Třeba rum, nebo slivovici z Moravy.“

Jiří rezolutně odmítne.

„Máme ráno důležité jednání na ministerstvu, tak radši ne. A když se nebudeš zlobit, tak bychom za chvíli zalehli.“

Toník vstane.

„Já si lehnu na pohovku v předsíni a vy vedle do postelí.“

Honza dopije kávu a ve dveřích se obrátí na Toníka.

„A fakt ti to nebude vadit?“

Toník mu dá ruku na rameno.

„Kdyby mi to vadilo, tak vám to nenabízím. Anička je doma u svých, po tom, co jsme si vzali Petra do nezrušitelného osvojení, úplně rozkvetla. Lítá kolem něj celý den a já mám čas na funkce.“

Všichni se zasmějí a Jiří se odhodlá zeptat se Toníka na téma, které si chystal až na závěr večera.

„Byl jsi někdy opravdu, po našem, zamilovanej?“

Toník přikývne.

„Na vojně. Bylo tak silný, že jsem si začal psát deník. Skončilo to po půl roce. Měl nemocnou mámu, tak ho příbuzní vyreklamovali, aby mohl vést hospodářství. Už jsme se pak nikdy neviděli. A dneska večer, jako bych tu nebyl.“

Honza je stručný.

„Tak dík.“

A zavře dveře vyplněné pruhy matného skla. I přes ně je však slyšet nejen tlumený hovor dvojice.

Menší zasedací síň okresního úřadu, kam se odhadem vejde tak padesát lidí. Ale při zasedání přestupkové komise sedí v lavicích delikventi a za mírně vyvýšeným stolem trojice pokutujících.

Toník sedí uprostřed dvou žen, na lavici tři muži. Režisér, zubatý herec Fanda a Pavol.

Toník odloží složku průklepových papírů a gestem vyzve obě ženy, aby se vyjádřily. Ani jedna svého práva nevyužije.

„Tak soudruhu režisére, jak to doopravdy bylo? Dvacet lidí zapojených do rvačky, to ani tady neřešíme tak často.“

Režisér vstane a spíše než k Toníkovi, hovoří k ženám.

„Ta premča, tedy promiňte, premiéra, se nám doopravdy povedla. To máte jako když tady, na národním výboru, anebo ve sklárnách u soudruha Bureše, splníte celoroční plán v předstihu. To se jistě taky neodehrává u skleniček minerální vody. Okolo půlnoci jsme se z našeho divadelního klubu přesunuli do bufáče na křižovatku, kam normálně chodíme na obědy a na večere. Pár chlapů ve dveřích říkalo, že jdou od šesti ráno na šichtu a pár bílejch límečků a kravat'áků se vytahovalo, že s námi budou oslavovat, pokud budeme stačit jejich tempu chlastu. To byla voda na mlejn tady Fandy, tedy soudruha Mrázka, ukázal jim, jak se pivo z Nuselskýho pivovaru odnaproti pije na ex. Místo, aby ho pochválili, tak si ho začali dobírat a když tady před Pavolem začali rejt do Slovenskýho národního povstání a říkat, že partyzánů je teď na Slovensku víc než stromů, oba se neudrželi a začala strkanice.“

Když zubatý herec Fanda vidí, že režisér domluvil, jde až ke stolu a ukazuje úřednicím svůj chrup.

„Jeden zub mi vyrazili. Dva dny jsem šišlal.“

Ženy se zatváří útrpně. Herce, kterého znají z divadelních prken a který jde v posledních letech z filmu do filmu, mají rády.

„A co můžete říct na svoji obranu vy?“

Vyzve Toník Pavola.

„Nič, páňko veľkomožný.“

Zasáhne jedna z žen.

„To pro vás není žádný páňko veľkomožný, ale soudruh předseda přestupkové komise a taky poslanec.“

Poučí ho školometsky.

„Já som išel s puškou a na koni zo slovenskej Turzovky až do Prahy. Žijem tuná v Prahe od konca vojny, v jednej miestnosti vo vilke na Spořilove, mám dva syny, prvému je pet rokov a druhému dva. Cez den umývám černý riad v Obecnom dome a něktorý večer chodím statovať do divadla.“

Toník přikývne.

„Takže soudruhu režisére, vám vyměřím pokutu dvacet korun a pánům po desetikoruně.“

Režisér se teatrálně ukloní.

„A mohu to já zaplatit za všechny?“

Ženy se pohledem obrátí k Toníkovi. Když přikývne, ta která poučuje, se znovu projeví.

„Zaplaťte dole v pokladně a potvrzenku dejte do podatelny.“

Když trojice odejde, Toník se obrátí na druhou ženu.

„A do zápisu soudružko dej, že všichni projevili lítost a že navrhuji, aby se bytový odbor zabýval situací bývalého partyzána. Čtyři lidi v jedné místnosti, to je v tomhle konkrétním případě ostuda.“

„Měl jsi jim dát vyšší pokutu, soudruhu předsedo.“

Toník je jiného názoru.

„Navštívil mě ředitel divadla. A řekl mi, že tihle tři byli první, co podepsali petici proti únosu letadel do Mnichova. Proto ty symbolické pokuty.“

Argument zabral, ženy se už na nic dalšího neptaly.

Sklaply zelené papírové desky a pozdravily Toníka hlasitým Čest práci.

1955

Petr se uvnitř pomníku Josefa Vissarionoviče Stalina cítí nespokojen. Snad pro to, že už je od šesti ráno na nohou, i když Václavským náměstím prvomájový průvod procházel až v deset. Za chvíli se bude stmívat a pomešší muž, s hrbem a v nepadnoucím saku, pobízí had návštěvníků k rychlejšímu postupu od jednoho panelu ke druhému. Petra zatím zaujala fotografie chatrče, pod níž bylo napsáno, že se jedná o rodný dům v Gori a o kus dál snímek, kdy Velký soudruh jako pubescent nastupoval do církevního semináře. Fotografie z výstavby pomníku by chtěl obejít, ale Toník drží Petra pevně za ruku. Pustí mu ji až ve chvíli, kdy v kapse saka hledá náprsní tašku, vyloví z ní novou hnědou stokorunu a vhodí ji, k ostatním stokorunám, do průhledné kasičky.

„Aničce o tom neříkej. My, komunisté, to platíme povinně.“

Petr je rád, že opustili vydýchané sklepení. Všiml si, že muž s hrbem si demonstrativně stoupl pod kasičku a kontroluje, zda všichni vhodili odpovídající bankovku. Tlaková vlna katapultuje Toníka s Petrem do první řady čumilů, hned za kordon milicionářů. Petr má výhled na podium s mikrofonom, k němuž pomalu a důstojně přichází holohlavý soudruh s několika listy papíru v rukou.

„To je soudruh ministr Václav Kopecký.“

Slyší od milicionářů před sebou. Soudruh zahájil projev, ale není mu příliš dobře rozumět. Až po chvíli.

„Soudruzi a soudružky, právě sem budou přicházet nynější i příští generace československého lidu, aby v sobě posílily vůli...“

Mikrofon opět zapraštěl. Petra projev nezajímá a nejeví ani zájem o černé kanady milicionářů a tmavomodré pláště. Z polospánku ve stoje jej vytrhne až potlesk. Promne si oči a sleduje, jak je postupně osvětlován voják, kolchoznice, dělník a závěrem samotný Stalin. Když s Toníkem předbíhají dav na žulových schodech, slyší Petr dva starší muže.

„Škoda, že se toho Oťas nedožil. To bysme si v Mánesu za tu frontu na maso dlouho dobírali.“

Pavlíka předběhnou u lékařky dva dospělí, ale jemu, ani Miladě, která jej doprovází, to nevadí. Z plakátu identifikuje písmeno p, které už jako jediné, zná. Do dveří ordinace vstoupí srdnatě. Nedokáže rozlišit sestru od lékařky. Obě hlasitě pozdraví. Hlas doktorky se naladil do rozkazu.

„Tak se svlíkni!“

Sestřička pomůže Pavlíkovi svléknout na několika místech zaštopované tričko. A pak krátké kalhoty. Lékařka sedí minutu tiše u stolu a kroutí hlavou.

„Co tomu říkáte, sestro? V pětáctýřicátém bych to pochopila, ale teď. Vždyť je o deset let víc, a před námi stojí

podvyživené, určitě nejchudší dítě ze Spořilova. Můžeme mu spočítat všechny kosti. A jak se hladově dívá na ten kus chleba na vedlejším stole. Tak tohle je i na mně moc. Už mu byly tři roky?“

Sestra přikývne.

„V únoru, paní doktorko.“

„Další kontrola v pěti letech.“

Pavlík se pokusí obléknout bez asistence. Podaří se mu to. A bez pozdravu vyjde z ordinace.

Petr si obouvá staré černé holínky, které jsou o dvě čísla větší, než jeho noha.

„Víš, jak to v nich perfektně klouže?“

Chlubí se o pár let mladší Aleně.

Pokusí se dojet až ke kládám u starého dřevěného drátěného plotu. Ale ví, že se na mokré trávě dá dojet ještě dál.

„Vyprávěj mi radši o tom, jak jsi cvičil na spartakiádě na Strahově. Viděli jsme tě s našima v biografu, v žurnálu.“

Žadoní Alena a dělá Petrovi místo na mokré lavici poblíž vchodu do patrového domku.

„Kvůli tomu, že jsem tam cvičil, jsme přijeli až včera večer. A do Prahy se vrátíme jako vždycky, posledního července.“

Alena je zvědavá na další detaily, ale Petr dává přednost klouzání. V polovině cesty padá a hlasitě vykřikne. Alena

k němu běží. Petr leží na boku, pravou ruku, zkroucenou, pod sebou.

„Počkej, skočím to říct našim.“

Několik lidí pomáhá Petrovi vstát.

Teprve po chvíli si Anička uvědomí, že z Petrovy podivně přetočené ruky vyčnívá otevřená fraktura lokte.

Petr pomalu ztrácí vědomí a slyší kohosi volat.

„Zatelefonovat pro sanitku můžete z hospody, nebo z výboru. Ale z Kutný Hory tu nebude dřív, než za dvě hodiny.“

Když se Petr znovu vrací do reality, překvapí ho masivní sádra na pravé ruce. Od ramene až po konečky prstů.

Petrovi přidržuje hlavu starší řádová sestra a mladší mu dává z otlučeného hrnečku pít studený neslazený čaj. První lok vyprskne, ale pak mu zachutná.

Starší řádová sestra pohladí Petra po tváři a otočí se ke dvěma starším mužům sedícím na postelích.

„Ne, abyste před ním mluvili sprostě. Je to ještě dítě.“

Na muže to však nezapůsobilo.

„Tak ho měli šoupnout mezi fakany a ne sem k nám.“

Mladší z řádových sester se jim pokusí vysvětlit situaci.

„Na dětském oddělení je už dva dny plno. A tohle je komplikovaný případ, pravděpodobná amputace. Rozhodne si to až pan primář, po návratu z dovolené.“

To na muže zapůsobilo.

„Chudák kluk.“

Slyší ještě Petr a znovu usíná.

Probudí se, když cítí, že se mu chce čurat. Vstane, promne si oči, sádra mu nepředstavitelně vadí. Všimne si, že muži leží v jedné posteli.

„Co čumíš? My se spolu pereme. Ty se s klukama nepereš?“

„Ne.“

Přizná se Petr a pospíchá na záchod.

Když zavře dveře, ten druhý se starostlivě zeptá.

„Nevykecá to na nás?“

„Bud' v klidu. Ten eště neví, která bije.“

„Jen aby. Dneska toho parchanti už o všem vědí mnohem víc, než my v jejich věku.“

1956

Petr sedí na stoličce, pravou ruku na gauči a snaží se rehabilitovat tak intenzivně, že mu vyhrknou z očí slzy.

Toník se pozdraví s Aničkou, pohladí Petra po vlasech a oběma představí svého vrstevníka.

„To je soudruh Kozler. Náš nový kádrovák. Vrátil se z Maďarska a nastoupil u nás. Dřív jezdil na mírové konference.“

Kozler si sedá, přijme uvařenou kávu a snaží se před Aničkou imponovat.

„Hned jako aktivní svazák jsem jezdil do Paříže, ve čtyřicátém šestém tam byly tři konference a pátého září podpis dohody. A ten samý rok jsem se dostal do New Yorku. V sedmačtyřicátém jsem byl poprvé v Moskvě a v Londýně, po Únoru pak v Bruselu a v Bělehradě. Jenže v devětačtyřicátém ve Washingtonu to skončilo. Jeden delegát mi prásknul do bot, ještě v noci před odletem tam požádal o azyl, a protože ho dostal, tak mě odvezli z ruzyňského letiště v želízkách. Za týden jsem absolvoval deset výslechů. V Domečku u Lorety, na zámku v Kolodějích a taky na Pankráci.“

Na Aničku to nezapůsobilo, ta sleduje Petra. Toník je zvědavý na přímé svědectví z Budapešti.

„Bylo to tam tak vošklivý, jak nám říkali na okresním aktivu?“

Kozler dopíjí kávu, chtěl by si zapálit, ale nemá odvalu se zeptat, zda by mu dovolili kouřit.

„Bylo, Toníku. Viděl jsem dvacet, možná třicet komunistů pověšených na lucernách. Na hlavních třídách. A mladé svazáky zahnali do sklepů a tam je mučili. Když jsem byl v nemocnici za našima doktorama, co tam pomáhali z Bulovky, tak zrovna některé vyšetřovali. A já viděl, že byli vykastrovaní.“

Toník přikývne.

Ticho přeruší Anička.

„Peťulka potřebuje cvičit. A o takových věcech se nemusíte bavit před ním, ale na zahrádce, a ještě přitom kouřit.“

Kozler vstal, pohladil Petra po vlasech a podíval se na loket pravé ruky s deseti stehy.

„Než se oženíš, tak se ti to zahojí.“

Vtip nepadl na úrodnou půdu.

Karel vede Pavlíka za ruku, jdou širokým schodištěm k několika výtahům.

„Nebudeš se bát jet výtahem do třetího patra?“

Pavlík se pustí Karlovy ruky.

„S tátou jsme byli v pondělí ve městě a v Aře jsem jel výtahem pět pater.“

Pochlubí se Pavlík, ale Karel ho hned opraví.

„Neříká se Ara, ale Perla.“

Vystoupí z výtahu a jdou dlouhou chodbou do prostorné zasedací síně.

Muž u dveří si s Karlem podá ruku a tiše řekne.

„Sedněte si do první řady. Ale rychle. Každou chvíli má přijít.“

Pavlík se nechá dovléci doprostřed první řady, která je minimálně obsazená. Podívá se za sebe a vidí o rok či dva starší děti, než je on sám.

V tu samou chvíli si stoupne muž na tribuně.

„Milé děti, rád bych vás uvítal na předvánočním setkání. Pro každého z vás máme krásný dárek, co krásnějšího můžete mít pod stromečkem, než krásnou a poutavou knihu. A vy se ještě navíc můžete těšit na to, že o té knize bude mluvit s jejím autorem, spisovatelem, i když on není jenom spisovatel. Vítám bývalého předsedu odborů a dnes prezidenta republiky Antonína Zápotockého.“

Pavlík sedí tak, že se může Zápotockému dívat přímo do očí. Poslouchá jeho vyprávění o tom, jak se po revoluci stal předsedou odborů, kde našel inspiraci právě k Barunce, knize, kterou každý při odchodu dostane.

Antonín Zápotocký je rád, že ho děti poslouchaly, mnohé se zatajeným dechem.

„A na co se mně chcete zeptat?“

Řekl to neočekávaně a tím řadu z nich zaskočil. Pavlík zvedl ruku.

„Vidím, že ten nejmenší z vás má nejmííc odvahy. Tak jak ti říkají?“

Pavlík si stoupne a pro většinu dětí je ještě hůře vidět, než když před tím seděl.

„Doma mi říkají Pavlíku, nebo Pavlíčku. A já se chci zeptat, co musí takový kluk, jako já udělat, aby se mohl stát prezidentem.“

Zápotockého otázka viditelně pobavila a přešaltoval do otcovského kazatelského tónu.

„Především by ses měl, Pavlíku, ve škole hodně dobře učit. Všechny předměty, i ty, co tě nebudou bavit. Vzorně se chovat, až budeš větší, chodit na brigády, poslouchat učitele a taky rodiče, být vzorným vojákem a dotáhnout to třeba až na generála. Pak by ses mohl stát prezidentem.“

Zápotocký se podívá na hodinky a to je pro referenta signálem, aby zjistil, zda se nepřihlásil ještě někdo další. Ale žádná další ruka se nezvedla. Proto se rychle s prezidentem rozloučil a dívky, v tmavomodrých, svazáckých, košilích, začali rozdávat knihy. Pavlík s Karlem odcházejí jako jedni z posledních.

„Doufám, že o tom budeš doma večer vyprávět. Ať Pěťa vidí jakého má brášku a máma jakého má syna. Doprovodím tě jenom k brance a pak musím na schůzi.“

Pavlík svírá v rukou knížku a je mu jedno kam ho Karel dovede.

Petr čeká na pokyn starého kněze, aby z druhé řady bohatě zdobených kostelních lavic přešel pod kazatelnu. Malý, dřevěný, kostelíček je při podvečerní pobožnosti plný starších žen.

„Dej si záležet.“

Nakáže Anička Petrovi, ale ten už jí nevnímá, pod kazatelnou se ukloní a na vteřinu se zadívá do vrásčitých tváří několika žen, které potkává na cestě ze školy.

„Panenka Maria,
Po světě chodila,
Panenka Maria...“

Text pobožné básně Petrovi splývá, více než na obsah se soustřeďuje na přednes, ví, že ho hlavně musí být slyšet a nesmí polykat závěrečné slabiky rýmů. Když dorecituje, jen maličko se ukloní a překvapí ho, že v očích starých žen v první řadě zahlédl slzy. V tichu slyší jen vlastní kroky. Sedá si zpátky do kostelní lavice vedle Aničky a zaposlouchá se do rytmického preludování chorálu, který se vrací ozvěnou od dřevěné klenby kostela. Když vyjdou ven, zastaví se Anička s jednou z žen.

„Krásně ten váš kluk recituje. Bylo to tak procítěné, je poznat, že má talent. Snad z toho nebude mít ve škole potíže. To víte, když se rozkřikne, že syn podnikového ředitele a předsedy rodičovského sdružení přednášel v kostele, já bych, na vašem místě byla opatrnější. I když se asi dobře znáte s ředitelem školy soudruhem Fišerem. Ale je vidět, že jste statečná.“

Anička se v prvních chvílích v ženiných slovech neorientuje, ale pak si dodá odvahu.

„Víte, paní Zvěřinová, Pěťa ležel několik měsíců v nemocnici. V Kutné Hoře u jeptišek a tady v Praze. Více než měsíc se o něj staraly řádové sestry, tak jsme za to chtěli Bohu poděkovat. Já nejsem ve straně, Toník má víc funkcí, než si myslíte, takže žádnou obavu nemám.“

Žena přikývne, podá Aničce ruku a vmísí se do davu odcházejících. Přesto je na Aničce poznat, že jí zneklidněla.

Pavlík zachumlaný do peřiny pozoruje Pavola, který stojí nad ním.

„Petrik je vo škole, musíš íst so mnou dněs žobrat' ty. Nauč ho peňaží.“

Milada si sedne k Pavlíkovi na postel, vezme pytlík od mouky a inkoustovou tužku, na kterou kreslí číslice.

„Jednkorunka je hnědá, tříkoruna modrá a pětikoruna zelená. Desetikoruna je jinak hnědá než koruna, pětadvacetikoruna je taková do šeda, padesátikoruna zelená a stokoruna hnědá a vzadu je obrázek Hradčan.“

Pavlík si výklad vyslechl se zájmem.

„Za kým máte dnes namířeno? Potřebovala bych alespoň pětadvacetikorunu.“

Pavol se pomalu obléká a pokrčí rameny.

„Nejdřív to zkusíme v Unionce a pak zazvoníme u Karla.“

Toník, který je už druhý rok poslancem, nemá klid ani po večerech v předvánočním týdnu. František přinesl Aničce bažanta, té trvalo celý den, než oškubala, vyvrhla a upekla zvíře, které bylo větší než kachna. A ve chvíli, kdy začala servírovat, jí přerušilo zaťukání na okno. Toník Aničce naznačí, aby jídlo vrátila do trouby. Dva mladí, sympatičtí lidé, dívce je tak dvacet, muž má už určitě po vojně, si notují. Je vidět, že se na Toníka připravili.

„Potřebujeme byt, soudruhu poslanče.“

Za půl hodiny odcházejí, ale Petr, kterému se už klíží oči, zaregistruje další. Raději odejde do pokoje a opakuje si azbuku. Až u toho usne. Probudí ho nazlobený hlas Aničky.

„To musí chodit všichni sem? Nemohli by jednou týdně přijít do agitačního střediska? Já ti udělala jídlo na sedmou večer a ty ho jíš až v jedenáct?“

Toník si skládá věci do kožené tašky.

„Jsme takhle domluvení s ostatními. Ať vidí, že ani my nebydlíme ideálně. Jsem ředitel fabriky a poslanec, úřaduju v kuchyni.“

„Jak myslíš.“

Řekne už smířlivějším tónem Anička.

Ale Toník už nereaguje.

Je na něm vidět, že je utahaný.

Pavol těžce dosede na rozvrzanou židli.

„Tak tam napísaní nězme.“

Milada v první chvíli neví, o čem Pavol mluví.

„No, Bože. Tak nejsme. Eště bude příležitost.“

Pavol si sundává boty a masíruje oteklé nohy.

„Bol som na byt'áku. Dnes vyvešovali poradník. Figu borovú buděme mať, nie byt.“

Milada přikývne a zaprosí.

„Před klukama o tom nemluv. Nebudeme jim kazit Vánoce. Už dost na tom, že dárky dostanou až šestadvacátého.“

Pavol přikývne. Poznámka přišla právě včas.

Ve dveřích se objevuje nejprve Petr, po něm i Pavlík. Oba s náloží knih – vánočních dárků. Petr se podle dohody zastavil u Drdů, Pavlík u Branaldů. Více spisovatelů na Spořilově nebydlelo.

V silvestrovském dopoledni se Petr odstěhoval na zahrádku. Po té vedlejší se procházel o deset let starší Bořivoj Papírník, syn hostinského s jeho vrstevníkem, Honzíkem Šímou, aspirujícím v nedaleké továrně na nejmladšího výrobního mistra. Petra nevnímají. Dělalí chybu, protože je, jako obvykle, soustředěně poslouchá.

„Hned první den v práci si musíš napsat termín letní dovolené. Vezmeme si jí ve stejnou dobu a mohli bychom jet k moři. Do Bulharska, nebo na Balt. Co ty na to?“

Rozpřádá Honzík své plány.

„Minulý týden jsi chtěl koupit motorku a jezdit v létě po přehradách.“

Připomíná Bořivoj Honzíkův předvánoční slib. Ten v tom nevidí žádný rozpor.

„Boříčku...“

Začne smířlivě, ale Bořka tím popudí.

„Neříkej mi Boříčku, to zní jako Božíčku a to se mi zdá přepíčený. Táta na mě volá Bořku a máma mi taky tak říkala, než umřela.“

Honzík pokrčí rameny.

„Máme nárok na tři neděle dovolené. Deset dní u moře a týden pod stanem. A ještě nám zbyde. Motorku koupíme z prémie, stan máme od loňska. Tak proč se rozčiluješ? A že spolu vyrazí dva, už pár měsíců, plnoletí kluci, na výlet, to nikoho nepohorší.“

A dá Boříkovi polibek. Ten mu oplatí stejnou mincí.

„Víš, to moje křestní jméno mě štve. Táta se jmenuje Antonín, nevím, proč se nejmenuju stejně.“

Honzík se tomu jenom zasměje.

„Já si nestěžuju. Dědeček se jmenoval Adolf a táta Emil. Za války to nevadilo, ale dneska jsem rád, že jsem Jan. Tedy Honzík.“

1957

Dřevěný kostelík, v němž Petr recitoval báseň o Panně Marii, je slavnostně vyzdoben. U oltáře dokonce živými květinami vypěstovanými v nedalekých sklenících. Únorové slunce nehřeje, ale dělá staříčkému fotografovi dobré světlo, jak na kolektivní fotografii, tak k sólovým snímkům. Hned po fotografování kostelník všem zapálí svíčky, které dosud drželi v ruce. Některé svíce mají krátké knoty.

Po čtvrt hodině už svíčka pálí do ruky a mihotavý plamínek chvílemi skomírá. Petr stejně jako ostatní otevře ústa, ale chuť žvýkané oplatky jej na celé čáře zklamala. Také si není jistý, zda v ranní zpovědi se faráři vyznal ze všech hříchů.

Toník sedí v prázdné ředitelně, chvílemi se dívá na stohy papíru na pracovním stole, chvílemi na předsedkyni základní organizace strany Matuškovou.

„Je to pro nás velká rána. Soudruh ředitel byl pro nás všechny vzorem. Skromný, pracovitý, byli bychom rádi, kdybys jako předseda rodičovského sdružení také hovořil při pohřbu. Třeba o tom jak jste přesvědčovali rodiče, aby chodili brigádně stavět školičky a dílny.“

Toník tiše přikývne a teprve po chvíli se zeptá.

„Měl klidnou smrt?“

Matušková přikývne.

„Ráno jsem mluvila s jeho manželkou. Říkala, že se spolu znáte. Už týden si stěžoval na bolest na hrudi, večer otevřel obálku s anonymním dopisem a fotografií patnácti žáků naší školy ze svatého přijímání. Ten anonym upozorňoval, že se náboženství už dva roky na školách nevyučuje. Rozčílil se, šel spát a ráno už nežil. Tu fotografii ti ukážu a mám nápad, jak to celé ututlat. Mám známou v muzeu Vladimíra Iljiče Lenina v Hybernské ulici. Každý týden tam šátkují pionýry z celé Prahy. Tak ošátkujeme i těch našich patnáct.“

Toník se zběžně podívá na fotografii, ustrne a nervózně hledá brýle. Když si je nasadí, jen tiše kývne hlavou. V první řadě pozná Petra.

„Kdo tu fotografii ještě viděl?“

„Soudružka Fišerová, já a ty. Uklidím jí do trezoru.“

Velký sál Leninova muzea je důstojnou kulisou pro šátkované, kterým přejí učitelky hned ze tří škol.

Matušková vystrčí před půlkruh dětí Petra, který zvukným hlasem recituje pionýrskou přísahu.

„Já mladý pionýr lidově demokratické republiky Československé slibuji na svou čest, že...“

Třicet pět nových pionýrů a pionýrek ze tří škol se hned po šátkování vydalo na prohlídku muzea. Průvodcem jim byl starý muž s pisklavým hlasem a potícíma se rukama, které si utíral do velkého zeleného vojenského kapesníku. Za každou

třetí větou si pomáhal ideologickou berličkou. Oslovoval je, mladé soudružky, mladí soudruzi. Petra zaujala fotografie mladičkého Uljanova, coby školáka. Na chvílku se u ní zastaví, a když se na ní s Vaškem, vynadívají, Petr přikývne na Vaškovu poznámku.

„Když byl starej jako my, tak byl docela hezkej kluk. A ten jeho brácha taky. Jenže ho car nechal popravit. I když jejich táta byl školním inspektorem.“

Milada s Pavlíkem přijde do prázdné čekárny. Vypadá to, že Pavlíkova předškolní prohlídka proběhne v klidu. Sestra podá lékařce Pavlíkovu kartu a ta očima zkontroluje vystouplé kosti, a jen si povzdechne, že causa socialis, pokračuje.

„Dostaneš doporučení na dětskou urologii do Thomayerovy nemocnice, buď na Burianovu plastiku, nebo raději circumcisi.“

A když si důkladně umyje ruce, napíše na starém psacím stroji několik řádek latinského textu. Papír předá sestře a ta jej v prázdné čekárně předá Miladě.

„S tímhle, paní, zajdete do Thomayerovy nemocnice. Ale až za měsíc, teď tam malujou.“

Vašek s Petrem sedí tiše na dřevěné zahradní lavičce. Za hromadou prken ve vedlejší zahradě sedí Bořivoj s Honzíkem. Kouří a šeptají. A pak oběma zmizí z dohledu.

Vašek vstane, jde tiše k plotu a dívá se přes hromadu složených prken. Rukou gestikuluje na Petra. Ten jde sice pomaleji, ale také tiše. Podrží se planěk dřevěného plotu. Na polehlé trávě vidí dvě ležící nahé vzdychající postavy. Kývnou na sebe a vrátí se na dřevěnou lavičku.

„Řeknem o tom klukům?“

Petr na Vaškovu otázku souhlasně kývne.

Pavlík stojí před několikapatrovou budovou jednoho z pavilonu Thomayerovy nemocnice. Milada ukazuje pečlivě složený papír vrátnému v tmavé uniformě s nezbytnou červenožlutou páskou závodní stráže.

„Jo, paničko, v tý latině se nevyznám, ale tady je to všechno ještě rozkopaný. Už dva měsíce to vážne. Buď není materiál, nebo řemeslníky odvolají k havárii. Zeptejte se, když tak, v pavilonu dětské chirurgie. Ten je odsud tak pět minut, nahoře, kousek od infekčního.“

Vrátný ještě rozšafně zsalutuje a vrátí Miladě lékařské doporučení.

„Tak tam pojd'me.“

Žadoní Pavel, který už chce mít zákrok za sebou.

„Ne, Pavlíčku, vrátíme se domů. Paní doktorka by se mohla zlobit, že tě vyšetřovali někde jinde, než ona napsala.“

Miloš se nervózně dívá na hodinky.

„Slíbil jsem, že vám ukážu show. Tady u nás v zámečku žijou už přes rok dvě lesby. Ve čtyři přijdou z práce a hned na to skočej. Pánové, to je koncert. Můj děda byl myslivec, tak jsem mu poradil, aby mi Ježíšek přinesl dalekohled. Mysliveckej. Ne žádný dětský kukátko. Čumte.“

A nechává kolovat dalekohled, který se snad v obchodech ani neprodává.

Pět minut po čtvrté koluje dalekohled z ruky do ruky. Prvního to přestane bavit Petra.

„Měl jsi pravdu, to je jiný kafe, než u nás vedle na zahradě. Ale k tobě na zámeček je to půlhodiny cesty a mně stačí minuta na to, abych z kuchyně došel na lavičku.“

Milada poděkuje pošťačce a přejde přes malou zahrádku rovnou do bytu.

„Přišlo nám psaníčko.“

Oznámí všem. Petr si píše úkol do školy a ani nezvedne hlavu od sešitu.

„Pavlíka znovu volají k paní doktorce.“

Doplní po přečtení několika řádek úřední obsílky. Pavolovi se to nelíbí. Spěchá statovat do divadla, ale přesto si neodpustí.

„Petr mal také predškólnú prohlídku, ale bol som tam s ním len jednou. A netahali ho nikam do špitálu.“

Milada sice přikývne, ale i ona si musí říci svoje.

„Já za tím nic špatného nevidím. A v životě se mi potvrdilo, že nám chudejm lidem, lékaři neškoděj, nám nejvíc škoděj úředníci.“

Vašek sedí s Petrem na mezi a dívá se do bezmračného jarního nebe.

„Měli bychom jít někam do velkého parku. Třeba na Petřín. A podívat se na klasiku, kluka s holkou. Ať vidíme všechno.“

Petr vstane, očistí si kalhoty a stoupne si nad ležícího Vaška.

„A budeme to někdy potřebovat?“

Vašek také vstane, ostrice nalepená na kalhotách jej nezajímá. Na Petrovu repliku jen mlčky pokrčí rameny.

Pavlík v doprovodu matky přicházejí do čekárny. Milada odevzdá sestře obsílku a sedá si na bílou dřevěnou lavici vedle asi čtyřicetileté matky, která křečovitě drží za ruku kluka v námořnickém obleku, zhruba Pavlíkova vrstevníka. Když sestra vyjde z ordinace, zatlačí vstávající Miladu zpět na lavici.

„Zůstaňte sedět v čekárně, bude to rychlé.“

Pavlík srdnatě vstoupí do čekárny a je překvapen, jak rychle je úplně svlečen a položen na bílý lékařský otoman.

„Objedeme to kuličkou. Kdyby tě to někde hodně bolelo, tak se to neboj říct.“

Poucí Pavla lékařka a skloní se nad něj. Sestra podrží Pavlíkovy nohy. Ten sebou škubne až v posledním okamžiku.

„Kdyby ses takhle zamlel před minutou, tak jsem ti utrhla uzdičku a musel bys jet sanitkou do dětské nemocnice do Motola. A nepřej si vědět, co by tam s tebou udělali.“

Než Pavel vstane z lůžka a oblékne se, lékařka dopíše zprávu. Sestra pomůže Pavlíkovi udělat několik kroků. Ten třikrát zavravorá, ale z ordinace už jde sebejistě.

„Počkejte tak půl hodiny a pak můžete jít domů.“

Na stole leží malá placatice rumu a tři rohlíky. Karel sedí na rozvrzané židli, a pomalu čte nalezenou lékařskou zprávu.

„To jsi mi o tom nemohl říct? Já už bych to zařídil. Žádnou Burianovou plastiku, žádné obkroužení kuličkou, ale symfonii pro jednoho mohela a jeho taktovku. Ty se snad Milady bojíš? Zdá se mi, že jí v poslední době strašně podléháš. Jen pro to, že ti občas dá peníze na chlast?“

Pavol se brání.

„To vieš, soužitie v rodině je volačo iné, než keď jsi sám. To nemožeš vedět. Ty máš peňaží jako želez a já špekuluju za čo kúpim Pavlovi věci do školy. A sám vieš, že na to stovka stačit' nebude.“

Karel vytáhne z kapsy kabátu pověšeného na okenní klice litrovou láhev vína.

„Je to jenom Hořčák. Ale ty jsi vděčný za všechno, co teče. Pavlíka do školy ho vybavím já, ať se z toho Milada třeba

posere. Ale měl bys vědět, že zítra oba kluci filmují. Natáčí se film *Tři přání*, ráno musí být u Elektrických podniků v Holešovicích. Je to kousek za mostem. Klukům neříkej detaily. Pavlíka asi oblíknou jako holčičku, bude mít na sobě punčocháče a sukýnku.“

Matušková se tváří až přehnaně slavnostně. Vedle ní na stupínku stojí i krčským dětem známí herci. Miloš Kopecký a Stella Zázvorková. Matušková přečetla seznam těch, které zařadila do dramatického kroužku. Je mezi nimi také Petr. Stella Zázvorková vysvětlila, proč je bude drilovat při jevištní chůzi, stejně důležitá bude pro všechny jevištní mluva. Petr sedí znuděně v lavici a listuje v divadelním textu.

Miloš Kopecký to zpozoruje a jde k němu.

„Co hraješ?“

„Žabáka, ředitele divadla.“

Miloš Kopecký přikývne.

„Vidíš, to je dobrá role. Já nikdy ředitele divadla nehrál. Co uděláš, když ti vypadne text?“

Petr ani na vteřinu nezaváhá.

„Začal bych kvákat na nějakou hodně známou melodii a šel co nejbliže k žábám a čekal bych, jestli mě některá napoví.“

Miloš Kopecký přikývne a nahlas Petra pochválí.

„Cítím v tobě talent, ale o ty dvě hlavní role si neříkej. Lidi si tě spíš zapamatují jako zmalovaného žabáka, než pubertáka, který hledá holku, tedy pohádkovou princeznu.“

Pavlík je plný zážitků. Od rána se mu věnovalo několik lidí. Kostymérka, maskérka, mladý asistent režie, zbyl čas na povídání o Národním divadle s Josefem Kemrem. Záběr kdy jdou s bratrem Petrem a panem Kemrem ke stupínku s losem, který Spartaka nevyhrává, opakovali třikrát.

„Je to blbý, spát v elektrice?“

Zeptá se bratra. Ten jen pokrčí rameny.

Jako záchrana přichází Pavolův návrh.

„Jestli se vám chce spát, tak si zdřimněte. Já budu hlídat stanice.“

Praha zahalená do černého. Listopadové zamračené počasí, při závanu větru, lezavá zima. Petr stojí v pionýrském kroji, pod bílou košilí svetr a dvě teplá trika, pod modrými kalhotami dvoje teplé podvlékačky. Stojí na obrubníku, ale ví, že lafetu projíždějící Václavským náměstím neuvidí přes dvě řady stojících milicionářů. František stojí v další řadě za Petrem. „Jsme s Toníkem domluvení, že až ta paráda tady skončí, tak tě dovedu do jedné hospody naproti soudu na Ovocném trhu a Toník až vrátí kvér a převlíkne milicionářskou uniformu, tak přijde za námi.“

Deset minut po průjezdu rakve s Antonínem Zápotockým odešli milicionáři pořadovým krokem a lidé se začali pomalu rozcházet. Přesto byl problém projít davem lidí na chodníku a

Petr je rád, že jej František drží pevně za ruku. I tak se dvakrát rozpojí.

Hospoda, čtvrtá cenová skupina, s politými vikslajvantovými ubrusy je zaplněná do posledního místa. Přesto obtloustlý hostinský, Františkův známý, najde dvě místa v rohu u nekuřáckého stolu.

„Tobě pivo, Františku, a pionýrovi minerálku. Jo a oběma dršťkovou polívku a dva rohlíky. Dneska si pošmáknete. Stojí v ní lžíce.“

Pochválí své zboží a zmizí za výčepním pultem.

Muži u stolu jsou uprostřed hádky.

Petra od první minuty překvapí, že mluví příliš hlasitě.

„Nechval ho. Zaklepal bačkorama, ale byla to stejná zrůda jako ostatní, tam nahoře. Jezdil do Moskvy za tím malým zrzavým židem? Jezdil. Chválil Stalina, když už Rusové přiznávali, že to byl tyran? A v koncentráku se asi taky špatně neměl. Pamatuju si, že v pětačtyřicátym v rádiu říkal, že někteří lidi na velkostatku u Prahy mají horší podmínky k životu, než on měl v koncentráku. A taky by měl někdo konečně říct pravdu, proč nesměl Tonda Lopata po válce do Holandska.“

Hostinský staví před Petra a Františka pivo, minerálku, polévky a ošatku s rohlíky. Muži, který právě domluvil, dal ruku na rameno.

„Hele, Alois, alespoň dneska se na tu politiku vyser.“

Všude je plno tajných. Dostaneš se zbytečně do průseru.“

Alois nemá pro strach uděláno.

„Ano pane Palivec. Já, už vod války, poznám každýho Brettschneidera na sto honů. Tak se, čuráku, nestarej.“

Hostinský jen pokrčí rameny a odšourá se zpátky k nálevnímu pultu.

„Možná Tondovi křivdíš. Já se s ním v životě nesetkal, ale byl mi sympatickej tím, že hned po revoluci chtěl, aby všichni pracovali a práce pro každýho byla. Já když vyšel za první republiky v sedmnácti z pokračovačky, tak jsem o práci nezavadil až do vojny. Nasral mě tím, když veřejně řekl, že peněžní reforma nebude a ona v třiapadesátym byla. Měl jsem sice na výměnu jenom pár korun, v tom nejlepším kursu, ale štválo mě, že lhal a lidi mu věřili. Vono je celkem jedno, co si vo něm myslíme my dva, důležitější je, jak na něj budou vzpomínat tyhle děti.“

A ukáže na Petra. Ten odloží lžici a rohlík na malý ubrousek, podívá se na Františka, a když vidí, že ten nereaguje, zapojí se do hovoru.

„Mě v Dětskym domě na Příkopech pohladil pan prezident Zápotocký po vlasech. Máma mi to může dosvědčit, byla u toho.“

Oba muži se na sebe podívají, hodí na stůl dvě modré papírové tříkoruny a bez pozdravu odcházejí.

František zbytkem rohlíku vytře talíř a dopije půllitr piva.

„Chutnalo ti to? To jsem rád. Toník tu už měl být, ale počkáme na něj. Zítra k vám přijdu, co chceš za dárek?“

Petr nepřemýšlí ani vteřinu.

„Mrkací panenku.“

František zareaguje stejně pohotově.

„To jsi mě překvapil.“

Také Petr vytřel zbytkem rohlíku talíř po dršťkové polévce.

„A můžu ještě jednou? K čemu se používá kunda?“

Františkovi překvapením zaskočil hlt piva.

„To se ptáš toho pravýho. Musí ti stačit jedna věta. Když jí ženská nemá, tak se jí nemůžou narodit děti, stačí?“

Petr přikývne.

„Už ti bylo devět, tak máš právo leccos vědět. Když jsem byl v první válce na frontě, tak náš doktor chodil večer do vesnice na pokec s Italama, co uměli německy. A byl svědkem toho, že když měl kluk desátý narozeniny, tak ten večer ho vesničani prohlídli a pak poučili o životě. Hele, Toník už přišel. Dopij to.“

Karel se uvelebil u rozvrzaného stolu, zimmík demonstrativně na sobě. Petr, který na druhé straně píše domácí úkol, upozorňuje Pavola gestem, že se Karel nezul.

„Podívej Pavolko. Vezmu si Pavlíka k sobě. Sotva uživíte toho staršího. Slíbil jsi, že vezmeš Pavlíka jednou týdně do divadla vysprchovat. A nebyl tam ještě ani jednou. Až sem cítím, že smrdí, protože je v nevypranym prádle. Posílal bych ho do družiny, platil bych mu obědy ve školní jídelně. Víš, co měl napsáno v té lékařské zprávě? Causa socialis. A víš, co to

znamená? Že se o něj začne zajímat sociálka a můžou vám ho vzít a dát do dětského domova. A u mě by mu bylo líp, než v polepšovně.“

Petr zaklepne nejdříve učebnici a pak i sešit.

„Nás nemůžou rozdělit. Sourozence nechávají spolu.“

Karel se rozesměje.

„O čem to mluvíš? Vždyť jste se ještě nedávno každý jmenoval jinak. A nový větší byt nedostanete, i když jste čtyři. A Pavlík by u mě jenom vzkvétal. Víš, že razím zásadu, že každý židovský kluk se má začít učit číst už ve třech letech, aby v pěti byl plně gramotný. Jak vidím, knihy miluje už teď. To víš, geny se nezapřou.“

Pavlík jde k Pavolovi a vezme ho za ruku. Nabírá moldánky.

„Já chci zůstat s Pét'ou. Vid', že mi nedáš. Já ke strejdovi nechci.“

Karel večer napíše udání, že Pavel je zanedbaný a měl by být adoptován. Dvakrát si text napsaný na psacím stroji detailně přečte, a když obálku zalepí a krasopisně napíše krycí adresu, řekne si sám pro sebe a nahlas.

„Když ho nemůžu mít já, tak ať ho nemají ani oni, ale někdo úplně cizí.“

1958

Petr sedí na nízké stoličce a s pobavením sleduje v malém šišatém zrcadle proměnu své tváře.

Bílé blatníky kolem očí zvýrazňuje tlustá zelená čára, která končí u stejně barevných rtů. Na hlavě má naražený černý cylindr a v pravé ruce svírá kožený řemínek malého kovového zvonku.

Právě tak si mladý maskér a garderobiér v jedné osobě představuje Žabáka – ředitele divadla ve Wenigově pohádce o stříbrné studánce. Petr vstává ze židličky a na poslední chvíli zaregistruje postarší od pohledu nervózní učitelku.

„Hraj to jako odpoledne. To bylo vynikající.“

Petr si upravuje sametový frak.

„Odpoledne jsem to hrál pro pana profesora Hněvkovského z nemocnice na Karláku a jeho asistenta Popelku, co mě operovali ruku a taky pro sestřičky odtamtud, taky pro paní Zázvorkovou a pana Kopeckého. Jenže teď mě bolí hlava a z těch světél mě strašně pálí oči.“

Učitelka s sebou trhne.

„To ti věřím, ale uvědom si, že Jasoň s Květoněm neslezou z jeviště. Tak se snaž.“

Petr kývne, postřehne pokyn inspicienta a rychle vejde na jeviště.

„Váženému obecenstvu na vědomost se dává, že dnes večer u rybníka bude velká sláva.“

A větu ukončí velkou úklonou a hlasitým zvoněním.

Překvapí jej silný potlesk.

Když na jeviště přihopkají dívky, představující žáby, všimne si, že jedna z nich, Věra, se na něj nábožně dívá. Je mu to nepříjemné. Snaží se na ní nedívat a znovu si začíná, čím dál silněji, uvědomovat reflektory, jejichž světlo se mu bolestivě zařezává do očí. I přesto na konci dlouhého monologu slyší znovu silný potlesk.

Po hodině a půl znovu usedne na nízkou stoličku a čeká, zda se jej mladý maskér ujme.

„Nechceš s odličěním počkat až po klanění?“

Petr pokrčí rameny.

„Stejně už to mám rozpatlané.“

Maskér přikývne a začne Petra pomalu odličovat a neodpustí si komentář.

„Jsi tlustej a potíš se. A taky jsi byl v první půlce kdoví proč ztrémovaný. Tohle večerní představení ti moc neseslo. Odpoledne jsi byl mnohem spontánnější.“

Petr s kritikou souhlasí.

„Strašně mě bolely oči od světla. A žáby na mně blbě čuměly. Nejdřív jedna a pak všechny. Měly mi dělat křoví a ne se culit při každém potlesku, který vlastně patřil jenom mě.“

Maskér přikývne a snaží se Petra co nejrychleji odličít. Přesto to nestihne do inspicientova příchodu.

„Hned jak to skončí, musím vypadnout. Tak jak se domluvíme?“

Maskér Petrovi ještě jednou přejede obličej vazelínou.

„Jestli tam chceš fakt jet, tak adresa je napsaná na lístku v levém rohu zrcadla. Jinak to doopravdy nejde, než se scházet v rodinách. Ženské dole pijí kávičku a my u Jindřicha v podkroví obdivujeme zahradnické náradí. Když může nabídnout nějaký prototyp, nebo nově upravenou verzi, tak je vždycky velký zájem o předvedení. A na konci setkání posuzujeme kvalitu semen a vyhlásíme to nejlepší.“

Inspicient vyprskne smíchy.

Všechny tři překvapí dlouhý potlesk, který dává tušit, že se také večerní představení líbilo.

Pavlík jde pomalu dlouhou spořilovskou ulicí. Hned za kostelem u plotu se k němu přilepí první pes. Nevrcí, vrtí ocasem, zastaví se a vycení zuby.

„Jak víš, že jsem dneska v jídelně dostal od paní kuchařky jeden rohlík navíc? Ale celej ti nedám. Než dojdu domů, tak potkám ještě další dva psy. Tak jenom kousek, Lajko.“

Pes kupodivu na jméno Lajka slyší. Opravdu je podobný tomu voříškovi mixovanému několika rasami, kterého poslali

v družici do vesmíru, ale nedělali si starosti s tím, jak jej dostat zpátky na zem.

Pavlík se nemýlil. Než došel k dvojvilce nakrmil ještě další dva psy.

Potemnělý sál poděbradského divadla Na Kovárně hostí vítěze celostátní soutěže mládeže v kategorii dramatických kroužků. Hraje se už druhé představení.

Petr sice do první řady přes ostré světlo nedohlédne, ale byl poučen, že v první řadě sedí soudruh ministr Zdeněk Nejedlý, Stella Zázvorková, Miloš Kopecký a ředitelé dvou středočeských divadel, jejichž jména zapomněl.

Na rozdíl od vystoupení v sále krčského hotelu Klimeš a v Tylově divadle v Nuslích, nemá Petr žádný problém. Po žábách se nedívá, stejně tak jako do ostrých světél. A do textu se položil více než obvykle.

Maskér Petra odlíčí před koncem představení bez sebemenší poznámky. Petr si všimne velkého prstenu na maskérově levé ruce.

„Takovej krásnej ring jsi posledně neměl.“

Maskér uznale pokývá hlavou.

„Podívejme se, chlapeček je všímavej. Líbí se ti? Mně taky. Dostal jsem ho k narozeninám. Od maminky.“

Petr pozná osten ironie v maskérově hlase.

„Kecáš.“

Chtěl by říci ještě něco dalšího, ale maskér mu plácne velký kus vazelíny na obě tváře. A s gustem rozmazává.

„Nebud' zvědavej. Kdybych ti řekl pravdu, tak ohrozím tvoji mravní výchovu. A za to je velká pokuta a možná i kriminál.“

Petr si papírovým ubrouskem utírá zbytky vazelíny.

„Když mi to nechceš říct, tak si to nech. Kde se dá sehnat nějaká voda na pití? Žádnou nám nedali a já mám jazyk přilepený na patro.“

Maskér zkontroluje Petrovu tvář ještě v zrcátku.

„Já chodím pít k prameni Poděbradky, který je za divadlem. Vyjdeš zadním vchodem a nemůžeš zabloudit.“

Petr vstane ze židličky.

„Dík. Na klanění to stihnu, neboj.“

U pramene najde kovový hrneček a vypije několik litrů najednou.

Vrátí se nejen na klanění, ale v klidu poslouchá ministra Nejedlého a další, kteří chválí, jak dobře tu pohádku secvičili. A pak už skoro hodinová cesta do Prahy rozbitou asfaltovou silnicí, v rozhrkaném autobusu vyrobeném těsně po válce.

Ve dvě ráno se Petr v postýlce, která mu začíná být krátká a těsná, dvakrát obrátí a sáhne pod sebe. V té chvíli je u něj Anička, rozsvítí pokojový lustr a stručně oznámí Toníkovi.

„Petřík se posral.“

Sál Agitačního střediska je zaplněn do posledního místa. Na malém pódiu stojí postarší architekt a tak metr před ním stojí mladík obsluhující diapojektor stojící na stole. Na bílé stěně, která supluje plátno, se objevuje jeden obrázek za druhým. Pavlík se dívá na obrázky stejně soustředěně jako Pavol. Přednáška o Expu 58 v Bruselu, trvá už více než hodinu. Vydýchaný vzduch nikomu nevadí. Občas se ozve pokašlávání a kýchnutí. Když mladík zhasne diapojektor, je to signálem pro obtloustlého funkcionáře, aby za asistence své manželky vstal na druhý pokus ze židle a za stálého supění došel k architektovi.

„Myslím, že jménem vás všech mohu poděkovat soudruhovi architektovi Vítovi Obrtelovi za zajímavou přednášku. Nevím, jestli to víš, soudruhu architektke, ale dnes v rozhlase hlásili, že ten náš pavilon po výstavě rozeberou, z Bruselexu převezou do Prahy a postaví znovu v pražském Parku oddechu a kultury Julia Fučíka.“

Lidé se pomalu rozcházejí, několik nejaktivnějších podává nejen architektovi, ale také tlouštíkovi ruku. A to je ta správná chvíle pro Pavola.

„Sed' tady a nikam nechod', znám pana architekta, ten nám půjčí.“

Vysvětlí, vstane a za chvíli už mluví s Obrtelem v rohu sálu. Architekt dvakrát pokrčí rameny, dvakrát se s Pavolem, čemusi zasmějí, podají si ruce a Pavol se vrátí k Pavlíkovi.

„Tu akciu tuná robil zadarmo a žádné peňáže si sebou nebral. Ale možem za ním, zajtra, doísť do ateliéru.“

Petr bere z bílého kredence tři otlučené hrnky a dává je do plastického psaníčka, kde už má dva notové sešity. Do druhé ruky bere housle v černém futrálu, přibouchne dřevěné červené vchodové dveře do bytu, projde dvorkem a tmavou chodbou a nezamkne ani žluté domovní kovové dveře.

Na konečné stanici dvou tramvajových linek vystoupí a zamíří do přízemní prodejny Bratrství, hned u vchodu sebere z regálu dvě litrové láhve mléka a patku měkkého salámu, snad dvacet deka a bez placení odejde. Zastaví se před domem s výrazným nápisem Hudební škola, ale nevstoupí dovnitř. Housle a noty vezme do jedné ruky a v druhé drží dvě láhve mléka. Salám strčí do kapsy a opatrně dojde do poloviny prudké stráně s léta nekosenou trávou. Položí housle s notami do trávy a ukradené mléko naleje do tří přinesených hrnků. A vedle každého dá kolečko salámu, který ukrojil malým kovovým nožem, kterému mezi kluky říkají rybička. Chvíli čeká, dokud se neobjeví tři kocouři. Po chvíli uvidí další dvě, pravděpodobně kočky, ale ty kocouři odeženu. Petr se vrátí právě včas, aby profesor Pokorný mohl zahájit hodinu, trvající obvyklých pětadvaceti minut. Patnáct minut Wolframova etuda a pak tři stránky z Mickovy školy. Když v etudě čistě vyhmátl třetí polohu, ozval se chraplavý zvonek. Profesor Pokorný Petrovi naznačí, aby hrál dál. Otevře dveře do malé chodbičky a více než pět minut hovoří s nějakým mužem. Petr neslyší, co si říkají. Když dohrál etudu, položil housle se smyčcem na černou

desku klavíru a čeká. Profesor se vrátil, mlčky ukázal na houslový sešit Micky. Petr zahrál dvě stránky a podal Profesorovi hudební žákovskou knížku.

„Kolik máš u sebe peněz?“

„Třicet halířů, na lístek na tramvaj.“

Profesor Pokorný kývne a začne psát do žákovské knížky. Několikařádkový zápis. A úplně poprvé neocení Petrův výkon známkou.

„Zápis dej přečíst tátovi. Píšu mu, aby mi zítra zatelefonoval. Housle tu zatím necháš.“

Petr tiše odejde a na stanici tramvaje čeká na jednu z linek. Koupí si od průvodčí jízdenku a do večera jezdí tramvajemi po Praze.

1959

Pavlík dostává k vysvědčení za první ročník ještě diplom Nejlepšího počítaře. Je na to náležitě hrdý, zvláště když mladá učitelka přede všemi zdůrazní, že je nejlepší z pětatřiceti spolužáků.

Spěchá domů, kde už u stolu sedí a Karel a studuje Petrovo vysvědčení.

„Na čtvrtou třídu je to slušný. I když v ruštině bys měl přidat.“

Petr se podívá na matku, ale ta se tváří jakoby Karla neslyšela.

Pavlovi se nechce ukazovat Karlovi vysvědčení. A tak vytáhne z tašky nejprve diplom a pak vysvědčení a dává obojí nejprve Miladě, pak Petrovi a Karel si jeho vysvědčení i diplom musí sebrat ze stolu. Nedává na sobě nic znát do chvíle, než si přečte text diplomu.

„Tak za tohle máš u mě celý kolo dortu.“

Chce poklepat Pavlíkovi na rameno, ale ten dokáže v poslední vteřině uhnout.

„Až přijde na večer Pavol z práce, tak půjdeme, celá rodina, do cukrárny.“

Oznámí Milada klukům novinku. Ti se upřímně radují, až do chvíle, než Karel spíše ironicky, položí otázku.

„A vezměte mně taky s sebou?“

Milada pohladí Pavlíka po vlasech.

„Jestli jsi dobře slyšel, brácho, tak jsem řekla celá rodina. Naše rodina. A protože ty žádnou rodinu nemáš, tak tě nikdo nezve. A Pavol přijede z práce nejdřív v šest večer, to bys jistě tak dlouho nečekal. Ještě než kluci přišli, tak jsi říkal, že děláš pět funkcí a každý večer sedíš na nějaké schůzi. Kvůli nám program měnit nemusíš.“

Karel se zašklebí a několik vteřin přemýšlí jak reagovat.

„Mohla jsi mě vyhodit trochu noblesnějším způsobem, ale ty jsi byla vždycky taková. Rodina ti na srdci nikdy moc neležela. Hned po válce jsi odjela do pohraničí a nechala si nás vyžrat to, když nám komunisti ukradli koloniál. Dneska se už z toho nevykrotíš. Mám nápad, vezmu kluky do cukrárny hned teď. Vždyť jsem Pavlíkovi slíbil celé kolo dortu za diplom. Půjdeš se mnou?“

Obrátí se přímo na Pavlíka. Ten chvíli váhá, podívá se na Petra a čeká na jeho reakci.

„Když ti to slíbil, tak běžte.“

„Za hodinu se vraťte, nebo si pro vás přijdu.“

Řekne Milada se stopou zlosti v hlase.

Petr má zkaženou náladu. I tím, že je to poprvé co bratrovi nerozumí.

„Copak nemá v sobě hrdost?“

Ale Milada mu to vysvětlí po svém.

„Je ještě malej. Nemá z toho rozum.“

Toník sedí za stolem, Anička u sporáku vaří. Petr ví, že nadávám za kradené mléko a salám neujde.

„Pan profesor Pokorný je charakterní muž, omlouvá to jako klukovinu, před vedoucím Bratrství jsem se musel ponížovat, aby to nenahlásil do školy, nešlo o těch patnáct korun za mléko a za salám, ty jsem rád zaplatil, ale představ si, že by se provalilo, že syn poslance a předsedy přestupkové komise, krade. To, že to bylo kvůli kočkám, to nikoho zajímat nebude.“

Petr raději mlčí a Aničku zajímá příprava nedělního oběda. Toník po chvíli pokračuje.

„Takže od zítřka žádné jízdy na kole, s třídní učitelkou dohodnu, aby tě stáhla alespoň z pěveckého kroužku, jestli budeš chodit na fotbalové tréninky, to ještě rozhodnu a možná ti zatrhnu i divadlo. Podle mě, máš příliš mnoho zájmů.“

Petr pokrčí rameny a do debaty se vmísí Anička.

„Ty máš zase hodně funkcí.“

Toník chce zareagovat, ale slyší silné bušení. Jde do pokoje a otevře jedno z oken.

„Co chceš Toníku?“

Papírník jde až k parapetu okna.

„Nemáš nějaký silnej prášek? Je neděle a lékárny jsou zavřené. Bořek potřebuje uklidnit. Jeho kamarád Honzík si vyjel ráno na motorce. Většinou jezdí spolu, ale Bořek potřeboval napsat referát do práce. V poledne Honzík na dálnici

havaroval. Naboural ho náklad'ák. Před dvěma hodinama umřel a Bořek není k utišení.“

„Počkej, přinesu lékárníčku, nebo pojd' dál.“

„Radši se vrátím k němu. Strašně ho to vzalo.“

Toník přikývne, dojde pro dřevěnou lékárníčku, položí jí na peřiny manželské postele a začne hledat.

„Tři tablety Hystepsu.“

Papírník přikývne.

„To by mohlo pro začátek stačit. Děkuju.“

Toník nejprve pověsí lékárníčku do chodbičky a pak zavírá okno.

Na stole v kuchyni je prostřeno k nedělnímu obědu.

K Petrově lapálii s krméním kocourů se Toník už nevrací.

Pavol s Pavlíkem jdou pražskou Opletalovou ulicí. Pavol drží v ruce papírek s adresou napsanou až nečitelně kostřbatým písmem.

„Malo by to byť tuná. Sál Klasu.“

Když jdou po schodišti dolů, všimne si Pavol muže stojícího před šatnou.

„Dobrý deň, pane režisére. Prišol som s tým mladším. S Pavlíkom. Jako sa vám páčí?“

Režisér se na Pavlíka podívá zkoumavě. Rentgenové oči upírá chvílemi na obličej, na hubertus už léta vyšlý z módy a na kozačky, viditelně poděděné po starším bratrovi.

„Šatna je zadarmo, tak si odložte a sedněte si někam blízko. Po projevech začnou děti soutěžit. Tak si připrav nějakou básničku. Přihlásíš se a dostaneš pišingr. Co umíš?“

„Samuil Maršak, Sedmého listopadu. Rudou barvou dneska září sedmička v mém kalendáři...“

Režisér Pavlíka přeruší.

„Jo, to by šlo. Za to možná dostaneš i dva pišingry.“

Stella Zázvorková sedí v prázdné sborovně a míchá horkou černou kávou.

Třídní učitelka Matušková sedí naproti ní a čte z papíru s kulatým razítkem a podpisem.

„Žák Petr Bureš byl vyšetřen psychologem, který nedoporučuje, aby hrál v další pohádce, a to ani roli stromu, která mu byla nabídnuta.“

Stella Zázvorková kývne a viditelně si stojí za svým.

„Musíme dostat smlouvě, kterou jsme podepsali se školní inspekcí. Proto se mnou dneska musí Petr jet do Divadla Jiřího Wolкера do Dlouhé třídy.“

Matušková uklízí oba hrnky od vypité kávy a rozhodne.

„Nechám ho vyvolat školním rozhlasem a zpátky do školy se už dneska nemusí vracet. Jako třídní učitelka mu nepřítomnost mohu omluvit.“

Stella vstane a podá Matuškové ruku.

„Jsem ráda, že si tak dobře rozumíme.“

Jelínek, bývalý velitel barikády, kopáč a předseda uliční organizace Komunistické strany Československa sedí s Toníkem v typicky dělnické hospodě konce padesátých let. Oba mají na sobě černé obleky a Jelínek je viditelně dojatý.

„Moc ti děkuju Toníku, že jsi tak hezky promluvil na pohřbu mé Mařenky. Bude mi moc scházet. Důchodu si užila ani ne půl roku. A pořád se divila, že mě mohli zvolit předsedou uličky, když vůbec neumím jednat s lidma. Myslíš, že neumím?“

Toník se zhluboka napije už zvětralé desítky.

„Měla pravdu. Dám ti jenom dva příklady. Proč roztrušuješ o Bořkovi Papírníkovi a Františkovi Novákovi, že jsou na chlapy? Teď už to sice nebude trestný čin, ale když by to nebyla pravda, tak je to pro toho člověka velký očernění.“

Jelínek se naježí.

„Tak za tím si stojím. Když mrtvého Skřivana vezli do márnice, tak mu z kapsy vypadl lístek. S Františkovou adresou do Nerudovky a s poznámkou, že se bude moci k němu nastěhovat. A viděl jsem, jak Františka ta smrt obou kluků vzala. Bořek už čtvrtý měsíc každý večer pořád pláče. Jenže von nepláče, von kvílí. Dyt' to musíte taky slyšet. Věř mi, že to není normální. Promluv s jeho tátou, znáte se desítky let. Na rovinu mu řekni, že sousedi už nadávají.“

Toník odsune nedopité pivo.

„Těch mrtvejch kluků mi bylo moc líto. A taky vím, že toho mladýho Němce jsi chtěl zabít krumpáčem. A jestli

František toho Němce zmrzačil, oplatil mu to, co sám prožil za první války. Papírníkovi nic říkat nebudu. Bořek půjde za tři měsíce na vojnu, vrátí se za dva roky a věř mi, že bude jinej.“

Jelínek jen pokrčí rameny.“Já jsem ze starý školy, Toníku. Na tom aktivu, kde jsi seděl v předsednictvu, když mluvili ti doktoři a profesoři, tak jsem jim vůbec nerozuměl,“

Toník se spontánně přizná.

„Jestli tě to uklidní tak já jim taky všechno nerozuměl.“

1960

Třiatřicet stupňů Celsia ve stínu se dá snést jedině na kopci, kterému místní říkají Krkavčina. Borovicový les poskytuje chládek i v těch největších vedrech. Petr jako každé prázdninové dopoledne dojde až na začátek lesa a u jednoho z kamenů si nahý lehne do měkké trávy. Žvýká stéblo trávy a dívá se do modré oblohy bez jediného mráčku. Cukne sebou, když uslyší přibližující se kroky. Natáhne ruku pro odložené červené trenýrky, které mu Toník ušil z vyřazeného rudého praporu.

„Na tomhle místě jsem se včera odpoledne opaloval já.“

Slyší nad sebou nezvykle měkký hlas.

„Já půjdu klidně o kousek dál. Stejně sem za chvíli začne svítit sluníčko a za vedlejším kamenem bude ještě nejmíň hodinu chládek.“

Neznámý mladík si však přisedá k Petrovi.

„Kam bys chodil, prosím tě, můžeme se opalovat společně. Místa je tu pro oba dost.“

Petr si trenýrkami zakryje rozkrok, což u neznámého vyvolá záchvat smíchu.

„Ty se ještě stydíš? Víš, že u moře mají takové pláže, kde lidé chodí celý den nazí?“

„Jo. Četl jsem o tom.“

Odpoví Petr bez zájmu, naštvaný, že mu někdo porušil jeho klid.

„Už jsi začal kouřit cigarety?“

Zeptá se mladík, když má napolovic svlečené vytahané propocené tričko.

„Ještě ne. A nechci se to ani učit. Na cigára a na chlast budu mít nárok až za šest let.“

Také mladík si zručně a jedním tahem sundá modrobílé plavky. Adamky.

„Hádal bych ti míň. Deset, maximálně jedenáct.“

„To dělá ta tloušťka.“

Vysvětlí omluvně Petr.

„Tohle je krásný místo. Chodíš sem každé den? Nevotravujou tu houbaři?“

Vyzvídá mladík.

„Ne. Za celý týden ani noha.“

Mávne rukou Petr a vidí, že mladík loví krabičku cigaret se zapalovačem. Vezme do ruky napolo vyklepanou cigaretu bez filtru.

„Fakt si nevezmeš? Máš strach, že by to doma poznali a zbili tě?“

Petr velmi chabě zaprotestuje.

„Mě doma nebijou. Ani za špatný známky ve škole.“

Nahý mladík vstane, nezapálí si cigaretu, jen si s ní nervózně pohrává. Podívá se na ležícího Petra, beze slova mu

rychlým pohybem vytrhne z ruky trenýrky a hodí je daleko do trávy. Zarazí se, když uvidí nahého Petra a je chvíli celý nesvůj. „Myslíš, že až ztloustnu, budu vypadat stejně blbě jako ty? Bude ti teprve dvanáct, mně bylo minulej měsíc třicet. Ty se zatím ještě nemusíš holit, já už taky ne. Nad ptákem nemáme ani jeden chlup. Tobě ještě nenarostly, mně je vyholili před operací a řekli, že mně jiný asi už nikdy nenarostou. A ještě se tomu smáli. Tobě ještě nádobíčko nefunguje, tak jsi tlustej, já přiberu možná až deset kilo. Viděl jsi už někdy nahého chlapa?“

Končí mladík svojí zpověď překvapivou otázkou.

„Jenom spolužáky na pár vteřin pod sprchou, když končil tělocvik.“

Mladík se usměje a lehá si co nejbližší k Petrovi.

„A stál jim? Kluci většinou pod sprchou onanujou.“

Petr se cítí nesvůj.

„A musíme o tom zrovna teď mluvit?“

„Oni tě vyhnali, abys jim nepřekážel při tom, až budou cákat.“

Poslední slovo vyřkne s překvapivě silným odporem.

Petr pokrčí rameny a neví co na to říci. Mladík nečeká na Petrovu odpověď. Zkušeně se nakloní nad Petra, který po chvíli cítí chvění v rozkroku a je šokován tím, že mu mladík zacpává ústa. Bušení ve spáncích je nesnesitelné. Mladík převrací Petra obličejem do trávy. Ucítí další dlouhou vlnu bolesti.

„Jsme na tom stejně. Ani kapku.“

Zasípe mladík a povolí Petrovo sevření. Ten se obrátí a vidí mladíkovu tvář plnou slzí.

„Svině, měli pravdu. Už nic necítím. Už si nikdy nic neužiju. Tenhle život nechci. To radši zhebnu. A ty se mnou. Teď tě uškrtnu a sám se pověším na prvním stromě.“

A začne Petra bez výstrahy škrtit. Ten se mu dokáže po nekonečně dlouhé minutě vymanit.

„Věř mi, že nikomu žalovat nebudu. Půjdu se vykoupat do řeky, aby to na mě nepoznali.“

Podívá se na levé stehno a lekne se malého pramínku krve.

„Co jsi mi provedl?“

Vykřikne, ale hned si uvědomí, že si život může zachránit jenom klidným dialogem.

„To tě za chvíli přejde. Trochu víc jsem ti zmáčknu koule, ty já už nemám.“

Chytne Petrovu ruku a snaží se, aby jí dovedl k prázdnému šourku se dvěma viditelnými jizvami.

„O rok starší kluk než ty mě udal. Hned ten večer, co jsme spolu spali. Ráno pro mě do práce přijela Bezpečnost. Po výslechu mě odvezli do Bohnic. Mohli za mnou chodit jenom rodiče. A ti mě nakonec přesvědčili, abych se nechal operovat.“

Petr se vymanil z mladíkova objetí a bez ohledu na to, že je nahý, utíká k řece. Pomalu vstupuje do vysokého rákosí. Udělá několik kroků do řeky. Zastaví se, aby vydržel záchvat bolesti pod pasem. Teprve když prudké pálení odezní, udělá

několik temp ve špinavě hnědé vodě. Nechce se otáčet a je rád, že v pravé poledne nikoho nevidí ani na druhém břehu řeky.

„Tohle budou asi moje nejhorší prázdniny v životě. Po dnešku nechci slyšet o sexu a radši zůstanu celý život panicem.“
Procedí mezi zuby, když doplave na druhý břeh.

Pavlík se nepřátelsky dívá na sklenici s výrazným nápisem Rybí tuk. Pavol to zaregistruje, ale nepovolí.

„Dve lyžice si musíš vzít. Veď si hubený jako lunt. Už sa kvoli tomu dostáváme do rečí. Staram sa o vás oboch, aj o mamu, ale ty si stále taký chudý.“

Milada s Pavolom souhlasí.

„Taky se tomu divím. Strejda Karel ti zaplatil obědy ve školní jídelně a ty jsi pořád jako plaňka u plotu.“

1961

Petr se postaví do středu malého poloosvětleného jeviště a čeká na inspicientův pokyn.

„V půlnoci město spalo
A v liduprázdných ulicích
Jen elektrické světlo plálo
Jak umělý a skvělý sníh.“

Když dopřednáší pátou, poslední, sloku, jen náznakově se ukloní a jde si sednout do publika. Když inspicient zjistí, že poslední přednášející poslala omluvenku, vyškrábe se nahoru na jeviště.

„Jděte všichni pravými dveřmi do předsálí, tam je pro vás připraveno malé občerstvení. Mléko, loupák a žabí hněv, tedy limonáda Amara. Nikam se nerozcházejte, budu si pro vás chodit a odvádět vás k naší opravdu reprezentativní porotě.“

Petr je za ostatními, těší se na chlazenou limonádu. Loupákem a mlékem také nepohrdne. Když dožvýkává poslední sousto loupáku, vezme ho inspicient za rukáv bílé, vzorně vyžehlené, pionýrské košile. Vede Petra dlouhou chodbou, ten má sklopené oči, takže vidí díry a záplaty v linoleu.

Složení poroty za dlouhými stoly sraženými do půlkruhu Petra ohromí.

Karel Höger se usměje.

„Pro recitaci máš talent. Takže si pamatuj, že prvním předpokladem úspěchu je hluboký a niterný vztah k tomu, co recituji. Řekl bych ztotožnění s autorem. Navrhuji postup do celostátního kola.

Petr chce poděkovat, ale na Karla Högera plynule naváže Václav Voska.

„Já doplním o větu, kterou říkám svým studentům. Recitátorovo mistrovství je mistrovstvím anonymity.

Dalším, kdo Petra oslovil, byl Radovan Lukavský.

„Asi tě překvapím tím, že jsem tě včera večer viděl v Divadle Jiřího Wolкера v Dlouhé. Udivilo mě, jak dbáš pokynů režiséra. Mohl bys v té scéně zasvítit, ale ty se držíš umírněně stranou a přesto si tě lidé zapamatují. Navrhuji postup do celostátního kola.“

Jiří Trnka si pohladí vousy.

„Líbil jste se mi proto, že jste se jako přednášeč nevnucoval. Navrhuji postup do celostátního kola.“

Vlasta Fabiánová, stejně jako Zdeněk Štěpánek, pronesou pouze kouzelnou formulku.

„Navrhuji postup do celostátního kola.“

Básník František Hrubín vstane ze židle a jde k Petrovi.

„Gratuluju ti. Postoupil jsi jednomyslně.“

Petr jen tiše poděkuje a mírně se ukloní.

To, že vyhrál, nade všemi, mu dojde až na rušné ulici.

Obřadní síň obvodního národního výboru na pražském náměstí Míru se Petrovi i Pavlíkovi líbí. Všichni okolo jsou ve společenských oblecích, Pavol i Milada mají na sobě krásné svatební šaty půjčené z fundusu nuselského divadla.

Pavlík příliš nevnímá svatební obřad, teprve když mu Petr žuchne ránu do žeber, podívá se před sebe a vidí tátu s mámou při polibku. Nechá se Petrem táhnout až před budovu a pak už je společně s ostatními nasměrován do nedaleké Demínky. Ke svatební hostině, kterou pro svou sestru pořádá Karel. Už asi po desáté to po cestě opakuje, ale jeho slova zanikají v pouličním ruchu.

Karel počká, až se všichni usadí a začne předčítat jídelní lístek, který má každý před sebou.

„Polévka bude drůbková, předkrm ruské vejce, hlavní chod vepřový řízek s vlašským salátem, sacher dort, turecká káva a becherovka jako digestiv.“

Sklidí potlesk.

Novomanželům přinesou polévku na jednom talíři a ještě než začnou jíst, obrátí se Milada na Petra.

„Dohlídni na Pavlíka, ať se nepocintá.“

Petr jen tiše přikývne a více než Pavlík jej zajímá, kdy dá strýc Karel pokyn k začátku jídla. Je zklamán, když uslyší zacinkání lžičky o skleněný pohárek a po té tři nudné dlouhé gratulační proslovy.

Po třech hodinách už zůstávají sami. Mžourající Pavlík, brčkem pijící limonádu, Petr, Milada s Pavolem a Karel.

„Vieš, keby si mi nepožičal dvakrát peňaze na vlak na Slovensko, tak bych sa dnes ženiť nemohol. A ďakujem ti i za dnes. Kolko to stálo, celá táto paráda?“

Karel dělá chvílku drahoty.

„A opravdu to chceš vědět?“

Pavol přikývne.

„Šedesát korun na člověka a bylo nás jedenáct. Takže za chvíli dám vrchnímu šest set šedesát korun, vlastně sedm stovek, protože v takovymhle podniku se sluší dát také diškréci. Tak teď to víš a dušička bude mít pokoj.“

Pavol mlčí, ale Milada si neodpustí.

„Za to by bylo uhlí na celou zimu.“

Karel se obrátí na kluky.

„Chutnalo vám?“

Oba mlčky přikývnu.

„A co nejvíc?“

„Ten dort.“

Řekne jako první Pavlík.

„Tak já se zeptám pana vrchního, jestli tam náhodou ještě jeden kousek nezbyl.“

Pavlík nedokáže potlačit radost, Petr je skeptičtější.

„Ten se o nás dneska nějak stará.“

Ale nezní to zle.

Číšník položí před Pavlíka porci dortu a vedle stříbrnou lžičku zabalenou do ubrousku.

Pavlík dloubne do Petra.

„Chceš kousek?“

„Nechci. Já už hlad nemám, akorát žízeň.“

Milada pohladí Pavlíka po vlasech.

„Sněž to rychle. Za chvíli budeme muset odejít, za hodinu tady bude abiturientský večírek.“

Petr poslední metry po záplatovaném chodníku utíká.

Rychle odemkne domovní dveře, projde chodbou na dvorek, kde Anička klepe koberce.

„Co tu děláš? Je teprve jedenáct?“

Diví se Petrově přítomnosti.

„Táta měl pravdu, že Sověti vypustí kosmonauta. Jmenuje se Jurij Alexejevič Gagarin a je mu sedmadvacet.“

Anička odloží plácačku na koberce a jde do kuchyně pustit rádio.

V té chvíli slyší Petr pískot za plotem zahrádky.

Vašek s Milošem na něj mávají.

„Jdeme k Martinovi na televizi. Pojd' taky.“

Petr se ani na vteřinu nerozhoduje a Ančinu poznámku o tom, že Martin bydlí ve chlívě, přeslechne.

Uvědomí si jí, až když na udusané hlině prostorného dvora kličkuje mezi slepičinci. Smrad z králičích kotečů se mísí s puchem stáje s kozami.

Martin sedí u televize, která má zatím stažený zvuk.

„Až se objeví Gagarin, tak to zesílím. Moc se tu nerozhlížejte. Táta bude kydat hnůj až v neděli.“

Kluky to viditelně nezajímá. Napjatě čekají, až uvidí onu usměvavou charismatickou tvář, která den po té obletí celý svět na prvních stránkách novin.

„Nejdřív první sputnik, pak Lajka, fotky odvrácené strany Měsíce a teď Gagarin. Rusové fakt válej. A Američani pořád hovno.“

Řekne nahlas Petr, ale nedočká se odpovědi.

Místo ní se ozve z televizní obrazovky slavnostní Levitanův hlas.

Na chodníku u Domu potravin na Václavském náměstí stojí v několika řadách spořilovská škola. Učitelky jsou na Gagarina stejně zvědavé, jako jejich žáci. Pavlík by rád stál vedle Petra, ale každá učitelka a s ní třídní důvěrnice hlídají své svěřence. Před dětmi stojí špalír milicionářů a pořadatelů, za nimi chumel lidí, uprostřed s mužem, který stojí na dřevěných štaflích. Všichni už mají odstátou nejméně hodinu, ale nikomu to nevadí. Zvědavost na toho, který jako první obletěl zeměkouli a na první zahraniční návštěvu přiletěl do Prahy, je veliká.

„Soudruhu Dubský, pustíš nás na štafle, až bude projíždět kolona?“

Místo člověka na štaflích odpoví muž pod nimi.

„Marjánko, dyť to bude minuta, co okolo nás projedou. A Jirka se s těma štaflema táhnul až z Vršovic.“

Jirka si promne knírek pod nosem.

„Náhodou je nesu z Vodičkovy, od švagrové. A musím je vrátit nepošlapané.“

„Měl by tu být do pěti minut.“

Slyší za sebou Pavlík, ale těch pět či deset minut slyšel už od chvíle, co přišli, mnohokrát.

Zesilující potlesk jej přesvědčuje, že tentokrát to už bude pravda. A zjišťuje, že i když si co nejvíce stoupne na špičky, stejně na chodník neuvidí.

To, že limuzína projela, vytušil z toho, že ti na štaflích za ním skandovali, ať žije Gagarin, ať žije soudruh Novotný a samozřejmě heslo, které mají napsané na chodbě školy. Se Sovětským svazem na věčné časy.

Učitelka společně s třídní důvěrníci srovnala děti do dvojřadu a pomalu směřovaly na stanici tramvaje, která je odvezla až na Spořilov.

1962

Eduard Kohout se opírá o Petra, oba stojí u šesticípé hvězdy a dívají se do televizní kamery. Udělají několik pomalých synchronizovaných kroků a z reproduktorů nad nimi se ozve tichá tklivá kleznerová hudba, oba se po minutě zastavují, a Eduard Kohout, procítěně recituje Seifertovy verše.

„Když si však vzpomenu,
jak jsme bezmocně přihlíželi,
zatímco odvlékali židy
i s plačícími dětmi,
ještě dnes prochvěje mě hrůza
a mráz mi běží po zádech.
Jak tak to bylo peklo,
A přece nikdo se neodvážil
Vyrvat těm vrahům zbraň.
Jako bychom neměli v sobě
Ani trochu lidskosti!“

Kamera poodjede a znovu v hudebním podkresu oba pomalu odcházejí.

„Stop!“

Křikne režisér, kameraman zhasne červené světlo a po minutě, kdy se režisér dívá do monitoru, vstane a jde k oběma.

„Na první dobrou, děkuji, Mistře. Pan Seifert bude mít radost.“

Eduard Kohout dá volnou ruku na režisérovo rameno.

„Pro Jarouška jsem to udělal rád. Snad to v televizi uvidím. Říkáte v Nedělní chvílce poezie. Víte, já teď každý večer hraju.“

Obrátí se na Petra.

„A ty, když chceš recitovat, tak choď do Zlaté kapličky.“

Petr přikývne.

„Snažím se. Každou neděli ve dvě odpoledne.“

Eduard Kohout mu podá ruku.

„Tak v tom vytrvej.“

Petr si všimne zvláštního lesku v jeho očích. A vteřinového mrknutí.

Od mladé produkční vezme obálku, podepíše papír a teprve na chodbě se podívá dovnitř. Je v ní úplně nová padesátikoruna a trochu opotřebovaná pětadvacetikoruna.

Čtrnáct dnů před koncem školního roku plánovali lékařskou prohlídku. Tentokrát to byl neohlášený blesk z čistého nebe. Prvních osm kluků podle abecedy do kabinetu. Tam čekala třídní Kratochvílová a ke každému lékaře řekla dvě tři věty. Pavlík byl zvědav, co to bude o něm, jenže obě ztišily hlas, ale podařilo se mu přece jen alespoň úryvek zaslechnout.

„Bydlí ve vilce a jeho táta myje nádobí v Obecním domě, a je taky příležitostný herec v nuselském Tyláčku. Vypadá podvyživeně, ale je to skotačivý kluk. Pro to je hubený jako lunt.“

„Až půjdete zítra na zubní, určitě ho vezměte s sebou. Ty dva horní přední, se mi vůbec nelíbí. I když jsou to mléčné zuby, mělo by se s tím něco dělat. Aby se mu dobře prořezaly druhé zuby.“

Třídni přikývne. S pobavením se dívá, jak Pavlík ucuknul, když mu lékařka sáhla pod trenýrky a stejně jako ostatním promnula šourek.

„Tak co tu ještě okouníš? Zavolej dalšího.“

Lékařka doprovodí slova navíc srozumitelným gestem.

Druhý den všech třicet přišlo do zubařské ordinace na Hlavním náměstí.

Kluci se trochu pošťuchovali. Sestra v bílé nažehlené čepici se svítícím modrobílým odznakem došla až k Pavlíkovi a zatahala ho za ucho.

„Aú, to bolí!“

Zaprotestoval. Jeho nářek uslyšela zubařka.

„Tak ty se v čekárně pereš?“

„Ne, prosím. Jenom jsem oplácel kopanec.“

Zubařku to nezajímalo.

„Nemám čas poslouchat tvoje vymlouvání. Jistě jsi natolik srdnatý, že si do křesla vlezeš sám.“

Do křesla s námahou opravdu vylezl sám.

„Máš s sebou maminku?“

„Ne. Jsme tu všichni jen se soudružkou učitelkou.“

Lékařka mu rychle a trochu i s násilím otevřela ústa. O vteřinu později vrazila dřevěnou špachtli mezi zuby.

„No nazdar, to bude práce. Extrakce dvou předních zubů. Sestro, připravte injekci a všechno na dvojnásobné kleštění. Velký i malý.“

Řekne to tónem generála, který nepřipustí odmluvu.

„A ty se moc neošívej. Já za to nemůžu, že ti to tak blbě narostlo.“

Snad tím chtěla Pavlíka uchlácholit.

Vpich injekční jehly do dásně je bolestivý. Až hlasitě sykne.

„Neškubej s sebou!“

Křičí obě unisono.

A sestra Pavlíka ještě hlouběji zatlačí do křesla.

Cítí jak se zub postupně a s bolestí dostává z lůžka nateklé dásně.

Nejprve první a pak druhý.

Bolest pokračuje i ve chvíli kdy oba špičáky končí v nerezovém plivátku.

„Až přijdeš příště, dostaneš rovnátka. A budeš je nosit, protože nejsou pro srandu. Když se ti druhé zuby pořádně neprořežou, tak budeš vypadat jako vykleštěnej pes. Sestro, podejte mi zrcátko, ať mladej pán vidí, proč bude mít o dva roky delší pubertu.“

Sestra kamsi sáhne a podá lékařce pout'ové zrcátko, které je mezi odměnami na každé střelnici.

„Dvě hodiny nic nejíst.“

Dostane Pavlík radu na závěr.

Pohled do zrcadla v čekárně je otřesný.

S rovnátky bude všem pro srandu.

Několik týdnů dokonce slyšitelně šišlal.

Petr společně s dalšími deseti vrstevníky vystoupí z autobusu. Architektura dobříšského zámku jim pro první minuty vyrazí dech. A to ještě nevešli dovnitř.

Rudolf Kalčík, který s nimi jel už z pražské Národní třídy, je vede do jídelny. Minou kuřácký salonek, Kalčík hledá Jana Drdu, ale najde v jídelně Ladislava Fukse.

„Dorost na čumendu.“

Pokusí se tvůrce Krále Šumavy o žert a Ladislav Fuks mu porozumí.

„Honzík je s maďarskou delegací v Příbrami. V dolech, a to se vrátí nejdřív v deset večer.“

Kalčík kývne a odejde k otevřenému okénku jídelny. Minutu po té dva číšníci roznesou pro každého velký hrnek bílé kávy a obdélník třešňové bublaniny přes celý talíř.

Petr nespustí oči z vykládajícího Ladislava Fukse. Nepíše si poznámky, protože stejně jako ostatní nechal darované čínské pero s blokem v autobuse.

Historii zámku podává Ladislav Fuks zajímavě, s citem nezahltit přítomné letopočty a jmény. A pak už je řeč pouze o literatuře. Když skončí, Petr ostatní strhne k potlesku. A také se jako jediný zeptá.

„Jakou literaturou se dneska spisovatel inspiruje?“

Ladislav Fuks se usměje.

„Každou dobrou, především. Tou klasickou českou, kterou vám přibližuje škola. Za druhé tou úplně nejsoučasnější. Zítra přijedou například Jaroslav Seifert, Arnošt Lustig, František Hrubín, rád čtu nové věci od Bogana Hrabala, Josefa Nesvadby, nebo Milana Kundery. Inspiraci byste měli hledat v ruské, italské, americké, francouzské a anglické literatuře. Jste ještě mladí, nebudete všemu rozumět, ale inspiruje i klasika. Řecká, římská, čínská, nebojte se vystát třeba hodinovou frontu na Světovou literaturu, ta vychází každé dva měsíce, a pokud byste uměli dobře rusky, tak Michail Šolochov vydává Inostrannuju literaturu a ta stojí každý měsíc za přečtení od první do poslední stránky.“

Další otázka už nezazní. Ladislav Fuks cosi pošeptá do ucha Rudolfu Kalčíkovi, ten kývne.

Když se po chvíli vrátí, dává Petrovi malý úhledný balíček.

„Jak jsem řekl, nemusíte ve čtrnácti letech všemu rozumět, ale měli byste denně číst.“

Petr to nevydrží a ještě před odjezdem balíček, se dvěma knihami, rozbalí. Petroniův Satyricon a Mannova Smrt v Benátkách, jemu, stejně jako ostatním, nic neříká.

Pavlíkovi se zdálo, že na spořilovském pískovišti dělá bábovičky s dcerou známého spisovatele, což byla pravda, ale když se chce vrátit domů, do řadové vilky, nemůže ji najít. Probudí se ustrašený, ale ten strach nepřešel ani ve chvíli, kdy stejně jako každé jiné ráno trhá denní kalendář a čtvereček s datem předchozího dne hází do koše. Cítí chlad od netěsnících oken a všimne si, že na kalendáři je napsáno otcovým kostrbatým písmem slovo SOUD. A v té chvíli mu došlo, proč ty rádobý povzbudivé ksichy spolužaček a spolužáků a hádka tatínka s jedním známým, který stále omílal jedno téma, ačkoliv tatínka už viditelně tlačil čas. Nutně potřeboval půjčit dvacet korun a tenhle člověk se k tomu evidentně neměl. Bylo třeba jít za dalším. A možná ještě za dalším.

Ranní stávání začalo o hodinu dříve. Čekala je cesta k soudu. Pavol dbal na to, aby tam byli přesně v osm hodin a ze zkušenosti věděl, že tam pěšky nedorazí dříve než za půl hodiny.

Milada tiše nadává. Chvíli na režim, chvíli na manžela, že tyhle štrapáce jim byl čert dlužen.

Vysoké stropy a dřevěné lavice na všechny působily stísnujícím dojmem. Nejprve vyslychali Pavola, pak Miladu, třetí šel Petr a nakonec zavolali Pavlíka.

Od paní, která seděla za dlouhým dřevěným stolem uprostřed a pořád ukazovala ostatním něco napsaného v papírech, vyslechli přednášku, že musí žít v prostředí, které zaručuje podmínky, aby z nás obou vyrostli socialističtí lidé.

Když jsme vyšli ze soudní síně, přistoupil k nám starší pán, omluvil se tatínkovi za pozdní příchod a řekl, že to nebylo stání, ale předběžný výslech. Pavol si s advokátem podali ruku, Milada se ujistila, že tedy můžeme od soudu jít zpátky domů a vyrazili jsme do mlhavého dopoledne. Pavol koupil v krámě čtyři loupáky.

Velké nárožní hodiny ukazovaly pět minut po půl desáté. Milada s Petrem se vrátili domů a Pavlíka vzal Pavol do Hotelu Union, protože tam čekal někoho, s kým si dohodl setkání hned, jak skončí soud.

Cestou Pavlík snědl svůj loupák a nepohrdl ani půlkou od Pavola.

Setkání netrvalo ani pět minut. A Pavola pěkně rozladilo.

„Škrt jeden. Keď som mu vrazil, že nás asi ešte znovu zavolajú, tak mávnul rukou a ztratil záujem. Keby mi požičal len desaťkoruňačku.“

V tu chvíli za nimi prudce zabrzdilo auto. Žena, která z něj vystoupila, pevně chytla Pavlíka za ruku.

„Hledáme vás po celých Nuslích. Jedeme na národní výbor.“

Nacpala Pavlíka vší silou do auta a jeli do Táborské ulice.

Kancelář sociálního odboru působila od první minuty neútně.

„Pepičko, pohlídej tady Pavlíka.“

Zavelela.

„Jedeme pro Petra. A pak do Nymburka.“

S třísknutím za sebou zavřela dveře.

Asi po půlhodině čekání se Pavlíkovi začalo chtít na záchod. Ale raději mlčel. Kdoví jestli by ho vůbec pustila. Samotného asi ne. Šla by s ním. A určitě na dámský záchod.

„Tak už jsou tady. Pojd’.“

Chytla Pavlíka pevně za ruku a táhla celá dvě patra po schodech, před budovu na vyhrazené parkoviště. Pavol stál u auta, zamávali si, úřednice vecpala Pavlíka na zadní sedadlo k Petrovi.

„Pojedete jako páni. Šestsettrojkou.“

Rýpla si, když opatrně zavírala dveře.

“ Jsme zajatí, a Inču-ču-nu uvidíme, bůh ví, kdy.“

Komentoval Petr situaci v duchu knih Karla Maye.

„Nejkratší cestou do Nymburka.“

„Ano, soudružko Hvězdová. Když nebude v centru zácpa, můžeme tam být za hodinu. A kam pojedeme nejdřív? Do Dětského domova a pak do školy?“

Zeptal se přeuctivě řidič.

„Nejdřív do školy, ale v dětském domově se v ředitelně zdržím déle. Chci zkontrolovat jejich přijetí.“

Řidič už neodpovídá, a oběma také není do řeči.

Vstupní zdravotní prohlídka byla k nepřečkání. Stáli před lékařem neurčitého věku, a zdravotní sestrou, oba nazí, Doktor spráskl ruce a skoro nahlas vykřikl.

„Pane Bože, vy jste oba tak hubení.“

Petr se mohl obléknout jako první.

„Už jsi měl poluci?“

Zeptal se na závěr Petra a ten mlčky přikývl.

Pavlík musel zhluboka dýchat, klepal mu několikrát na prsa, vyplazoval jazyk, svítil mu baterkou do očí, a nakonec mu sáhl i do rozkroku, chvílku se díval na malý šourek, a pak si spíše pro sebe tiše řekl, že Pavlíkův vývoj je minimálně o dva roky opožděn. Nakonec se obrátil na sestru.

„Sestřičko, to šatstvo páchne ztuchlinou. Zavolejte hospodářce, nebo ředitelce, ať dostanou všechno nové.“

Gestem naznačil, že mohou z ordinace odejít.

Než došli do ředitelny, kde Hvězdová právě dopíjela kávu, čekala je velká hromada úplně nových věcí, ještě s cenovkami.

„To si pak rozdělíte na pokoji. Teď běžte na večeři.“

Pavlíka zatím z toho, co viděl, zaujal nový kabát, tvídové sako a hnědé legíny. A taky polobotky.

První večeře oba trochu zklamala. Byly brambory s mlékem a tvarohem. Po dlouhém dni nabitým událostmi se jim už chtělo spát. Nakonec jíst se to dalo. Pavlík si intenzivně uvědomil, že se mu bude stýskat po domově. Po bytě, ve kterém

je i v létě zima, protože nedoléhají okna, pod kterými třikrát týdně usínali hladoví, protože nebyly peníze ani na několik krajíčků chleba. Ale pořád to byl domov.

„Na co myslíš?“

„Na to samý co ty, bráško.“

Tiše odpoví Pavlík a už potřetí se modlí Otčenáš.

V kuchyni sedí Kozler a o čemsi s Toníkem diskutují. Petr otevřeným oknem slyší hluboký Kozlerův hlas.

„Já mám dojem, Toníku, že strana financuje i to, co jí podrývá. Když slyším některé ty akademiky, tak jim nerozumím. Chyba jistě není u mě, Zdeňku Nejedlému jsme rozuměli všichni. Mám pravdu?“

Místo Toníka mu odpoví Petr.

„Máte, u babičky v Ledečku, jeho rozhlasové komentáře poslouchal celej kravín. A chlapi v hospodě se o tom bavili, hned jak přišli z kostela. A byli překvapení, když jsem jim řekl, že přes válku v Rusku přeložil skoro všechny spisy Lenina.“

Kozler je potěšen, že mu Petr dal za pravdu.

„Kde jsi byl?“

Chce vědět Toník.

„Ve škole po nás pořád chtějí vědět, čím budeme. Tak jsem se jel podívat s klukama, co choděj na Jezerku do hudebky, v zámku spisovatelů na Dobříši. A dostal jsem tam dvě knížky.“

Hodí je na stůl, se zbytkem balicího papíru. Ani Toníka, ani Kozlera, nezaujmu.

„Měl by jít na nějaké stavební řemeslo. To má dneska perspektivu. Zedník, truhlář. On pořád mele něco o knížkách. Copak se u nás dá vystudovat na spisovatele?“

„Nedá, to máš pravdu, ale v Moskvě je Literární institut. Když příští rok přestoupím do Ruského gymnázia na Vítěznou pláň, tak se tam ve dvaceti dostanu.“

Toníka tím naštvál.

„Jsem předsedou rodičovského sdružení a kluk mi uteče na jinou školu? Které učitelky vám to navrhují?“

Petr jakoby počítal na prstech.

„Třídní Martínková, Fasseová, ta hlavně, Nesvadbová, jejího syna chválil dneska na Dobříši soudruh spisovatel Fuks, Pirklová. Kde je máma?“

Zajímá Petra více, než kolik učitelek třem z nich nabízí variantu přejít do Ruského gymnázia.

„Šly s Růženou do Braníka na hřbitov.“

„Vezmu si kolo a pojedu jim naproti.“

Navrhne Petr a nečeká na souhlas.

Kolo má připravené pod kůlnou na dvorku. A tak neslyší chválu Kozlera na sebe.

„To víš, Toníku, je to jiná generace. My poslouchali rodiče na slovo. Oni mají vlastní názory, což my měli taky. Nemá to tak špatně vymyšlený, do Moskvy na Literární institut by se po maturitě na Ruském gymnáziu jistě dostal. Na to jsou

mezinárodní dohody. A že rusky umí, to nám dokázal u Klimšů.“

Připomene Toníkovi Kozel.

„To mi radši nepřipomínej. Já myslel, že ho roztrhnu jako hada.“

Kozler si zapaluje další vyklepanou cigaretu bez filtru.

„To, že Nejedlý přeložil za války v Moskvě skoro celýho Lenina, to jim ve škole neřekli, to se musel dozvědět jinde. A proč tě u těch Klimšů naštvál?“

„Poslal jsem ho k psychologovi, protože má moc zájmů. Fotbal, kolo, herectví, už sedm let hraje na housle, recituje, a byl i v pěveckém kroužku. Skončil s divadlem ve škole, a protože bude za chvíli mutovat, tak souhlasil s tím, že se vykašle na pěvecký kroužek. Na jevišti u Klimšů stáli všichni pohromadě, Petr odrecitoval, pěvecký kroužek zazpíval dvě častušky a najednou učitelka Stará vytáhla Petra a on zazpíval bezvadně Step. Dokonce si nechal podat housle a jednu sloku navíc na ty housle zahrál. Ženský v první řadě začaly tleskat, Petr se jen uklonil, jako by se nic nedělo, a pak se znovu uklonil, stejně jako ostatní, když odcházeli. Já mu něco zakážu a škola to nerespektuje. Večer mi ukázal Zpěvník, ze kterého se ve škole učej. A bylo tam deset ruských písniček. Já ho nechci nikam cpát. Vím, že je na všechno nešikovnej, pro to chci, aby šel na stavební řemeslo.“

Kozler jen pokrčí rameny.

„Nevím, jestli děláš dobře. Máš deset funkcí, a kvůli
jeden, ty nejmíň důležitý, chceš klukovi zkazit život?“

1963

Pavlík nechce zpívat při obědě a při večeři písničky, které do nich cpou ve škole. Petrovi, který jezdí na střední školu do Mladé Boleslavi, je to jedno. Vytočili ho jednou, když se každý s každým musel chvilku před večerkou fackovat.

„Jsme bratři a já Pavlíka bít nebudu.“

„Cikáni jsou dokonce dvojčata a fackovat se budou. A dva židovští kluci z vedlejšího pokoje taky. Nepovyšuj se. Kdo myslíš, že jsi? A chceš vědět, kdo jsme my? Vás i mně nedokázali rodiče uživit, pak tu jsou s námi děti emigrantů, Cikáni a Židi. Pojd' se mnou do koupelny, něco ti navrhnu.“

Petr vstal a jde za Honzou, železničářským učněm, který by v modré uniformě nejraději i spal.

„Zavři dveře, ať sem nikdo nečumí. A pusť sprchu. Ať nás nikdo neslyší. Tady špehuje každej každýho.“

Petr pouští sprchu a dívá se, jak Honza obřadně skládá uniformu a sundává si také ústavní trenýrky.

„Ty se budeš sprchovat oblíknutej? Dělej, nemáme moc času, za chvíli houknou večerku.“

Petr se pomalu a nerad svléká.

„Budu ti chránit Pavlíka, nikdo si na něj nic nedovolí. Ale něco za něco. Dvakrát týdně se tady s tebou chci soukromě sprchovat. Dneska začneme. Co umíš?“

Petr ztlumí sprchu.

„Nic.“

Honza Petra přitlačí ke stěně.

„Tak začneme abecedou.“

A klekne si na dlaždičky.

„Pavlíku, teď bojuju za tebe.“

Řekne tiše pro sebe Petr.

Pavlík se vrací z jídelny, kde si napsal několik úkolů a hrál hodinu sám se sebou šachy. Cikánská dvojčata mu ustlala postel a teď brnkají na vypůjčenou kytaru.

„Už jsi byl u doktora? Máš jít za felčarem.“

Oznámí ten tmavší, ale Pavlík si užívá vůni a hebkost čistého prostěradla.

Bez klepání se otevřely dveře a v nich Doktor. Hned se na oba obořil, protože věděl, že jedině takový tón hlasu na ně platí.

„Vyřídili jste mu to?“

„Ano, pan doktor. Ale byl dlho na jídelně.“

Doktor přikývne a k Pavlíkovu překvapení začne sourozence prohlížet. Oči, jazyk, mízní uzliny.

„Je vám dobře? Nemotá se vám hlava?“

Druhý cikán si přece jen stěžuje.

„Byl jsem už trikrát sikať, pán doktor.“

„To se srovná, Lájoši. Odpoledne jsi skoro sám vypil konev čaje. Tak se nediv, že chodíš pořád čurat. Koukejte oba rychle usnout.“

A zhasnul světlo.

„A ty pojd' se mnou, Pavlíku.“

Do ordinace jdou mlčky. Doktor rozsvítil.

„Polkni tenhle prášek a pořádně ho zapij vodou.“

Na krabičce je napsáno HYPEPS.

„Úplně se svlékni a lehni si na lůžko za zástěnou. Musíš dostat jednorázové očkování.“

Pavel poslechne Doktora na slovo. Slyší pískání konvice, které signalizuje, že se voda ohřála. Když usíná, ještě vnímá, že se nad ním sklání Doktor s pruhem leukoplasti a říká cosi nesrozumitelného.

Když se probudí, vidí na bílém stolku proužek použité leukoplasti a dvě injekce s tenkými jehlami.

„Už dvě hodiny spíš. Kdyby nebylo tak pozdě, zahráli bychom si šachy. Ale už je hodinu po večerce. Tak běž spát.“
Posílá Pavla za cikánskými dvojčaty a za Petrem.

Těsně před půlnocí se Pavlovi chtělo čurat. Záchody na jejich patře byly jako obvykle zavřené. Došel až do druhého patra.

Kancelář Ředitelky byla rozsvícená a soudružka byla v dobrém rozmaru při dialogu s Doktorem.

„Jestli mají vychovatelky problémy rozeznat Lájoše od Demetera, tak to zvládnou jedním tahem skalpelu.“

„Ty se vytahuješ.“

Opilost v hlase Ředitelky je evidentní.

„Hned ráno je musím zkontrolovat, tak Demetrovi udělám obřízku.“

Ředitelka vzala do ruky pohárek šampaňského.

„Nezdá se ti, že těm mým chlapečkům ubližuješ příliš? Uděláš jim v kuličkách vítr a ještě jednomu ufikneš předkožku? Budu ti říkat Nymburskej Herodes.“

Doktor v poslední chvíli vybalancuje pohárek s nalitým vínem.

„Herodes s povolením ministerstva. Návrhy jsi, po konzultaci se mnou, do Prahy poslala ty. Víím, že nechceš, aby se tu za pět let objevila další generace Meszarošů. A Pavlovi to schválili, protože měl v posudku z národního výboru větu o sociálně slabé nefungující rodině. Pavel mi za to v životě mockrát poděkuje. Kdyby ten jeho bratr byl jen o rok mladší, dopadl by stejně. Ale v patnácti už to nejde. Takže z něj bude takový městský hezounek a holky se na něj budou lepit. Já se postarám o to, aby Pavel mohl po maturitě studovat bohosloveckou fakultu v Litoměřicích a vydělávat peníze na šachových turnajích. Jazyky mu problém dělat nebudou.“

Ředitelka nekoordinovaným pohybem postaví na stůl pohárek od šampaňského a dlouze si lokne kávy.

„Asi tomu jako ženská moc nerozumím, ale nejsou to psi nebo kocouři, aby se po tom za dvě hodiny oklepali a chovali se stejně jako před tím.“

Doktor zvažní.

„Bylo mi na den přesně dvacet, když naše rodina odjela do koncentráku. Nezlob se, ale nemám chuť o tom mluvit. Řeknu ti jen jedno. Já tam tehdy do půl roku o své mužství přišel, ale tady chci, aby mě kluci měli jako svůj mužský vzor. Ztraceně ho potřebují. Proto s nimi jednám přísně, ale spravedlivě.“

Pavel je schovaný za sloupem a vidí, jak Doktor sestupuje pomalu, ale o to hlučněji po schodech. Neslyšel by ani padající prkno.

Ráno přišel do pokoje ve chvíli, kdy Petr už odjel.

„Postavte se do pozoru.“

Zavelel a všem třem svítil do očí baterkou, poslechl si fonendoskopem srdce a plíce, jedním prudkým pohybem každému strhl trenýrky a řekl, že takovou prohlídku budou mít denně, celé dva týdny. U Lájoše se zastavil o chvíli déle. Poprosil Demetera aby bratrovi podržel ruce za zády. Pavlík si dával sešity do školní brašny, když se Lájošův řev rozezněl nejméně na jednu dlouhou minutu po celém patře.

„Slíbil jsem to soudružce ředitelce.“

Vysvětlil překvapeným bratřím.

Pavlík se snažil co nejrychleji utéct z pokoje. Podařilo se mu to. Všimnul si mraku kouře, který se vpíjel do záclon v kanceláři ředitelky.

„Až o tom budu vyprávět Petrovi, ten bude koukat.“

Řekne si Pavlík polohlasně v těžkých vchodových dveřích.

Petr doprovázen Toníkem vycházejí z několikapatrového domu v rušné pražské ulici Na Poříčí.

„Chtěl jsi vidět tiskárnu, tak co tomu říkáš?“

Petr uklízí do kožené tašky složené Rudé právo.

„Sazárna se mi líbila. Tam bych rád dělal. Ve strojovně byl velký kravál a u rotačky se dělá možná jenom v noci.“

Toník pokrčí rameny.

„A nebylo by lepší, kdybys šel na nějaké stavební řemeslo?“

Petr se podívá do výlohy s knihami.

„Kdybych přešel na Ruský gymnázium, tak budu ještě tři roky chodit do školy a pak v Moskvě čtyři roky do Literárního institutu. Rozmluvil jsi mi to a já tě poslechl. Ne pro to, že to tady vystudovat nejde, ale viděl jsem test z angličtiny, ten mi svojí obtížností vyrazil dech. My se od čtvrté třídy učíme ruštinu, oni angličtinu. Chtěl jsem knížky prodávat, to taky nejde. Musím mít maturitu a ještě několikaletou školu v Luhačovicích. Tak mě nech knihy alespoň dělat.“

Toník tiše přikývne.

„Dneska do školy už nemusíš.“

„Tělocvik si ujít nenechám. Na hřišti za sokolovnou budeme hrát ragby. A to mě hodně baví. Asi se kvůli tomu vykašlu na fotbal. Na Montážích jsou nás dva mančafy.“

Toník neví, co na to Petrovi říci.

Na hřiště přišel právě včas.

„Hrajeme proti mužstvu ze školy z Pankráce.“

Říká s klidem v hlasu učitel tělocviku.

Po pěti minutách se hra z vteřiny na vteřinu rozproudí. Petr jde, jako obvykle, do každého souboje. Stejně vysoký, možná o pár kilogramů těžší vrstevník, na kterého spoluhráči křičí – Jirko - po třetím přímém střetu, na něm zůstává ležet déle. Zasmějí se na sebe, protože jim to není nepříjemné.

„Vačkář, Bureš, vstáváme!“

Křičí na ně učitel tělocviku, který se převlékl za rozhodčího.

Petr chce vstát, ale Jirka na něm leží celou vahou. Petr si všimne jeho mokrých trenýrek v rozkroku. Vzápětí zjistí, že je na tom stejně.

„Vstávej, nebo nás vyloučej za pasivitu.“

Varuje Petr, ale Jirka se tomu zasměje.

„Mně by to nevadilo. Máte tady lepší sprchy, než u nás ve škole. A sprcha by docela bodla, co říkáš?“

„Vylučuju vás do konce utkání. A dejte si studenou sprchu. Voba.“

Jirku dobrá nálada neopouští ani ve sprchách.

„Chodím hrát na Zbraslav tenis, ale ragby mě baví víc. Zvláště když si můžu lehnout na tak hezkýho kluka jako jsi ty.“

Jirka napíše na papírek adresu. Petr kývne.

„V tom baráku jsem do pěti let bydlel. Ve čtvrtém patře. Nekecám.“

„Tak zajdi. Rád tě uvidím.“

1964

Stowattová žárovka svítí přesně doprostřed stolu pokrytého barevným omyvatelným vikslajvatem. Sedmnáctiletý Petr sedí mírně shrbený na dřevěné židli, před sebou školní sešit a brožovanou učebnici. Skoro krasopisně píše na bílou stránku papíru, pod níž je linkovaná podložka.

I am, you are, he is, she is, it is. Na pravou stranu stránky pak: Já jsem, ty jsi, on je, ona je, ono je.

Otec, kterému už bylo šedesát, ale nevypadá na ně, se hrabe v odřené kožené tašce. Intenzivně a několik minut, až to Petra začíná rozčilovat.

„Hledáš něco?“

Skoro na otce vyštěkne.

„Jo, brejle. I s papundeklovým futrálem.“

Petr odloží propisovací tužku.

„Nenechals je na lavici, když jsi odmykal, nebo na záchodě?“

Otec přikývne a vyjde z kuchyně na vydlážděný dvůr. Petr z okna vidí, že na lavici pod oknem, kam obvykle pokládají nákup, brýle nejsou. A po minutě je jasné, že nejsou ani na otevřeném nesplachovacím záchodě, kde by voda v zimě zamrzla. Otec se vrací, aby prohledal pokoj, největší místnost ze šesti, které řadový domek obsahuje.

„Tak jsem je nechal v hospodě, když jsem Šedivému gratuloval, že jde do důchodu. Byl to náš nejlepší brusič.“

Petr pochopil, že by se na další anglickou mluvnici už nedokázal soustředit.

„Kde to slavěj? U Klimšů, nebo u Papírníka?“

Zjišťuje Petr.

„U Papírníka.“

„Tak to není žádná oslava. To si přišli jenom najejt pivo do hlavy. To není hospoda, ale myšárna u potoka. Jednou, po fotbale, jsme tam chtěli jít na limonádu. Zkrátili jsme si to ze hřiště zadem, kolem rybníka a u zadního vchodu nám panáčkoval potkan velikosti ročního kocoura.“

Otec přisvědčí.

„Když jsme za války bydleli u Novotnejch, krysy lezly až ke studni. Zajdeš mi pro ty brejle?“

Petr se podívá na hodiny nad kredencem.

„Bude osm. Myslíš, že je tam ještě chytanu? A nemám vzít dvě do džbánu? Po topinkách co sis udělal, musíš mít žízeň.“

Petr vezme z kredence skleněný džbánek na dva litry piva a patnáct korun, které dal otec na stůl, zavře oboje dveře, přejde dvorek a projde tmavou chodbou na liduprázdnou ulici. Pečlivě zamkne dvojdílné žluté domovní dveře a kopne do kamínku na chodníku.

Cesta do hospody, většinou podle klidně tekoucího potoka, netrvala Petrovi ani pět minut.

Už ode dveří slyšel heligonku a rozkřáplý hlas falešně notující jednu z odrhovaček.

Mraky kouře se vznášely i nad památečním stolem, kde několikrát seděl Ivan Olbracht, dvakrát Antal Stašek a jednou, prý, hned po návratu z pankráckého vězení, Antonín Zápotocký.

Hostinský by mohl dělat dvojníka Nikitovi Sergejeviči Chruščovovi. Petra zaregistruje a ukáže do zadní místnosti.

Tam, v mraku kouře z laciných cigaret, sedí u dvou sražených stolů deset mužů. Na čestném místě čerstvý šedesátník Šedivý, bydlící v malé vilce, tak minutu chůze od hospody.

„Dobrý večer, pánové.“

Pozdraví Petr slušně a nahlas.

Jeden, který drží v jedné ruce karty a ve druhé z poloviny dopité pivo protestuje.

„Syn komunisty a zdraví, nás, pánové. Copak neumíš pozdravit pořádně, po bolševicku?“

„Čest práci, soudruzi.“

Opraví se Petr stejně hlasitě.

Muž z druhé strany stolu praští kartami.

„Kurva, to si s tím nedáte pokoj ani v hospodě? Když chceš popřát Jeníkovi, tak to udělej a nezacláněj tady.“

Petra to nevyvede z míry. Jde k Šedivému, kterého zná od první třídy základní školy a beze slov mu potřese rukou. Je vidět, že tím Šedivému udělal radost.

„Dej si na mě pivo. Jestli ti ho Chruščov naleje, když ti ještě není osmnáct.“

„Děkuju. Beru dvě do džbánku. Ale táta tady zapomněl brejle.“

Šedivý přikývne.

„V modrým, papundelkovým, futrálu. Chtěl jsem mu je zanést, zaklepal bych u vás na okno. Takhle jsi mi ušetřil cestu.“

Sáhne do kapsy ošoupaného saka a podá Petrovi na několika místech zprohýbané pouzdro.

„Děkuju.“

Řekne Petr mnohem tišeji a bez pozdravu odejde.

Hostinský se zatím skleněného džbánku ani nedotkl.

„Mámu máš pořád v nemocnici?“

Petr mlčky přikývne.

„Kolik ti dal táta peněz?“

„Patnáct korun.“

Hostinský si poškrábe pleš.

„Za pět korun ti načepuju tři piva, ale tak za deset minut, teď mám šrumec. Ty běž zatím do kuchyně a nalej si, kolik chceš, polívky. Na prkýnku jsou tři špekáčky a pár krajíčků chleba. Tak to všechno sněz, to bude za tu desetikorunu.“

„Děkuju.“

Petrovi se nabídka zalíbila. Poznává, že v kuchyni je mnohem čistší vzduch, i když ruch hospody je slyšet i tam. Malé otevřené okénko, kterým hostinský podává někdy jídlo

přímo do druhé místnosti, je otevřené a Petr může slyšet každé slovo řečené u stolu gratulantů, odkud před chvílí odešel. Naleje si vrchovatý talíř dršťkové polévky a naláme si do ní dva krajíce chleba.

„Hele, není von ten Toníkův kluk nějaký divnej?“

To Petra zaujalo. Talíř s dršťkovou polévkou odstrčil na konec dlouhého prkénka a posunul si židli blíž k okénku, ale tak aby nebyl nikým od stolu viděn.

„Divíš se? Vzali si ho jako ročního z kojeňáku, za nádražím. A tam se vždycky odkládaly cinklý děti. Říkala to stará Říhová, která tam za války uklízela. Ženským vždycky ve frontě vyprávěla, že tam viděla pokoj chlapečků, co měli rozštěp rtu, v dalším pokoji byli takoví, co neměli pind'u, nebo kulky.“

Chlap v propocené košili sedící vedle Šedivého odloží karty.

„A víš, že jsi na to kápnul. Já našel na půdě po dědkovi knížku, kterou si ještě před první válkou přivez z Vídně. Tři sta stránek, tištěná švabachem. Na každý stránce obrázek. O chrámu svatého Štěpána ve Vídni. Tam měli sbor zpěváků, co jim v dětství ufikli koule a dva z nich jsou mu podobný. Stejně jako je Papírník podobnej Chruščovovi.“

Šedivý s nimi nesouhlasí.

„To by mluvil vysokým hlasem jako Ježdík, pamatujete si na něj?“

„Vysokým hlasem nemluví, ale normálním taky ne. Viděli jste ho někdy s holkou? Já si, ale myslím, že je buzna.“

Poslední dvě slova přehlušil potlesk pro harmonikáře.

„Cos říkal, že je?“

„Buzerant.“

Šedivý se Petra zastane.

„Ještě mu nebylo patnáct, a už byl v televizi. Když na Hradě předával Valentíně Těřeškovový kytici karafiátů. Já to viděl na vlastní oči ve zprávách.“

„Tam ho vybrali z okresu.“

Šedivý nesouhlasí.

„Vybírali děti až na Hradě. Toníkovi to řekli až druhý den, protože tehdy ještě neměli televizi. A Petr se ještě vybarví. Každý není takovej kaňour jako ty, aby šukal děvečky ze statku ve stohu už v patnácti.“

Odpoví mu salva smíchu od všech přítomných.

A pak už Petr slyší jen rány do stolu, signál, že se věnují karbanu.

Na špekáček už nemá chuť.

Vstává, bere od hostinského džbáněk a teprve když vyjde před hospodu, si utře kapesníkem zvlhlé oči.

Celou zpáteční cestu kope do kamenů a občas tiše zakleje.

„Tak je to, kurva, přece jenom pravda!“

Zakřičí, když mine kapličku se sochami dvou svatých. V životní velikosti.

„Cos tam tak dlouho dělal?“

Zeptá se otec, když mu Petr předá pouzdro s brýlemi a na stůl položí džbánek s dávno spadlou pěnou.

„Soudruzi se rozkecali. Detailně rozebírali jednu událost, na kterou si já nemůžu pamatovat, a ty jsi mi o ní nikdy nevyprávěl.“

Otec reaguje až po chvíli.

„Vzpomínali na prosincovou generální stávku ve dvacátém? Když se střílelo u Lidovýho domu v Hyberský? Tenkrát jim bylo čtrnáct, patnáct. Možná u toho ani nebyli. Slyšeli to vyprávět Ivana Olbrachta. A i von to vyprávěl vždycky jinak. A to u toho byl. Já se, shodou okolností, osmadvacátýho října v osmnáctém roce dostal na Václavák. To mi bylo třináct, ale moc si z toho dneska nepamatuju.“

Petr se napije piva.

„Oni vzpomínali na událost po Vítězném únoru.“

Petr vstane, jde k malému zrcadlu a chvíli se na sebe dívá.

Nemůže to končit jinak, než ironickým šklebem.

Když vidí, že otec mlčky rozkládá světový formát Rudého práva, otevře dveře do pokoje, a i když si nerozsvítí, v odrazu světla se dívá na černobílý portrétní snímek, ve skleněném rámečku.

Je z fotografického ateliéru a Petr se na něm trochu potutelně usmívá.

Vyceněné zuby ještě zvýrazňují přihlouplý pohled.

Toník skládá Rudé právo a začte se do Nové mysli.

„To už jdeš spát?“

„Jo.“

Odpoví úplně nahý Petr, který se právě převléká do sepraného flanelového pyžama.

„I should bet he last to believe it. Já bych byl poslední, kdo by tomu věřil.“

1965

Petr sedí v ordinaci závodní lékařky. Štve ho, že všichni okolo něj posmrkávají a pokašlávají. Na řadu přijde až jako pátý.

Už za zástěnou slyší rázný hlas, který koresponduje se jménem Smělá.

„Tak Bureš se uráčil konečně přijít na preventivní prohlídku. Košili, prosím, dolů.“

Petr se svlékne do půl těla a na kůži cítí studený fonendoskop.

„Doufám, že jsi nezačal kouřit?“

„Ne.“

Ujistí jí Petr a zní to přesvědčivě.

„A co my řekneš k tomu záškoláctví?“

Petr pokrčí rameny.

„Řekla jsem, řekneš, ne zagestikuluješ. Šestnáct zameškaných hodin je moc. Nediv se, že se ze školy zajímají. A v učňovské sekci dalších dvacet.“

Petr se snaží mluvit tiše.

„Dozvěděl jsem se to, co už jsem dva roky tušil. Tak jsem si to chtěl ověřit, na dvou místech.“

Na Smělou nezapůsobil.

„Můžeš být konkrétnější? Když mi to rozumně nevysvětlíš, napíšu vedoucí učňovské sekce, že neshledávám důvody, abys nebyl potrestán. Třeba i podmíněným vyloučením, které navrhuje škola.“

„Byl jsem v mojí základní škole a na matrice.“

„Tu základní školu chápu, i když neomlouvám, ale proč proboha na matrice? A máš na to, alespoň pro školu, nějaké potvrzení?“

„Nemám. Já tam nakonec nešel. Tedy dovnitř jsem nešel.“

„Ještě lepší. Jsi upřímný, ale to ti spíš přitíží.“

Petr cítí, že prohrál.

„Potvrdilo se mi, co jsem už od svých necelých patnácti tušil. Že nejsem jejich. Dva měsíce jsem to v sobě dusil a musel na to pořád myslet. Tak jsem se šel zeptat na matriku, ale tam mě vyhodili, že se se mnou nebudou bavit dřív, než mi bude osmnáct. Zkoušel jsem to v oba návštěvní dny, výsledek byl stejný.“

Lékařka se začetla do Petrovy karty, když ji odložila, sáhla po starém černém telefonu s vyviklaným číselníkem. Když dozněl vyzváněcí tón, vrátila se ke komisnímu stylu mluvy.

„Dobrý den, pane kolego. Doktor Smělá. Závodní lékařka Tiskových podniků. Mám tu zajímavý případ reakce na nezrušitelné osvojení. Posílám ho k vám, díky.“

Položila sluchátko a přísně se podívala na Petra.

„Víš, kde je v Praze čtyři, v Nuslích, náměstí bratří Synků?“

Petr přikývne.

„Tak tam pojeděš. Teď hned. Číslo máš napsané na obálce. A do práce se dneska už vracet nemusíš.“

„Thank you, very much, madam. Můžu děkovat, paní. Budu dvakrát přestupovat, tak se můžu věnovat angličtině.“
Plánuje si Petr v duchu.

„We are: my jsme, you are: vy jste, they are: oni jsou.“

V tramvaji sice stojí, ale nevadí mu to.

Čte si malý letáček nad hlavou.

- Přátelství je dar pro všechny hledající. -

Pravděpodobně citát, ale jeho autora Petr nedokáže určit.
S blížící se stanicí tramvaje přemýšlí, co řekne dorostovým psychiatrům.

Větou, kterou nezarmoutí?

I'm thinking about what to do next. Jsem na rozpacích, co dělat dál.“

Pátek byl dnem, kdy Petrovi končila škola už v poledne. A tak si plánoval, že se odpoledne projede na kole, hodinu bude cvičit na housle a pak se podívá na fotbalový stadion. Netušil, že maso na neděli bude prioritou a to před vším ostatním.

Stokilová Růžena, Toníkova sestra, sedí u stolu, před sebou novou hnědou československou sto korunu. Po pohledu na hodiny začne spěchat.

„Už je potřeba pomalu jít. To víš, Novákovi voba dělaj, tak si maso koupěj v práci. Tady se na něj stojí fronta. Pomalu jako za Hitlera.“

Petr není nadšen ztrátou času ve frontě a tak se snaží vyklíčkovat.

„Chtěl jsem jet alespoň do Braníka na kole, pak cvičit na housle a kluci mají zápas. Slíbil jsem jim, že přijdu fandit. A měl by se na ně přijít podívat i náčelník vojenský správy.“

Matka váhá, ale nemá odvahu říct Růženě, aby maso přinesla sama.

„Za půl hodiny už musíme stát ve frontě.“

To zní jako poslední varování, na které matka musí reagovat.

„Vezmi si tu větší tašku a běž.“

Petr vstane, vezme tašku a v tmavé chodbičce hlasitě procedí.

„Kus tlustý flákoty je ze všeho nejdůležitější. To si budu dlouho pamatovat.“

Žádná reakce.

Na chodníku kope do kamenů, které vyčnívají z bláta. Vykotlaná dlažba tvoří zvláštní plastické obrazce.

„Ne, aby ses nechal předběhnout, nebo abys s nějakou drbnou dlouho kecal. Klidně stůj, mlč a čekej. Maso vyberu já a platit budu taky já.“

Petra nezajímají rady, které za minulé dvě hodiny slyšel třikrát. Z otevřeného okna patrové vilky zní rokenrolová melodie s anglickým textem.

„Až dojdeme do fronty, tak pozdrav.“

Petr na poslední radu přikývne. A zjistí, že rokenrolová melodie skončila s prvním pohledem na frontu.

Dokáže přeložit poslední slova refrénu. Láska je vůně květin pro hledající duše.

Frontu tvoří dvacet bab s taškami velikosti lodních kufrů.

„A za jak dlouho řezník otvírá?“

Zeptá se Petr a překvapen, že dostal odpověď.

„Někdy ve tři, někdy až v půl čtvrtý. Jezdí sem až z Nuslí.“

Petr přikývne. Když je dostatečně blízko u první ženy ve frontě pozdraví. Přehnaně slušně a přehnaně hlasitě.

„Dobrý den.“

Odpovědí je mu mlčení.

„Taky dobrý.“

Utrousí a rezignovaně se zařadí.

Teprve po chvíli se na něj obrátí jedna ze starších drben.

„Tak seš Burešů?“

Petr znovu přehnaně uctivě přikývne.

„Ano, paní.“

Drbna si prohlédne Petra od hlavy k patě. Evidentně jí zaujme jeho neformální oblečení. Špinavé bílé spartakiádní tričko a seprané trenýrky ušité z vyšisovaného rudého praporu.

„Proč posílají jeho a nepřijde si ona sama?“

Ta otázka patří Růženě.

„Prosím tě, ani mně nemluv. Dyt' se nemůže vůbec hejbat. Včera jí přivezli ze špitálu po infarktu. To víš, ted' jim musím všechno obstarat já. Toník má pořád samý schůze a v sobotu a v neděli chodí do školy na brigády.“

Drbna přikývne.

„Jo, von je hodnej člověk. A na schůzích umí promluvit jako rodilej Pražák. Člověk, když ho poslouchá, tak by ani neřekl, že je komunista.“

Druhá drbna v černém, od molů prožraném, svetru jí oponuje.

„Všichni komunisti stojí za hovno. Podívejte, kam to vedou. Musíme stát frontu i na mletý maso. A v novinách pořád čtu, že je všeho dost. Jenže já se svýma sto devadesáti korunama důchodu, vyjdu měsíc vod měsíce hůř.“

Její rozohnění nebere fronta vážně.

První drbna jí to vysvětlí za všechny.

„Dyt' vy jste celej život hovno dělala, tak za co byste chtěla mít čtyři stovky jako já?“

Najednou všechny ztichly.

Až se toho Petr lekl.

Klíč zachrastil v zámku a malá kulička v bílém, s bílou čepicí na hlavě, obličej jak měsíček, odsouvá mříž.

„Tak co, milé dámy, vybraly jste si? Moc toho dneska není, ale na každou se dostane. Musíte bejt, ženský, rozumný. Dlouho si nevybírejte a moc neštěbetejte. Ruší mě to v počítání. A já bych vás některou nerad vzal na hůl.“

„Dyt' nás stejně lohneš.“

Řekla řezníkovým zádům první drbna. Tak hlasitě, že to musel slyšet.

Fronta o něco postoupila.

„Kolik ti vlastně je, Bureš i?“

„Sedmnáct pryč.“

Odpoví Petr po pravdě, i když bez nadšení. A v následující minutě cítí, že se drbna dívá do středu jeho vybledlých, sepraných a těsných trenýrek. Je mu to nepříjemné.

„Shit ugly witches.“

Zakleje a ví, že tuhle nadávku žádná z nich nerozšifruje.

Pavlík už ráno dostal od Milady pusu a gratulaci a Pavol a Petr mu stiskli ruku. Popřáli si navzájem, vždyť dvacátého devátého června mají svátek všichni tři. Pár minut před jedenáctou hodinou už stál Pavlík před kapitulním kostelem na Vyšehradě. Ošerpovaný a se svíčkou. Její vosk čím dál víc páлил do dlaně a pomalu stékal.

Starší kněz v ornátu byl otočený k oltáři a předříkával dlouhý a nesrozumitelný text v latině. Pak se třikrát uhodil do

prsou a znovu pokračoval. Stejně dlouho a stejně nesrozumitelně.

Když sám přijal Nejsvětější Tělo Páně, zůstal v dlouhém tichém rozjímání.

Minuty se vlekly, Pavlík znovu cítil roztavený horký vosk na prstech. A měl čím dál intenzivnější strach, aby se kapky vosku neobjevily na saku, či dlouhých kalhotách svátečního obleku. Byl předem varován, že vosk ze šatů špatně pouští. Pocit obav a strachu skočil až při oplatce, která se mu bez chuti rozplynula na jazyku.

Sborově odpovídají knězi v latině – Et tum spiritu tuo a pak ještě Deo gratias, ale ta slova už zanikla ve forte varhanní fúgy.

Pavlík se vrátil do lavice k tatínkovi a bráškově a překvapeně a rád zdraví lékaře z nymburského děčáku.

Tatínek Pavlíka pohladil po vlasech, Pét'a zažertoval, že teď nad ním bude držet ochrannou ruku nejen Vinnetou, ale také Vatikán.

Pomalou vycházejí z chrámu, Pavol se stejně jako nymburský lékař ve dveřích pokřičuje. Chvíli se tiše dívají na bohatství kamenné krásy obou věží a tympanonu nad vchodem.

Doktor si bere Pavola na několik kroků stranou. Ale stejně oba bratři slyší, o čem si povídají.

„Máte z nich radost, že?“

Pavol přikyvuje.

„Chci, aby sa oba oženi, mali dobrú prácu a taky kupu dětí. A vám moc ďakujem, pán dochtor, za všeco, čo stě pre nich urobil.“

Doktor se usměje a mávne rukou.

„Nemáte mi za co děkovat. Vysvětlil jsem svým nadřízeným a dvěma paním tady z Prahy, že by měli společně nastoupit do kvalitnějšího dětského domova. A odmaturovat na střední ekonomické škole. Oba na to mají předpoklady.“

To na Pavola zapůsobilo.

„Vietě, já som z lásky k Pánubohu skončil u škopku s černým riadom. Tak aspoň, že sa kluci budú mať lepšie, ako študování.“

Doktor přikývne.

„Pavlík je tedy váš?“

Sonduje.

„Áno, pán dochtor.“

„Ten nový, lepší, dětský domov jsem vydupal právě kvůli němu. Je bystrý, rychle se učí, hraje výborně šachy, má logický úsudek, je dobrý v matematice. Počítám, že bude studovat vysokou školu.“

Pavola to viditelně potěší.

„Fíha. Vysokú ?“

„Bohosloveckou fakultu v Litoměřicích, seminář.“

Pavol se zarazil a jeho chování se ve vteřině změnilo.

„To by vyštudoval na farára ? Ale to by sa nesmel oženit a mať dětí.“

Řekne zklamaně, ale doktor si vede svou.

„Máte přece dva syny. A jste křesťan. Víte, že je třeba přinášet oběti. Vy jste rodinu nedokázal patřičně uživit a Pavlík na to doplatil tím, že už jednu oběť přinesl.“

Pavol mlčky přikývne, na víc se už neptá a beze slov se s doktorem rozloučí. Petrovi s Pavlem jen mávne.

Míjí hřbitov, prochází parkem a Pavol se zastaví před známou pankráckou hospodou.

„Mamince ráno nebolo dobře. Proto s námi neišla ani do káštěla. Nebude ani varit obed. Tak sa najíme tuná.“

Řekne, pootevře dveře a zamíří k volnému stolu vlevo od výčepu.

„Dáš si pivo, Pavle, a klukům limonádu?“

Zeptá se hostinský tatínka.

„Budeme i jíst, Rudolfe.“

Výčepák kývne a utře si ruce do zástěry.

„Je tam výborná rajská. Bez masa, ale můžu dát klukům tuplovaný knedlíky. Šest korun za porci. Chceš taky?“

Tatínek přikývne a za chvíli na něm vidět, jak mu zachutnalo první pivo.

Když přišli chlapi na odpolední partičku karet, hned ve dveřích jim Pavol zvěstoval, že Pavlík byl na prvním svatém přijímání. Jeden z hostů mu poručil velkou limonádu, ale na ostatní to příliš nezapůsobilo.

„To víš, my jsme lopaty, a do kostela chodíme jen při svatbách a při funusech.“

Řekl nejstarší z nich a vzápětí hlasitě, po mariášnicku, ohlásil čtyřicet za trumfového svrška.

Několik hodin v zakouřené hospodě Pavlíka nutí promnout si slzíci oči od kouře. Ale je to ještě horší.

„Tatínku, nepůjdeme už domů?“

Zeptá se opatrně.

„Ještě tu chvíli zůstaneme.“

Prosí tatínka Pěťa.

„Tobě se tady nelíbí? Mně jo,“

Zlomí jeho odpor.

Odcházejí až za další hodinu.

Na domovních schodech je Pavol hlučnější než obvykle.

„Ideme pozdno, klucí. Počítajte s tým, že nás maminka bude vela hubovat.“

Hledá klíče a nemůže se trefit do kapsy.

Je nerad, že ho vidí sousedka Pecharová, která dokořán otevře dveře své garsonky.

„Odpoledne jí zase odvezli... tam. Prosila mě, abych vám vyřídila, že je zase v té Tramtárii.“

Motor kvílí ve vysokých obrátkách.

Vzduchem letí dvě těla.

Malý motocykl leží v jedné z mnoha děr staré asfaltové silnice opravované snad někdy těsně po té, co na ní stála barikáda, v květnu pětáctyřicátého.

První vstává Vašek, vzrůstem i vzhledem o poznání mladší než Petr.

Oba jsou pouze v tričku a v trenýrkách a Petrovi se viditelně vstávat nechce.

Ani ve chvíli, kdy slyší nad sebou Vaškův starostlivý hlas.

„Nemáš něco zlomenýho? Zavezu tě na středisko.“

Petr slízne krev z odřené ruky, dvakrát vysoko povyskočí a vši silou dopadne na tvárlivý asfalt. Pokaždé se při tom zašklebí.

„Přece si neusmyslím, že budu v sedmnácti mrzák. I když mně teď koule bolejí mnohem víc, než když jsem do nich dostával kopance při fotbale. A vypni motor, nebo mi navíc prasknou ušní bubínky.“

Vašek jediným zkušeným pohybem vypne motor a postaví malý motocykl na stojan.

„Nemám to pořád pevně v ruce.“

Omlouvá se.

„Máš pravdu, že kolo je daleko lepší.“

Vašek tlačí motorku před sebou. Jdou přes louku a oba se dívají na panorama za řekou.

„Tam ve velký hale na Barrandově dělá můj táta. Před pěti lety zařídil celý ulici, aby tam mohly, hlavně ženský, statovat při filmování. Za peníze. Jenže dneska už se netočí filmy, kde je potřeba hodně komparzu.“

Položí motorku do trávy a sedne si na mez. A pak si stejně jako Petr lehne do trávy a pozoruje nebe bez jediného mráčku. A znovu se starostlivě zeptá.

„Fakt nemáš nic zlomenýho?“

„Ruka pálí jako čert, v koulích mi cuká, ale uznej, že to byl festovej držkopád.“

Vašek přikývne.

„My jsme vlastně prabratranci, říkala moje máma.“

„To je možný.“

Prisvědčí Petr. Když vstává ze země, znovu hlasitě sykne bolestí.

„My balls are in the street, I think. Fuck.“

„Nerozumím tomu, co říkáš, ale na středisko jet musíme.“

Petr udělá dva kroky směrem k motocyklu.

„Říkám, že mi koule asi zůstaly na silnici, aspoň si to teď myslím.“

Vašek nastartuje malý motocykl.

Petr si bez protestů opatrně sedá za něj.

Podívá se do trávy a pohledem poprosí dva motýlky.

„Když už budu mrzák, tak ať mi alespoň zůstane na celý život kamarádství s Vaškem. Prosím vás motýlci, přimluvte se.“

Petr cítí, že každý krok mu dělá potíže.

Přesto dojde až na konec chodby ke dveřím s vizitkou MUDr. Karel Amler, dorostový lékař.

Zaklepe a po dvou dlouhých krocích toužebně dosedne na dřevěnou lavici.

S úlevou.

Asi po pěti minutách je překvapen, že se ve dveřích objevuje lékař, nikoliv sestřička.

„Copak tě ke mně přivádí Bureši? Pojd' dál. Sedni si.“

„Rád.“

Utrousí Petr.

„Nebyl jsi tady dva roky. Chceš nějaké potvrzení, na co?“

„Mám závodní doktorku a ta nám píše všechna potvrzení, která potřebujeme. Proto jsem tu tak dlouho nebyl. A dneska potřebuju prohlídku.“

Lékař mlčky přikývne.

„Než tě prohlédnu tak doplníme chorobopis.“

Jde k velkému plechovému pořadači a na třetí pokus vyndá velkou kartu.

„Sleduj mě a opravuj. Petr Bureš, narozen dvacátého třetího srpna roku devatenáct set čtyřicet osm v Praze. V kojeneckém věku rozštěp rtu, operoval docent Brdlík, v roce devatenáct set padesát tři zánět srdečního svalu, hospitalizace v Thomayerově nemocnici. V roce devatenáct set padesát pět otevřená zlomenina lokte pravé ruky a luxace ramene, léčeno v nemocnici v Kutné Hoře, operováno na Karlově náměstí v Praze docentem Hněvkovským a asistentem Popelkou. Těch několik kopanců z fotbalu a vytahování škváry z nohou, stejně jako oděrky při cyklistických závodech vynechávám. Vidím, že dneska budeš zase potřebovat zajódovat další odřeninu. Uděláme to hned.“

Petr hlasitě sykne, když se mu na ruce objeví zelený proužek jódu.

„Bolí mi koule. Spadnul jsem z motorky, na asfalt.“

Amler mu gestem naznačí, aby se svlékl.

Stačí mu letmý pohled a vytáčí trojčísli.

„Doktor Amler. Sestro Mácová, už se pan kolega vrátil z oběda? Mě těstoviny s omáčkou teprve čekají. Můžete mi ho dát na ucho? Dík. Pane kolego, mám tu kontuzi šourku a jeho obsahu. Pacient si stěžuje na bolest, takže vám ho tam posílám. Děkuji.“

Amler položí sluchátko.

„Kolega – urolog vás očekává. Přeji vám co nejméně karambolů v životě. Vidíme se pravděpodobně naposledy. Za měsíc vás přeřadím z dorostového mezi dospěláky. Vás se to samozřejmě nijak nedotkne, když máte závodní lékařku.“

Petr přikývne.

„Děkuju.“

Řekne tiše, s velmi opatrným našlapováním vyjde z ordinace.

Cesta o patro výš mu trvá celou věčnost.

Urolog je opakem doktora Amlera.

Mladý, sebevědomý, ironický k sobě i k okolí.

Vedle odborných učebnic anglické paperbacky.

„Mohl bych vás poslat na tři dny na dětskou urologii, na pozorování. Možná by vás vzali na sál kvůli cirkumcizi. Ale nebudu vám kazit léto. Teď to zklidním obstríkem, budete mít

tak dvě tři hodiny pocit, že jste nikdy neměl varlata, ale až to přijde k sobě, tak by už prudká bolest měla vymizet. Nevím kolik jste toho už nasouložil, ale teď doporučuji nejméně měsíční abstinenci. To platí i pro onanování. A úplně ideální by bylo, kdybyste se spoléhal pouze na poluce. Možná až do vojny. Protože ten pád motorky byla pro vaše nádobíčko, pěkná šleha.“

Petr se kouše do rtů, aby při obstríku nevyprsknul smíchy.

Něco tak studeného jako zklidňující emulzi stříkanou rovnou na kůži ještě nezažil.

Vašek stojí před střediskem a nervózně přešlapuje z nohy na nohu.

„Tak co? Dobrý?“

Petr mu dá ruku na rameno.

„Jestli nemáš doma rodiče, tak něco uvidíš.“

Vašek přikývne, sedají na motorku a jedou k přízemnímu domku ve stráni.

Vašek odemkne dveře a řekne zvědavě hned po té, jak docvakne zámek.

„Tak ukaž.“

Je vidět, že se zalekl bílého fleku. Petr mu naznačí, aby je vzal do ruky a stiskl.

„Nic necejtím.“

Přizná Petr.

„Počkej do večera. Uvidíš, že to budeš mít dobrý.“

„Hovno dobrý. Mám to postříkaný nějakým zklidňovadlem a až do vojny si ho nesmím honit.“

„A dokážeš to?“

Petr se zašklebí.

„Odříkání je mostem k dokonalosti. Nebo jinak. What a pity. I must. Škoda, budu muset. Jsem blb. Místo pirátské jízdy jsem mohl šprtat angličtinu. I have : já mám, you have: ty máš, he has, she has, it has: on, ona, ono má. Teď mám, ale problém.“

1966

Matka leží v bílých peřinách a všechno směřuje ke křečovitě konverzaci.

„Kdy přijde Toník?“

Petr pokrčí rameny.

„Tak v devět večer. Je středa. Mají občanský výbor.“

„Von se z těch schůzí posere. Každý den má nějakou. Bud' na radnici, nebo v agitačním středisku.“

Petr kývne, podívá se na hodiny a zkusí úhybný manévr.

„Jdu na tátu čekat před barák.“

Po hodinovém čekání, mu otec sedící u stolu a tvářící se vážně, ukáže dáreček od vojenské správy, který přišel poštou.

„Předvoláním k odvodu ti skončilo dětství. I když ti osmnáct bude až za měsíc. Odvod máš plánovaný na září a to už budeš podle zákona plnoletý.“

Petra to příliš nedojímá.

„Dětství mi skončilo v patnácti. Vlastně mi patnáct ještě ani nebylo. Celá třída si v tělocvičně přebírala občanky, jenom já musel jet až za měsíc do Michle na Veřejnou bezpečnost, protože jste mi za patnáct let nedokázali říct, že nejsem váš, ale našli jste mě v celopražském dětském psinci.“

Toník jen mávne rukou.

„Blbnout jsi kvůli tomu nemusel. Zvlášť, když ti pak doktor vysvětlil, co znamená nezrušitelný osvojení. Zkazit si kvůli tomu život už v šestnácti, to je luxus.“

Petr se dívá na korespondenční lístek s výrazným razítkem obvodní vojenské správy nedůvěřivě.

„Nepřišlo to doporučeně. Tak proč by se to nemohlo ztratit?“

Otce popadne záchvat vzteku.

„To tě nesmí ani napadnout, tam nejít. Podle zákona máš na odvod jako překážku ze strany státu, celý den. Tak se hlavně se spolužáky nikde neožerte. S náčelníkem obvodní vojenské správy se osobně znám. Jestli tam uděláš nějakou ostudu, tak se to hned dozvím.“

Petr se zašklebí a sáhne po učebnici angličtiny s výrazným nadpisem Angličtina od A do Zet.

A demonstrativně si vštěpuje nahlas do hlavy jeden z mluvnických chytáků.

„Advice : rada, rady. News : zpráva, zprávy. Evidence : důkaz, důkazy. Information : informace. Knowledge : znalost, znalosti. Progress : pokrok, pokroky. Success : úspěch, úspěchy. Luggage: zavazadlo, zavazadla. Hair : vlas, vlasy. Experience : zkušenost, zkušenosti.“

Otce příliš nebaví poslouchat jemu nesrozumitelná anglická slovíčka.

„Proč pořád blbneš s tou angličtinou?“

„Protože v Moskvě se od čtvrté třídy učí anglicky, zatímco u nás se také od čtvrté třídy šprtá povinně ruština. A když budeme mít možnost odmaturovat, tak já si vezmu češtinu, ruštinu a angličtinu.“

V otcově hlase je cítit pohrdání.

„To, že jste získali souhlas soudruha prezidenta republiky, abyste mohli mít maturitu, tak to, mi radši nepřipomínej. Víte vy, co to nadělalo zlé krve?“

„Pro nás je vzdělání důležitý. Vaše generace si musela základní školu dodělávat v rychlokurzích.“

Otec jen mávne rukou.

„Když je pro vás, jak říkáš, vzdělání důležitý, proč ty jsi v sedmnácti pomocnej dělník, co hlídá rochnata a přidavače, aby neproflákali celou směnu v hospodě?“

„Chybou výchovného systému, který mladým lidem neumí vštípit základní priority a nemotivuje mladého člověka k soustavnosti, ale spokojí se s kampaňovostí.“

Odrecituje chladně Petr. Nejen tónem řeči, ale i obsahem otce pochopitelně naštvál.

„Kdybys nekecal. Kde jsi takový blábol slyšel?“

Petrova tvář se rozzářila.

„Když jsme přišli na nápad pozvat si na svazáckou schůzi soudruha prezidenta republiky, tak jsme se před tím pro jistotu podívali na usnesení, které přijal ústřední výbor strany, když jednal o školství. A tahle pasáž se nám všem líbila nejvíc.“

Matka, která do té doby mlčela, z gauče, kde celý den polehávala s těžkou anginou pectoris, navrhla.

„A nechcete se radši bavit o něčem jiném?“

Nepřekvapilo jí, že na svoji otázku nedostala odpověď.

„Mně se neděle vůbec nepovedla.“

Přizná se Petr Frantovi.

„Nápodobně. Chtěl jsi vidět království, tak ti leží u nohou.“

Petra překvapí prostorný sklad plný regálů.

Nastříhanými pásy knihařského plátna jsou pevně svázané tisíce knižních archů.

„Vím, kde má Udatný schovanou flašku. Cvakneme si?“

Nečeká na Petrův souhlas a nalévá bílé víno do skleniček od hořčice.

„Na zdraví.“

„Máš narozeniny?“

Franta se zasměje a rozvazuje jeden z balíků.

„Ty mám až za měsíc. Ale co jsi přestal chodit k nám nahoru, tak se mi stýská a nemám si s tebou kde pokecat.“

Zní to od Franty překvapivě upřímně.

„To víno je pěkný šklebík, bez jedinýho gramu cukru.“

Zhodnotí Petr právě vypité víno.

„Chceš Jacka Londona, nebo Fjodora Michajloviče?“

„Radši Dostojevského.“

Rozhodne se Petr, sedá si na rozviklaný stůl a rozepíná si košili.

„Je tu děsný vedro.“

Franta přikyvuje a sundá si krátké seprané triko.

Snaží se vylézt na vrchol regálu.

„Neblni, spadneš.“

Varuje Petr Frantu, který se jen zašklebí.

„Jsem Tarzan. Nevěříš? Skočím z regálu na regál.“

Rozepne si kombinézu, zamazanou od barev, nechá ji spadnout z regálu na zem a nahý začne skákat a řvát. Petr se směje, odkládá vytríděné archy a pije z lahve.

„Chceš to taky zkusit?“

Petr nadšeně přikývne. Svléká si montérky a košili. Zůstává jen v roztrhaných trenýrkách, v pase, místo gumy, převázané slabým motouzem. Udělá skok, který se mu jen o několik milimetrů nezdaří. Rohem stolu chytne za rozevláté trenýrky a roztrhne je docela.

„Tarzan teda nejsi. Máš špatnej vodraz. Radši si ještě jednou pořádně cvakni.“

Petr se nenechá pobízet. Zhluboka se napije. Pak na chvílku znejistí.

„Opravdu sem nemůže nikdo přijít?“

Franta ukáže na klíč, který má na šňůrce kolem krku.

„Zamčeno.“

„A Udatnej?“

Nezapomíná Petr na skladníka.

„Za dvě hodiny, nejdřív, to už tu nebudeme.“

Zhasíná lampičku. Světlo do skladu proniká pouze malým okénkem.

„Nechals mi tam alespoň hlt vína?“

Petr mu podává láhev. Franta se napije. Studené sklo vrácené prázdné láhve příjemně chladí Petra do tváří. Směje se a ustupuje k regálům. Franta dotlačí Petra až ke zdi. Vezme láhev a vši silou s ní mrští do rohu. Petr se lekne. Řinčení skla se mu zdá ohlušující.

„Někdo nás uslyší a bude průser.“

„Mně už je všechno jedno.“

Petr naprázdno polkne.

„Co se děje? Mluvit tímhle tónem jsem tě nikdy neslyšel? Já jsem byl na ten sklad zvědavěj, protože se tu dvakrát tejdně pořádají mejdany. Tak se nezlob, že tu se mnou jsi.“

Franta vytahuje z kombinézy cigarety a sirky. Nabízí Petrovi.

„Právě naopak. Jsem šťastnej, že jsem tu právě s tebou. Myslel jsem, že mě to k něčemu nakopne, ale vidím, že s tebou i bez tebe, jsem na všechno okolo sebe pořád stejně naštvanej, nemám žádněj cíl.“

Petr nabízenou cigaretu odmítá.

„Já ho zase mám. Už dva roky se za ním plahočím. Ke každému se lísám a prosím ho vo pomoc. A výsledek? Chtěli mě vyhodit i vod zedníků.“

Franta labužnický vyfoukne kouř. V narudlém světle cigarety si Petr všimne změny, která se s Frantou stala. Oba se tomu zasmějí.

„No, co. Chodím sem hlavně kvůli tomu. Za pár dnů nám bude osmnáct a víme hovno vo životě. Co je na tom špatnýho? Vezmi si moje cígo a nech na sebe působit atmosféru. A nevrť se. Nerad bych tě pokousal.“

Řekne tiše Franta a zadusí cigaretu.

Petr znovu ustoupí až ke stěně. Cítí na nahých zádech nerovný povrch stěny. Vnímá krátkou intenzivní bolest a chce se bránit. Ale po vteřině bolest nahradilo důvěrně známé bušení ve spáncích. Všechno je daleko silnější a intenzivnější, než si kdy představoval. V ústech cítí pach klihu a potišťeného papíru. Chce otevřít oči, ale koktejl sladkého pocitu a zároveň absolutního vysílení mu to nedovolí. Po zádech mu stéká malý potůček potu.

Dá Frantovi ruku kolem ramen a tiše mumlá cosi, co na první poslech zní jako modlitba.

„Abacone Peter. Abanddon Frankie. Welcome to hell. We are all. Abandon my virginity. My abandon oneself to. Abashmend. Abashment. Abasing, but fantastic. Wonderful world.“

Franta zamyká sklad, u velkých papírových rolí připravených pro rotačku, se Petra zeptá.

„Můžeš mi říct, co sis tam mlel, když jsi mě držel kolem ramen? Znělo to, jako když někoho odprošuješ.“

Petr si hrábne do vlasů.

„Anglicky jsem se loučil se svým panictvím. Když to chceš slyšet, bylo to asi takhle. Zvrácený Petře. Odevzdaný Františku. Vítejte v pekle. My všichni. Zříkám se panictví. Oddám se. Stud. Zahanbení, ale fantastické. Nádherný svět.“

To Frantu zaujalo.

„A proč zrovna anglicky?“

„Když je mi smutno, vždycky se snažím mluvit anglicky. Nevím proč, ale pomáhá mi to. A pak se snažím nelitovat se. Je to kruté, ale i po tom, co jsem teď prožil, most naší společné lásky nedokážeme postavit jenom vlastními silami. Ale už vím, že teď je mi smutno tak nějak nově. Jestli sem všichni chodí pro tohle, pak se nedivím, že se dozvídám o mejdanech kde je půlka kluků ze strojovny a druhá půlka ze sazárny.“

Franta přikývne.

„Úplně ti rozumím. Já měl poprvé taky nepopsatelný pocit. Přičítal jsem to tomu, že on nebyl můj vrstevník. Doufám, že se na mě nezlobíš. Každý kluk v našem věku už nějaký to vybití potřebuje.“

Petr souhlasí.

„Jenomže já měl před pár dny havárku na motorce a urolog mi poradil, abych do vojny měl jenom poluce. Asi měl důvod mi tohle poradit. Jenže mě při tom dneska koule nebolely ani vteřinu.“

Franta se usměje.

„Dík za upřímnost.“

Dá Petrovi ruku na rameno, ale když vidí přicházet po chodníku skupinku lidí, rychle ji strčí do kapsy.

„Spěcháš domů, nebo strávíme hodinu v Klubu?“

„Do Klubu se chystám čtvrt roku.“

Přizná se Petr.

Klub je od tiskárny poměrně vzdálený.

Od jednoho nádraží ke druhému, jak někdy v žertu říkali.

Slabou půlhodinku chůze.

V Klubu se od Petrovy poslední návštěvy mnohé změnilo.

Nad jevištěm už není obraz, který byl terčem vtipů všech učňů a mladých lidí vůbec. Také nové závěsy nějak lépe ladí s barvou stolů a podlahy.

Jarda má před sebou malé sedmistupňové pivo.

„Promiň, měli jsme se sejít už dřív. Franta do mě hučí už víc jak měsíc. Já nemůžu pochopit, proč se k nám nemůžeš vrátit. Každěj koho se na to ptám, jenom krčí rameny. Na odborech, stejně jako na svazáckym výboru. Tady máš sešit z technologie z prvního járu, knížky a pár výkresů. Můj prvojárovej archiv. V pondělí začínám odpolední, tak ve tři přijď do strojovny a já prověřím, co se ti vykourilo z hlavy.“

Petr se zarazí a upije zteplalou limonádu.

„A co když mě mistr vyhodí. Franci by na to měl právo.“

Jarda si pohladí rašící knír na bradě.

„Jako nejlepší učeň mám řadu povinností a taky tu a tam nějaký právo. A svazácké usnesení o zvyšování kvalifikace a vzájemné zastupitelnosti ještě nikdo nezrušil.“

Jarda podá Petrovi nečekaně ruku. Ten jí stiskne. Vypadá to teatrálně, ale oba to cítí jako potvrzení spolupráce.

„Budu muset jít. Máma mě doma čeká, dneska byla už na pátym ozařování. Myslíš, že je rakovina dědičná?“

Petr na Jardovu překvapivou otázku jen pokrčí rameny.

„V novinách píšou, že není.“

Jarda se smutně usměje a bez pozdravu odchází.

Petr jde k pódiu a u stolku vidí Petra ze sazárny a učitele angličtiny, němčiny a ruštiny Rappaporta. Ten Petrovi ukáže, aby si k nim sedl.

„Zrovna tady s Petrem domlouvám, že byste mohli přijít ke mně na Kampu a já vám nahradil únorovou hodinu angličtiny, kdy nás všechny skolila chřipka. Petrovi by se to nejlíp hodilo už zítra ve tři odpoledne.“

Petr listuje ušmudlaným sešitkem za dvacetihalěr, který mu supluje kalendář.

„Můžu. Budu mít den po oslavě narozenin spolužáka Vaška, ze základky, ale určitě budu střízlivý. Vždyť osmnáct není takový předěl jako patnáct.“

Rappaport protestuje.

„Teď není čas to rozvádět, ale při hodině vysvětlím, proč jsou právě osmnáctiny v životě mladého muže jedinečným předělem.“

„Už se na to těším.“

Řekne druhý Petr ze sazárny a zní to od něj hodně podlézavě.

Petr několikrát obejde jeden z domů na pražské Kampě, než odváží vejít dovnitř.

Překvapí ho staré dřevěné schodiště s malým výklenkem se soškou Panny Marie.

V prvním patře zazvoní u bílých dvoukřídlých dveří.

„Máš sedm minut zpoždění. Petr přišel o deset minut dřív, tak se to vyrovnává. Pojď dál.“

Petra zarazí, že v prostorné předsíni vidí sportovní náčiní. Rappaport to vycítí.

„Jsem zvyklý celý život cvičit. S Petrem už sedíme na terase. Chceš kávu, nebo čaj?“

Přesto se Petr na chvíli zastaví u prostorné knihovny v pokoji vyprojektovaném jako salon s táflováním čtyřmetrovným stropem.

„Mohl bych si někdy něco půjčit?“

Zeptá se nezvykle nespěšně Petr.

„Samozřejmě. Doufám, že u mě nejsi naposledy. A teď už pojď na terasu. Petr ze sazárny se už nemůže dočkat, až začneme probírat perfekta.“

Druhý Petr už iniciativně čumí do učebnice a Petra pozdraví jenom koutkem úst.

Rappaport se napije čaje a naznačí oběma, aby si začali dělat poznámky.

„Prostý předpřítomný čas vytvoříte úplně jednoduše. K have nebo has, přidáte přičestí minulé. Příklad. Zlomil jsem si nohu. I have broken my leg. Otázka se tvoří stejně jednoduše. Have broken your leg? Odpovídáme co nejjednodušeji. Slyšel jsi to? Ano, slyšel. Have heard it ? Yes, I have. Už to někdy udělal? Ne, neudělal? Has he ever done it ? No, he hasn't. Nerozumíte něčemu?“

Oba Petrové pokrčí rameny.

„Doporučuji memorovat denně, nejméně čtvrt hodiny. Jestli vám do další angličtiny zbyde čas, tak domácí úkol. Jedna věta. Ještě jsem to nedělal.“

Druhý Petr dopíše zadání, zavře sešit a usměje se na Rappaporta.

„Ale já už to dělal. Poprvně. S Jardou ze strojoivny.“

„A co ty?“

Zeptá se Petra Rappaport přímo.

„Musím o tom mluvit?“

„Musíš. Já se už přiznal.“

Petr chvíli váhá.

„Před pár dny. S Frantou. U Udatnýho, ve skladu. Vypili jsme při tom půlku láhve vína a Franta jí pak rozbil.“

Druhý Petr se naštvál.

„A víš, že jsme si o ty střepy s Jardou málem rozřízli nohy?“

Rappaport oba pohladí po vlasech. Petra jako prvního. Druhý Petr se zamračil.

„Zklamal jsem se ve vás, chlapci. Myslel jsem, že to pro vás oba bude premiéra. Nemohl jsem si nevšimnout, že jste se při mých hodinách po sobě koukali a smáli se na sebe. A pak mi tady Petřík řekl, že je jich doma hodně a on nemá kam pozvat svého nejlepšího kamaráda. Tak jsem vám chtěl dnešním setkáním u mě dát příležitost. A najednou je všechno jinak. A k Udatnému do skladu už nechodíte. Provalilo se to, asi půjdete na výslech.“

Petr ze sazárny viditelně znervózněl.

„To nás bude vyslýchat Veřejná bezpečnost?“

Rappaport znovu pohladí Petra ze sazárny. Nejen po vlasech, ale hřbetem ruky i po tváři.

„Jenom si vás všechny zavolají k závodní doktorce. A bude jen na vás, s čím se jim budete chtít svěřit.“

Druhého Petra to rozhodilo. Petr je racionálnější.

„Takže, když všechno zatluču, co mi můžou udělat?“

Rappaport Petrovi doleje čaj.

„To víš, že nic. Ale ty neumíš lhát, tak se stejně prořekneš.“

Petr se zašklebí.

„Lhát sice neumím, ale když si to připravím jako divadelní roli s nějakou zajímavou pointou, tak mi to přece musej sežrat.“

Rappaport pohladí Petra stejným způsobem jako Petra ze sazárny. Je vidět, že je mu to příjemné.

„Já si teď připravím přednášku na odpoledne, takže jestli nespícháte, tak můžete jít do pokoje ke knihovně a prohlédnout si anglické časopisy na stole. A aby se vám líp listovalo, tak si nalejte z karafy vizoura.“

Petr ze sazárny Rappaportovi tiše poděkuje.

„Já mám strach z toho výslechu. Naši nevědí, že jsem na kluky. Do vojny jim to nesmím říct. Víš, jaký je můj táta ve straně zvíře.“

„Neboj, tebe tam asi volat nebudou. A já jim řeknu, že po havárce co jsem mněl na motorce mi urolog doporučil klid zbraní až do vojny. A myslím, že mi to napsal i do zprávy, kterou poslal závodní doktorce. Takže já na to přestávám myslet.“

Petr si naleje na dno whiskovky nápoj z karafy. Aby zdůraznil, že se nechce o tématu už dál bavit, začne listovat časopisem s barevnou obálkou. A hvízdne překvapením.

„Tak tohle jsem ještě nikdy neviděl. Paráda.“

Druhý Petr vstane a podívá se Petrovi přes rameno.

„Listuj dál.“

Poprosí, se vzrušením v hlase.

„Věděl jsi, že něco takovýho vychází?“

„Ne. To se asi v trafice běžně koupit nedá.“

Zažertuje druhý Petr.

„Kolik myslíš, že těm klukům je? Podle mě jsou stejně staří jako my, možná o rok o dva starší.“

Zajímá Petra věk.

„A ty by ses někdy přitom nechal fotografovat?“

„Blázníš.“

Petr si znovu lokne zlatavého nápoje.

„Tebe to s Frantou bavilo?“

„A tebe s Jardou jo?“

Odpoví mu Petr otázkou.

„Nemůžu říct, že to bylo špatný, ale myslel jsem při tom na tebe.“

Přizná se druhý Petr.

„Nápodobně. Dej si ještě jednoho panáka a pokus se o reparát.“

Druhý Petr se napije a bleskově se svlékne.

Rappaport vstane ze židle a jde k malému zrcadlu u kamenné vázy. V odrazu vidí co se v pokoji děje a neubrání se úsměvu.

„Že jim to trvalo. Doufám, že mi alespoň poděkují.“

Řekne si napůl úst pro sebe.

V malé ordinaci jsou dva lékaři v bílých pláštích. Petr stojí u staré rozvrzané židle.

„Můžete se obléknout.“

Vyzve ho mladší z lékařů.

Petr si pomalu navlékne trenýrky, košili a její cíp zastrčí do barvou zamatlaných montérek.

Starší si domyl ruce a ukazuje Petrovi sérii černobílých i barevných fotografií. Porno snímky typické pro konec šedesátých let. Z dnešního pohledu velmi decentní. Petr vytušil zradu, dívá se na fotografie zcela lhostejně. Podaří se mu to také nad snímkem vrstevníka. I díky tomu, že u Rappaporta viděl odvážnější, dokonce párové kreace.

„Máte dívku?“

Zeptá se přímo starší lékař.

„Mám. Ale teď si se mnou moc neužije. Až do vojny mám doporučení nenamáhat...“

„To už jsme si přečetli.“

Odbude Petra ten mladší.

„Do toho skladu jste chodil také. Nevytáčejte se.“

A předhodí před Petra tři černobílé trochu rozmazané fotografie. Přesto je na nich bezpečně poznat Petr, který leze do pootevřeného okna skladu.

„Čekal vás tam skladník Udatný, nebo někdo jiný?“

„Ne, nikdo. Chodil jsem si tam pro archy a skládal knížky.“

Mladší lékař se napil kávy.

„Tady nejste na služebně, s námi můžete o všem hovořit otevřeně. A musím vám říci, že toho víme už hodně. Do skladu pravidelně několikrát týdně chodili nejméně tři tiskaři z učňovské sekce a dva mladí sazeči. A Udatný jim za to platil.“

Dvacet korun a knížkou, kterou chtěli. Vedení podniku se neobrátilo na Veřejnou bezpečnost, ale bude si každého z vás zvát na kádrové oddělení. Abyste na to byli všichni připraveni.“

Petr pokrčí rameny.

„Víte, já už dva roky usiluju o návrat do učňovské sekce. Poslední dobou jsem se potkával s kluky na hodinách angličtiny, nebo v Klubu. A kecali o tom, jak jsme se ztrapňovali v tanečních, nebo kdo už viděl filmy s Beatles nebo mayovky s Vinnetouem. Jen jednou jsme se přeli o to, jestli je láska zábleskem dokonalosti v životě. Ale po pěti pivech jsme stejně k ničemu nedospěli.“

Starší lékař naznačí mladšímu, aby pohovor ukončil.

„Můžete jít.“

Petr vstane a ve dveřích řekne tiché na shledanou.

Záměrně za sebou nedovře, aby slyšel, co o něm lékaři ještě řeknou.

„Mírně zmatený tím, co se dozvěděl. Je na něm poznat, že stále hledá identitu. Kontrola podle potřeby.“

Petr s úsměvem přikývne.

„There is nothing to be said against it. Proti tomu nelze nic namítat.“

Vysoké stropy obou zasedacích místností Petra zaujaly.

Přesně hodinu trvaly úvodní projevy o tom, v jak radostné době žijeme a proč je vojenská prezenční služba tou nejčestnější občanskou povinností. A pak, vždy po trojicích, jejichž jména

vyvolal vojín s červenými šňůrami přes nažehlené sako zelené uniformy, vstoupili do menší zasedací síně. Už ode dveří slyšeli úsečné povely tří důstojníků a dvou poddůstojníků.

„Je tu z vás někdo ve Svazu pro spolupráci s armádou?“

Ticho.

„A kdo z vás už chodí na braneckej výcvik?“

Znovu ticho.

Jeden z poddůstojníků jde k Petrovi a měří mu krejčovským metrem obvod hlavy.

Když si zapsal číslo do zápisníku, vyštěknul otázku.

„Jaký máš číslo košile?“

„Devětatřicítka.“

„A nohu?“

„Čtyřicet tři a půl.“

Poddůstojník se podívá na ohmatanou tabulku.

„To je desítka. Podle nového číslování.“

Petr přikývne.

„A teď běž za plentu. K lékaři. Svlíknutej do trenýrek. To platí pro všechny.“

Vojenský lékař sedí za kancelářským stolem z dubového dřeva a pročítá Petrův chorobopis.

„Ve čtyřech letech zánět srdečního svalu, v sedmi operace pravé ruky v lokti, ukažte to. Hm, kdo to dělal? Jo, pan profesor Hněvkovský a doktor Popelka na Karláku? To jsou kapacity. V té době takový zlomeniny ve venkovských špitálech amputovaly.“

Petr mlčky přikývne a o dva kroky poodstoupí. Doktor mu rukou naznačí, aby šel blíž.

„V posledním roce jste neprodělal kýlu, zánět slepého střeva, nebo nějakou jinou operaci?“

„Ne. Pouze vyšetření na dorostové psychiatrii, kvůli adopci.“

Odpoví tiše Petr.

„To tu právě čtu. Sundejte si trenýrky a pojd'te blíž. Řekl jsem blíž.“

Petr postoupí ještě o krok. A pak ucítí krátkou intenzivní bolest, při které se neudrží a hlasitě sykne.

Doktor si u rohového umyvadla myje ruce a gestem naznačí Petrovi, aby si trenýrky znovu navlékl.

„Nejste první, kterému dnes radím, aby si nechal udělat obřízku. Nejlépe ještě jako panic. Hygienické podmínky v armádě jsou jiné než v civilu.“

Petr pokrčí rameny a pak zaprotestuje.

„Ale já už nejsem panic.“

„Ale moc velké zkušenosti s děvčaty ještě nemáte.“

Řekl to zcela nevojským tónem.

A předal Petrovi povolávací rozkaz s nesrozumitelným klikyhákem, který v rohu další místnosti předal majorovi, vládci razítek.

„Branecský průkaz, předložit!“

Zavelí major.

„Rok odkladu ze zdravotních důvodů. Příští rok touhle dobou na shledanou, Bureš.“

Petr sebere ze stolu doklad a jde mlčky dlouhou chodbou.

U improvizovaného popelníku sedí dva pořízkové ostříhaní na ježka.

„Jak jsi dopad’?“

Vyzvídají na Petrovi.

„Na rok odklad ze zdravotních důvodů.“

„To jsi vyžral dobře. Za rok se dá vydělat balík peněz. Do prdele, proč musí bejt vojna tak dlouhá?“

„Spíš proč musí bejt vůbec? Snad v roce šedesátém šestém až bude všude mír, to slyším z rádia denně, kurva.“

Doplní druhý pořizek a odchází od popelníku tvořeného papundeklovou krabicí. Petr sebou trhne, když ucítí Vaškovu ruku na rameni.

„Odvedli mě. A mám pro tebe dvě špatný zprávy. Náš barák zbouraj a dostali jsme byt na sídlišti, na druhý straně Prahy. Takže se uvidíme jenom vobčas. A tou druhou zprávou tě taky nepotěším. Začaly se mi líbit holky. Už jsem si s jednou něco začal.“

Petr přikývne a podá Vaškovi ruku.

„Dík za všechno, co jsem s tebou prožil.“

Vašek je překvapen tak striktním rozloučením. A tak se zeptá.

„Ty už taky někoho máš?“

„Mám.“

Vašek kývne a na schodech ještě Petrovi zamává.

Ten udělá totéž a teprve po chvíli přeladí.

„Angličtina mně čím dál víc baví. My Kingdom for horse. Richard III. Království za koně. Richard III. Nebo spíš Cowards die many times before their deaths. The evil man do lives after them. Julius Caesar. Zbabělec umírá jednou, padouch mnohokrát. Julius Caesar.“

Do jednoho z domů na pražské Kampě se už Petr neplíží jako před měsícem, ale naopak jde velmi suverénně. S připravenou výmluvou, že jde za soudruhem profesorem Rappaportem na konzultaci ke státnici z ruského jazyka. Ruština vždycky zabírala. V angličtině viděly domovnice a aktivní členky občanských a jiných výborů nastrčené čertovo kopýtko imperialismu.

U masivních dvoukřídlových dveří třikrát krátce zazvonil.

„Pojď dál a pověz, jak jsi dopadl?“

„Rok odklad ze zdravotních důvodů.“

„Alespoň tak. Když se vrátíš mezi učně a půjdeš s nimi také do školy, to už se dá další rok uhrát na přípravu pro budoucí celoživotní povolání.“

Petr zaregistruje nalité panáky v broušených pohárcích a celého, ještě nenačatého, kartonu amerických cigaret.

„To jsem si nezasloužil.“

Ukáže Petr směrem ke stolu s běloskvoucím ubrusem.

„Co nakonec převážilo, aby tě ještě rok nechali běhat po svobodě?“

Petr pokrčí rameny.

„Nevím. Felčar komentoval jen zlomenou ruku v pětapadesátym. A zánět srdečního svalu ve třiapadesátym.“

Rappaport si vezme skleničku a chce si s Petrem ťuknout. Ten příliš nespěchá.

„Nedělej drahoty a vypij to třeba na ex. Odvod je mezník v životě člověka. Co bych za to dal, kdybych tenkrát mohl jít znovu na vojnu a ne do koncentráku.“

Dotkl se choulostivého tématu.

Petr jej ponechal bez komentáře. Raději vstává a přechází do druhého pokoje, ke knihovně. Hřbetem ruky přejíždí po kožených vazbách knih a ukazováčkem hladí hřbety paperbacků. A jen na půl úst, jak při rituálním obřadu, pomalu vyslovuje jména autorů.

„Thomas Hardy, Oscar Wilde, Lewis Carol, Robert Louis Stephenson, Arthur Conan Doyle, Georg Bernard Shaw, James Joyce, William Shakespeare.“

„Nečum na to, tak velkou zásobu slov ještě nemáš, abys mohl číst Shakespeara v originále.“

Petr souhlasí a ulehne na rohový gauč.

„Jsem tady tenhle týden už potřetí. A dneska se už nemusím vracet. Tak je na mě strejček stát hodnej.“

„Ale já na tebe budu zlej, jestli nepřestaneš provokovat.“

„Námítka se přijímá.“

Řekne jakoby nezúčastněně Petr.

„Už se ví něco dalšího o soudruhu Udatném?“

Vyzvídá na Petrovi Rappaport.

„Zedníky a přidavače to nezajímá a do strojovny a do sazárnny se dostanu jenom občas.“

Neodpustí si ironický hrot Petr.

„Dobře. I na tom zapracujeme. Příští středu odpoledne za mne vezmeš úvodní hodinu angličtiny. Zaspeluješ jim abecedu, vybrnkáš jim výslovnost na kytáře a na housle můžeš zahrát třeba Yesterday od Beatles. A uvidíš, jaký budeš mít success.“

„Jeden úspěch, nebo více úspěchů?“

„Nech se překvapit.“

„Jo, abych nezapomněl. Ten doktor u odvodu skoro každému doporučoval obřízku.“

„S tím lze jenom souhlasit.“

Uzavře debatu Rappaport a sedne si co nejbližší k Petrovi.

Také on se snaží co nejvíce přiblížit.

A jako vždy se jeho oči zabodnou do olejomalby spíše romanticky vykreslující Big Ben v mlze.

Jak se blížilo středeční odpoledne, byl Petr čím dál nervóznější. I když, jak poznal už v prvních minutách, nebylo proč.

Desítky sazečů, novinářských elévů a jednoho vedoucího vydání visela Petrovi na rtech. Nejprve, po vzoru Beatles, s kytarou vyspeloval abecedu.

„Ei, Bí, Sí, Dý, Í, Ef, Dží, Eič, Ai, Džei, Kei, El, Em, En, Ou, Pí, Kjú, Á, Es, Tí, Jú, Ví, Dabljú, Eks, Wai, Zed.“

Pak zahrál na housle směs prvních melodií Beatles a potěšilo ho, že je všichni poznali. V duchu děkoval profesoru Bubeníčkoví, který mu po dlouhém naléhání napsal sedmiminutovou skladbu a zdůraznil, že Beatles noty neznají a tak to musel převést do not někdo z muzikantů v Hamburku. Prý tam nějaký čas hráli v jakémisi námořnickém pajzlu. A mračil se, když si Petr povzdechl, že radši než do Hamburku měli přijet do Prahy. Bubeníček mu vpálil, že on by na ně nešel, nejen proto, že mají vlasy až přes límec. Od něho, který měl od útlého mládí pleš, to byl argument vhodný zvláštního zřetele.

„Yes. No. I don't understand. Thank you. I'm sorry. Excuse me. Can I have an ice cream, please ? Hello, my name is Peter. Where are you from ? Prague. And you ? Brno. How old are you ? Fourty. Goodbye. See you.“

Když to každý z deseti nejméně desetkrát zopakoval, pustil se Petr do počítání v základních číslovkách.

„One. Two. Three. Four. Five. Six. Seven. Eight. Nine. Ten.“

Napil se vody, kterou si prozíravě natočil dlouho před začátkem hodiny, na Rappaportovu radu. Už zteplala, ale to Petr nevnímá a pouští se do slovíček. Píše je na černou tabuli, jedno po druhém. Bez výslovnosti.

Lesson : lekce, hodina, one : jeden, jedna, jedno, first : první, a, an: neurčitý člen, English : anglický, I am : já jsem, to

be : být, Peter : Petr, teacher : učitel, učitelka, Czech : Čech, český, in : v, classroom : třída.

Počká, až si všichni slovíčka opišou a pak každé opakuje s mírně přehnanou výslovností.

Když hodina skončila, zastavuje se u Petra nejstarší z posluchačů.

„Já jsem vedoucí vydání, Hoření. Budete se střídat se soudruhem doktorem Rappaportem? Bylo by to fajn. Dneska jste všechny zaujal.“

„Děkuju. Ale ode mne je to jenom záskok. Jinak pracuji jako pomocný dělník u zedníků.“

Hoření jen zakroučí hlavou.

„Tomu moc nerozumím. Mám linku tři sta, zavolejte mi. Měl bych pro vás zatím jenom práci poslíčka, ale to by bylo pro vás zajímavější, nemyslíte?“

Petr přikývne.

„Ano, ale kdo o tom může rozhodnout?“

„Třeba já.“

Usměje se Hoření a zavře sešit s hustě popsanou první stránkou.

„Už vám bylo osmnáct?“

„Koncem srpna, proč?“

V závěru věty je slyšet v Petrově hlase obava, kterou však Hoření rozptýlí.

„Kvůli podpisu smlouvy. A nebojte se toho, že nemáte žádné novinářské zkušenosti. Prostě začnete od píky.“

Petr doprovodí Hořeního až ke dveřím.

„Napsal jsem článek o učňovské sekci do závodního časopisu. A když v Praze koncertoval Louis Armstrong, tak mi v noci, v Semaforu, dal krátký rozhovor o tom, co u nás nejraději pije, a odvysílali to v Československém rozhlase.“

Hoření se zastaví ve veřejích.

„Opravdu?“

„Čestné slovo, soudruhu.“

„A to děláte u zedníků?“

Petr mlčky přikývne.

Pavlík společně s dvacítkou stejně starých kluků prožívá ve stanech s podsadami dlouhé dny dešťů, podvečerní noční táboráky a pár dusných tropických nocí. A tak když kapky deště několik hodin bubnují do navoskovaného plátna stanu, je ten správný čas pro listování několika krásnými knihami, o jejichž hrdinech se dalo s vrstevníky hodiny diskutovat. A představovat si jaké to mohlo být, když bizoni a Indiáni táhli stejnou cestou. Stejně tak jako předchozí generace podlehli tomu, že Vinnetou je synem náčelníka mescalerských Apačů Inču-čuny a má sestru Nšo-či, kterou Indiáni pokládali za Krásný den. V mládí Vinnetoua kromě otce vychovával také Kleki – petra, bílý otec Apačů. Byl vzdělaný Němec, který dlouho žil s Indiány a jako Bílý otec byl pro své vlastnosti přijat do kmene. Vinnetou byl zamilován do Rihany z kmene Assinibonů. Ta si však vyvolila za muže Vinnetouva přítele, zálesáka Old Firehenda. Později

byla Ribana zastřelena bílým náčelníkem indiánského kmene Ponců Parranohem. Její smrt pomstí také Old Shatterhand. A právě s ním se Vinnetou přes počáteční konflikt tak spřátelí, že uzavřou pokrevní přátelství. Po smrti svého otce a sestry, které zavraždil běloch Santer kvůli zlatu na hoře Nugget-tsil se Vinnetou stává apačským náčelníkem a zdědí slavnou Inču-čunovu stříbrnou pušku. Stříbrnou, protože pažba dvouhlavňové ručnice byla bohatě zdobená stříbrem. Vinnetou jezdí na koni jménem Vítr, tedy Ilčí a jeho bratra Hatátitlu, snad česky Blesk, daruje Old Shatterhandovi. Vinnetou sám oba koně vychoval. A nikdo se nesměl divit, že jsme každý z nás měli velice střežený školní sešit. S výstřižky a obrázky. Vždyť na plátnech kin už několik let hltali Vinnetoua.

Večer u táboráku zazní pár nových písniček, které v mladoboleslavském pueblu nikdy neslyšeli, stejně tak na ně zapomnělo rádio, které měli na Klubovně. Milan naladil kytaru, někdo přiložil několik polínek a do letního ticha zazněl jeden z textů, který by před pár lety zaznít nemohl.

„Když Sever válčí s Jihem a zem jde do války a v polích místo bavlny teď rostou buráky...“

Když táborák skončí, pět dobrovolníků vylévá několik kbelíků vody přesně doprostřed a mlčky sledují proudy syčící páry. A pak se tři nejstarší se ještě trefují na náhodně vybraná místa ohniště intenzivním proudem moči.

Až na závěr přišel první konflikt. Starší kluci, přesně podle tradic Karla Maye, večer po táboráku zůstali sedět

v naprosté tmě, kdy přes mraky nebylo vidět ani měsíční úplněk, aby si vzájemně nabídli kinikink a symbolicky, s jednou jedinou cigaretou kolující kolem, hovořili v pauzách o kalumetu přísahy.

Ráno bylo stejně zamračené jako jiné dny. Hned po snídani se chtěli učít texty k večernímu táboráku.

„Čeká na vás hlavní vedoucí, asi máte průser.“

Řekl kluk, který měl dopolední hlídku.

„Co nám asi může chtít?“

Došli ke stanu hlavního vedoucího, který nevypadal vůbec mírumilovně.

„Viděl jsem vás včera večer kouřit. A to mi nezapřete.“

Přikývli na souhlas.

„Alespoň, že se přiznáváte. Takže proč jste porušili základní pravidlo tábora? Chci to slyšet od každého zvlášť. Kdo začne?“

Nikomu se do toho nechce.

„Doufal jsem, že alespoň jednomu z vás bude po té cigaretě špatně a až se pozvrací, nebo rovnou posere, tak mu na ošetřovně vynadám. Ale přežili jste to bez úhony. Škoda. Pavel by nám mohl říci proč, už od svých patnácti let, kouří?“

Pavlík se chvíli rozmýšlí.

„To nebylo normální kouření, ale obřad, kinikink. Ta cigareta byla kalumet přísahy.“

Na Milana ta slova udělala dojem.

„Vím, že u každého najdu sešit s desítkami fotografií Pierra Brice a Lexe Bakera. Stejně jako vy jsem četl všechny dostupné knížky a viděl stejné filmy jako vy. Howgh.“

Tím na všechny zapůsobil, ale Pavlík mu přesto chce oponovat.

„Vím, že mezi knížkami a filmy jsou rozdíly. Ribana žije, nikde se neobjeví Old Firehand a Vinnetoua zastřelí Rollins, který je v knize bezvýznamnou postavou ve druhém dílu.“

Milan přikývne.

„Nechci vám kazit iluze, pánové, ale Vinnetou, ten skutečný, měl trochu jiný život. Byl to apačský náčelník Cochise, který se přátelil s bělochy a s jedním z nich, armádním stopařem Tomem Jeffordsem měl stejný vztah jako Vinnetou s Old Shatterhandem. Cochise měl sestru Sonseahray, což se dá přeložit jako Jitřenka, do které se Jeffords zamiloval. Dívku však běloši brzy zabili. Stejně jako Nšo-či. A pak si musíte pamatovat, že Cochise byl náčelníkem Chirikahuú, niko liv Mescalerů, zemřel v šedesáti devíti letech přirozenou smrtí v rezervaci.“

Všichni chvíli mlčí a rovnají si v hlavě nové informace.

„Ale to přece neznamená, že...“

Milan kývnul a úplně bez emocí řekl.

„Takže na tomhle táboře už žádné kolektivní kouření. Howgh.“

Kluci na koupališti i přes letní parno nevědí, co dělat dříve. Buď plavat ve špinavé vodě řeky Sázavy, skákat do šlajсны na jezu, hrát volejbal, ale především pokřikovat na své vrstevnice.

Petr zjistil, že ta nejlepší místa si na břehu řeky zabrali cizí, jemu neznámí, kluci. Jeden z nich vylézá z vody a miniaturní plavky mu nezakrývají ani ochlupení v rozkroku.

„Ahoj, ty jsi tu byl i vloni? Ale v seníku s námi jsi nebyl, to bych si tě pamatoval. Každého kdo s námi popil, pokouřil a pak šel na to, si pamatuju.“

Petr mávne rukou.

„Když tam někdo odhodí sirku, tak do rána shoříte. Sláma je prevít.“

Kluk se zašklebí.

„Přijď se večer podívat a uvidíš.“

Končí svéráznou agitaci.

Petr se vydá po prašné cestě k železniční trati. Když uvidí dřevěnou boudu pobitou dehtovým papírem, zrychlí krok.

Jednasedmdesátiletý strýc František v nemoderní flanelové kostkované košili sedí na staré rozvrzané židli a mne si ruce o kolena záplatovaných manšestrových kalhot.

„Tady je mi nejlíp. Vesnici mám za zády a dívám se na les.“

Uvítá Petra, který si neodpustí poznámku.

„A hlavně nevidíš tetu.“

Strýc mlaskne na malého žlutočerného psa.

„Bobíku, je na nás teta hodná?“

Pes nesouhlasně zavrčí.

„A Bobíku, je nám tady v boudě spolu dobře?“

Pes vycení zuby a zavrtí ocasem.

Petr si sedá na práh boudy.

„Strejdo, proč ses nikdy neoženil?“

Je vidět, že přímá Petrova otázka Františka zaskočila.

„Z mnoha důvodů.“

Odpoví neurčitě.

„Vždycky jsi se mnou mluvil na rovinu. I když mi bylo devět. Našel sis takový argumenty, kterejm jsem rozuměl. A věděl jsem, že nikomu nesmím říct, o čem si povídáme. Co je to kunda a k čemu se používá, jsi mi vysvětlil špičkově. Tak to zkus i dneska, když mi je už osmnáct. A máš u mě jeden vroubek. Ale o tom, až za chvíli.“

František vstane ze židle a jde si sednout na rozvrzané kanape schované v rohu boudy.

„Ty u mě taky. K tomu se dostaneme. Měl jsem to od života nalinkovaný trochu jinak, když si na mě uděláš jeden večer čas, můžeme si o tom popovídat.“

Petr mu dává ruku na to.

„Když mi bylo přesně tolik, co je teď tobě, rukoval jsem do první světový. Zařadili mě jako sluhu u vojenského doktora. Nikdy mě nehnal do první linie, ale válka v zákopech taky stála za hovno. V polní nemocnici jsem viděl dvacetiletý kluky s amputovanejma rukama a nohama, na jednom pokoji vždycky

večer brečeli kluci, kterým v boji ustřelili ptáka. Válka je moc smutná věc. Vrátil jsem se jako italskej legionář, zjistil, že sestra je pořád svobodná, barák máme spolu napůl, vždycky se o mě starala, nikdy jí to nepřišlo za těžký. Od soudu v Praze, na Ovocnym trhu, nebyl problém sednout v neděli ráno na vlak a přijet. Přivézt Anežce špinavý prádlo a odvézt vypraný. Ted' už jsem v důchodu, po telefonní ústředně na soudu se mi nestejská, ale po malostranských střechách, ano. To víš, takový léta bydlet v Nerudovce, to člověka poznamená. Byl jsi vůbec u mě?“

Petr přikývne.

„Na telefonní ústřednu si pamatuju, na dům v Nerudovce taky, ale na konkrétní byt už ne.“

František kývne.

„Vo moc jsi nepřišel. Malej krcálek, výhled do zdi, ale to okolí, to bylo krásný.“

Petr se napije zteplalého piva, které mu František nabídl.

„Ještě jsi mně neodpověděl na to, proč ses neoženil.“

František vezme druhou láhev a dokáže jí otevřít zubama.

„Už jsem ti několikrát řekl, že válka je moc smutná věc. Mně zvošklivila ženský. Nemáš ponětí, jak s osmnáctiletym vesnickym klukem zamává návštěva polního bordelu. Válka skončila a ve mně ten pocit přetrvával. Léta.“

Petr se napije a souhlasně kývne hlavou.

„Mně se do ženskejch taky nechce. I když zatím žádnou zkušenost nemám. Ale neříkej, že když ti paní bytná nedovolila dámské návštěvy a do bordelů jsi nechodil, nebyl to smutnej

život? A uvědom si, že už mám za sebou první sexuální zkušenost.“

František ožije.

„To jsi měl říct jako první. Kdy jsi s tím začal? Letos?“

„Už to léta není trestný.“

František se napije a zvažní.

„Víš, co jsem ti slíbil. Až Anežka odjede k faráři Vosátkovi, tak přijedeš se svoji láskou a můžete bejt celou dobu nahoře v pokojíčku.“

Petr podává Františkovi ruku.

„Já ho přesvědčím. A abys věděl, tak můj první kluk se jmenoval František. Spolupřípítel v učňáku. Jsi první, komu jsem to řekl, protože vím, že to zůstane mezi námi. Vždycky jsem si tě vážil, jako vzoru, který prošel válkou, neztratil nikdy smysl pro humor, a taky glanc. Přesto jsi mi nedokázal říct, že nejsem jejich. Alespoň naznačit. Neměls odvahu, nebo jsi nechtěl? Na koho jsi bral ohledy? Na mě? Na Toníka?“

František vidí, že Petr čeká na odpověď.

„Nechtělo se mi do toho. Kdybych si znepřátelil Toníka nebo Aničku, tak bych se už nikdy nepodíval do Prahy. Neměl bych ke komu přijet a hotely jsou čím dál dražší. Promiň.“

Petr dopije pivo z láhve a je na něm vidět, že těžko potlačuje slzy.

„Musel jsem se to dozvědět v zaplivaný, dělnický čtyřce, od party přiovilých soudruhů, kteří jsou už v důchodu.“

František dá Petrovi ruku na rameno.

„Toník o tom se mnou mluvil, hned jak tě vyhodili z učení. Myslel si, že to bylo kvůli tvój nešťastný lásce. Ale nic bys jim vyčítat neměl, starali se o tebe, jak uměli nejlíp.“

Petr si rozmaže slzy.

„To, že mě udělali nešťastnýho, za to může jiná dvojice. Jména neznám a asi po nich nikdy nebudu pátrat. Doktor na psychiatrii mi to vysvětlil. Jenže pozdě. Teď už jsem ztratil dva roky života a nevidím to nijak růžově.“

Také František dopije svoje pivo.

„Tak uděláš si na mě dneska čas, nebo večer někam letíš?“

Petr hodí klacík dorážejícímu Bobíkovi.

„Mám jedno pozvání do seníku, ale to můžu skrečovat. Když mi budeš vyprávět o životě tak, aby mě to zaujalo, tak zůstanu. Babce je jedno, kdy přijdu. Ta jde v osm na kutě, i když se stmívá až v deset.“

Bobík přinese poměrně daleko hozený klacek.

A pak současně řeknou větu, které se srdečně zasmějí.

„Přespíš tu dneska?“

Petr se podívá pod kanape a zašátrá až poměrně daleko. A ve vteřině drží v ruce půllitrovku rumu, vypitou tak z poloviny.

„Ale, tohle se řekne Anežce.“

František sáhne po láhvi.

„Nediv se, svatá Anna, chladna z rána. Tak musím občas přitopit. Dneska přijde Luboš, veterinář z Iváně, dáme si panáka. Je to fajn chlap. Před lety utek z Prahy a má

v Uhlířskéjch Janovicích ordinaci. Jinak se tady s nikým nedá pořádně o ničem mluvit. Většina jézédáků byla v Praze jednou nebo dvakrát na školním vejletě, a na vojně od Šumavy k Tatrám. Nakupovat na vánoce jezdí do Hory, je to pro ně blíž a ject do Prahy autem se bojeje. Mají svoje tři historcky a ty vyprávějí do omrzení. Bud' rád, že žiješ v Praze.“

Petr z legrace přičichne k plechové zátce, ale nenapije se.

„Tebe nenapadlo se v Praze k někomu nastěhovat a žít s ním? Neříkej, že jsi nikdy nedostal žádnou nabídku.“

František zvažní.

„To víš, že dostal. Několik. Ale nechtěl jsem se dostat do řečí. Kdyby se to prořeklo na soudu, tak tam by to moc nevadilo, ale tady by měla sestra peklo. Jsou tu sto let za vopicema.“

Petr se nenechá odbýt. Vytáhne linkovaný sešit, který nosí neustále u sebe společně s čínským perem.

„Docela mě zajímá jak se za první republiky nebo za války žilo v Nerudovce. A kam se dalo chodit? A jestli i tenkrát platilo, že upřímná láska jsou dvoje dokořán otevřené dveře.“

František pohladí Bobíka.

„Vidíš Bobíku, konečně budu mít komu vyprávět, co všechno se dalo prožít, i když se o tom nemohlo otevřeně mluvit. Asi tě některými vzpomínkami překvapím, ale zůstane to jenom mezi námi.“

Petr přikývne.

„Spolehni se.“

František vyšel před boudu a začal mávat.

„Až odejde Luboš, tak si budeš moct psát, co budeš chtít.“

Luboš je postarší obtloustlý, s propoceným tričkem na prsou i na zádech.

V síťové tašce mu zvoní pět láhvočných piv.

„Nazdar, vespolek. Jestli máš návštěvu, Franto, tak já přijdu zejtra.“

Petr vstane a podá Lubošovi ruku.

„Já jsem Petr a František je můj strejda.“

Luboš přikývne. Postupně otevře tři láhvočná piva.

„Hodně jsem o vás od Francího slyšel. Co jste měl ve škole nejraději?“

Pitomější otázku sis vymyslet nemohl, řekne si v duchu Petr, ale aby hned na úvod neurazil, vysype ze sebe.

„Češtinu, ruštinu, angličtinu a dějepis.“

Všichni tři si hlasitě přit'uknou.

„Prý jste podal ruku Armstrongovi a Těřeškovové.“

Petr mlčky přikývne.

„Proč vás baví angličtina? Mně moc do palice neleze a František se jí se mnou učit nechce, i když v Praze potkal stovky cizinců. Jenže mně se vymlouvá, že umí jenom pár italských slovíček.“

Petr si lokne piva.

„Angličtina není těžká. Na rozdíl od ruštiny používá latinku a má stejnou abecedu jako my, i když je trochu rozdíl ve

výslovnosti. Až přijedu příště, tak tu strejdovi nechám výbornou učebnici angličtiny. Našel jsem jí loni zapomenutou v telefonní budce, na Příkopech. Začal jsem abecedou. Alespoň si poslechněte, jak zní. „Ei, Bí, Sí, Dý, Í, Ef, Dží, Eič, Ai, Džei, Kei, El, Em, En, Ou, Pí, Kjú, Á, Es, Tí, Jú, Ví, Dabljú, Eks, Wai, Zed.“

Luboš přikývne.

„Máte výbornou výslovnost. Kdo vás učil?“

„Teď doktor Rappaport. Žil skoro dvacet let v Londýně. Ale říká mi, že mám hudební sluch a to mi hodně pomohlo. Hrál jsem osm let na housle. A dáme si ještě číslovky. One. Two. Three. Four. Five. Six. Seven. Eight. Nine. Ten.“

František si je polohlasně opakuje.

„Prosím tě, ty jsi musel vidět v Nerudovce stovky Angličanů.“

František na Lubošův odhad zakroučí záporně hlavou.

„Jedině o spartakiádách. V pětapadesátym, v šedesátym a vloni. Jinak jsem potkával spíš Rusy, Němce a Italy. Podíváš se mi na Bobíka?“

Luboš přikývne, mlaskne na Bobíka a na kanape hodí kus salámu. Bobík bleskově ucítí maso a jedním skokem je kanapi. Luboš grifem Bobíka chytne a nedovolí mu utéct. Pohladí ho za ušima a Bobík přestane vrčet. Pak jiným grifem Bobíka položí na záda a začne mu masírovat břicho. Bobík po něm rafne, ale Luboš bleskově ucukne.

„Tak kousat bys chtěl. Počkej, potvoro. Kdybys mě kousnul, tak bys musel zejtra ke mně na očkování proti vzteklině a při té příležitosti bys přišel o pánskou okrasu. A to by se ti asi hrubě nelíbilo. Tak se radši uklidni hned teď.“

Luboš dál pokračuje v masáži a Bobík se opravdu zklidnil. Dokonce Lubošovi začal lízat ruku.

„Co mu bylo?“

„Zaražený prdy. To je stejný jako u člověka. Pořád ti říkám, že se zase tolik od zvířat nelišíme. Jakej na to máte názor, mladej?“

Petr pokrčí rameny.

„Vobčas vo tom něco čtu.“

Odpoví Petr diplomaticky.

„Kdybych věděl, že tu budeme ve třech, tak jsem těch kuželek vzal víc.“

Zaznělo to jako omluva.

„Můžeme si dát panáka. Zbyla půlka flašky.“

František odkudsi vykouznil tři malá štamprdlata a začal nalévat.

„Už vám bylo osmnáct?“

„Před pár dny.“

Odpoví Petr po pravdě.

„Má tejděn dovolenou, přijel dneska ráno a v neděli odpoledne se zase vrátí do Prahy. Tak ho jeden malej panák nemůže položit. I když je dneska pořádněj pařák.“

Luboš přikývne.

Znovu si všichni tři přituknou a Luboš vypije rum na ex.

„Začínáte se mi líbit, Petře. Vím, že tady chcete odpočívat, ale něco vám navrhnu. Dám vám padesát korun na den, když mi od zítřka do pátku pomůžete v ordinaci. Asistentka Andula odjela na čtrnáct dnů, jako každé rok, co by vedoucí pionýrského tábora a já přijmul na brigádu študáka medicíny. A představte si, že voni v prvním jaru eště nebyli na pitevně. První den jsme v jézeddě dělali ze třech hříbat valášky a von se z toho složil a odjel zpátky do Prahy. Dva dny mi pomáhala Barča ze mlejna, ale včera jeli na dovolenou do Bulharska. Ničeho se nebojte, jen mi budete podávat nástroje, a když nebude do čeho píchnout, tak přinesu z knihovny od jézedáků anglickej časopis, kterej jim posílají z toho vošklivýho Německa. A když budete chtít, tak mi z toho něco přeložíte.“

Dokončí Luboš nábor.

„Ber to. Na Luboše je spolehnutí a dvě stě padesát korun na ulici nenajdeš.“

Petr přikývne.

„V kolik mám přijet?“

„Vlak jezdí v šest třicet dva tady z nádraží. Já přistoupim na Iváni.“

Luboš nadšen tím, že vyřešil problém, si sám nalévá dalšího panáka a opět pije na ex.

„Pěkně jsi ho tam zazdil.“

Komentuje Lubošovo počínání František. Luboš jen mávne rukou.

„Mějte se tu. Zejtra nashle.“

Když vyjde na prašnou cestu, otočí se a zamává.

„Slíbils mu to, tak tam musíš alespoň den vydržet. Protože já bych pak nevydržel s ním.“

„Neboj, uvidíš, co ti budu zejtra večer vyprávět. Ale teď vyprávěj ty mně. Budu si dělat poznámky chvíli těsnopisem, chvíli rusky a hlavně anglicky. Takže se neboj, že ten text někdo rozšifruje, kdyby ten sešit náhodou našel.“

Petr se podívá ven a vidí, že se začíná stmívat. Je rád, že František rozsvěcí petrolejku. Když skončil, Petr petrolejku zhasnul. Nebyla už potřeba. Svítalo.

Petr má popsanou více než polovinu sešitu. O jednom lokálu na náměstí Republiky, také o hospodách na Malé Straně a v ulicích za řekou, kam chodili vojáci. Když se voják nechal pozvat do jiné hospody nebo vinárny, znamenalo to souhlas s dalším průběhem noci. Víc než hodinu mluvil František o vinárníku Bartošovi, který založil několik podniků a klientela za ním dříve, či později dorazila.

„Věřím ti, že jsi to všechno prožil. Chápu tvůj strach někomu nenaletět. Ale proč teď jsme spolu v týhle boudě? Hlídáš sedm řádek brambor, aby ti je náhodou některý shánčlivý soused předčasně nesklidil?“

František dá Petrovi ruku na rameno.

„Protože je mi jednasedmdesát. Jsem v důchodu. Už mě nikdo nepotřebuje a nediktuje mi co, kdy, kde a za kolik mám dělat. Tobě bylo osmnáct, umíš dva jazyky, těsnopis a podal jsi

ruku Těřeškovový a Armstrongovi, ale honíš zedníky z hospody ani ne za pět korun na hodinu.“

„Jak tohle víš?“

Zeptá se překvapeně a zaraženě Petr.

„Znám v tiskárně jednoho vrátnýho. Když jsem byl posledně v Praze, tak jsem tě chtěl navštívit. Ale Čenda mi řekl, že bych se dost načekal, protože sháníš zedníky a přidavače po okolních hospodách. A někdy ti to trvá víc než hodinu, než je přivedeš. Tak jsem mu poděkoval a jel prvním vlakem zpátky do Ledečka.“

Petr právě se probouzejícímu Bobíkovi hází klacek.

„Za pár dnů se vrátím zpátky mezi učně, nebo nastoupím do redakce, zatím jako poslíček.“

Veterinární ordinace je na podmínky roku devatenáct set šedesát šest zařízena na špičkové technické úrovni. A Luboš je na to, jak se patří, hrdý.

Už deset minut po příchodu pokládá před Petra pět časopisů v angličtině.

Petr zalistoval prvním z nich a zaujaly ho barevné celostránkové fotografie koní, klisen, psů, koček, býků a krav.

Ale vzápětí se ohradil.

„Tam je samá latina, angličtina je pouze ve spojovacích. A krátký obsahy v azbuce.“

Luboš s klidem přikývne.

„Jo, máš recht. Jenže v knihovně za tebou jsou tři díly Latiny pro veterináře a o regál níž Latina pro lékaře.“

„Jo. Jasně.“

Odtuší souhlasně Petr.

Za hodinu už má přeložené titulky.

Luboš si je zálibně prohlíží a polohlasně předcítá.

„Laktace krav. Nová technika zákroku při sterilizaci kocoura. Test březosti koček. Ustájení dobytka v různých ročních obdobích.“

Petr čeká, pro který článek se Luboš rozhodne.

„Přelož mi kocoura, těch si teď užijeme. Ti, co se narodili loni na podzim, už dospívají. Přišel jejich čas. Jsem zvědav, co s nimi dělají v Anglii. U nás platí, že do ordinace vstoupí kocour a od nás vyjde od kočky pouhým okem k nerozeznání.“

Petr se dá intenzivně do překládání. A čím dál častěji chodí ke knihovně, aby adekvátně přeložil latinský odborný výraz.

„Kurva, tebe bych tu potřeboval jako sůl.“

Procedí Luboš mezi zuby. Vstane od stolu, pohladí se rukou po zpoceném tričku a poplácá si břicho, řhne a bleskově vezme sluchátko zvonícího telefonu.

„Ano, beru hovor na účet volaného. Ahoj, to víš, že se mi po tobě stejská. Haranti vás nezloběj, soudružko hlavní táborová vedoucí? Jo, ten študák stál za hovno. Má za sebou první jár medicíny a eště nebyl na pitevně. U Kramlíka jsme ze tří hříbat dělali valášky a von se při tom dvakrát poblil. A večer

mi celej bílej v obličejí vykoktal, že končí. No to víš, že tu nejsem sám. Francí Vyhnánek mi dohodil jednoho Pražáka na pětidenní brigádu. Bude mi podávat nástroje a překládat anglický časopisy. A votestuju si ho na kocourovi, jako tenkrát tebe. Chceš ho k telefonu, abys mu vysvětlila detaily? Že už musíš končit? Tak dík.“

Luboš položí sluchátko do vidlice a protáhne se.

„Ta holka má zlatý ruce. Jednou za šichtu zvládla sedm kocourů. A stačily jí k tomu vždycky jenom dvoje kleště. Plastiky jsem pak dělal sám.“

Začte se do přeložené recenze o novém postupu při sterilizaci kocoura.

„To se u nás neujme, je to možná míň práce, ale u nás jsme zvyklí na to, co jsem ti už říkal.“

Vezme další telefonní hovor.

Klidně přijďte hned, paní Vopičková. Tašku nezapomeňte vystlat novinama. Budeme se těšit.“

Odloží Petrovou rukou popsaný papír.

„Za chvíli budeme mít práci. Osmiměsíční kocour začal značkovat, smrdět a mrouskat. Takže nám dospěl.“

Luboš bere od Petra další přeloženou recenzi.

„Jdu připravit dejchák a nástroje. A rukavice, pro voba.“

Na poslední dvě slova položí postřehnutelný důraz. Po chvíli se vrací a pochválí Petra svým, zvláštním způsobem.

„Kurva, tebe bych tu potřeboval. Francí tě vždycky vychvaloval, já myslel, že přehání, ale má pravdu. Mě azbuka

nikdy nelezla do palice a ty překládáš úplně bez slovníku. Ale mněl by ses živit češtinou. Máš Francího rád?“

Luboš svojí otázkou Petra záměrně překvapil a detailně sleduje jeho reakce.

„Vždycky byl na mě hodnej, když k nám přišel na návštěvu, tak s dárkem pro mě a pokaždý se mi trefil do noty. Jak s mrkací panenkou, tak s dřevěnou stavebnicí. Když naši ještě bydleli v Krči, na jinym místě, tak k nim přijel na návštěvu, za hodinu vypuklo povstání a byl tam až do devátýho května. Pomáhal stavět barikádu, chlapům rozdával cigarety a vyprávěl zážitky z legií. Je pro mě zásobárnou zajímavých vzpomínek.“

Luboš by se o Francím bavil dál, ale pootvřeným oknem vidí belhat se starší ženu s velkou plátěnou taškou.

„Jde nám práce. Vůbec se s ní nevybavuj. Buď si počká v čekárně, nebo jí pošlu na velkej nákup do Jednoty.“

Luboš jde ke dveřím a prudce je otevře, aby se přesvědčil, jestli je Vopičková neodposlouchává za dveřmi. Ta supí teprve do schodů.

S Lubošem se zná, Petra ignoruje. Když položí zašpiněnou tašku s kocourem na zem, spustí litanii.

„Luboši, musíš s ním něco udělat. To vrískání se nedá celou noc vydržet. Navíc se mi vychcal do sváteční kabelky, hele to je takovej smrad, kde se to v něm bere? Před čtvrt rokem to byl takovej mazel. A vona mi Fojtová říkala, Máro, neber si do bytu kocoura, ten můj dělal takovou neplechu, že jsem ho

musela vzít k Lubošovi, aby ho zklidnil. Já blbá jí neposlechla a teď to mám.“

Luboš vyndal na první pokus kocoura z tašky.

„Jak mu říkáš, Máro ?“

„Venca, proč?“

„Běž si udělat větší nákup do Jednoty, nebo počkej nejmíň tak hodinu v čekárně a my ti pak Vendulku vrátíme. Až mu sundáš fáče tak zjistíš, že vypadá jako kočka. Už to nebude Venca, ale taková falešná Vendulka. Dala si mu něco jíst?“

Vopičková záporně zakroučí hlavou.

„To je dobře. Tak už běž.“

Vybídne jí Luboš a má radost, že ho beze slova poslechla. Když zavře dveře, odkopne zašpiněnou tašku do druhé místnosti.

„Vidíš, zapomněl jsem se jí zeptat, jestli ho už připustila. Tak asi budeme kastrovat panice.“

Petr si opatrně navléká rukavice.

„A je v tom nějaký rozdíl?“

„Panicové jsou krásnější a odevzdanější. Důvěřivější. U nich je souznění vnitřní i vnější krásy tou nejlepším kombinací.

Víš, že by mě zajímalo, jak se to řekne anglicky?“

Petr přikývne.

„Složitě. Ale pokusím se o to. Harmony of the inner and outer beauty is the best combination.“

„Je to krásná řeč, někdy bych se chtěl naučit alespoň základy. Příští rok založíme s klukama kapelu a chceme zpívat nejenom české repertoár.“

Luboš zklidňuje kocoura.

„Od teď to už pro tebe bude jenom smutný, Venoušku. Pevně tě přivážu a budeme inhalovat. Kdyby tady s námi teď byla Andula, to bys viděl koncert. Minutu potom co by si ho převzala, by už ležel a inhaloval. A pak už jen cvak a škub, já dodělal plastiku a kocour byl už za hodinu doma, u svejch.“

Petr se dívá na malé modré prostěradlo s chirurgickými nástroji.

„V tom anglickém časopisu píšou, že rajskeým plyneým už neuspávají, ale píchají anestézii do nohy. Prý je to bolestivé.“

Luboš je zručný a neudělá jeden zbytečný pohyb.

Petrovi chvílemi zatrne, když Luboš zamává kleštěmi nad kocourovým mírně vyho leným břichem.

„No vidíš, už spinká. Vezmi mu šourek pěkně do rukavice, držíš? Trochu popotáhni, máš to? Přilož, až úplně nahoru, kleště a vši silou cvakni. Řekl jsem vši silou! Nebud' měkkej. Podej mi druhé kleště.“

Luboš několikrát napřáhne rukou a obě kocouří okrasy končí v nerezové misce.

Petr si dá ruku před ústa.

„Já bych tuhle práci dělat nemoh.“

„To jde o zvyk. Ale seš dobrej. Dokázal jsi ho zbavit panictví hned na první pokus.“

„Když Andula dokázala za šichtu sedm kocourů, doufám, že se ani u jednoho při tom nezačervenala. A zná tu pohádku o zakletém princí, kterého když políbí tak se z kocoura stane sličný mladík? Kdyby mu to zpátky nenarostlo, tak by se jí asi pěkně poděkoval.“

Luboš rozvazuje postupně všechny čtyři kocouří končetiny.

„Je s tebou sranda.“

Za hodinu už Petr podává nástroje a sleduje, jak Luboš zašívá břicho odchycené zatoulané kočce.

Přejetého psa se zachránit nepodařilo.

„Podle zákona jsou zvířata věci, takže si s tím nemusíš dělat vrásky. Statistiky úhynu nevedeme, Pro jézedáky by to byl velkéj luxus.“

Petra ta odpověď neuspokojila.

„I have a different opinion. Já to chápu jinak.“

Přeloží pohotově pro Luboše, který jen pokrčí rameny.

Kováč, Verbiř, Voldřich s klapající protézou, Baláž s upatlaným šátkem kolem krku a Petr poslouchají v malém kumbálu ředitelský projev.

Voldřich posmrkává.

Kováč ve stoje dospává opici.

Z reproduktoru zní kovově zkreslený hlas.

„...a v závěru mi, soudruzi a soudružky, dovozte popřát mnoho pracovních úspěchů po návratu z celozávodní dovolené v roce tisíc devět set šedesát šest.“

Po mluveném slovu dvě zapraskání a už se line optimistická hudba z ohrané desky.

Vedoucí Mařík otevírá dveře.

„Nerozcházejte se. Přijde inženýr.“

Všichni přikyvuji, protože drobné zdržení vítají. Včetně postarší zametačky dvorů.

„Mělas přijít dřív, Stázko, teď už je po všem.“

Stázka si rozváže oba šátky, umně svázané proti působení prachu. Hodí je na krabice od mýdel.

„Ten projev jsem poslouchala už na dvoře. Von soudruh ředitel mluví každej rok stejně, ale letos byl nějakej srdečnější. Bud' bral větší pololetní prémie, nebo si vo dovolený štrejchnul.“

Kováč a Verbíř se zasmějí, Mařík se naopak zamračí.

„Přišla jsi na schůzi, nebo mluvit vo sprost'áčinkách?“

Stázka mávne rukou, zatímco Mařík jde k telefonu, nervózně vytáčí trojmístné číslo a čeká.

„Jo, Mařík. Už šel? Dobrý.“

Dojde ke dveřím a otevře je.

„Inženýre, jsme tady, v kutlochu!“

Křičí kamsi do spleti temného schodiště.

„Už jdu.“

Ozve se Kubův hlas a po chvíli jsou slyšet také jeho rychlé kroky.

„Promiňte, že jdu pozdě, ale nebude to dlouhý. Jde tady o soudruha Bureše. Podle dohody se soudruhem Halladou může v našem úseku pracovat maximálně do jednátřicátého října, protože od prvního listopadu i my najíždíme na novou soustavu řízení.“

Kováč, kterého kocovina viditelně zužuje, si tiše řihne. Kuba to přejde mlčením, Mařík to chce zamluvit a blýsknout se svými znalostmi.

„Kdyby soudruh Bureš odešel, tak se o jednoho sníží stav. A my bychom o dvanáct set sundali mzdové náklady.“

Kuba souhlasně kývne.

Voldřich podupe protézou a odhodlá se k první otázce na vrchnost.

„A soudruhu inženýre, to byste těch dvanáct stovek rozdělili jako mezi nás?“

Petr se nutí k vnitřnímu klidu, ale přesto velmi tiše procedí mezi zuby.

„Tak ty bys mě prodal za mizerný dvě stovky? Asi by se ti hodily, když všechny prachy dáváš doma starý. Proč mě to vlastně překvapuje? Dvě stovky bodnou každému z vás. Peněz na chlást není nikdy dost.“

Kuba se obrací na Petra.

„Nebylo ti rozumět, soudruhu Bureši. Musíš víc nahlas. A v závěru dostaneš slovo. A teď k dotazu soudruha Voldřicha.“

Celých dvanáct set korun rozdělit nemůžeme. Zhruba tak polovinu. Každému z vás tak šedesát korun.“

Stázka kývne.

„Každá koruna bude dobrá.“

Ale její názor nebere nikdo vážně.

Dosud mlčící Verbíř si pohladí svůj opičí ksicht.

„A vyplatí se nám těch šedesát korun? Budeme sami vyvážet vybouranej materiál v Japonkách na parcelu? Mně to dva roky před důchodem, za ty peníze nestojí.“

Kováč, když slyší o tom, že by měl víc pracovat, jako zázrakem vystřízliví.

„Tak nechte hlasovat. Kdo je pro to, aby tady s námi Bureš dál pracoval?“

Kuba kývne a počítá zdvižené ruce. Kováčovu, Verbířovu a Voldřichovu.

„To je přesně polovina. Kdo je proti?“

Kupodivu nikdo a to Kubu zaskočilo.

„Kdo se zdržel?“

Mařík, Stázka a také Kuba. Ten rozhodne, aniž by rozhodl.

„Nechám to na soudruhu Halladovi. A ty se u mě v poledne zastav. Řeknu ti výsledek.“

Obrátí se na překvapeného Petra.

Ten se zatváří co nejneutrálněji a pak mezi zuby prohodí.

„Bastards. Wish and you'll be given. Did you get it yet ?

Ksindlové. Přej a bude ti přáno. Už vám to došlo?“

Po chvíli se Petr zhluboka nadýchne.

„Kdyby to byli přátelé, byl bych šťastnější. Jenže jsou to spolupracovníci a ty si člověk nevybírám. Těmi bývá překvapován. Jako já dneska.“

Rappaport s přehnanou výslovností opakuje na konci hodiny deset slovíček a hned přidává český překlad.

„You are, jste. Good, dobrý. Pupil, žák, žákyně. At, v, u a při. School, škola. It is, je, to je. Old, starý. Building, budova. Yes. Ano. Very, velmi.“

Když druhý Petr, Franta a ještě další zavřou sešity, dojde Rappaport k Petrovi.

„Hned teď běž na závodní výbor, za Vaňátkem. Zeptal jsem se ho, proč ještě neprojednali tvoji žádost o návrat do učňovské sekce a on mi řekl, že jsi o to ještě nepožádal. Tak jsem mu řekl, že jako tvůj pedagogický dozor o to žádám já. Ale chce to slyšet také od tebe, tak utíkej.“

Druhý Petr dojde k Rappaportovi.

„Neměl bych tam jít s ním a říci názor kluků ze sazárny, že Petra vyloučili nespravedlivě.“

Rappaport se na vteřinu zamyslí.

„Radši ne, Péťo. Já už to předjednal a myslím, že to bude už jen formalita. Uvidíš, že se Petr za deset minut vrátí a bude zářit radostí.“

Druhý Petr se na Petra usměje a ukáže, jak silně mu drží palce. Petr mu pohledem poděkuje a vydá se dlouhou spoře osvětlenou chodbou.

Tiskař ve vybledlých montérkách, s nezbytnou krabičkou Startek na stole před sebou, podá Petrovi ruku.

„Pokud na té žádosti trváš, tak ji projednáme. Od toho jsme tady. Ty si vezmi některého zedníka, třeba Verbíře, aby ti dosvědčil, že tam makáš.“

Petra překvapí, že Vaňátko zná jménem jeho nové spolupracovníky.

„A kdy?“

Zeptá se, když tiskař listuje kalendářem.

„Zítra, ve tři odpoledne. Kučeru, Francla a Štochlovou pozvu já. Ty přiveď Verbíře.“

„Děkuju. Moc děkuju.“

Tiskař mávne rukou, chce ještě něco dodat, ale raději vezme sluchátko ostře zvonícího telefonu.

„Vaňátko. Předseda závodního výboru eróhá. Čest, dobře. Píšu si.“

Mezitím ukazuje Petrovi výmluvným gestem, že už může odejít.

„Tak co?“

Vyzvídá druhý Petr nedočkavě.

„Zítra ve tři mám přijít na výbor. S Verbířem.“

Druhý Petr dá Petrovi ruku na rameno a pošeptá do ucha.

„Tak to je snad vynikající, ne?“

Petr pokrčí rameny.

„Mám z toho strach.“

Rappaport skládá do kožené diplomatky slovníky, učebnici a sadu čínských per.

„Jedeme ke mně a poradíme se, co má Petr říkat a jak se chovat.“

Oba Petrové kývnou na souhlas.

Rappaport odchází z učebny jako poslední, zhasíná a zamyká. Klíč předá Petrovi.

„Odevzdej ho na vrátnici. My na tebe počkáme na parkovišti.“

Na Kampě se druhý Petr hrne rovnou na terasu.

„Budeme tady, jo?“

Zaprosí.

Rappaport kreslí cosi jako síťový graf.

„Jako špion jsem se řídil šesti slovy. Pět jich začínalo na dabl vé a jedno na há. Kdo je dokáže najít a pojmenovat?“

Oba Petrové mlčí.

„Soudruh prezident na ně přišel za pět minut. A to mu bude letos dvašedesát. A vám je šestatřicet oběma dohromady. Tak honem.“

Oba Petrové stále mlčí a Rappaport to už nechce protahovat.

„Na úvod. Vyšlo to Just in time. Přesně na čas. Takže, za prvé. What. Co. Bude se projednávat důležitý Petrův návrat. When. Kdy. Zítra ve tři odpoledne, tedy po práci. Všichni, až na

Petra a možná ještě na Vaňátka, budou spěchat domů. Takže rozhodovat se bude rychle, tedy v časové tísní. Where. Kde. V neútné zasedačce v pátém patře. Horší místnost snad v baráku neexistuje, ale to nesmí Petra vůbec zajímat. Nesmí se tím dát ani na minutu ovlivnit. Who. Kdo. Iniciativu musí mít po celou dobu Petr, nebo Vaňátko. Pokud to alespoň trochu půjde, měli by se doplňovat. Which. Jaký to má cíl. Pro Petra zásadní. How. Jak. Jak toho dosáhnout? Skromným vystupováním a neustálým zdůrazňováním, že v osmnácti nechce mít cejch pomocného dělníka s nulovou kvalifikací. Je něco nejasného?“

„Ne.“

Hlesne Petr.

„Víš, jak mi tě bylo líto, když jsem se v zimě díval z okna v sazárně na parcelu, a ty jsi tam přehazoval hadry nasáklý petrolejem a klepal ses zimou?“

Rappaport chce ulomit hrot Petrově sentimentalitě.

„Tak ses měl mistra dovolit, jestli tě pustí na parcelu a jít tam Petra zahřát. Teplej jsi na to dost.“

Všichni se tomu dají do smíchu.

„Slíbil jsem včera klukovi, že mu pomůžu vočesat stromy.“

Verbíř si pro svou tloušťku s obtížemi zavazuje tkaničky od bot. A Petr je minutu od minuty bezradnější.

Kováč, vyšší opálený zedník v sepraných erárních montérkách dopíjí už bůhví kolikáté pivo a prázdnou láhev hází na hromadu koksu. Ve slunečních paprscích se jich tam leskne nejméně deset.

„Vysral se na tebe, vid’? Bude česat u kluka ty dvě meruňky, co mají na zahradě a vo kterých na jaře říkal, že pomrzly?“

Petr mlčí a se stále větší obavou se dívá na hodiny. Vždyť schůze začíná za čtvrt hodiny.

„A vy byste se mnou nešel?“

Kováč chvilku přemýšlí, poškrábe si pleš a přikývne.

„Dyť by se toho vopičího Verbířova ksichtu všichni lekli.“

Oba se tomu zasmějí. Minutu po té Kováč na schodech zavravorá, zakopne a hlasitě si říhne.

„Kde to bude?“

Petr ochotně vysvětlí.

„V pátym patře.“

Kováč kývne a velkými obtížemi nastoupí do páternosteru. Se supěním a hlasitým prdnutím nabere směr, bez klepání otevře dveře a bez pozdravu vstoupí. Petr jen o zlomek času za ním. Také bez pozdravu, překvapen přítomností deseti lidí.

„Tak vy nechcete, aby se doučil? Můžete, mi říct proč mu v tom bráníte? Proč musíte mladý lidi pořád jenom šikanovat?“

Kučera se vyzývavě podívá na Francla a ten se rychle Kováče zeptá.

„Soudruhu Kováči, jak u vás Bureš pracuje?“

Kováč si dá ruku před ústa, protože ho vypitá piva nutí neustále říhat.

„Dobře a bez stížností. Dvakrát dostal z nás nejvyšší prémie, protože vyvez na parcelu celou rozbitou podlahu, z knihárny.“

Jedna z žen, sedící za Holanovou, kterou Petr ještě nikdy neviděl, kývla hlavou.

„Tak vám děkujeme, soudruhu Kováči. Můžete jít. Výsledné rozhodnutí se soudruh Bureš dozví zítra od předsedy závodního výboru eróhá, který žádost podal.“

„Čest práci.“

Pozdraví Petr hlasitě mezi dveřmi.

„Děkuju vám, pane Kováč.“

Ten si opět hlasitě říhne.

„Nemáš zač. A že jsem jim to pěkně vpálil, vid’.“

Petr pokrčí rameny a dívá se za Kováčem, který se domotal k páternosteru. Minutu od minuty ztrácí náladu. Šestým smyslem tuší, že se něco nepovedlo.

„Musím zavolat soudruha Rappaporta.“

Umiňuje si a zastaví se v prázdné kanceláři u dvou telefonů. Až tím druhým se přes nulu dovolá do městské sítě. Nechá telefon dlouze vyzvánět a pak položí sluchátko.

„Zkusím to ještě večer z budky.“

Rozhodne se a nejkratší cestou zamíří k jedné z vrátnic.

„Musím mu říct, že na nějaké what, when, where, who, which nebo how vůbec nedošlo.“

„Předseda tu dneska celej den nebude a já od něj ještě nemám ani schválenej zápis. Takže vám těžko můžu něco říci.“

Petr automaticky přikývl a je mu úplně jedno, že se na předsedovu sekretářku ani nepodíval.

„Čest práci.“

Řekne čerstvě vytřené podlaze.

„Čest.“

Odpoví mu sekretářka skloněná nad ležstý.

Petr se šourá pomalu k vrátnici a odtud stejně bez zájmu na parcelu.

Z pootevřených dveří dřevěné boudy slyší pronikavý Kováčův hlas.

„Petr vám řekne, jak jsem jim to dal sežrat. A byli takhle malinký. Dostali to i za našeho Jirku. Pustili policajty až k mašině. Aby ho vodvedli jako nějakýho vrahouna. A přitom zbouchnul holku, která pak u soudu přiznala, že to sama chtěla.“

V boudě je nedýchatelně.

„Dobrý den.“

Pozdraví Petr a registruje polohlasné odpovědi.

Voldřich se zeptá přímo.

„Jdeš se loučit?“

Petr záporně zakroučí hlavou.

„Až zejtra. Předseda je dneska na školení, verdikt se dozvím oficiálně až zejtra.“

Kováč mávne velkopansky rukou.

„To už máš v kabeli. Ale měl bys dát flašku za to, že jsem se tě včera zastal. Kuba přijde až po vobědě a Hallada bude pryč až do pátku.“

Baláž, který má jen pár dnů do důchodu, tím není příliš nadšený.

„Musíme dodělat ten sokl ve skladu.“

Ale jeho připomínka zanikne ve chvíli, kdy Kováč natahuje ruku.

„Kolik máš?“

Petr se podívá do odřené a místy děravé peněženky.

„Čtyřicet korun.“

„To stačí. Pánové, ještě dvacet a máme litránek rumu.“

Dostane peníze, přepočítá je a beze slova odchází.

„Bude se ti tady po nás stýskat, uvidíš.“

Voldřich to řekl docela dobrácky. Ale Baláž protestuje.

„Hovno se mu bude stýskat. Tam bude mezi svejma. Co tady? Každěj počítáme, za jak dlouho pudeme do penze. Tak co se tady může naučit? Chlastat a kouřit.“

Petrovi začínají slzet oči od kouře a je mu čím dál větší horko. Sundává si montérky a zůstává v sepraných teplákách se zpuchřelou gumou a vytahaném tričku.

„Dopoledne sem nikdo nechodí. Tak tu buď jenom v trenýrkách.“

Poradí mu Baláž, který si rozepíná košili.

Na minutu zavane svěží vzduch, když Kováč nechá otevřené dveře, aby postavil na stůl láhev rumu a tři skleničky. Voldřich pomocí hole dveře zavírá.

„Nejni tu vidět na krok, ale když vteřem, a ten kouř se vyvalí ven, tak si budou v baráku myslet, že tu hoří.“

Velké panáky padají do trojice s obdivuhodnou rychlostí. Teprve, když v láhvi zůstala necelá dvě deci, podá Voldřich láhev Petrovi.

„Tak už se konečně taky napij. Dals na to nejvíc a zbyde na tebe poslední hlt.“

Petr si rukou otře hrdlo láhve a napije se. Kováč, který stojí za ním, mu podrží láhev co nejdéle u úst.

„Vem to na ex. Přece nejseš žádná padavka.“

Ostatní se smějí. Petr rozhazuje rukama, ale po vteřině chápe, že mu to není nic platné.

„Vypil jsem to sice všechno, ale za chvíli vám tady poblíju celou boudu. Málem jste mi tou flaškou vyrazil zuby.“

Obrátí se vyčítající Petr na tlemícího se Kováče.

Voldřich hlučně vyklepává dýmku.

„V tvym věku jsem už pil rum s režnou. A každej večer spal s jinou holkou. Za cirkusákama ženský šly. Zvlášť vdaný paničky. Byla to pro ně romantika.“

Kováč si karhavým opileckým zrakem změřil Petra od hlavy až k patě.

„Dyt' von tam dole nic nemá. Vid', že jsi mezi nohama vybrakovanej?“

Petr, kterému začíná stoupat rum do hlavy, rozhrnul kouř.

„Ale mám, pane Kováč.“

„A víš, k čemu se to máš používat?“

Starý Baláž se zeptá spíše dobrácky.

„Já už totiž nejsem panic.“

Zasměje se a vidí, že to na chlapy zapůsobilo. Kouř stále houstne a na ex vypitý rum s nedostatkem kyslíku dělá svoje. Kováč chytí Petra za rameno.

„Nák se motáš, mladej. Pít neumíš a děláš průser za průserem.“

Voldřich rozežene rukou kouř a Kováč strhne Petrovi, bez jediného slova výstrahy, trenýrky. Využívá toho, že Petr má ruce za zády a podrží mu je. Voldřich vezme ze stolu ještě neořezanou inkoustovou tužku a stoupne si před Petra. Opilý a s dřevěnou nohou kupodivu bezvadně udrží rovnováhu. Tužka se mění v ukazovátko.

„Tak nám ukaž toho svýho ptáčka.“

Petr začíná pociťovat silné Kováčovo sevření a je z toho bezmocný a naštvaný.

„Co na něm chcete, do prdele, vidět? Mám ho stejnýho jako vy. A pod ním koule. Taky stejný jako máte vy.“

Vyštěkne to a s pobavením sleduje, jak to zabralo.

Kováč mu okamžitě uvolnil ruce, Baláž zašlápl cigaretu a Voldřich se začíná vykrucovat.

„Copak mu někdo ubližuje? Spousta kluků už v jeho věku pravidelně několikrát tejdně šuká. Von tvrdí, že už nejní panic, uznávám, že má všechno na správnym místě, ale proč se pořád chová jako malej kluk?“

Petr cítí, že získal převahu.

„To je snad jenom moje věc. A chce se mi zvracet.“

Snaží se co nejrychleji navléci trenýrky a sápe se po klice u dveří boudy.

„Je tu dneska naposledy, a po tom rumu se pěkně s'ál. Teď usne a večer si už nebude na nic pamatovat.“

Slyší Petr Kováčův hlas ve dveřích.

„Stejně jste prasata, chlapi.“

Neodpustí si Baláž.

Voldřich už po několikáté nacpal svou dýmku tím nejlacinějším tabákem a mávl rukou.

„Na vojně bude kokota ukazovat každej den při švančparádě, tak ať si zvyká. A ty taky mlč. Sám jsi mi několikrát říkal, že ti připadá jak vykleštěnej. A mezi náma, já si to do dneška myslel taky.“

Kováč se vykloní z boudy a vidí Petra, jak zvrací do hromady koxu. Pohladí si opálenou pleš a řekne docela chytrou větu.

„Měli bysme jít na voběd, pánové.“

Baláž přikývne.

„Já už potom rumu taky dostal hlad.“

Tiskař chodí po kanceláři a přemýšlí.

„Ze začátku vypadalo jako formalita, kterou smeteme ze stolu za pět minut. Překvapila mě ta síla připomínek.“

Petr sedí a mlčí. Snaží se potlačit bolest hlavy po dopolední ožiračce. Je mu do breku.

„Myslíte, že je Kováč naštvál?“

Z posledních sil zformuloval otázku a od tiskaře se mu místo odpovědi dostalo pokrčení ramen.

„To víš, zrovna chytrý to nebylo. Nezlob se, ale já si od samýho začátku myslel, že je to s tebou hotová věc. Běž k doktorce. Vypadáš zdrchaně a já se ani nedivím, že tě to tak vzalo.“

Petr vidí, že Vaňátko už pro něj nemůže nic udělat, přesto se před ním snaží bránit.

„Ve strojovně jsem pomáhal Michalcovi podkládat štočky. A najednou pro mě nebylo místo. U zedníků jsem jezdil s japonkou na parcelu jako vo závod a po dovolený mi řekli, že maj pro mě místo jenom do konce října. Já s tím souhlasil, protože prvního září jsem chtěl jít mezi kluky do čtvrtého patra. A Hoření z redakce se mi už neozval. A mě by bavilo začínat v novinách jako poslíček. Co dělám špatně, že mě vdevšad vyhazují? Neznásilňuju holky, nechlastám, nekradu, do práce chodim vo půl hodiny dřív. Na jednu stranu slyším, že soudruzi chtějí nám mladým pomáhat na každém kroku, jenže já poznávám čím dál víc soudruhů, kteří mi hází klacky pod nohy.“

Tiskař si zapálí další vyklepanou cigaretu bez filtru a znovu pokrčí rameny.

„Vyspi se na to a ráno sem zajdi. Něco vymyslíme.“

Uzavře sezení tiskař a Petr se vypoťáci na chodbu. Po schodišti dojde k šatnám.

Běžný ruch po střídání směn pomalu ustal.

Franta si z poličky plechové skříňky bere několik brožovaných knih.

Po té s rachotem zamyká skříňku a sedne si naproti Petrovi na jednu z laviček s nevhlednou xylolitovou deskou.

„Pojď se mnou do skladu.“

„Zrovna dneska?“

„Jo.“

„Mám domluvenou angličtinu. S Petrem ze sazárny a s Rappaportem.“

Franta přikývne.

„Teď jdu z kantýny, koupil jsem tam deset chlebičeků, víno už mám zašitý ve skladu. Přijde ještě Jarda a Alena se Zdeňkem. Zvu tě.“

Petr dá třesťící hlavu do dlaní.

„Zamázli mně učňák. Víš to?“

„Vim. Vod velkýho kádrováka Stehna. Dneska mi dal podepsat výpověď, všechny si vás pozve postupně na pohovor a možná vyletíte taky. Snad mimo přihřátýho Petra ze sazárny. Na toho si nedovolej, když má fotra tajemníkem na úvé.“

Franta vezme Petra za ruku.

„Byl jsi můj první, jsme přima kamarádi, tak to tak nech, jo? A Pét'u mi nevyčítej. Nemá to doma vůbec lehký.“

Petr se skoro provinile usměje a pohladí Frantovu ruku.

„Už se mi dělá líp, tak ti s něčím pomůžu.“

Franta otevírá sklad, do středu místnosti odsune stůl, položí na něj čistý papír, ubrousky, rozloží chlebíčky a do rohu nenápadně zaranžuje na první pohled nerozeznatelné láhve s vínem. Dva litry bílého a litr červeného.

„Bude se ti po mně někdy stýskat?“

„To víš, že jo.“

Odpoví po pravdě Petr, snad by ještě rád něco dodal, ale i on zaslechl klepání na okno.

„To jsou oni.“

Franta jde otevřít a Petr z rohu skladu vidí, že první vchází Jarda, který se v celém prostoru perfektně orientuje, druhá Alena a v závěsu za ní Zdeněk. Franta nalije do hořčičných sklenek víno a s každým si zvonivě přitukne.

Až pak se obrátí na Jardu.

„Dík, že jsi Petra připravoval na přechod do učňáku. Už to není potřeba. Dneska mu ten učňák skrečovali. A mě na hodinu vylili. Na jeden den trochu moc příkoří najednou. Jsou primitivní, blbí a bezohlední. Ale nebudeme si tím kazit náladu.“

Alena odložila skleničku.

„Voni jsou primitivní, blbí a bezohlední. Kdo jsou ti voni? Vysvětli mi to.“

Petr cítí konfrontační tón, ale neví, jak by zasáhl.

Není třeba. Franta vytahuje z kapsy montérek s laclem na třikrát složený papír.

„Čti. Tady je jedenáct podpisů, všechny znám, na všechny jsem se dva roky zubil, polovina z nich obdivovala, jak chytrýho mám strejčka, že dokázal dvě hodiny v kuse vzpomínat na Osvobozené divadlo, kde tři roky pracoval. Od zítřka asi budou přecházet na jiné chodník, až mě potkaj.“

Alena se jen tak nedá.

„Tvoje rozvázání pracovního poměru svazácký výbor neprojednal. Tím jsem si stoprocentně jistá.“

Franta registruje Zdeňkovu gestikulaci, aby změnili téma, ale přesto dá Aleně papír až před oči.

„Razítko doufám poznáš, podpis místopředsedkyně taky a datum je dnešní. Soudruh Stehno je stále ve své kanceláři, tak ho můžeš upozornit na nesrovnalost. Odvaha ti nikdy nescházela.“

Alena se napila vína, zakousla do chlebičku a ještě stačila dodat.

„To si s Marikou vyřídím.“

„Pozdě, holka, pozdě.“

Přisadil si Jarda.

„Alespoň budu mít pocit, že jsme všichni zůstali dobrými kamarády, jen já jdu do hajzlu, protože jsem někomu pro něco v mém životě vadil.“

Franta si utře rukávem nos a začne znovu nalévat.

„Ale co jsem chtěl, to mám.“

Dokončí vteřinu před tím, než mu Petr položí ruku na rameno.

„To víš, nejsme ještě na kurvárný připravený. Snad až se víc v životě votrkáme. Tím tě nechlácholím, jenom soucítím. To se snad v soudružském kolektivu smí.“

Jarda dopije víno a pohladí Frantu po vlasech.

„Není normální, aby Petr chodil po práci za mnou tři měsíce a doháněl látku a pak mu řekli, že ho nepřeřadí. Anebo se jim Petr hodí jako strašák na nás? Jednou zakopnete jako von a dopadnete taky tak? Promiň, ale mám sto chutí jít za Holanovou a říct jí, aby si tu plaketu nejlepšího učně strčila tam, kam to Beatles poradili anglické královně, když jí vraceli vyznamenání.“

Alena je nebojácná. Obrací se na Petra.

„Proč pořád stojíš o ten učňák? Běž studovat večerně střední školu, udělej si maturitu a za půl roku můžeš mít výuční list.“

Teď už se do toho vložil i Zdeněk.

„Myslím, že jsi od několika úspěšných soudruhů pochopila, že se dá drbat levou rukou za pravým uchem. A jestli jsou zrovna oni pro tebe vzorem, tak s tebou za chvíli nebude k vydržení.“

Alena dojedla další chlebiček.

„Od prvního září při práci studuju, abych měla za tři roky maturitu. Pokud budu přijata do Komunistické strany, chci dál

pracovat ve svazáckém výboru. Chci mít rodinu, dvě děti, ideálně syna a dceru. Jsem v odborech, ve svazu přátelství, chodím na koncerty vážné hudby, do kina, do divadla a do Klubu.“

Vytaxovala své aktivity.

„A jsi šťastná?“

„A víš, že jo.“

Odpověděla stručně na Petrovu otázku.

„Abridgement of Liberty.“

Blbě jsem ti rozuměla. Cos říkal?“

„Okleštěná svoboda.“

Přeloží všem pohotově Petr.

Petr otevře dveře učebny a najde tam pouze druhého Petra s Rappaportem.

„Sedni si. Napíšeme si diktát.“

Petr začne nekoordinovaně mávat rukama.

„Klidně, ale já musím za pět minut na pohovor ke Stehnovi.

Rappaport se přesto nedá odbýt.

„Tak až to vyřídíš, vrať se sem. S Petrem budeme procvičovat nová slovíčka.“

Petr stojí před Stehnovou kanceláří, sekretářce je to jedno a stále datluje cosi na psacím stroji.

Ze Stehnovy kanceláře vychází dvoumetrová gorila v zelenohnědém polovojenském oblečení.

„Ty seš Bureš, vid'. Měj na toho máho kluka alespoň těch zbylých pár dnů dobrej vliv, než narukuje do poddůstojnický školy.“

Petr přikývne.

„Snad budu mít tu šanci.“

Stehno vychází z kanceláře a ukáže Petrovi rukou dovnitř.

List papíru ležící na stole chce Petr ignorovat.

„Schází tam už jenom tvůj podpis.“

Stehno neskrývá radost v hlase.

Petr přeje oči stejný text, jaký četl ve Frantově výpovědi. Stejná jména, stejná razítka.

„Svazácký výbor dnes nezasedal, tak proč tam razítko s dnešním datem?“

„To se jich běž zeptat.“

Chce mít Stehno nepříjemnou povinnost za sebou.

„Dneska s tebou musím dělat ciráty. Před pár léty bys odsud vyletěl s posudkem, kterej by byl flastrem na celý život.“

Petr přikývne.

„Za co s flastrem? Dělal jsem, za mizerný peníze, nejhorší práci. Ale já to bral, protože jsem se chtěl vrátit mezi kluky. Nic víc.“

Stehno vstává, jde k oknu a je na něm vidět podrážděnost.

„Dneska se s váma, mladejma, musí zacházet jako v bavlnce. Z toho, co jsem já prožil, v tvých letech, si vy dneska děláte srandu. Jednou vám dojde, že my toho dokázali víc než

deset generací před náma. Možná právě pro to, že s námi nikdo nemazlil.

Vrací se zpátky ke stolu.

„Ber to jako definitivní výpověď. Odevzdej podnikový průkaz a od zítřka máš zákaz vstupu do budovy.“

Petr podepíše a na jeden z archů položí podnikový průkaz. Stehno shrábne obojí ze stolu a uklízí do desek.

Petr se vrací do učebny a mlčky ukazuje Rappaportovi výpověď.

„Byl u Stehna tvůj táta, Mluvil se mnou.“

Druhý Petr začíná natahovat moldánky.

„Vodjedu vám na vojnu, na Slováč. Do nejhorší poddůstojnický školy v republice.“

Rappaport druhého Petra dlouze pohladí po vlasech a jde k telefonu.

Hned jak vytočí trojčíslí má spojení.

„Čest práci, starý brachu. Měl jsi na návštěvě soudruha tajemníka? A dobrý, jo? Máš na mě pět minut čas? Právě jsem skončil hodinu, tak fajn.“

Položí telefon a zavelí.

„Zůstaňte. Dokud se nevrátím. Opáčko, slovíčka ze čtvrté lekce.“

A odejde.

Druhý Petr sedí zhroucený na židli.

„Přišel na mě zase žalovat.“

„Asi se nám oběma nebude chtít domů. Jestli chceš, až odejdeme z Kamy, tak se můžeme procházet po Petříně a zajít do dolní zahrady.“

Petr přikývne.

Rappaport před překvapeného Petra pokládá podnikový průkaz.

„Máš týden na vyklizení věcí. Od prvního října začínáš studovat střední školu pro pracující a přecházíš do jiné tiskárny s jednosměnným provozem, abys měl podmínky ke studiu. Takhle ti to přijde domů, co by rekomando. S Petřulkou, to bylo snadnější. Nezkoušej si doma před zrcadlem máminy podprsenky, když se do něj čumí táta. Tady máš seznam nemocí, které závodní lékařka pošle do poddůstojnické školy. Nejedná se o nic vážného. Dá se to svést na doznívání onemocnění močového měchýře. Poslouchejte oba. Neklid, bázlivost, nesmělost, bezohlednost, lehkovážnost, nedbalost, nepřiměřená reakce při stresu, neschopnost uvolnit se, ustrašenost.“

Oba Petrové zvažní.

„Ale tohle platí na nás na oba.“

Spíše nerad říká Petr.

Rappaport přikývne.

„To platí na každého, kdo se vymyká. A teď jedeme ke mně. Dneska čekám odměnu. Od obou.“

Na Kampě už to není na sezení na terase. Rappaport prostřel v knihovně.

„Stehno musel couvnout. Vyhodit v jednom týdnu Frantu i tebe, to by mu u vrchnosti nemuselo projít. Vymysleli jsme spolu následující. Tobě domů přijde rekomando, které se bude tvářit jako výpověď, ale bude tam upozornění, že začínáš studovat střední školu a proto přecházíš do jiné tiskárny, která má pouze jednosměnný provoz.“

Petr jásá, ale druhý Petr je viditelně smutný.

„To se nevidím s Pét'ou každý den?“

„To záleží na vás, kolik času na sebe budete mít. Petr bude čtyři dny odpoledne chodit do školy a tebe za měsíc čeká poddůstojnická škola. A poznáte, že odloučení může být kurva problém.“

Oba přikývnu a všichni tři chvilku společně mlčí a popíjejí portské z křišťálových kalíšků.

„Není to krásný, když lidi spolu dokážou společně taky mlčet?“

Řekne celkem nadbytečně Petr.

Teprve další runda Rappaportem nalévaného vína rozváže klukům jazyk.

„Musíš mi na to Slovensko denně psát. Ale nějak opatrně. Cenzurují se na vojně dopisy?“

Rappaport na otázku druhého Petra jen tiše přikývne.

„Pořád musíš doufat, že dostaneš od vojáků stejný odklad jako Petr. Ale spoléhat se na to nemůžeš.“

Petr se stále nemůže vyrovnat s novou realitou.

„Odpoledne dostanu padáka a večer vím, že můžu studovat, stejně jako si to nalinkovala Alena, a budu se moct vrátit do strojovny, nebo do sazárny v jiné, menší, tiskárně.“

Všichni tři vstanou a přit'uknou si.

A Petr pokračuje v návalu radosti, z něhož se potřebuje vymluvit.

„Děláš toho pro nás strašně moc. Pro oba. Tohle by nikdo jinej na světě pro mě neudělal. Vím, že se ti budeme muset nějak odvděčit.“

Rappaport je oba pohladí, nejen po vlasech.

„Pěťa je celkem v pohodě, ale Petr na sebe musí víc dbát. Chodíš jako hastroš. Tu košili máš jistě z Kotců.“

Petr přikývne.

„Stála dvacetikorunu. A na parcelu stačila.“

Rappaport také přikývne.

„Na parcelu samozřejmě. Ale teď vracíš se do sazárny. A tam se za první republiky chodilo v bílé košili a v kravatě. Nebo s motýlkem u krku. Vyzkoušíš si dvě moje košile koupené v Londýně a jedno sako. Postupně, aby ti někdo nezačal závidět, nebo tě drbat, že si hraješ na frajera. A ještě jedno vám oběma musím říct. Kdyby se ke mně odstěhoval Pěťa, tak to jeho táta vezme jako dezerci z domova a zařídí mu tříletou vojnu na čáře. Ale ty by ses sem nastěhovat mohl. Co říkáš?“

Petrovi nabídka vyrazila dech.

Rappaport nalévá další portské a tlumí osvětlení. Knihovna, na kterou Petr upíral chvilkami zrak, je už vidět v obrysu a hřbety jednotlivých knih už nejsou čitelné.

Druhý Petr se pomalu vysvléká a přes látku, která trochu zkresluje jeho slova, se vyznává.

„Věřte mi, že na tyhle večery budu na vojně vzpomínat, budou mi scházet.“

Mezi broušenými skly vrchního dílu kredence je zastrčená žlutá obálka s výrazným červeným razítkem Doporučeně.

Anča leží na gauči, Toník sedí u stolu a oba mlčí.

Petr zná obsah dopisu a tak zůstává klidný.

„To nám k tomu ani nic neřekneš?“

Nevydrží Toník, ale Petr v jeho hlase najde i stopu bezradnosti.

„Začínám studovat a měním boudu. Nic jiného tam nenajdete.“

Toník znejistěl.

„Ale doporučeně, ve žluté obálce, jsme posílali výpovědi.

Musím to vědět, když jsem je spolupodepisoval.“

Petr přikývne.

„To možná ještě někde platilo v polovině roku devatenáct set šedesát pět. Dneska máme jiný datum.“

Matka tuší, že tentokrát má Petr pravdu a žádný vyhazov mu nehrozí.

Toník se však nenechá odbýt.

„Na učení jsi nestačil a chceš chodit na večerní školu? Víš, jaká je to dřina? Já to zažil. Nebudeš mít ani jeden den volna pro sebe. To nezvládneš.“

Skončí rezolutně.

„Dej mi šanci, ať se o to alespoň pokusím.“

Toník takovou prosbu neakceptuje.

„Já ti doporučoval stavební řemeslo. Dneska by z tebe byl kvalifikovanej zedník nebo truhlář. Měl bys svý jistý. Šel do největší tiskárny v republice a skončil u lopaty. U nejhorší práce za nejhorší peníze. Máš jednu draze zaplacenou zkušenost do života. I když ti dneska přiznám, že jsem tomu chvílemi nerozuměl. Ze začátku jsi dělal blbosti, tak tě museli skřípnout. To by z toho měli za chvíli kůlničku na dříví. Ale pak se jim začalo hodit do krámu, že mají mladýho a blbýho, kterej sloužil jako odstrašující příklad.“

Anča si uvědomila, že nekřivdili jenom Petrovi, ale také Toníkovi.

„A to na něj museli bejt takoví, když ty jsi toho tolik udělal pro stranu?“

Toník jen pokrčí rameny.

„Ta škola se zvládnout dá. V Anglii nebo v Rusku jsou internátní. A tam, co půjdu dělat, mají internát. A dali by mi ho, i když jsem z Prahy, protože budu dělat školu.“

Toníkovi ani Anča se ta varianta moc nezamlouvá a Petr z ní tiše vycouvá.

„Mohl jsem to spláchnout najednou. Ale co, není všem dnům konec.“

Utěšuje se, když se převléká do vyšisovaného a sepraného flanelového pyžama.

„Zase jsem se dneska vysral na angličtinu. Třetí den za sebou. I am stupid. Úplně blbej. Fuck you, bastard. To radši ani nepřeložím.“

Asi mluvil příliš hlasitě, protože Toník zasakruje.

„Ty s tou angličtinou nedáš pokoj ani v pelechu?“

„Yes. What you don't know about me, you should not know anyway. Ano. To, co o mně nevíte, byste ani vědět neměli.“

Ale to už řekl Petr opravdu jenom šeptem.

Kancelář vedoucího provozu se Petrovi zdá hodně nevábná. Od prostorných kanceláří, na které byl doposud zvyklý, se ta Weidlova liší nejen rozlohou. Starý stůl, termoska ležící na zaprášeném trezoru, seprané záclony zakrývající špinavé okno.

Weidl si utírá ruce do modrého erárního ručníku a rozepíná flanelovou kostkovanou košili. Petr mu odhaduje maximálně čtyřicet, i když tloušťka může zkreslovat, stejně jako jaterní skvrny ve tváři.

Představí se úsečně.

„Weidl.“

„Bureš.“

Odpoví stejně stručně Petr.

Weidl si sedá za stůl a shrnuje na opačnou stranu papírovou všehochuť. Korespondence, náhledy stránek před tiskem, obtahy, faktury, všechno na jedné hromadě.

„V sazárně jste někdy pracoval?“

„Ano. Nejen v rámci praxe.“

Weidl mu podá několik listů papíru.

„Tyhle papíry musíte vyplnit co nejdřív. Nejlepší ještě dneska. Máte zajímavého přímluvce. Podal mi na vás velmi kladné reference. Odkud se znáte?“

Petr skromně pokrčí rameny.

„Učil nás ruštinu a angličtinu. Ale znám i spolužáky tiskaře z jednotlivých provozoven. Fogla, Břečku a Lněničku.“

Weidl si sundá silné dioptrické brýle v laciném rámečku.

„Nezapomeňte mistrovi sazárny Maulerovi připomínat tu vaši zkoušku ve škole. A přeji vám, aby se vám dařilo tady i tam.“

„Děkuju.“

Zní to od Petra upřímně a Weidl to postřehne. Zahrabe se znovu do papírů.

„Mě zajímá člověk za štontem. A jestli budete rozmítat bez chyb, budete můj člověk. Záleží na vás, kdy budete chtít nastoupit.“

„Dneska.“

Weidl přikývne.

„Jestli máte s sebou montérky, tak klidně. Skříňku v šatně vám přidělí odpoledne.“

Petr v rozlehlé sazárně, poznává, že rozmítat je stokrát lepší, než šlisovat, navíc nikdo nehovořil o žádných normách.

Mauler, sazečský mistr, starší pán v sepraném pracovním plášti na úvod prohodil.

„Tak kolik jste tam měl?“

Pokýval hlavou nad vyřčenou částkou hlavou.

„Dáme vám vo stovku víc. Ale musíte makat. Štont máte naproti, prkna se sazbou vám přivezou pomocní dělníci ze strojovny. Štégovnice tu máme dvě. Materiál znáte, Weidl mi říkal, že jste se učil.“

Za další týden se Mauler pár minut po začátku směny, chvíli přehraboval v hromadě zprohýbaných zinkových plechů.

„Dělá nám to jenom nepořádek. Už dva roky to nikdo neodvez.“

Vyhne se navršeným balíkům, aby se dostal k malé pile a přiřízl formát několika netradičně dlouhým cicerovým prutům.

„Já bych to odvez, do Sběrných surovin, u kostela. Myslím, že by to tam vzali, pane mistr.“

Nabídne se Petr.

Mauler začistí nařezanou sadu cicerových prutů a přikývne.

„Jenomže to sám neodvezeš. Ve skladu u Culka dělá mladej kluk, bude to asi študák, brigádník. Tak Culkovi řeknu,

aby ho na celý dnešek půjčil do sazárny. Ve dvou to už odvezete. A řeknu svačínáře, paní Rút, aby vám půjčila vozík.“

Když Mauler odejde, Petr počítá balíky. Na některých je několikaletá vrstva prachu.

Ještě než ukončí počítání, ozve se za ním tichý, chvílemi ještě mutující hlas.

„Já jsem Honza. Culek, teda pan skladník, mě dneska uvolnil, že vám mám s něčím pomoci v sazárně.“

Petr se otočí po hlase. Uvidí hubeného mladíka, kterému určitě ještě není osmnáct. Ve vytahaném, místy špinavém tričku a sepraných o nejméně jedno číslo menších montérkách.

Legrační figurka od prvního pohledu, pomyslel si Petr.

„Zajed' výtahem dolů ke svačínáře pro vozejk. Čeká nás odvézt padesát balíků starýho zinku do sběrný pod kostelem v Malé Štěpánské.“

Honza potězká nejzaprášenější balík a uznale pokývá hlavou.

„Bude to dřina, ale pořád je to lepší, než přelévat s panem Culkem petrolej a benzin ze sudů do kanystrů.“

Utře si nos do rukávu zašpiněného trička a odejde k výtahu. Petr zůstává stát nad hromadou zinku.

„To pojedeme nejmíň dvacetkrát. Ale do dvou by se to dalo stihnout.“

Starý sazeč, který klečí vedle otevřené kasy s literami se s úsměvem ve tváři obrátí na Petra.

„To je dost, že ten bordel tady někdo uklidí. A ne abyste dělali rámus přes oběd.“

Petr vychází ze stísněného přístěnku u sazečské pily.

„Nebojte se, pane Růžička. Při obědě tady bude ticho jako v kostele. Tedy až do té chvíle, než pan Nigrýn nezačne chrápat.“

Starý Nigrýn si ubalil lacinou cigaretu.

„Co jinýho člověku, po výbornym vobědě v závodní kuchyni zbývá, než dát si na pět minut šlofíka? Ale když ve strojovně pustěj tu novou dvoubarevnou mašinu, tak to moje chrápání není skrz ten randál, co dělá ta západoněmecká mašina vůbec slyšet.“

Honza opatrně přicouvá s vozíkem a s Petrovou pomocí nakládá první balík zinkových ploten. Během pěti minut je vozík plný, až kolečka začnou pérovat.

„Abychom jí ten vozejk nerozбили.“

Strachuje se Honza.

„Zůstaň v klidu, radši zazvoň na výtah, ať tu dlouho nečumíme.“

Petr se snaží, aby úzkou uličkou mezi starými dřevěnými regály bravurně projel. Daří se mu to. Při vystupování z výtahu se musí do rukojeti vozíku opřít oba, protože dvůr má zajímavý spád kvůli dešťové vodě. A ke všemu ještě ve vchodových dveřích stojí svačinářka. Postarší žena se šátkem na hlavě, v bílé zástěře s nevkusnými výšivkami. Na první pohled německé zboží dovezené ze spolkových zemí, nebo koupené v Tuzexu.

„Jestli mi ten vozejk do dvou hodin nevrátíte, tak bude mazec.“

Petr se snaží co nejrychleji vyjet stoupání, ale svačínářka si to vykládá jinak. Snad si myslí, že jí chtějí ujet.

„Slyšeli jste mě?“

Křikne až zbytečně hlasitě a čeká na Petrovo přikývnutí.

„Pan mistr Mauler říkal, že nám vozejk půjčíte až do konce šichty. A moc byste se, paní Rút, zlobila, ho dal před váš krámek až v půl třetí?“

Petr je sám překvapen svým prosebným tónem v hlase, ale snad to zapůsobí.

„Tak jo. Ale jestli tomu vozejku upadne kolečko, nebo poškodíte ten kovovej úplet na stranách, tak vám oběma uříznu varlata. Tím velkým košerákem, co mám na kuřata.“

Když vidí, že se Petr brání výbuchu smíchu a Honza se viditelně začervenal a odvrátil pohled, se smíchem se opraví.

„Jak se tak dívám, tak asi jenom Petrovi. Tobě, mladej, bych je musela hledat lupou.“

Honza to bere jako urážku. Bez ohledu na mutující hlas se nervózně brání.

„To byste se divila.“

Paní Rút se usmívá, protože dosáhla svého. Petr Honzovi naznačí, že musí vozík tlačit společně.

„To má na každého takový hemzy?“

Zeptá se po chvíli Honza, když se Petr zastaví a na obrubníku záplatovaného asfaltového chodníku si zavazuje tkaničku u rozšmajdaných pracovních bot.

„Neměl jsi vůbec reagovat. Čekala na to, jak si tě vychutná. Chlapi v sazárně a ve strojovně mají tenhle druh žertování rádi. Pak jí po straně drbou, že za války, jako mladá holka obšťastňovala celou rotu německých vojáků před Stalingradem. Ale já tomu nevěřím.“

Pozvolna dojíždějí ke sběrně. Na prostorném dvoře stojí postarší muž a zametá větrem rozfoukaný papír. Když se u něj Petr s Honzou zastaví, ukáže jim k velké decimální váze.

„Pěkněj materiál, skládat ho budete vedle měděných drátů.“

Petr zajede ke čtverci o velikosti jednoho čtverečního metru.

„To sem nevejde. My toho máme nejmíň čtyři metráky.“

Muž si rozepne špinavou modrou košili s proužkem a zapálí krátký smradlavý doutník.

„To je z tý horní tiskárny, že jo?“

Petr s Honzou mlčky přikývnu a pak do dvou hodin jezdí jako o závod. Baví je to. Honzu o poznání víc.

Podle decimální váhy je celkový součet starého zinku pět set třicet tři kilogramy.

„Necháme si každej jeden lístek a stovku.“

Rozhodne se Petr krátce po tom, když Mauler kroutil hlavou nad tím, že už odvezli tři metráky.

„Na sprchu jsem se těšil jak na Ježíška.“

Prizná se úplně nahý Honza, který si vychutnává pramínky vody, které mu stékají po mírně chlupatých prsou. Na svých šestnáct už vypadá hodně dospěle.

Petrův zkoumavý pohled od hlavy až k patě ho nechává klidným.

„Pořád mi leží v hlavě to, co říkala ta svačínářka. Vona si mě dobírá každé den, i když jsem ve skladu s panem Culkem.“

Petr se také svlékne, jde k druhé sprše.

„Tak ji ignoruj. Prostě jenom doráží. Je ti šestnáct, máš právo bejt ještě panic.“

Honza se opět vykloní ze sprchy.

„A tys vo to přišel kdy?“

Položí Honza choulostivou otázku zcela bez ostychu.

„Pár dní před osmnáctinama. A hned jsem se za něj pomodlil.“

Honza má dojem, že špatně slyšel.

„Pomodlil?“

Petr se předkloní a pouští teplou vodu na záda namožená skládáním zinku.

„Jo, pomodlil. Existuje jedna taková středověká anglická modlitba, kterou používali křížáci, ale jestli je to pravda, to se už dneska nedá zjistit.“

„Víš, já chodím do třídy, kde jsme jenom tři kluci. Tak držíme při sobě a říkáme si úplně všechno.“

„To je správný. Držte při sobě jak to nejdýl půjde. Alespoň budeš mít na co vzpomínat. Doufám, že se jim pochlubíš, že jsi složil půl tuny zinku. A že sis přitom moh udělat velký koule. Některý balíky měly víc než třicet kilo.“

Honza vystoupí ze sprchy a začne se utírat erárním modrým ručníkem.

„Nesměj se mi, ale já z toho měl strach.“

Také Petr se začal utírat.

„Nesměju. A zrovna tak se ti nebudu smát, až budeš zejtra chodit jak namrdaná bělice. Večer tě začnou bolet ruce, nohy a možná i koule. Námaha se rozleží. To ty ještě neznáš.“

Petr se rychle oblékne. A stejně rychle se snaží projít k píchacím hodinám a přes vrátnici. Starý vrátný ho máchajícima rukama zastaví.

„Pane Bureši, volal jsem vám nahoru do sazárny, ale už jste tam nebyl. Přišel za vámi ten mladý soudruh z Rudého práva, vzkazuje vám, že na vás počká v hospodě U Ječmene.“

Petr také jen gestem poděkuje. V té chvíli okolo něj profrčí Honza.

„Dík za to kilo. Koupim si za něj gramofonový desky.“

Petr se zarazí, ale vidí, že je nikdo nemohl slyšet, mávne rukou a pospíchá co nejrychleji do hospody.

Druhý Petr sedí hned u prvního stolu.

„Držím ti místo.“

„Já přinesu pivo.“

Hospoda praská ve švech, jako každý všední den po šichtě.

Petr to nevydrží a lokne si pěny, ještě než dojde ke stolu.

„Dneska budu úplně grogy. Prošlo mi rukama pět tun zinku.“

Druhý Petr se nakloní co nejbliže Petrovi.

„Zítra odjíždím na Slovensko. Vojenským vlakem, který vyjede z Chebu a skončí za dva dny na Slováci. Na Hlaváku bude v půl třetí odpoledne, to bys mohl stihnout.“

Petr se zhluboka napije.

„Ale já mám první hodinu matiku. Píšeme písemku a na tu musím přijít. Matikář je náš a při zkoušení mě nepodrazí. Ale chce, abych byl na každé hodině. Pro kluky si chodí do hospody. I s kružítkem a trojúhelníkem. Věřil bys tomu?“

Druhý Petr posmutní.

„Tak ty se se mnou nepřijdeš ani rozloučit? Když ti na dva roky vodjedu?“

Petr rychle hledá argumenty, aby otupil vyhrocenou atmosféru.

„Myslíš, že vaši projevěj nadšení, až mě tam uviděj? A po výcviku tě jako frajtra nebo kaprála převelej do Čech, možná rovnou do Prahy.“

Také druhý Petr se zhluboka napije.

„Neměj péči. Máma má od jedné členskou schůzi Svazu žen s hlavním referátem, a táta vyjíždí už v devět ráno

s delegací Mongolů na Moravu. Takže naše tam určitě nepotkáš.“

Petr si utře rukávem ústa.

„Víš, já se chci řídit tím, co mi poradil Rappaport. Hned od začátku mít stoprocentní docházku. A neflákat to. Pochop mě. Ty máš výuční list na prestižní řemeslo a já vysvědčení ze základky. Trochu málo, nemyslíš?“

Druhý Petr přikývne.

„Od rána volám Rappaporta a nebere telefon. I když dneska bych byl rád pořád jenom s tebou.“

Petr si s druhým Petrem přitukne.

„Ale u nás to taky nejde. A jestli bude večer pršet jako včera...“

Druhý Petr si vychutná první lok v pořadí druhého piva.

„Něco jsem vymyslel, tak to zkusíme.“

Petr kývne na souhlas.

Úderem páté vypijí třetí pivo a druhý Petr se zvedne.

„Jedeme do Kobylis.“

Na poslední chvíli se jim podaří chytout tramvaj číslo čtrnáct, do které se dá ještě naskočit.

„Cos vymyslel?“

„Uvidíš.“

Celou cestu mlčí a snaží se sedět co nejbliže u sebe.

Jednu zastávku před konečnou vystoupí a zamíří do spoře osvětlené uličky.

Zastaví se u dvoupatrového domu s otlučenou fasádou.

„Dej mi občanku a sedni ke stolečku.“

Druhý Petr dojde na recepci.

„Nocleh na jednu noc.“

Mladík, od pohledu floutek, kývne a ukáže na ceník.

„Třiatřicet za dvoulůžák.“

Druhý Petr přikývne.

Floutek listuje nejprve jednou a pak druhou občankou.

Pak obě odloží na recepční stůl.

„Tak, pánové, to nepůjde. Oba máte trvalé bydliště v Praze, takže na území hlavního města nemáte nárok na ubytování. Těšilo mě.“

Druhý Petr zůstal jako opařený.

S takovou variantou nepočítal.

Když oba zavřou dveře, z rohu místnosti vyjde starší uklízečka.

„Všechno jsem slyšela. Jsi pěkněj nelida. Vyhnat je když bude celou noc chcát. Proč si jim nenabídnul devítku? Ta je před rekonstrukcí a nemusíme jí vykazovat.“

Floutek se jen zašklebí.

„A vidělas je? Voba? A teď dávej pozor. Votevřu dnešní Rudý právo, na čtvrtý straně najdu tuhle fotku. Vidíš tohodle papaláše? A nezdá se ti jeden z těch kluků podobnej? A představ si, že je to synáček a má tatínka napsanýho v občance. A shoda jmen je vyloučená a synáček vypadá, jakoby mu vypadnul z prdele. Takže nejsem nelida, ale zabránil jsem průseru, za kterej by mě měl bejt šéf hodně vděčnej.“

„Máš pětadvacetník? Zavoláme Rappaporta.“

Navrhne Petr a oba se začnou bezvýsledně šacovat.

„Já už po dnešku necejtim záda, ruce mám vytahány ke kolenům a ta bolest mi vystřeluje až do koulí. Nezlob se, kdybych ti náhodou usnul v náručí.“

Sedá si na lavičku a dívá se na houpající se lampu ve větru.

V následující minutě se k sobě oba schoulí, aby přečkali silnou dešťovou přeháňku.

Petr ukáže na tašku, kterou chrání před deštěm.

„Mám pro tebe sto archů papíru formátu á čtyři a sto obálek. Tak mi piš. Klidně každej den a nevyplaceně. Hlavně piš. A když nebudeš něco moct napsat přímo tak použivej angličtinu. Třeba jenom zkratky, já už si to rozšifruju. Třeba: Lituji, že jsem to navrhl. I'm sorry that I suggested it. A ty mi napíšeš I srr th I sugg it. Zní to blbě, ale já si to dokážu přeložit.“

Strohá kancelář obvodního oddělení Veřejné bezpečnosti Petrovi něčím připomíná školní třídu.

Starší příslušník s jednou stříbrnou hvězdičkou ve stříbrné ohrádce na výložce zasunuje papír do psacího stroje a opisuje data z Petrova občanského průkazu.

„Vedoucí sběrný byl povinen od vás materiál odkoupit a zaplatit vám podle platného sazebníku. Ale pak dostal strach, že se jedná o kradený materiál. A tak nás pozdě odpoledne zavolał.

My jsme dotazem v tiskárně zjistili, že materiál kradený není. Takže to formálně uzavřeme. Příkaz k vyvezení vyřazeného materiálu vám dal kdo?“

Prostředí služebny ho stísňuje a středa je jediný den v týdnu kdy nemusí do školy.

„Příkaz k odvezení zinkového šrotu mi dal sazárenský mistr pan Mauler.“

Odpoví Petr celou větou, až šroubovaně spisovně.

„Napíšeme raději soudruh, než pan.“

Rozhodne příslušník a začne bušit do stroje.

„Napíšu protokol a pak mi to vysvětlíte.“

Nelogicky reaguje na Petrovo pokrčení ramen.

Petr sedí na rozvrzané židli bez hnutí a přes nemyté okno sleduje, že listí stromů přestalo vzdorovat barvám podzimu.

„Kolik kilogramů zinku jste odvezli do sběrný?“

Petr se zarazí.

„Víte, to už přesně nevím. Pokusím se to spočítat, pokud na tom záleží.“

„Záleží. Zkuste to.“

Petr se pokusí o malou hereckou etudu.

Počítá na prstech, hladí si vlasy.

„Mezi tři sta třiceti třemi až pěti sty třiceti třemi kilogramy.“

Příslušník praští brigadýrkou o stůl.

„Dva metráky rozptyl, z půl tuny, to je velká diference. Takhle to tam nemůžu napsat.“

Než Petr stačí cokoliv říci, vřítí se do kanceláře Honzova matka, táhnoucí za sebou Honzu.

„Pane essenbé, můj syn je v té tiskárně na brigádě. Je mu šestnáct, ještě není plnoletý. Jako mladistvý nemůže odpovídat...“

Příslušník jí naznačí, aby si sedla.

„Buďte v klidu, paní. Váš syn mi odpoví pouze na tři otázky a můžete jít domů. A vy tu můžete být po celou dobu s ním.“

Vzápětí posledních slov zalitoval. Žena opět spustila svůj gejzír výmluvnosti. Končila skrytou výhrůžkou.

„Jestli by se mělo projevit na Honzově prospěchu, tak to pošenu k právníkovi.“

Příslušník se otočí na Petra.

„Zítra v půl sedmé ráno tady na služebně a do té doby si rozmyslete, co mi odpovíte na otázku, kolik kilogramů zinku jste skutečně do sběrný přivezli.“

V noci spal Petr pouhopouhou hodinu. Jak se blížilo symbolické kokrhání kohouta, bylo mu jasné, že vezme na sebe celé dvě stovky.

„Independent life to my ideas. Svobodný život podle mých představ. Hovno.“

Na dveře oddělení klepal už pět minut před půl.

A po pěti minutách se v jeho očích objevili nehrané slzy. Výrok o vině měl být projednán na přestupkové komisi

obvodního národního výboru, kde byl Toník dlouholetým předsedou.

„Chtěli jsme vám pomoci. Všichni si utrží raději ostudu v místě bydliště, než na pracovišti. Ale v tomhle vás chápeme. Vynadáno dostanete od odborů a jim taky vrátíte ty dvě stovky.“

Než došel do sazárny, na dvoře na něj kývl vedoucí Weidl.

„Volali mi, zanesl jsem jim kalendář, můžeš mi říct, na cos tu stovku potřeboval?“

„Na učebnice. Do školy.“

Weidl dá oči v sloup a mávne rukou.

„Tak běž. Vynadaj ti odboráři.“

Řekne slyšitelně smířlivým tónem.

Směna se táhla, Petrovi se zdálo, že se na něj všichni dívají, a když se mají střetnout pohledem, uhnou.

Naopak za Rappaportem spěchá. O to víc je překvapen jeho přijetím.

„Nejradši bych před tebou zabouchnul dveře. Blbče! Já tě doporučím lidem, které znám a vážím si jich, oni znají a váží si mě, a ty mě před nimi zesměšníš kvůli dvěma, vlastně kvůli, jediný, stovce? Na cos jí tak nutně potřeboval?“

„Na knížky, do školy. Stály sto patnáct korun i s blbou angličtinou za dvanáct korun a osmdesát haléřů.“

Rappaporta přejde první vlna zlosti.

„V čem je blbá?“

Petr vyndá z tašky tmavě zelenou učebnici, kterou Rappaport se zájmem prolistuje.

„Už ten název. Angličtina pro pracující. A začínáme úplně od nuly. I am, you are, he is, she is, it is, kolikrát to mám začínat? Tři měsíce se tam budu nudit.“

Rappaport Petrovi učebnici vrací.

„Tak za prvé. Ta knížka není vůbec tak blbá jak si myslíš. Většina lekcí je z praxe. Bez ideologických berliček, které musí vstřebat ti, co chodí na jazykovku. Našel jsem tam minimum gramatických nesmyslů, co by Angličan nikdy neřekl, i to je podle mě pokrok. A že budeš potřetí začínat, no bože, v češtině, v ruštině a v angličtině budeš mít do konce roku mírný předstih. Tak se víc soustřeď na matematiku. V geometrii pěkně plaveš, to víš, že Vojáček musí přísnost proklamovat alespoň verbálně. Neboj se, nepodrazí tě, ale musíš chodit na jeho hodiny, o tom jsme mluvili několikrát.“

A pak už si jen řekli, že se jim oběma stýská po druhém Petrovi a že Rappaport bude péct na svátky dvacet druhů vánočního cukroví.

„Klidně bych vyměnil všechny vánoční dárky a oslavy vánoc za jistotu, že budu za čtyři roky maturovat.“

Rappaport se tomu pousměje.

„A máš už vytipovaný předmět? Pamatuj, even the most distant target is achievable.“

„I ten nejvzdálenější cíl je dosažitelný. Maturovat budu z češtiny a ruštiny povinně, angličtinu a psychologii si prosadím. A kdyby mi nepovolili psychologii, tak dějepis.“

Cesta z Kamy přes staré uličky k tramvaji je pro Petra vždy pastva pro oči.

Tramvaj je jako obvykle zaplněná a navíc Ječnou ulicí jela pouhým krokem. Kvůli havárii na Tylově náměstí. Stejně jako desítky dalších Petr vystoupí doslova pár kroků od tiskárny. Ale nechce se mu dovnitř, pouze masivní dům se žlutou fasádou obejde a směřuje prudkým stoupáním ke hlavní stanici městských požárních.

Když dojde k bráně, uslyší hodně povědomý hlas.

„Pet’o, pojď si pokecat.“

V dřevěné bráně poznává Frantu. Uniforma a brigádýrka mu ubírají na stále klukovském vzhledu.

„Slyšel jsem, že děláš v boudě tady na rohu. Dobrý?“

„Jedna směna, abych stačil v pondělí, v úterý, ve čtvrtek a v pátek chodit do školy.“

Franta si zapaluje cigaretu a nabízí Petrovi.

„Pán má na originál ameriku. Dík. Nestejská se ti?“

Petr se snaží o ironický tón.

„Teď bys tisknul knihy plné samých ušlechtilých myšlenek. Věděl bys o všem, i klubajících se filozofických politických směrech, po večerech by sis mohl číst v projevech zahraničních státníků.“

Franta udělá přesně tu grimasu, se kterou Petr počítal.

„Já jezdím šestkrát tejdně k ohni. A někdy je to fakt vo hubu. A když někoho taháš z plamenů, tak pro něj děláš mnohem víc, než jenom to šíření osvěty pomocí knížek, brožur a letáků. Já chtěl vždycky víc než jen sedět u stolu a dávat pozor na odběračku, taky na to, aby se nemuchlal papír a nehrotkovala sazba. Náklad osm set deset tisíc, to se v pondělí ráno začalo, jelo se na dvě směny a ještě v pátek v poledne nebylo hotovo. Nuda, nuda, nuda. A po tý se mi fakt nestejská.“

Petr se tak jednoduše nevzdává.

„A po mně se ti nestejská?“

Franta na chvíli zvažní.

„Jestli chceš znát úplnou pravdu, tak jenom někdy... se mi...zasteskne. Víš, co jsme si říkali. Když začneme kecat sami sobě, tak to bude konec. Takže se pořádně podívej.“

Franta pomalu zašermuje rukama. Několikrát. Až na třetí pokus si Petr všimne prstýnku na levé ruce.

„Ty ses voženil?“

Franta přikývne.

„Poznali jsme se přes telefon na centrálním dispečinku. Měli jsme skoro měsíc stejnou službu. Dvakrát jsme se sešli v jedný kavárně blízko dispečinku záchranky, pak mě vzala k nim domů a za další měsíc byl sobáš.“

Petr se otrepe, zakroučí hlavou, pořád tomu nechce věřit.

„Ona je Slovenka?“

„Hej. Mária.“

Petr se nutí do křečovitého úsměvu.

„A to tě nenapadlo, že já budu mít doživotní trauma z toho, že můj první kluk se mi oženil?“

Franta dává Petrovi ruku na rameno.

„To přežiješ. Možná, že vím, s kým teď chodíš. S Pét'ou ze sazárny.“

Petr mu ruku sundá.

„Netrefil ses. Je na vojně. V poddůstojnické škole hluboko ve slovenských hvozdech.“

Franta chce něco říci, ale blikající světla nad jeho hlavou mu to už nedovolí.

„Máme poplach, za minutu výjezd, běž na druhý chodník.“

Petr rychle přejde a dívá se na výjezd pěti vozů s naplno puštěnými sirénami. Když se vrací na zpátky na druhý chodník, najde budku prázdnou.

Michal sedí s Petrem v poslední lavici třídy, která od osmi do dvou slouží dětem školou povinným a od tří do osmi večernímu studiu.

„Ten náš kocour je hrozný prase. Zase se mi vychcal do tašky.“

Petr mávne rukou.

„Když to nebude smrdět až dopředu, tak to přežijeme.“

Nevadilo to ani u jednoho piva, které si dali v hospodě na konci ulice. Zakouřeno lacinými cigaretami tam bylo tak, že od pátku, dva dny, zůstalo v mrazu pověšené sako, aby vyčichlo.

Petr si jej oblékl až v neděli, kdy jako každé nedělní odpoledne, spěchal na Kampu.

Pootevřené dveře do chodby signalizovaly, že ho Rappaport už čeká.

„Představ si, že mám první jedničku z angličtiny. A z jedné věci jsem úplně vykolejenej.“

Zahlaholil Petr místo pozdravu a mlsně se zadíval na tác právě dokončených vanilkových rohlíčků.

Rychle jeden sebere a sní.

„Paráda. Povedly se. Kolikátý druh, nech mě hádat, desátý, dvanáctý, patnáctý? Psali jsme anglickou písečku na volné téma. Vybral jsem si Williama. Na pět stran. Rozbor Romea a Julie s tím, že nejsympatičtější byl Mercutio. Michal, s nímž sedím v lavici, se mnou polemizoval, on vidí víc nosnou figuru Julii, než Romea, ale nikdo ze třídy se k němu nepřidal. A teď něco, co tě dostane do kolen. Franta se oženil. Víš, jaké já budu mít doživotní trauma, že můj první kluk se už oženil se slovenskou Marienkou?“

Rappaport dává na porcelánový talířek desítku vanilkových věnečků a pobídne gestem Petra ke konzumaci.

Ten je však unesen svým příběhem zhrzené lásky.

„Ta svatba byla před měsícem. Nechtěl jsem ti o ní říkat. Teď se potřebuješ zářivě uchytit ve škole. Když už jsi prošvihnul učňák. Já byl na obřadu, mezi čumily. Stejně jako Udatný. Když ho Franta spatřil, nebyl ani trochu nadšený.“

Petr rozhodí rukama.

„Co je mu dneska po Udatnym. Že nám pučoval sklad? Podle mého za to tvrdě zaplatil, jestli je to pravda.“

Rappaport přikývne.

„Zaplatil. Stěžoval si mi, že to bylo moc krutý. A já mu na to řek, že měl obrovskou kliku. Zákon toleruje hranici osmnácti let, on začínal s kluky o dva roky níž. Frantovi bylo šestnáct a tři měsíce, když navštívil poprvé sklad. Dneska už ti to říct můžu. A Frantovi přeju, aby se za dva roky nerozved.“

Petr si vezme jeden rohlíček z talířku, ale vzápětí jej vrátí.

„Promiň, ale ještě řekni, že to byl Udatný, kdo připravil...“

Rappaport přikyvuje.

„Franta to přiznal při výslechu lékařům. Pro to dostal padáka. A už se o tom nebav.“

Petr si konečně sní vanilkový rohlíček.

Rappaport vstane a pohladí Petra po vlasech. Ten si to vyloží jinak.

„Chceš mi dát lekcí útěchy za Frantu.“

Rappaport jde ke knihovně, vybere jeden menších paperbacků, hned vedle knih o Jamesi Bondovi, a nezvykle tiše zarecituje.

„Problems with orientation can slow you down, but the return to reality is sometimes harder.“

Petr chvilku uvažuje a pak stejně tiše překládá.

„Potíže s orientací dokáží člověka zpomalit, ale návrat do reality bývá někdy tvrdší. Proč mi to čteš zrovna teď?“

Rappaport se od knihovny vrací zpět k Petrovi.

„Protože se musíš dozvědět tady a teď, že se včera Pét'a zastřelil. V půl deváté ráno na posádkové ošetřovně zemřel. Pohřeb bude ve středu na místním hřbitově. Rodina si nepřeje, aby tam někdo z Prahy jezdil. Vyhádal jsem si od velitele posádky jeho zadržené dopisy. Cenzurovali mu je pro to, že používal anglické zkratky. Dopisy, které psal tobě, nikdy neuvidíš. Byly komisionálně spáleny.“

Petr se zmůže na jediné.

„Copak to se smí?“

A pak už Rappaport jen utišuje jeho naříkavý pláč.

„I give my condolences. It takes times. Upřímnou soustrast. To chce čas. Oba budeme mít letos smutný Vánoce.“

Pošeptá mu ještě.

1968

Michal pohladí kocoura a ukáže na několik balíčků na stole. Dárky ke dvacátým narozeninám.

„Naši mysleli, že mně tím udělají radost. Samé praktické věci. Košile, sako, kravata, ponožky. Jenže já potřebuju spoustu knížek a gramofonových desek. To, co letí. Jim nedochází, že už půl roku žijeme v jiných společenských poměrech. Zapneš televizi a otvíráš hubu, co všechno se tam dozvídáš.“

Petr Michalovo nadšení nesdílí.

„Pomohli jsme pochodem na Hrad, aby ti šedesátiletí předali funkce čtyřicetiletým. Byl jsem ve Slovanskym domě a za pár dnů ve Fučíkárně. Bylo to parádní, ale mezi lidmi se to moc nepřeneslo. Vyděláme na tom snad jenom tím, že se budeme moct svobodně projít v ulicích jako ti v osmačtyřicátém.“

Michal se zdánlivě bez příčiny zasměje.

„Hele, my jsme dvojka, tak dlouho jsme se hledali, až jsme se našli. Já vždycky litoval, že jsem ve třídě jedinej. Na základce, ale i v učňáku. Pořád nevěřím tomu, že existuje ještě jeden stejnej exot, jako jsem já. Ty se nechceš vázat ve vztahu, já zase budu muset prožít velký šok, abych se odhodlal k vyvrcholení vztahu. Pochopils mě?“

Petr zívne.

„Jsme prostě blbci. Život nám proteče mezi prsty, protože se nedokážeme rozhodnout. Ale já jsem optimista, on život vždycky nějak narafičí.“

Michal zapíná černobílou televizi s chvílemi zrnícím obrazem a častými výpadky zvuku.

„Na to, že bydlíš na Královských Vinohradech, máš hodně slabej signál.“

Michal pokrčí rameny a sleduje diskusní pořad, kde jeden překřikuje druhého.

Petr vstane a jde blíž k televizoru.

„Je to von. Náš bývalý angličtinář. Skoro dvacet let dělal špiona v Londýně.“

Michal se dá do smíchu.

„To vás pěkně voblboval.“

Petr se Rappaporta zastává.

„V pětapadesáti šel do důchodu, tak ho stáhli z mise. A od prezidenta dostal metál. Prý k němu chodí jednou za měsíc na porady.“

Michal pokračuje v provokačním tónu.

„Co si dneska ti dědkové navymejšlej, aby nás utáhli na vařené nudli.“

Rappaport se objevil v detailním záběru.

„Po celou dobu mého londýnského pobytu v české a slovenské komunitě převládal názor, že Jan Masaryk nezemřel dobrovolně. Dvakrát jsem se setkal s pilotem, který měl Jana Masaryka dopravit do Londýna.“

Další okolo stolu Rappaportovi přikyvuji. Snad i něco říkají, ale to není pod titulky slyšet.

„Jestli byl opravdu špion a řekl dneska v televizi, co řekl, tak o něm budeme brzy mluvit v minulém čase. Každý, kdo se zamíchá do vysvětlování smrti Jana Masaryka, dopadne jak objevitelé hrobek faraonů v Egyptě.“

Petr nad Michalovou poznámkou mávne rukou.

„Přeháníš. A nech politiku politikou, plaveš v angličtině, tak s tím něco dělej. Nechtěl bych o tobě jako o spolužákovi mluvit v dalším školním roce v minulém čase.“

Michal neochotně vytáhne poznámkový sešit.

„Tak diktuj.“

Podvolí se Petrovi.

„We should do something about it.“

Michal se rozhodl nepřekládat. Ale rovnou reagovat. Český.

„Souhlasím. Ale musíš mi dát stejnej čas, jako já dávám tobě.“

Petr jen kývne na souhlas a pokračuje ve cvičení.

„Actions speak louder than words.“

Michal kontruje. Tentokrát anglicky.

„Peter gets what he wants.“

Petr našpulí rty a je vidět, že ho slovní přestřelka baví.

„All talk and no action.“

Michal zavře sešit.

„Je to stejně na hovno. Tady se s tebou klidně dokážu anglicky hádat, ale před tabulí jen čumím a mlčím. Při angličtině, při ruštině, při češtině, v dějepise kurvím data, století sem, století tam.“

Petr hodí učebnici angličtiny do rohu pokoje, kde má tašku s učením.

„Lituj se. Ale že nejen mě, ale tři čtvrtě třídy sereš tím, že jako jedinej z nás dokážeš spočítat Vojáčkův příklad ještě před časovým limitem, tak o tom pán skromně mlčí.“

Michal se pohodlně uvelebí v křesle.

„Mně to myslí v číslech, tobě v písmenkách. Obojího se dá využít.“

Petr přikývne a podívá se na klasické sloupkové hodiny.

„To už je půl pátý? Musím se zastavit na Kampě. Pro knížky.“

Michal přikývne.

„Za hodinu přijedou naši z chalupy a zase začne celotýdenní blbinec.“

Petr skládá učebnice do tašky a dívá se do penálu, v němž má napsaný rozvrh.

„První pondělní hodinu exceluješ ty, další dvě hodiny já, pak už je to až do konce tvoje.“

Komentuje Petr rozložení sil pro první den v týdnu.

„Tak zejtra ve tři.“

Petr překvapeně stojí před Rappaportovým bytem. Na dveřích je výrazný pruh lepenky s dvěma kulatými razítky. Chce vzít za masivní mosaznou kliku, ale v poslední vteřině ucukne. Cítí, že ve výklenku někdo stojí. Otáčí se a vidí, že se nemýlil. Obrýlený muž v nepadnoucích šedivých šatech jen vyštěkne.

„Váš občanský průkaz.“

Petr sáhne do kapsy saka a podá muži tmavě červenou knížku. Ten v ní detailně listuje.

„Odkud jste znal pana Rappaporta?“

„Z minulého pracoviště, učil nás angličtinu a ruštinu. Přišel jsem si pro jednu knížku v anglickém originále. Od Iana Fleminga. You only live twice.“

Muž rozhodí rukama.

„To nepůjde. Nesmím dovnitř nikoho pustit.“

Petr se nedá odbýt. Zaprosí.

„Zkuste to.“

Muž vytáhne obrovskou vysílačku.

„Tady Přískok. Na kótě jedna, příchod objektu. Bureš Petr, ročník devatenáct set čtyřicet osm, znají se z tiskárny. Rozumím.“

Muž s potížemi vypne vysílačku, která má rozměry osobní zbraně.

„Chce s vámi mluvit šéf. Odvezou vás, za chvíli přistaví škodovku s civilním číslem.“

Petr sejde před dům a do minuty před ním stojí zachovalá škodovka.

Bez jediné poznámky nastoupí a po cestě tipuje, kde se bude výslech konat, od začátku vítězí Bartolomějská.

Jízda výtahem do šestého patra se zdá Petrovi nekonečná. V kanceláři mu tak o pět let starší muž, který se představí jako Miloš, nabídne cigaretu, kterou Petr odmítne.

„Sedněte si a něčeho se pevně držte. Za prvé jsme spolužáci ze školy, jsem sice o pět let starší, ale tam krouším teprve první jár, za druhé vám budu pomlouvat pana Rappaporta, ale věřte mi, že každé slovo, které se tady dozvíte je pravdivé a nejméně dvakrát ověřené.“

Petra zajímá jediné.

„Co se mu přihodilo?“

Miloš, který sedí tak, že mu Petr vidí pouze část tváře, ukazuje několik fotografií.

„Tyhle pány znáte?“

Petr kývne.

„Ti dva poslední jsem vždycky v neděli viděl sedět na lavičce před barákem.“

Kanceláři zavoní káva. Jeden z hrnků kdosi postaví před Petra.

„Nechci ranit vaše city, ale pan Rappaport přijímal ve svém exkluzivním bytě s terasou až deset pánských návštěv denně. Fotodokumentaci máme opravdu bohatou.“

Černobílé fotografie mají dostatečnou kvalitu, aby se dalo rozpoznat z různých úhlů, proč byly pořízeny.

„Víte, on dokázal všechny pobláznit tím, že jim zajistí studium na špionážní škole v Moskvě. Sliboval to všem a všichni mu to věřili. A byli, jak se patří, vděční.“

Petr se napije kávy a zjistí, že je překvapivě dobrá.

„To vám nemusím věřit, protože mě nikdy takovou nabídku nedal. A mému kolegovi z práce také ne. Spíš za nás řešil naše průsery. Úspěšně.“

Jako odpověď přistála na stole další série fotografií. Petra, druhého Petra a Rappaporta.

„Řešil to, do čeho vás sám vmanévroval. Kdyby Petrovu otci neporadil jako nejlepší řešení pro Petra vojenskou školu, mohl dnes váš kamarád žít. Udatného udal také on. Byl pro něj konkurencí.“

Petr se znovu napije.

„A co když na to mám jiný názor. Dneska jsem se díval na televizi. Opakovali besedu o smrti Jana Masaryka. Je jedním z dalších, kteří se vyjádřili k jeho smrti. A stálo ho to, podobně jako jiné, život.“

Údajný Miloš znovu zapluje do umělé tmy.

„Měl návštěvu z Londýna. Jednoho ze svých informátorů, mladého muže z Thajska, kterého pět let ponižoval. Čeká na deportaci, bude vyměněn, ale mluvit s ním můžete.“

Petr je minutu od minuty otřesenější.

„Chcete vidět fotografie z pitvy?“

Vynáší Miloš poslední trumf a vnucuje Petrovi dalších pět drastických fotografií.

„Dík. Chci si ho nechat ve vzpomínkách takového, jaký byl.“

Dopijí kávu s jedinou touhou, odejít co nejdříve z podivně osvětlené kanceláře.

„Kdy bude pohřeb.“

„Byl. Včera pozdě večer ho zpopelnili bez obřadu a urnu uložili do společného hrobu na motolském hřbitově. Takový už je osud rozvědčíků.“

Petr přemýšlí, zda si přece jen nezapálí, ale nakonec požádá pouze o sklenici vody.

„Toho Thajce bych chtěl poznat.“

Miloš přikývne.

„Musíte dvacet minut počkat na tlumočníka. On totiž angličtinou příliš nevládne.“

Petr přikývne.

„Četl jsem teď v ruštině zajímavý cestopis o Thajsku a zapamatoval si pár thajských vět. Můžu je zkusit?“

Miloš znovu přikývne.

„Když si troufáte.“

Do staré loďky zatéká. Michal sedí u vesla a hlídá prut.

Z řeky jdou sloupy páry k obloze.

Petr se usmívá a hlídá svůj prut. Michal se podívá na hodinky a rozhodne.

„Je pět ráno. Jestli do šesti nic nechytíme, tak to balíme a uvařím guláš z konzervy.“

Oba chvilku mlčí a nechávají na sebe působit zelené kopce okolo řeky.

Jeden ze známých posázavských motivů Petra přitahuje.

Michal se snaží velkým plechovým hrnkem vylít další kaluž vody z lodky.

„Mám obavu, že táta moc žere politiku. Zvlášť teď, po Varšavě. Jednou za týden má komentář v rádiu a jednou měsíčně ho zvou do televize. Máma mu včera řekla, že má strach, abychom nemuseli emigrovat. Pro jistotu se mnou budeš pilovat angličtinu.“

Petr pošle Michalovi vzdušný políbek.

„To tě nesmí ani napadnout mi utéct ještě před tím, než tě odpaním.“

Michal vyprskne smíchy.

„To je krásný slovo. To jsi teď vymyslel, nebo se to mezi námi říká?“

Petr vezme plechový hrnek a vylévá další nateklou vodu.

„Napadlo mi to. Ale když se ti líbí, klidně ho použivej. U nás doma se o politice taky pořád mluví. Za tátou chodí jeho vrstevníci, kouří laciné cigarety a chtějí znát můj názor na každou prkotinu. Tak se vymlouvám, že mám starosti se školou, a chci si najít nějakou slušnou a hodnou dívku. To na ně nejvíc zabírá, protože chápou, že je mi dvacet.“

Michala tím rozesměje.

„Jsi k nim pěkně krutej. Mně stačí, že mi táta odkejval, že bych chtěl studovat architekturu. Což podle mámy můžu i v zahraničí.“

Pohledem zkontrolují pruty.

„Už mě tou emigrací neser. Slíbili jsme si, že to spolu potáhneme i po škole. Ty budeš makat na modrý knížce, já se budu vyhýbat vojně jak to nejdýl půjde. Tak mi teď neuhýbej.“

Pár minut po šesté sbalí pruty a Michal dokormidluje na břeh. Zakotví loďku, kterou sám vytáhl z vody. Petr leží na břehu a dívá se do jasně modrého bezmračného nebe. Gestem naznačí Michalovi, aby si lehl vedle něho. Ten zůstává stát nad Petrem a kope teniskami do drnů.

„Dík, vidíš, jak si to užívám? Měl jsi prima nápad. Babka tě ráda viděla, strejda František taky, škoda, že jsme nepotkali Luboše, jsem zvědav na tu jeho novou kapelu. A chalupu máte taky extra, tátovým autem jezdíš tak, že s tebou nebojím. A teď nade mnou stojíš a bojíš si ke mně lehnout.“

Petr se záměrně dotknul Michalovy nerozhodnosti. A nezklamal se.

„Co kdyby nás někdo viděl?“

„Spolu a ve vsí počestnosti? Na čele to přece napsaný nemáme.“

Ani to Michalovu opatrnost nenahlodalo. Šibalsky mrkl na Petra.

„Už jsme si dlouho nehráli na pravdu. Na čele to sice napsaný nemáme, ale kdy jsi poznal, že mě máš rád? Ale pravdu.“

Petr utrhne přerostlou travu a dá si ji do úst.

„Pěťadvacátého prosince. Dohodli jsme se, že se dopoledne zajdeme podívat na jesličky do kostela na Karlově náměstí. U Ignáce bylo plno, ale ty ses nenechal odradit, když jsem ti řekl, že mě baví, jak ten černoušek kývá hlavičkou, tak jsi tam naházel dvacet desetičků, abys mi udělal radost. Před kostelem jsi mi dal anglickýho průvodce Prahou, na kterýho jsi jistě musel stát frontu, a já ti dal dvě růžová klubíčka vlny, aby si měl kocour s čím hrát a pořád ti nechcal do tašky. A pak jsme šli na Staroměstský náměstí, a já ti detailně popisoval radnici a orloj, ty mě pak všechny domy kde žil Franz Kafka, courali jsme Židovským městem a já ti visel na rtech a žasnul, odkud to všechno znáš, a ty jsi řekl, že jsi tam od dětství chodil s maminkou na vycházky.“

„Několikrát mě vzala i do synagóg, chtěla mě vychovávat ve víře. Ale táta jí řekl, že v minulé válce mnozí doplatili právě na obřizku a na bar micva.“

„A když jsme se rozcházeli, tak jsi mi řekl, že se ti večer u stromečku po mně stýskalo. Na to nikdy nezapomenu.“

Michal dá Petrovi štulec do zad.

„Rozbrečet jsem tě nechtěl, fakt. Já se utvrdil v tom, že jsme stejně naladěni, když jsi přišel do školy hrozně smutnej, nedokázal jsi mi to říct, tak jsi mi to napsal na papír, že se na

vojně zastřelil tvůj spolupracovník. Večer jsme šli na jedno pivo do hospody naproti škole a ty jsi o něm mluvil tak hezky, že mi za chvíli došlo, že to byl asi tvůj první kluk.“

Petr dá Michalovi přednost ve dveřích chalupy.

„Yes, you are clever. No first, but second. Ano, jsi chytrý.

Ne první, ale druhý.“

Michal se zarazí.

„Povídej.“

Oba si svlékají trička a zůstávají v trenýrkách.

„Ten úplně první se už oženil. S docela hezkou Slovenkou. Přišel o to taky se spolupracovníkem, když mu bylo šestnáct a půl. Tomu, kdo ho odpanil bylo o třicet víc. Když to před pár měsíci vyšlo najevo, tak Frantu za to vyhodili z práce a toho druhého v nemocnici připravili o koule. To je smutnej konec, ale začátek byl překvapivej. Franta se hned po zasvěcení stal na půl roku suverénně nejlepším učněm.“

Michal nechá Petra usednout do křesla a postaví se nad něj. Podobně jako na břehu Sázavy.

„Takže já budu třetí?“

Petr si stojícího Michala přitáhne blíž k sobě. Ten chce ustoupit, ale Petrovo sevření je pevné. A začíná Michala líbat. Na prsa a na břicho. Čeká, zda si Michal sám stáhne trenýrky, ale po minutě vidí, že k tomu Michal nenašel odvahu.

„Čeho se bojíš? Jsme tu přece úplně sami.“

Michal pohladí Petra po vlasech.

„Možná přijede máma s Rozárou. A víš, co by to znamenalo, kdyby nás spolu načapali v posteli?“

Petr se maximálně snaží zakrýt zklamání.

„Tvoje máma je ta nejhodnější ženská, kterou jsem zatím poznal. Už několikrát mi řekla, že je ráda, že se spolu kamarádíme a prosila mě, abych na tebe byl hodnej. A jaký Rozáry se to vlastně bojíš?“

Michal cítí, že Petrovo sevření povolilo a odstoupí ke kuchyňské lince, do sifónové láhve namontuje novou bombičku.

„Tak to si nech vyprávět. V den osmnáctých narozenin jsem dostal dva dárky. Voba vod táty. Peníze na řidičák a Rozáru. Jeho bývalou milenkou, ale máma o ní věděla. Slavili jsme to u Rozáry, ve vilce na okraji Prahy, já mohl pít nejen pivo, ale taky tvrdej. Po irský whisce jsem se maličko připrdnul, ale to asi bylo v plánu, protože Rozára hned začala naše přesvědčovat, ať jedou na chalupu sami a my, že tam dorazíme druhý den dopoledne. Táta jenom kývnul a za pět minut už jsem byl s Rozárou sám. Co zamýšlela, to bylo jasný z každýho gesta. Tak mi nezbylo nic jinýho, než jí do dalšího panáka udělat mix bechera s rumem. Za pět minut vytuhla, sotva jsem jí dotáhnul do postele. Protože tam bylo strašný vedro, tak jsem si lehnul vedle ní, úplně nahej. Byl to risk, ale vyšlo to. Ráno se probudila první, zapálila nám oběma cigáro, a když jsem jí pochválil, že má krásně tvrdý prsa jak moje spolužačky, tak byla na vrcholu blaha. A řekla mi, že táta byl v posteli vždycky dobrej. Přijeli jsme v poledne na chalupu, ona dala tátovi

znamení, že jako jo, a představ si, že táta se mnou na loďce dojel až do půlky řeky, aby mi popřál k tomu, že už jsem chlap. Já mu sdělil, že si ho Rozára dodnes cení, což ho potěšilo a skromně mě požádal, abych to hlavně neříkal před mámou. A pointa toho divadýlka byla při pozdním obědě, kdy se táta pochlubil, že jsme spolu měli důležitěj chlapskej rozhovor.“

Petr stěží potlačuje smích.

„Tak promiň, když tě tak poslouchám, tak jsem docela rád, že o mě naši takovou péči neměli. Ale to je asi tím, že nejsem jejich.“

Michal otevírá konzervu vepřového guláše.

„Kdyby ses nerouhal. V děcáku bysme se těžko potkali. Oškrábeš brambory?“

Petr přikývne.

„A hru na pravdu už zase přikryl pragmatickej mrak. Stejně jako v politice.“

Michal se hlasitě zasměje.

„Já nakrájím cibuli a budu u toho brečet a ty se mi budeš smát.“

Petr se podívá z okna a dá se také do smíchu.

„Nevař. Má ta Rozára simcu? Bílou? Tak s mámou přijeli. Měl jsi pravdu, to by fakt bylo blbý, kdyby nás tu vymákli.“

Michal s sebou trhne.

„Děláš si srandu?“

„Ne. Podívej se sám.“

Michal dojde k oknu, rychle si na sebe vezme džíny a utíká je přivítat.

Z auta vystupuje pouze Rozára. Vytahuje dvě tašky, které podává Michalovi a vehementně gestikuluje rukama.

U dveří podala Rozára ruku Petrovi a podívala se mu přímo do očí.

„Tak vy jste Petr? Michalova máma vás pořád chválí. Že jste bedna na jazyky a píšete zajímavé slohy. Dneska se mnou nemohla přijet, čeká na manžela, který se o den dřív vrátí z Vídně. Tak jsem vám přivezla nějaký jídlo a až si vypiju kafe, tak pojedu na svoji milovanou chatu.“

Michal podává Rozáře kávu. Ta přikývnutím poděkuje.

„My se budeme učit, já potřebuju našprtat moderní českou literaturu a dvě kapitoly ruské mluvnice. A Petr plave v matice a dám mu lekci z fyziky a organické chemie.“

Rozára dopíjí kávu a řekne po pravdě.

„Já bych dneska neodmaturovala. Když slyším o matice, fyzice nebo chemii, tak mi jde mráz po zádech. Tak vás kluci nebudu rušit, nemusíte mi jít ani zamávat.“

Rozára vstala, mlčky oběma podala ruku, Michal se dívá oknem na její odjezd a Petr dává jídlo z tašek do ledničky.

„Paráda. Uherák, chatka, ananas, čokoláda. Hele, nevykoupila celej Tuzex?“

„Táta se taky vždycky divil, kde dokáže sehnat takový prvotřídní žrádlo. Na každý rande, který spolu měli.“

Při ranním probuzení Petra upoutá zvuk letadel. Ale nevěnuje tomu pozornost. Hodiny ukazují pár minut před pátou.

„Do sedmi večer jsem doma.“

Zažertuje, napije se bílé kávy a zbytek rohlíku dožvýká před barákem. Během cesty k tramvaji, jako obvykle, nikoho nepotkává. Ulice, v níž bydlí převážně důchodci, se probouzí až hodně dlouho po sedmé.

U stanice tramvaje vidí hlouček lidí.

Petr si pomyslí, že dlouhé letní intervaly neštvou pouze jeho. Všimne si staré babky s hůlkou, která pomalu přechází koleje.

„Lidi, řekněte mi, co se to děje?“

„Jsou tu Němci, babičko.“

Odpoví mladší hlas z davu.

Babka se mi mimoděk pokřičuje.

„A co na to Rusové?“

„Ty jsou tu taky.“

Odpoví jí stejný hlas.

Babka zaklepe hůlkou po asfalt.

„Že vám nejní hanba, dělat si srandu, ze starý ženský. Styďte se, bando chuligánská.“

Babka se otočí a pokračuje rozhněvaně dál.

A pak už Petr slyší kaleidoskop hlasů. Navzájem se překřikujících o tom, že tramvaje nejezdí, je nutné jít pěšky až na Václavák, kde už jsou tanky.

Jde pomalu pěšky s ostatními.

Pár minut po šesté jsou v sazárně skoro všichni.
S otázkou, která visí ve vzduchu. Má vůbec cenu dělat?

Ženské při sporadické střelbě brečí.

„Pro dnešek to rozpustíme. Kdo bude moct, tak zejtra přijďte. Telefony zatím jdou, ale radši domů nevolejte, aby se nelekli, že se vám něco stalo, ještě než vás uslyšej.“

Radí ostatním Mauler a vzápětí vezme telefon.

„Petře, to je pro tebe.“

Petr pozná na druhém konci pomyslného drátu Michala.

„Za hodinu u mě. Platí?“

„Čekej mě před barákem. Dík.“

Bleskově odpoví Petr.

Hodiny ukazují pár minut po půl deváté. Petra to táhne k soše svatého Václava na Václavské náměstí. A pak také do Mánesovy ulice za Michalem.

„Blůzu na hák a do ulic.“

Splyne mu ze rtů Majakovského verš. Podiví se proč zrovna ten.

V ulicích lidé strhávají tabulky a názvy ulic, čísla domů a vizitky na zvoncích.

Mladík se zašpiněnou vlajkou utíká směrem k hasičárně.

„Na Trafu je to hustý. Právě pokropili Muzeum.“

Křičí a stále mává vlajkou. Dobíhají ho další tři. Žádnému z nich ještě nebylo patnáct.

Petr jde Mezibranskou ulicí a u jednoho z domů vidí stát vojenský gazík.

Socha svatého Václava je sevřena hroznem převážně mladých lidí.

Do Mánesovy ulice se Petr dostává oklikou, aby se vyhnul Vinohradské třídě.

Michal už stojí před barákem.

„Co tomu říkáš?“

„Ahoj. Že musíme bejt opatrní.“

Michal čekal pravděpodobně jinou odpověď.

„Naopak. Vůbec nebudu opatrněj. Koupím pár láhví kvalitního vína a americký cigára. A půjdeme k nám. Čekal jsem na impuls. A ten dneska přišel. Pokud to mám přežít, tak to musím přebít výjimečným zážitkem.“

A táhne Petra na Vinohradskou třídu plnou kouře, hluku a vzdálené střelby.

„Víš, až se za dvacet let narodí další generace a já jí budu vyprávět, že po ulici jezdily tanky, střílelo se a v obchodech se normálně prodávalo, tak mi určitě nebudou věřit.“

Petr je na rozpacích.

„Nechceš se na to víno a cigára vysrat a jít rovnou k tobě?“

Michal je v ráži.

„Když jsem se konečně rozhod, tak si to chci užít, se vším všudy. Počkej na mě.“

Michal přeběhne ulici. Petrovi se zdá, že Michal je v obchodě nekonečně dlouho.

Dým se trochu rozplynul, ale dav Petra odnáší do dvora jednoho domu.

Když se vrací zpět, vidí v protějším domě vystřílená všechna okna. Po ulici se válí prázdné nábojnice.

Ale to všechno přebíjí houkání sanitek. Několik lidí otevírá dvoukřídlové dveře a na dřevěnou špalíčkovou podlahu ukládají raněné.

„Míšo!“

Vykřikne Petr, když dva muži pokládají na podlahu zkrvaveného Michala.

„To bude dobrý, šlehla mě do nohy odražená střela. Z auta nám stříleli po nohách.“

Dává Petrovi dvě láhve vína v silonové modré tašce.

„Cigára si nechám zatím u sebe.“

Pevně si stisknou ruce a Petr vidí, že krevní mapa se na látce Michalových kalhot každou vteřinu rozrůstá.

„Vodvezeme je do nemocnice na Karlák.“

Křičí sanit'ák, další nakládají na nosítkách raněné a jeden z dobrovolníků bere do ruky prapor s červeným křížem v bílém poli.

Ve chvíli kdy odcházejí ze dvora, je znovu slyšet střelba.

Petrovi teprve v té chvíli dochází, co se vlastně stalo.

„Do nemocnice na Karlák? Tam to znám, ležel jsem tam se zlomenou rukou.“

Petr se snaží co nejrychleji vyvázat předvčerejší sazbu a odvést jí k presu. Za pět minut půjde jako všichni ostatní do knihárny, aby si poslechl podnikového ředitele a další papaláše. Opuštěná knihárna působí hluše a posmutněle. Několik žen sedí stranou, kousek od nové značně poruchové linky na sešívání brožur a časopisů.

Velký šéf si rukou přičísne nakrátko ostříhaného ježka a ve vytahaném pruhovaném tričku vypadá spíše jako námořník.

„Doba je vážná. Zasedá sjezd. Je potřeba lidi zklidňovat. Většina tiskáren v Praze je zavřená. Měli jsme tu čest tisknout Rudé právo a Literární noviny. Potřebujeme každou ruku.“

V davu to zašumělo a kdosi položil otázku, která napadla všechny.

„A co když obsaděj i nás?“

Velký šéf jako by takovou otázku čekal.

„Jsme a vždycky jsme byli jedna velká rodina. Při stávce i teď. Po nikom nechceme nemožné. Až sem přijdou se samopaly, tak půjdeme domů. A až vám pošleme dopisy, že se můžete vrátit, tak přijdete. Stejně jako při stávce. Prosím sazeče, aby mi odevzdali rukopisy Rudého práva a Literárních novin. Rozmítače prosím o odevzdání štočku hlavičky Rudého práva.“
Jedna z žen zatleskala, ale nikdo se k ní nepřidal. Petr se dívá na šéfův doprovod a zatrne mu. Je mezi nimi Miloš, tedy vlastně Milan Štefánek, jak se podepisuje ve škole. Milan mu kývne a jde k němu. Velký šéf za ním.

„Zdravím. To koukáš, že mě tu vidíš. Přišel jsem si pro štoček, hlavičku Rudého práva, nevíš kde je?“

Petr pokrčí rameny.

„Co a kam přivezou pomocní ze strojovny, tak o tom přehled nemám.“

Milan kývne.

„Jsme spolužáci ze školy. Jenže ty asi ani nevíš, že Petr do, náký, školy chodí. Teď už jen tři dny v tejdnu. Odpadlo nám páteční vyučování. Takže tenhle pátek ho pustíš už v poledne, pojedeme za jedním známým spisovatelem, budeš tisknout jeho novou sbírku.“

Velký šéf Bradáč si nechá od Milana líbit tykání, i když je mezi nimi jednogenerační věkový rozdíl.

„Jo. Ale musí o tom říct mistrovi, nebo šéfovi provozu.“

Milan se znovu podívá Petrovi do očí.

Hodně pichlavým pohledem.

„Takže ten štoček jsi fakt neviděl?“

Nečeká na odpověď, jde do jedné z uliček, spočítá na prstech regály a pak vytáhne jedno z prken. Rozbije vyvázanou stránku, vezme štoček, utře ho hadrem od petroleje.

„V pátek v půl jedný se tu pro tebe stavím.“

Řekne Petrovi a podá ruku Velkému šéfovi Bradáčovi.

Petr počítá minuty do konce směny. Když se konečně dočká, hodí nedbale montérky do skříňky a pod sprchou vydrží sotva dvě minuty.

Vyjde do ulic a na každém druhém domě vidí namalovanou pěticípou hvězdu uprostřed s hákovým křížem. Na asfaltu je směs rozbitého skla, pošlapaných letáků a cáry vlajky.

Na stožáru elektrického vedení visí cedulka s nápisem –
Vyhrazeno pro kolaboranty.

„A to je mi dneska dvacet.“

Křikne do liduprázdné ulice.

Chvílemi běží a zastaví se až u otevřených dveří.

„Je středa, návštěvní den.“

Slyší vrátného odpovídat na čísi otázku.

Utíká po schodech do druhého patra, bez přestávky a přesto se nezadýchá.

Otevře dveře a jde okolo šesti postelí až k oknu.

Pohladí Michalovi ruku. Ten zmáčkne bzučák napojený na sesternu a lékařský pokoj. Pohledem Petrovi poděkuje za dva pomeranče a dva banány.

„Víc toho fakt nešlo sehnat.“

„Máma mi je taky včera přinesla. Doktorka jí dovolila chodit za mnou každéj den večer. Ale tebe sem pustěj jenom ve středu a v neděli. Škoda.“

Starší žena v bílém dojde k Michalově posteli.

„Co potřebujete, Michale?“

Michal se snaží na posteli alespoň trochu vzpřímit.

„To je Petr, paní doktorko. A já vás moc prosím, řekněte mu to, co jste včera řekla mojí mamince.“

Lékařka je trochu na rozpacích.

„Bude lepší, když se u mě váš spolužák po návštěvě staví.“

Petr přijme řešení kývnutím hlavy.

Michal počká, až lékařka odejde.

„Je to horší, než to vypadalo. Tak dlouho jsem váhal, až teď nebudu mít šanci. Vod pasu dolů jsem úplně out. Včera večer jsem kvůli tomu dvě hodiny večer brečel.“

Petr Michala znovu pohladí po ruce.

„Uvidíš, že se to zlepší. To by bylo moc nespravedlivý a to si nezasloužíš. Teď musím do školy, omluvím tě a v neděli odpoledne ti poreferuju. Těš se.“

Petr vstane a bez pozdravu spěšně odejde. Lékařka je svém pokoji a kouří.

„No pojd'te, čekám na vás. Sedněte si.“

Petr záporně zakroučí hlavou.

„Jedu odsud do školy, do Libně.“

Lékařka zdusila cigaretu do popelníku.

„S vaší ředitelkou jsem už mluvila. Michal mně několikrát poprosil, abych vám řekla to, co jeho matce. On však ví jen polovinu.“

Petr se podívá co nejprosebněji.

„Řekněte mi celou pravdu, prosím.“

Lékařka si hlasitě vzdychne.

„U nás se bude ještě půl roku léčit, pak rehabilitace. Nejméně dalšího půl roku a další roky na invalidním vozíku.“

Dolní polovinu těla má zcela nehybnou. Po odražené střele zůstala v těle infekce, ještě nemá vyhráno. Každá vaše návštěva ho viditelně potěší. Jenže já vás k němu nemůžu pouštět denně, jako jeho mámu.“

Petr mlčky přikývne.

„Děkuju vám.“

Cestu v tramvaji Petr nevnímá. Stále si v duchu opakuje, že Michal nesmí umřít.

Jak předpokládal, všichni se shromáždili v tělocvičně.

Ředitelka školy dočetla z papíru, který byl v rozích pomačkaný a potrhaný Deset bodů.

Těžké ticho je porušeno několikerým zakašláním.

Ředitelka si znovu bere slovo.

„Kvůli srpnovým událostem se také na naší škole nemohly konat opravné zkoušky. Jména těch, kteří budou opakovat ročník, vyvěsím zítra na nástěnce u ředitelny. Pokud bezpečně víte, že některý z vašich spolužáků z naší školy emigroval a nevrátí se do vlasti, nahlaste to svým třídním.“

Ředitelka dává pokyn k rozchodu do tříd.

V nezřetelném šumu zazní také několik velmi peprných nadávek.

„Petře, byl jsi za Michalem?“

Petr je překvapený, že si ho ředitelka všimla.

„Už asi víte, že leží na Karláku v nemocnici. Postřelili ho na Vinohradský. Pozdravuje vás.“

Milan na minutu splnil slovo, přesně v půl jedné se rozezněl telefon z vrátnice.

„Pane Bureši, čeká tady na vás ten soudruh, co chodí k soudruhu podnikovému řediteli.“

Volno Petr dostal, aniž o něj písemně žádal.

„Jedeme vlakem. Jízdenky jsem koupil. Zpáteční.“

Řekne Milan Petrovi při podání ruky.

Ten je trochu nedůvěřivý.

„Proč tam jedeme? Copak je na mně Lád'a opravdu zvědavej?“

Milan počká až minou spěchající turisty.

„Otázky si nech až po cestě vlakem. Aby nám to líp utíkalo.“

Teprve třetí zastávku za Prahou, když jsou v kupé sami, začne Milan sám od sebe.

„Mám nové zprávy o Rappaportovi. To probereme u vína. Lád'u znám už pět let. Asi nevíš, že jsem v soutěži Marušky Kudeříkové skončil šestý. A Lád'a byl v porotě a řekl mi, že to spolu napíšeme do publikovatelného tvaru a otisknou mi to v Plamenu. Málem se to povedlo. A protože bysme si neměli navzájem kecat, tak tam jedeme za jeho sestrou Zuzanou. Ta mě zajímá víc než diskuse o poezii.“

Petr se zašklebí a otře zpoceně ruce do manšestrových kalhot.

„A já tam budu za křena. Ví o tom alespoň Lád'a?“

Milan kývne.

„Jasně. On mi to sám navrhnul. Ví, že mi o Zuzanu jde.“

Petr vstane, jde k okénku na chodbu, ale za minutu se vrátí.

„V neděli v poledne musíme být v Praze. Jdu za Michalem na návštěvu do nemocnice. Vypadá to s ním bledě.“

Milan zvažní.

„Jasně, určitě za ním běž. Ředitelka nám řekla, že jednoho našeho spolužáka zastřelili, jednoho postřelili a šest emigrovalo.“

Vystoupili na vesnické zastávce, kterých je v Posázaví desítky. Cesta od vlaku k chatě jim zabrala ani ne pět minut.

Chata je zařízená asi deset let starým nábytkem, který patří Láďovi a jeho sestře Zuzaně.

Na Petra udělaly dojem pouze dvě reprodukce obrazů, které měly jedno společné. Stísněnost hraničící s hororem.

U stolku v kuchyni Láďa nalévá dobře vychlazené pivo.

„To nebyla náhoda. V Paříži byly barikády, v Americe studentský bouře, zastřelili dalšího Kennedyho, vo tom, co se děje u nás, radši nemluvit.“

Zuzana staví na kulatý ták s dřevěnou deskou desítku chlebíčků.

„Nakonec jsme tu zůstali. Ale měla jsem dobrý kontakty v Rakousku.“

V Zuzanině hlase je slyšet výčitka.

Láďa se napije piva. Během několika minut na tři loky zvládnul celý půllitr.

„Jenže na úvod dřepět v lágru. Možná jenom měsíc, ale spíš půl roku. S kdejakou lidskou i politickou kreaturou.“

Milan chce Láďovi oponovat, ale raději mávne rukou.

„Jezte, lidi. Večer uděláme kuřata na grilu. Mám ho vod táty k vánocům. Přivez ho z Anglie.“

Petr si bere chlebíček s lososem a dívá se oknem do neudržované zahrady.

„Já seru na politiku. Stojí to za hovno tam i tady. Budu psát svý verše, možná, že mně jich někde pár vezmou. Když ne, tak se taky nic dít nebude, budu jezdit sem a hrabat se v zahrádce. A srát na celej ten neuralgickej svět.“

Láďa svoje tvrzení ztvrdí mohutným lokem piva.

Zuzana je jiného názoru.

„Za půl roku sem přijedou zelený žabičky a seberou ho za příživnictví. Pokud už z něj nebude notorik. Dneska chlastá už od samýho rána, umělec. Běž si na chvíli lehnout, já jim ukážu zahradu.“

Láďa dost nerad přikyvuje a jde do jednoho z pokojů v přízemí. Nejisté pohyby se u něj každým krokem mění v trhavé.

Petra překvapí, že v posledním zářijovém odpoledni je tak teplé počasí. A také to, že starý altánek s kopiemi barokních soch může mít mnohem vyšší hodnotu, než chata postavena začátkem padesátých let.

„Zdá se mi, že Láďa chlastá víc než před prázdninama.“

Zuzana reaguje na Milanův správný odhad smutným pohledem.

„Odmítli mu vydat sbírku veršů, i můj táta se to snažil ovlivnit, ale nejde to.“

Všichni chvíli mlčí. Milan vyndává z kožené aktovky láhev červeného vína.

„Na jaře tu musí bejt fajn.“

Zuzana na Petrovu poznámku přikývne.

„Snad tu přijde na jiný myšlenky.“

Všichni tři vstanou a projdou se okolo kdysi udržovaných záhonů a Zuzana trhá pár posledních květin do vázy.

Když se vrátí do altánku, Milan otevře láhev a nalije do třech broušených pohárů.

Po chvíli se Milan podívá na hodinky.

„Nezajdeš se podívat na Láďu?“

Zuzana dopije, vstane a beze slova odejde.

Milan dolije a s Petrem si přit'uknou.

„Slíbil jsem ti nové informace o Rappaportovi. Zajímají tě ještě?“

Petr přikývne.

„Posledně jsem ti ho asi hodně očernil. Jenže všude jsou nejméně dvě skupiny, které proti sobě bojují. Rappaport po návratu neodhadl dobře situaci a dal se na tu nesprávnou stranu. A měl bys vědět, že životnost agenta po výsadku je maximálně dva roky. Buď ho oddělá ta strana, proti které bojoval, nebo vlastní lidi. Tak už to prostě je. Na západní i východní

polokouli. Každý povolání má svý rizika. Takže si památku na něj ulož podle vlastního uvážení. Ale to o Petrovi a o Udatném je pravda. Chci, abys to věděl. Stejně jako to, že u něj v bytě kluci střídali jak na běžícím pásu.“

Naleje oběma další víno.

„A teď se víc bav s Láďou. Opravdu má o tebe zájem. Nejsi tady za křena. Jasný?“

Zbytek vína nechává na stole v altánku a pobídne Petra, aby se vrátili zpátky.

Láďa zatím u stolu v pokoji rozlil několikahvězdičkový koňak do blyštivých napoleonek.

„Na zdraví.“

Zuzana zapálí vonné tyčinky.

„Říkej mi, že jsem prokletej básník. A to беру. Villon taky neměl ustláno na růžích. A jak se u nás vyrovnali s Ginsbergem, radši vo tom nemluvit.“

Petr přikývne.

„Ukrást někomu deník je ta největší podlost.“

„Jsi můj člověk. Musíš sem jezdit často. Nemusíš se vázat na Milana, přijed' klidně sám. Je půlnoc, jdeme chrápat.“

Zuzana uklízí nádobí, Petr pomáhá Láďovi do postele a neví, že za ním stojí Milan.

„Jsi fajn kluk. Fakt přijed' co nejdřív. Pokecáme vo životě, vo literatuře, vo klucích.“

Láďa se snaží přitáhnout Petra blíž, když mu to nejde, tak mu alespoň rukou přeje po rozkroku kalhot.

„Až budu střízlivej, tak uvidíš věci.“

Petr si sedá k Láďovi na pelest postele.

„Lidi toho ve vopici naslibujou. Spi.“

Láďa se jen tak lacino nevzdá.

„Tobě vadí, že chlastám.“

Petr přikývne.

„Moji kluci nepijou.“

Vstane, bez pozdravu odejde a třískne dveřmi.

Milan dojde k Láďovi.

„Ty ses zase vyznamenal. Kdybys mě vybrabčil tak jako jeho, tak jsi dostal pěkně mlaskavou, ale ne pusou, ale facku. A měl bys vědět, že dvakrát tejdně jezdí za spolužákem do nemocnice. Rusové ho postřelili na Vinohradský. Ředitelka školy mluvila s ošetřující lékařkou, zda se Michal vrátí do školy a ona jí řekla, ať se radši připravíme na černý prapor na škole. Má před sebou pár dní života. Tak jestli to s ním myslíš vážně, vomezuj se v chlastu a buď mu oporou. Bude to potřebovat. A už chrápej. Znam se s podnikovým ředitelem tiskárny, kde tu tvojí sbírku vysázej, vytisknou a svážou.“

„To bys byl hodnej.“

Řekne Láďa už v polospánku.

Petr si mezi tím ustýlá na gauči, který je už od pohledu rozvrzaný a nalepený těsně na stěnu, která páchne plísní. Je mu trapné svlékat se před Zuzanou, tak několik minut čeká. Zachrání ho až příchod Milana.

„Láďa už spí. Půjdeme nahoru?“

Zuzana přikývne a oba chvatně odcházejí. Petr se svlékne a veškeré oděvy nahází na starou židli. Bez sebemenšího skládání. Přikryje se dekou a snaží se nevnímat plíseň. Během chvíle usne.

Probudí ho šramot.

„Co se děje? Kolik je hodin?“

Milan sedí v křesle a kouří.

„Tři ráno. Za dvě hodiny nám jede první vlak na Prahu.“

Petr si však neodpustí.

„Vyhnala tě?“

„Běž do prdele.“

Petr se skulí ještě blíže k plesnivé stěně.

„Tak zalehni.“

Milan zadusí zbytek cigarety, po té nahází všechno své šatstvo na křeslo.

„Byla blbost sem jezdit. Lád'a je už notorik a Zuzana neví, co vlastně chce.“

Lehne si nahý vedle Petra a stáhne z něj část deky. Oba za chvíli hlasitě chrápou.

Petr odpočítává minuty a do nemocniční fůrtny vchází mezi prvními.

U dveří pokoje se zastaví.

Michalova postel u okna je prázdná a čistě povlečená.

Lékařka sedí u stolku, pije kávu a v popelníku má zapálené dvě nefiltrované cigarety.

„Dobrý den.“

Pozdraví Petr uškrceným hlasem.

„Sedněte si.“

Vyzve ho lékařka hlasem, který nese stopy obrovské únavy.

„Když za ním včera večer byla jeho matka, už jí nepoznal. Tři dny mu horečky neklesly pod čtyřicet stupňů. V devět ráno se mu na pár minut ulevilo a stále volal maminku a taky vás. Hlas mu slábl, až úplně šeptal. V půl desáté zemřel. Pitva bude zítra dopoledne. Teprve pak napíšu přesnou diagnózu. Rodičům jsme v poledne poslali telegram. A teď mě omluvte.“

Petr jí podává ruku.

„Děkuju za všechno.“

První slzy mu vyhrknou až na chodníku před nemocnicí.

„Kurva, copak musej umřít všichni, který mám rád? I think, I'm cut from a different cloth. But, I'm exhausted. Já vím, že jsem z jinýho těsta, ale i já už jsem unavenej.“

Osmadvacátý říjen. Pavlík sedí v kavárně Slavia a dívá se nádherným velkým skleněným oknem na hemžení před Národním divadlem. Zvědavost nutí přidat se k davu. Dlouho, pomalu, bezmála po kapkách pije černou kávu a ještě víc šetří se skleničkou vody. Na další kávu nemá. Schází mu na ni celá jedna kovová koruna československá. Všechny stoly jsou obsazené a u většiny z nich se mluví o politice. Ale já z debat kolem mě vnímám krátké sekvence, či spíše jen útržky.

„Teď si každé ještě pouští hubu na špacír. Ale počkejte za rok. Všichni budou stát v haptáku. Ti nahoře přepřáhnou, jak budou Rusáci pískat a my dole ztratíme paměť. A nebude to poprvé, ani naposledy.“

Po chvíli ticha se ozve druhý.

„Vidíš to moc černě, Čestmíre. Lidi jsou sice přizpůsobiví, ale sami pro sebe vychytrali. Těch pár svobodných knížek, co už stačily vyjít a pár jich ještě vyjde, si schovají doma v knihovně, nebo na chalupě schovají na půdě za trám a až se to zase uvolní, tak se k těm myšlenkám vrátí.“

Čestmír se nedá tak snadno odbýt.

„Vrátí? Asi máš pravdu, že se vrátí. Ale za jak dlouho? Za dvacet let?“

Opět chvíle ticha a pak se konečně do debaty vmísí i ten třetí.

„No, to nejdřív. A počítejte se mnou. Devatenáct set osmnáct, devatenáct set třicet osm, pak to zrychlila válka, devatenáct set čtyřicet osm, devatenáct set šedesát osm...“

První muž mu skočí do řeči.

„Takže devatenáct set osmdesát osm? Víš, kolik nám bude? Možná už budeme prdět do hlíny. V nejlepším případě se budeme s hůlkou špacírovat po náplavce a drobit rohlíky kachnám, rackům a labutím. Ale o naše názory už nikdo nebude mít zájem.“

Znovu se rozhostí ticho.

Ke stolku proti Pavlíkovi si sedá starší dáma, také s trikolórou, svátečně oblečená, nervózní od prvního pohledu. Jasná kandidátka na sváteční babský žůrfix. Pavlík si v duchu stanoví, že až začnou o nemocech, vypadne. Stejně už při napití naráží na lógr, kávovou sedlinu, která se, prý, přidává do polárek.

„Hele, svět se neposere, když my tady nebudeme.“

Slyší ještě za sebou. Ale už víc Pavlíka zajímá příchozí dáma, která mu účesem a chůzí připomíná maminku.

„Promiň, že na mě tak dlouho čekáš...“

Začíná omluvou, jen si dosedla.

„Stála jsem venku, už se tam srocujou lidi. Prej přijede prezident. A jak bylo na Šumavě?“

Přešla ostrým stříhem od oslav státního svátku na soukromí.

„Holka, báječně. V poledne svítilo sluníčko jak v létě, mladí o mně pečovali, měla jsme se jako v bavlnce. A večer jsme se dívali na německou televizi. Ukazovali svatbu Věrky Čáslavský s panem Odložilem. Holka, ty to měli krásný. A těch lidí co jim gratulovalo. A večer zpíval Gott. Německy.“

„Tady to taky dávali, ale jenom minutu ve zprávách. Krásná svatba.“

Číšník staví před každou vídeňskou kávu a sachr. A pak se zastaví u Pavlíka.

„Mám přinést další kávu?“

„Raději už ne. Schází mi na ní koruna.“

Číšník se zasměje.

„To by se dalo nějak udělat. Třeba byste mi tu korunu dal až příště.“

Svůdná nabídka, kterou neakceptuje. Pokládá na stůl kovovou tříkorunu. Číšník ji vezme a odnese ták i se skleničkou vody na dně, kterou si Pavlík šetřil.

„A jak jsem jela tím vlakem zpátky do Prahy, začaly mně votýkat nohy.“

„Jela jsi rychlíkem, nebo courákem?“

Jako by to nějak souviselo s oteklýma nohama.

„Z Budějovic rychlíkem.“

Začaly o nemocech. Nejvyšší čas vypadnout.

Chumel lidí před Národním divadlem, za asistence příslušníků Veřejné bezpečnosti, vytvořil špalír, kterým skoro za tmy, prochází svátečně oblečené ženy s čerstvými trvalými ondulacemi. Doprovází je muži v černém, v bílých košilích a s decentními kravatami. Pavlík slyší troubení klaksonů a instinktivně ustupuje. Ale dav jej hází přímo před příjíždějící Tatra šest set tři, za kterou dobržďují dvě volhy. A lidé tleskají ve chvíli, kdy z černé šestsetrojky, za pomoci dvou mužů v černých oblecích, vystupuje prezident republiky Ludvík Svoboda. Je u něj tak blízko, že by mu mohl dát ruku na rameno. Dívají se vzájemně do očí. Sice pouze několik vteřin, ale to stačí k tomu, aby si Pavlík vryl do paměti přísnou vrásčitou tvář a smutný pohled. S každým dalším krokem prezidenta potlesk sílí.

Minutu poté co auta zaparkovala, slyší za sebou zklamaný hlas.

„Stejně mu po smrti pomník nepostavěj. Ani jemu, ani Novotnému.“

Nechce se otáčet.

Stále si vychutnává pocit z toho, že viděl dalšího prezidenta republiky z takové blízkosti. Dav se rozchází. Zdá se mu, že Národní divadlo je osvětleno slavnostněji než jindy. Aniž si to uvědomují, dojde k zábradlí, které končí u schodiště s krásným pohledem na řeku. Pavlíka upoutají mihotavá různobarevná světla ve vodním odrazu. A také osvětlený Pražský hrad. Chlad táhnoucí se od vody nevnímá. Všimne si dveří na konci schodiště. Za nimi je jeden z několika desítek pražských veřejných záchodků. Stoupne si k vyasfaltovanému žlábků páchnoucímu moči a ještě čímsi těžko definovatelným. Před dlouhou cestou pěšky, až na okraj Pankráce, si v klidu uleví. Moc jsem toho přes celý den nevypil, ale přesto má proud moči v prvních okamžicích masivní.

Chce odejít, ale i ve tmě poznávám obrysy několika postav. Hned vedle stojící muž tiše říká klukovi, který může být mým vrstevníkem.

„Když budeš chtít, můžeme zítra zajít do sauny na Žofíně.“

Hlas je mu povědomí a přiřadí ho k číšníkovi ze Slávie.

„Ano strýčku, to bych rád.“

Odpoví mu až přehnaně způsobně kluk.

Oba se tomu hlasitě zasmějí.

„Nemůžete bejt zticha?“

Napomene je kdosi ze tmy.

„Buďte v klidu. Oni tam slavěj. A teď už možná i něco žerou. My tady sušíme huby, očumujeme si ptáky, ale je nám při tom líp, než jim tam.“

Řekne vedle Pavlíka stojící kluk, který čeká, zda mu někdo odpoví. Ale všichni jsou ticho.

Pavlík vyjde ze čpícího záchodku a na schodech pocítí chlad od řeky. Před Národním divadlem už žádné auto neparkuje.

1969

Petr utíká po schodech, pozdraví Weidla, který spěchá do truhlárny hoblovat prkna na svou rozestavěnou chatu.

„Kam letíš?“

„Na důležitou písemku z matiky.“

Weidl se od plic zasměje.

„Tak ty jsi školy ještě nenechal?“

Petr se rozhodne přejít na ironický tón.

„Každý máme svoje vzdušný zámky. Já školu, vy chatu, tak co.“

Weidl pochopil, ale nutí se do smíchu.

„Tak leť. Ať nezmeškáš.“

Petr opravdu pospíchá. V klusu, s těžkou taškou plnou učebnic a sešitů doutníká na stanici tramvaje. Chumel lidí na nástupním ostrůvku dává tušit, že nejméně půl hodiny nepřijela jediná tramvaj. Snaží se odhadnout, zda bude blízko dveří, až tramvaj zastaví.

„Už to jede.“

Všichni se snaží nacpat do tramvaje. Ti, co vystupují, nadávají, ale už předem vědí, že je to k ničemu. Petr stojí napresován na zadní plošině. Obličej pár milimetrů od skla. Při průjezdu nad Václavským náměstím vidí dav lidí stojící v jízdni dráze. Ale daleko víc myslí na příklady, které připraví profesor

Vojáček do písemky. A ta rozhodne o známce na pololetním vysvědčení. Petr si znovu uvědomí, jak moc mu Michal schází. Nemůže mít ani jeho fotografii. Jeho otec řekl, že kdyby chtěla fotografie jeho dívka, tak klidně. Ale spolužák? Petr počítá stanice a minuty. Je jasné, že se do třídy přirítí ve chvíli, kdy Vojáček rozdá orazítkované papíry a začne na tabuli psát zadání. Nemýlil se. Písemka zabrala celou hodinu a nikdo není po jejím skončení optimisticky naladěný. A tak trochu vzruchu do našťvaných stojatých vod vnese dívka v modrých puntíčkovaných plážových šatech, které se na polovinu ledna nehodí.

„Všichni mají jít na kinosál. Bude mluvit šéfka.“

„To zase někdo zdrhnul a pomlouvá nás venku, nebo nás definitivně zrušili.“

Slyší Petr za zády.

Ředitelka školy čeká u improvizované tribunky, až se všichni posadí.

„Dnes odpoledne se na Václavském náměstí upálil student Filozofické fakulty Univerzity Karlovy Jan Palach na protest proti současné situaci. Zanechal po sobě dopis, v němž protestuje proti existenci Zpráv a vysílání stanice Vltava. Podle jeho informací budou další pochodně následovat.“

Rozhostilo se těžké ticho.

„Končím dnešní vyučování.“

Rozhodne ředitelka z pozice své funkce.

Ale nikdo se nezvedá a neodchází. Teprve po chvíli začínají mezi sebou diskutovat.

Petr se obrátí na Pavla, který ve třídě sedí o dvě lavice před Petrem, který chce po Michalově smrti sedět sám. Všichni to respektují.

„Na názor má každéj právo. A Zprávy jenom kolportují, v trafice je neseženeš, protože jsou zadarmo. A Vltavu, pokud jí chytanu na rádiu, tak do pěti minut zavřu. Ta jejich čeština mě tahá za uši.“

Pavel přikyvuje a pak vysloví větu, které se podvědomě všichni bojí.

„Jenže tahle situace je zralá na občanskou válku.“

Petr jde pomalu kinosálem a polohlasně pro sebe mumlá.

„Rappaport ani Michal nesměli mít pohřeb, student se upálí, Good heavens, is that really true ? Proboha, to je vážně pravda?“

„Počasí kopíruje politiku.“

Řekne Petr na uvítanou a pověsí na věšák šustákovou bundu.

„Dobře, že sis vzal volno. Dneska potřebujeme každou ruku. Jsme tu všichni, tak začneme. Pan Topinka si bude hlídat Nagru jak oko v hlavě. A korigovat Petra, kdyby chtěl moc hluboko do davu. Stačí, když natočí anketu, pět šest hlasů. Vracet se nemusí, my už si to přetočíme a sestříháme sami. Pan Topinka se s Nagrou přesune ke zpravodajům, ti možná po

přímém vstupu budou chtít natočit rozhovor s některým z hokejistů. Odjezd za patnáct minut.“

Topinka vstane a bez pozdravu odchází. S drahocenným švýcarským nahrávacím přístrojem přes rameno. Petr zůstává a směnaře Mirka tím překvapí.

„Je ti něco nejasného?“

„Nebude se na mně soudruh Brunát zlobit, že tam jedu já?“

Mirek se zasměje a dá Petrovi ruku na rameno.

„To víš, že ho to možná sere, ale má smůlu. Vladimír si při služebních cestách užíval, víc než byl finanční limit. A půjčoval si od kolegů, ale taky od sekretářek. A protože nevracel, tak ho práskly na stranickém výboru. A ten rozhodl, že nesmí rok na mikrofon. Proto líže zprávy z Četky. Až do května. Máš pravdu v tom, že v anketě bych mohl ty jeho otázky vystříhnout, ale když se budeš ptát inteligentně, tak je nešmiknu.“

Pavlík stojí více než půl hodiny na letištní ploše. Obklopen neprodyšným davem. Za ním stojí trojice upovídaných vrstevníků, kteří se vzájemně hecují. Kdo má více informací o hokeji a o životě všeobecně. Nechce se otáčet a mlčky trpí při jejich názorech. Ten s vyšším a v koncovkách mazlivějším hlasem se chvílemi zajíká. Prudký vítr přinese lezavé jarní chladno.

„Se Sovětským svazem přišla bída na zem!“

Křičí trojice, ale po chvíli je pohlcena větší skupinou s méně útočným heslem.

„Nevadí, že není zlato, ta dva pátky stály za to!“

A po chvíli znovu.

„Nevadí, že není zlato. Ty dva pátky stály za to!“

Dav se přeskupuje, hned na jednu, a hned na druhou stranu. Po několika minutách Pavlíkovi dojde proč. Trojici chlapců za ním oslovuje rozhlasový reportér.

„Nevadí vám, že nevidíte hokejisty, i když jste za nimi přijeli až na letiště?“

První zareaguje okamžitě.

„Já je uvidím na večírku v hotelu. Teď jim jenom zdálky zamávám.“

Reportér, kterým je Petr, položí stejnou otázku i druhému.

„Já se připojím k těm, kteří chtějí pro naše hokejisty státní vyznamenání. Alespoň pro ty, co střelili góly. Bratři Holíkové, Nedomanský a Horešovský, jsou pro mě národní hrdinové. Copak se někdy národ'áku povedlo vyklepnout Rusy hned dvakrát za sebou?“

Petr podstoupí a zastaví se před Pavlíkem. Zaujme jej zajímavou tváří, inteligentním pohledem a trochu delšími vlasy. Uvědomuje si, že Pavlík je podobný Felixovi Slováčkovi, či Karlu Čapkovi v mladých letech. Zapíná mikrofon.

„Jak jste prožíval vítězství našich hokejistů vy?“

„U rádia.“

„A vypálený Aeroflot jste viděl?“

„Viděl. Ale až v sobotu ráno. Ještě to tam doutnalo.“

Petr postoupil do další řady, ale přesto se za Pavlíkem ještě jednou ohlédne.

Přibližující se hlučný potlesk naznačuje, že hokejisté už nastoupili do autobusu. Necelou půlhodinu trvalo, než se dav vtěsnil do několika jiných autobusů, které také mířily do centra. Při jízdě Pavlík poznává jaký je to pocit stát na jedné noze. Revizor by se v tomhle presu neměl šanci uplatnit. Pět'a Pavlíka varoval, aby nejezdil na černo, neukazoval se na veřejnosti a radši s ním šel do bramborového skladu na brigádu. Mohl by jít, protože si místo brigádníka vyhrál v partii šachu. Je už sedm měsíců doma, načerno. Nejel ani na školní chmelovou brigádu. Šestý smysl mu říká, že jej ještě tenhle rok chytanou a bude muset s Pétou vymyslet dlouhé prosebné psaní, aby jej neodvezli do past'áku. Protože maminka si myslí, že za útěk z dětského domova dostane kriminál.

Tramvaj je stejně přeplněná jako autobus. Držadlo Pavlík sdílí s člověkem, který je velmi podobný lékaři z Nymburka. Nebyl to on, to mu v té chvíli přišlo líto, protože tomu pravému doktorovi by řekl, že ho asi zklamal. Když vyhrál šachovou olympiádu dětských domovů v Liběchově, slíbil mu doktor, že zařídí, aby měl ty nejlepší podmínky pro šachy, aby časem získal mistrovské body, prý to půjde, protože existuje nějaká vyhláška ministerstva zdravotnictví, která to umožňuje. Pavlík si myslel, že kecá, ale když si mohl zahrát s mistrem republiky

na Václavském náměstí, uvěřil mu. Teď už hraje jen jednou týdně, sám se sebou. Pěťu to už nebaví.

Vystupuje na Václavském náměstí a jde do Vodičkovy ulice, do herny U Nováků. V tuhle dobu tam většinou najde některého z redaktorů Svobodného slova nebo z Lidové demokracie a dá s nimi partičku. Cena za vítězství? Hrneček vlažné kávy. Občas sedí u stolu s citáty od spisovatele Karla Poláčka, že šachisté jsou morousové, které zajímá jen těch čtyřiašedesát políček a dvojbarevné figurky, Nezájímá je politika, nezajímají je ženy. Což Pavlíkovi nevadí. Jenom se v diskusích diví, proč mu ve škole zamlčeli, že Karel Poláček byl židovský spisovatel a zabili ho v koncentračním táboře.

Při chůzi po Václavském náměstí Pavlíka přepadl divný pocit. Čehosi neurčitého. Že někde udělal chybu. Ne dnes. V minulých dnech. Ale kde a v čem? Až po několika minutách mu dochází to, co viděl na Václavském náměstí. Ještě než vyhořelý Aeroflot ohradili prkny, ležely na asfaltovém chodníku dlažební kostky. A z asfaltové vozovky rozhodně nepocházely.

Hospoda Na Korábě vypadá jako o právě skončené svatbě. Uhlíři a kopáči brali výplatu a pozvali si harmonikáře, houslistu a trumpetistu. Staří dědkové jim vyhrávají cajdáky. A parta důchodců, kterou uhlíři pravidelně zásobují panáky, vyřvává refrény. Parta kopáčů naopak nad něčím živě diskutuje. Už týden hledají nezakreslené potrubí, samozřejmě

bezvýsledně. Harmonikář umlkne v polovině písničky a jde k hostinskému. Za ním odejde i houslista.

„Ať hrajou a neflákaj se. Slyšíte, zmáčkněte to!“

Starý děda, i přes počet vypitých panáků, čile vstává a falešně zanotuje.

„Pryč, ach pryč je všechno, já pláču jako děčko...“

Jeden z kopáčů vstává od pobryndaného stolu a jde k výčepu.

„Drž klapačku, dědku. V televizi mluví prezident Svoboda, že je Husák dobrej člověk.“

Kopáči jsou překvapení.

„A co bude s Dubčekem?“

Ptá se uhlíř u vedlejšího stolu.

„Kopat kanály, nebo skládat uhlí nepude, to se neboj.“

Kopáči i uhlíři se dají do smíchu.

„Pod deset tisíc měsíčně pude těžko.“

Starý děda, který přestal zpívat a už si sedl, se podívá do prázdné skleničky a zeptá se tak, aby ho slyšeli všichni.

„A proč zase Slovák?“

Jeden z kopáčů zaregistruje jeho poznámku a zopakuje jí.

Petr dopije pivo a zhoupne se na židli.

„Vždyť Husák žil taky pár let v Praze.“

Kopáčům tou poznámkou kápl do noty.

„Jó, pár let jó. Stavěl zeď u Anežského kláštera. Hele, zveme tě na frťana. Žmouláš celej večer jedno pivo, kdo se na to má dívat.“

Petr si ochotně přisedne a čas pro něj začíná utíkat pomaleji.

Domovní dveře otevírá až deset minut po půlnoci s vědomím, že možná bude binec. Překvapí ho pootevřené okno a hluk.

„Už to víš?“

Petr pokrčí rameny, zavře dveře a vstoupí do bytu.

„Dobrý večer.“

Nedostává odpověď. Matka vysypává plný popelník vajglů do kamen a usmívá se. Tak, jak jí Petr už dlouho neviděl.

„Co tomu říkáš?“

Petr se otočí na Kozlera a zdá se mu, že všichni teď vypadají nějak mladě. Ale možná je to reakce očí na tři vypité panáky s uhlíři a kopáči.

„Nic.“

Řekne po pravdě a vidí, že svou odpovědí všechny přítomné překvapil.

„Copak jeden člověk dokáže něco ovlivnit, když zůstane docela sám?“

Kozler si zapaluje další cigaretu bez filtru a tabák drolí na sváteční ubrus.

„Jenže soudruh Husák nebude sám. Všichni mu pomůžou. Jenom v Praze jich bude pár tisíc. Půjdou s ním i staří harcovníci.“

Petr odkládá tašku s učením a síťovku s montérkami do mezery mezi šicí stroj a dveře pokoje. Kozlerovo nadšení chce zchladit vlastním názorem.

„Novotnému taky všichni pomáhali. A jak to dopadlo.“

Na to odpověď nedostává. Vzpomene si na Lád'ovu poznámku o době, která bude následovat po odchodu Dubčeka.

„Anything you say may be used against you. Cokoliv řeknete, může být použito proti vám.“

V průchodu stojí několik lidí. Zastavují se u tištěného letáčku, na němž je desatero pro věrné vlastence. Jít pěšky do práce, nekupovat noviny, nejít do obchodů, ani do divadla, bojkotovat kavárny a ještě další body.

„Na Václavák nechod'te. Lítaj tam dlažební kostky.“

Křičí kdosi tak, aby to bylo slyšet i na druhém konci.

Petr jde pomalu na konec ulice. Z Václavského náměstí až tam doléhá křik. Z reproduktoru nad ním znějí hesla skandovaná přesně před rokem.

„Hlasatelé v rádiu nechtějí jít na mikrofon. Hlásej za ně pohraničníci a uklízečky. Ale hrajou docela dobrou muziku. Žádnýho Bétchovena ani traumarše.“

Končí hlášení a pak už se ozývá jenom slabé pískání, které zanikne v řevu procházejícího pochodu. Ten obklopují desítky fotografů a několik kameramanů.

Proti nim jde voják podpírající milicionáře se zkrvavenou hlavou.

„Gustápo ! Gustápo !“

Křičí na ně dav. Voják se je přesto snaží překřičet.

„Je tu mezi vámi doktor? Tady je úraz. Je tu mezi vámi doktor?“

Ale všichni na chodníku mlčí. Někteří se raději dívají do výkladních skříní.

„Dole na Můstku prej chytili pár mladejch lidí.“

Křičí dívka opřená o žerd' zašpiněné vlajky.

V pasáži Lucerny utíká mladík, který na kameninové podlaze uklouzne. Podívá se na rozbitou špičku levé boty. V té chvíli jej zvednou dva v milicionářské uniformě a zkroutí mu ruce za záda. Petr vidí mladíkův zoufalý pohled.

„A pudeš pěkně do chládku, mladej.“

„Pusťte mě, já se musím starat o bratra.“

„To sis měl rozmyslet dřív.“

Odpoví mu ten obtlouštější.

V dalších ulicích je klid a Petr bez problémů dojde až Židovského města. Před vinárnou U Golema má sraz s Lád'ou. Na Petra působí sklep věhlasné vinárny tmavě a studeně. Ale gotické zdívo a sedačky ze sudů potažené ovčí kůží dávají tomuto prostředí punc jedinečnosti.

Petr s Lád'ou si přit'ukávají červeným vínem a vypadá to, podle zdravení a pokyvování hlavou, že Lád'a zná všech dvacet hostů sedících u dlouhého stolu.

Lád'a nezapomene Petra poučit.

„Chodí sem fotbalisti, hokejisti, kumštýři a taky politici. Prostě lidi v balíku. A jednou měsíčně se tu pořádá velká chlastačka se selátkem a se skopovým, prostě pohádka.“

I ta právě probíhající zábava má všechny znaky večera na odreagování. Z chování některých dvojic je patrné, že tu jsou naposledy.

No řekni, není to tu fajn?“

Doléhá přiopile Lád'a na Petra.

„Ale jó.“

Blikající svíčky chvílemi pohasínají. Další dva soudky vína berou pomalu za své.

„Nalej si. Dobrý červený. Lepší než to, co prodávají nahore.“

„A taky lepší než na Hradě.“

Doplní Lád'u starší muž ostříhaný na ježka a zmůže se ještě na postesknutí.

„Škoda, že už to tady dneska končí. Za chvíli přijde Vilda a začne nás decentně vyhazovat.“

Petr ještě jednou pohladí gotickou zeď.

Lád'a u kasy ukáže lístek, zaplatí a z pohledu kasírky se dá vyčíst, že nenechal žádný velký tuzér.

„Hele. Když se tady domluvim s pár lidma, cos tu dnes viděl, tak můžu příští měsíc letět do Paříže. I když teď z týhle republiky většina lidí nemůže vystrčit čumák ani do Vídně.“

Petr se dívá na bezmračnou hvězdnou oblohu a na masivní štítý domů Židovského města.

„A co jsme dneska vůbec zapíjeli?“

Lád'a je Petrovi za otázku vděčný.

„Mé plné členství ve svazu československých spisovatelů. Milan dodržel slovo, sbírka vyjde v desetitisícovém nákladu a tisknout jí budou v tý tvójí boudě. Budeme se často vídat. Pan autor k vám bude chodit na korektury. Takže se mě hned tak nezbavíš. A začneme jezdit na chalupu.“

Petr si stoupne pod lampu.

„Gratuluju. A kdy mě pozveš do Klubu spisovatelů?“

Lád'a se zašklebí.

„Tomu se zatím budeme vyhýbat. Teď jsou vlastně svazy dva. Ten starej a novej. A já nechci odpovídat na otázky, do kterýho vlastně patřím. Ale někdy tam zajdem, slibuju.“

Lád'a poodstoupí z kužele světla a u jedné z rezatých rolet se vymočí.

„Dík, že jsem to tady moh poznat, ale u Maxe na Zátíší se mi líbilo víc.“

Lád'a se dal do smíchu a objal Petra.

„Mluvíš mi z duše, mě taky, ale zas to nebylo s tak nóbí osazenstvem, jako tady.“

Jdou pomalu, zavěšení do sebe a přiopilý Petr přešaltoval z češtiny na angličtinu, protože ví, že mu Lád'a rozumí.

„Thank you for a lovely evening, my lover.“

Lád'a přikývne.

„You're making progress.“

Petr se vymaní z objetí a stoupne si pod lampu na konci ulice.

Thank you. Are you joking ?“

Lád'a se snaží chytit Petra, ale ten mu v posledním okamžiku uhne.

„I used to do it.“

Přizná se Lád'a a z tónu hlasu je poznat, že to myslí vážně.

A začne křičet na celou ulici.

„Naše láska v myšlenkách nevidí ani jeden cíl. Ale láska prožívaná srdcem vidí cíl za každým rohem.“

Pét'u po chycení v Lucerně drželi v pankrácké věznici tři neděle. Vrátil se se složenkou na pořádkovou pokutu a s výtiskem Večerní Prahy. Na stránce s inzeráty se dočetl, že sklad brambor, který byl vzdálený od jejich bydliště na Pankráci, slabou hodinu chůze, shání brigádníky.

Milada byla ráda, že oba chodí do práce, ale Pavlík na ní poznal, že se přes den sama doma bojí. A tak jí nechával hned od rána puštěné rádio.

Vedoucí Jindřich, kterému všichni tipovali nanejvýš pětadvacet, dal Pét'ovi okamžitě podepsat smlouvu, ale nad Pavlíkem dlouho váhal. Věděl, že mu není osmnáct, ale měl málo lidí. Šest důchodců, pět žen z domácnosti, a jednoho kluka, který všechny na setkání přesvědčoval, že má papíry na hlavu. Půlmetrákový pytel hravě hodil na záda a tvrdil, že

fyzičku má po tátovi, který byl boxer. A dostal v ringu tolik ran na hlavu, že se mu nemohlo narodit nic jiného, než dementní syn. Což mu nikdo nevyvracel.

„Vezmu Pavlíka na týden, na zkoušku, pak se uvidí. Buď uvidím jeho občanku, nebo ho vyzvu, všimnul jsem si, že hraje šachy, stejně jako já. Nabídnu mu partičku výměnou za jeho setrvání. Zatím ho dám k ženským do třídírny, aby nemusel tahat padesátikilové pytle. Dělat bude stejně jako ostatní, za tři koruny padesát na hodinu. Peníze vyplácím každý pátek v poledne. V sobotu a v neděli tady zůstávají jenom dva důchodci jako vrátní.“

V pátek, když Jindřich rozdal výplaty, si na oba bratry vymyslel další fintu.

„Pavlovu občanku jsem neviděl, ale to mi nevádí. Když už je to tak, pojd'te do se mnou do kanclu na panáka rumu.“

Na stole už byly nality tři velké lampy.

„Na ex, a všichni.“

Petr s Jindřichem si přit'ukli a vypili obsah opravdu na ex.

„A Pavlovi mám poslat kolkovanou žádost?“

Vyštěkl Jindřich.

„Mám zítra šachový turnaj a nechci tam přijít s kocovinou. Protože tuším, že u jednoho panáka nezůstane. Víím, že jste ráno koupil litrovku. To bych pak neporazil nikoho.“

„Dobrá. Nejsem dnešní, abys mě tahal za fusekli. Vyhraju a měl bys vědět, že odměnu za vítězství si stanovím já. Jakou budu chtít. A není těžké uhodnout, co budu chtít.“

Pěťa sáhne do tašky a rozprostře na stole šachovnici a postaví figury.

„Chceš bílé nebo černé?“

Zeptá se Jindřicha.

„Bílé.“

Přesednou si.

Pěťa dá Pavlíkovi ruku na rameno.

„A ty se ničeho neboj. Stejně jako v Nymburce budu za tebe bojovat.“

Pavlík udělá první tah a nechá Jindřicha přemýšlet.

„My se jdeme převlíknout. Za deset minut jsme zpátky.“

V šatně ukládají špinavé montérky do skříněk.

„V Nymburce jsem ti byl vděčný, že se o mě staráš. Ale teď bych si to dokázal vyřídit sám.“

Pěťa praští složenými montérkami, až se z mraku prachu rozkašle.

„To tě nesmí ani napadnout. Než šel Inčučuna do Thomayerovy nemocnice, kde umřel, tak mě několikrát prosil, abych dohlídnul na to, abys měl co nejdelší dětství. A to taky udělám. Jindřich moc dobře ví, že ti ještě není osmnáct a nesmí si k tobě nic dovolit. To, že jsme byli pár let v dětském domově, ještě neznamená, že nás může každěj hulit.“

Pavlík přikývne.

„Dám mu mat ve čtvrtém tahu a půjdeme. Maminka má už teď o nás strach. A toho rumu se ani nedotknu.“

Dvoupatrová vila obvodní vojenské správy nedělá na Petra dobrý dojem.

Navíc předvolání od vojáků, které mu Toník podával s komentářem o důležitosti prvního stupně, nevěstí nic dobrého. Pokud je to ohledně školy, má připravenou výmluvu, že přecházejí na čtyřleté gymnázium, takže sorry comrades, but I must study. Každý měsíc intenzivněji si Petr uvědomuje, jak moc maturitu potřebuje. Podstatně víc, než se naučit střílet a vyřvávat na jiné stupidní povely.

„S tímhle do druhého patra.“

Zašveholí fistulí vojáků s červenými šňůrami na zelené uniformě a výrazně učesanou pěšinkou a zahrnutými delšími vlasy.

Petr vyběhne po dřevěných navoskovaných schodech a zaklepe.

„Dále.“

Žena ve vzorově vyžehlených šatech za přepážkou cosi píše na stroji. Ne příliš vysokou rychlostí. Petr jí podává pozvánku. Ani se na ni nepodívá.

„Sedněte si. Soudruh podplukovník přijde do pěti minut.“

Petr čeká. Čas si krátí pohledem na barvotiskové plakáty. Staň se vojákem z povolání a Svazarm je tu i pro tebe.

Žena kamsi telefonuje.

„Máš tady návštěvu, náčelníku.“

Praští s telefonem.

„Už jde.“

Řekne úsečně žena a konečně se na Petra podívá.

Podplukovník otevře dveře, gestem pozve Petra dál a úsečně nařídí ženě.

„Ať nás nikdo neruší.“

Kancelář vypadá stejně jako její obyvatel. Zelená odshora dolů.

„Sedni si. Doufám, že ti tykáni nevadí. Tvýho tátu znám od pětačtyřicátýho a ty jsi hrál dva roky za Montáže fotbal. A s mým mladším synem jsi chodil do recitačního kroužku.“

Bere od Petra pozvánku a hází jí do koše.

„Nepotřebuješ vomluvenku do práce?“

Petr záporně kroutí hlavou.

„No jo, ty vlastně děláš do půl třetí. Nebudu tě dlouho zdržovat, zvláště když dneska nemáš školu. Podívej se na tohle.“

Podává mu složku nadepsanou krasopisně technickým písmem Petr Bureš. Z hustě popsaného papíru se o sobě dočte úplně všechno. V kolik hodin ráno vstává, kterou tramvají jezdí do tiskárny, kterými tramvajemi do školy. Přesný jízdní řád. V kolikátém patře tiskárny má pracoviště, i s plánkem. Ve kterém patře ve škole je jeho třída a také to, že sedí sám v poslední lavici. Adresa Rappaporta na Kampu, včetně telefonu. Adresa do poddůstojnické školy na Pét'u. Adresa do Mánesovy ulice na Michala, i s číslem telefonu. Adresa na

Láďu. Adresa Karlových lázní s plánkem šaten a bazénů. Adresa Filmového klubu v Klimentské ulici a seznam filmů, které tam za dva roky viděl. Adresa základní školy, adresa školy ve Victora Huga a plánek parcely na Florenci. A podrobný plánek domku, v němž bydlí, zahrádky a léta nepoužívaného zadního vchodu.

„Co tomu říkáš?“

Petr vyjme první informační list a zadívá se do něj.

„Někdo si dal práci a sledoval mě. Můj učitel angličtiny je mrtvej, můj spolužák, se kterým jsem dva roky seděl v lavici je mrtvej, můj kolega z práce mrtvej. Adresa na českého básníka, kterému teď v tiskárně doděláváme knížku. To k těm lidem, co je sledovali možná kvůli mně. Nebo naopak.“

„Máš pravdu, že tě detailně sledovali. Mně se to dostalo do ruky náhodou, vojáci se Státní bezpečností nespolupracují, jen případ od případu. A tebe čeká vojna, proto ten zájem z naší strany. Jen nevím, jestli tě sledovali kvůli Toníkovým názorům, nebo Toníka kvůli tobě.“

Petr pokrčí rameny.

„K nám domů teď chodí hodně lidí, už jsem o tom ztratil přehled. Když o tom tak přemýšlím, tak mě sice mají zrentgenovanýho skrz naskrz, ale jedna podstatná informace jim unikla. A pokud by mě chtěli chytit, a já byl právě tam, tak mají peška.“

A Petr se na překvapeného podplukovníka vítězoslavně usměje. Vidí, že to zabralo. Podplukovník je vyveden z míry. Překvapovat chtěl on.

„To máš ještě někde jinej byt?“

Vyzvídá a Petr teprve po chvílce přikývne.

„Jo. A možná i několik měsíců, když o tom bystrá očka nevědí.“

Podplukovníka to zaujalo.

„A prozradíš?“

Petr se zašklebí. Bere to jako hru, při které se dobře baví.

„No, moc se mi nechce. Kdybych ho náhodou chtěl využít i jako vojín základní služby.“

Podplukovník viditelně nadskočil v křesle.

„Ale to by byla dezerce.“

„I za mimořádných okolností hodných zvláštního významu?“

Podplukovník mávne rukou.

„Naše vojenská kontrarozvědka je šikovnější než stáťáci. Věř mi, že by tě našli.“

„Dobrá. Tak to zkrátím. Je tam kdejaká adresa už mrtvých lidí, ale schází tam bydliště mé dívky. A s tou, ve vlastním zájmu, trávím taky nějaký čas. I když se z toho doma nezpovídám.“

Podplukovník zareagoval kupodivu přizemně lidsky.

„A do prdele. Jak jim to mohlo utýct?“

„To se ptám taky. Ted' šprtám angličtinu, protože z ní chci maturovat. Tak čtu bondovky, od Fleminga. A tam se píše, že i tu nejlíp připravenou akci může pohřbít úplná blbost. Tak se tím řídím.“

Podplukovník vstane a podá Petrovi ruku.

„Počítej, že Tondovi při nejbližší příležitosti řeknu, že má chytrého syna. Jistě se nevidíme naposled, než převlíkneš svůj tesil za slušivé vojenské sukno.“

1970

Pozdně renesanční klenba stylové vinárny útulně zařízené malými stolky, působí zajímavým dojmem. Petr stejně jako Toník mají před sebou dvoudeci červeného vína.

Toník řekne to, co má celou dobu na srdci.

„Je dobrý, že jsi udělal maturitu.“

Petr mlčí. Neví, co by řekl. Napije se, poválí víno v ústech a zjistí, že se jedná o rozlévaný šklebík běžně prodávaný v obchodech. Ale nechce Toníkovi kazit radost.

„Dva roky si doma vode mně oddychnete. Ale že by se mi tam chtělo, to se říct nedá. Radši bych šel studovat vejšku.“

Toník se chtěl napít, ale to, co od Petra slyší, ho vyvede z míry.

„Ty by sis troufnul studovat vysokou školu?“

„Jo. Mám to v plánu. Jen co mě ty zelený gumy vypustěj zase zpátky do života.“

Toník je trochu zmatený. Je to na něm vidět, i když se to snaží zakrýt po jídáním oříšků.

„Divíš se, co ode mě slyšíš? Nepamatuju se, že my dva bychom si někdy vyrazili do podobného podniku. Byla to chyba. Na prostředí hodně záleží. Teď se dozvídáš to, o čem jsme doma nikdy nemluvili. Jak si vlastně představuju svůj

život. Ty voříšky moc netláskej, dostanou se ti pod protězu a ráno tě bude bolet celá huba.“

Toník se raději napije.

„S těma voříškama máš asi pravdu. Hodně ses za poslední rok změnil. Slyším na tebe samou chválu. Dokonce i od náčelníka vojenský správy.“

Petr mávne rukou.

„Ale ty Lešany mně nezařídil von. To bylo domluvený jinde a jinak. Jedině to, že je to tak blízko od Prahy mě naplňuje optimismem.“

Petr to řekl tónem, v němž neskrýval obavy z toho, co ho v následujících dvou letech potká.

„Já mám na vojnu hezký vzpomínky. I když to bylo v polovičce mezi první a druhou válkou. Zažil jsem tam krásný kamarádství a to, co se pak v civilu už nikdy nemůže vrátit. A kdybychom mluvili o tom tejdnu při mobilizaci, to bysme tu byli do rána. A ty Lešany nemáš špatný. Já sloužil v Josefově. To byl do Prahy lán světa.“

Když se číšník vrátí, před jejich řadu stolů, Toník gestem naznačí, že by chtěl platit. Číšník zablekotá výslednou sumu a bere peníze i s tučným tuzérem.

Praha s kouzlem dohasínajícího léta. Stovky věží se třpytí v zapadajícím slunci. Petr si uvědomuje, že právě to mu bude scházet. Pohled na věže. A vlastně celé panoráma Prahy.

Když míjí telefonní budku v podloubí, Petr zjistí, že je volná. Najde v kapse kalhot špinavě hnědý padesátihalěr a hodí minci do automatu. Překvapí ho, že funguje. Rychle vytáčí číslo.

„No to je dost, že mi voláš, kurva, já jsem v průseru, a ty jsi v prdeli.“

Ládův opilecký tón hlasu se nedá přeslechnout.

„Šel jsem s tátou do vinárny. Zejtra ráno se mnou jede vlakem do Lešan.“

Lád'a chvílku jen tak naprázdno dýchá do telefonu.

„To už je, do prdele, zejtra. Já jsem v Praze. Nemůžeš se stavít?“

„Můžu. Čekej.“

Pokládá sluchátko do vidlice, Vychází z budky a dveře se za ním zaklaply tak silně, že slyší řinčení skla. Toník stojí na druhém chodníku.

„Dík za tu vinárnu. Ty domů trefíš a já se potřebuju ještě s někým rozloučit. Takže přijdu asi hodně pozdě. Ale ta ranní cesta do Lešan platí. Jsem zvědav, jestli nějakej důstojník tvému poslaneckému průkazu zasalutuje.“

Petr se ztratí Toníkovi z dohledu a ten dojde k nejbližší stanici tramvaje. Čeká ho bezmála hodinová cesta domů.

Petr spěchá, neomylně prochází ulicemi a vybírá si tu nejkratší cestu. Zastaví se až u dvoupatrové vily a dlouze zvoní. Čeká na táhlý tón bzučáku, a hned potom zavře kovovou branku a stále ve svižném tempu projde po zahradním chodníku až

k masivním dřevěným dveřím. Ty si otevře velkým dozickým klíčem.

Lád'a leží na zemi, okolo dvě prázdné láhve, které Petr odkopne.

„Máš tu hroznej smrad. Nepoblil ses? Víš, co jsme si slíbili? Že já se na vojně odnaučím kouřit a ty přestaneš chlastat.“

„Mojí sbírku vodvezou do stoupy. Deset tisíc knížek ty kurvy zničej. To je na mašli.“

Petr zvedá Lád'u ze země a hladí ho po splihlých vlasech.

„Třetí sbírka pro tebe znamená plný členství ve svazu spisovatelů. Honorář jsi už utratil, autorský výtisky jsi dostal a rozdal. Tak co tě sere?“

Lád'a mávne rukou.

„Že si to lidi nepřečtou, vole.“

„Milan pro tebe udělal, co mohl, Zuzana je s ním spokojená, já budu dva roky dvě stanice vlakem od chalupy, kde se můžeme scházet, co ještě chceš?“

Lád'a se znovu sesune na podlahu.

„Sestup ke mně, do mých nížin, lásko. Já pak polaskám tvé nížiny. Co se na tomhle těm vocasům nelíbí? Erotika nikdy nikomu nevadila. Těmhle pazdrátům bude vadit snad úplně všechno. To je primitivně jednoduchý hodit ty knížky do lisu na papír a myslet si, že tím moje myšlenky zmizí z povrchu planety.“

Petr vezme Láďu za ramena a dotáhne ho do luxusní koupelny. Napustí obrovskou vanu vodou a hodí ho dovnitř.

„Je to, kurva, strašně studený. Nastydnou se a chcípnu ti.“

Vyhrožuje Láďa.

„Jedu ti na dva roky na vojnu. Co když tam nevydržím ten tlak a zastřelím se. Jako ne jeden z nás?“

Láďa se pomalu škrábe z vany, svléká si tričko a znečištěné kalhoty. Nahý od hlavy k patě vypadá splihle. Obrovská kaluž vody se přelévá do další části koupelny.

„Běž se před tou cestou vychrápat a já si tě v Lešanech najdu.“

Petr nechá na barokní taburetce velký dozický klíč.

„Dík. Opatruj se.“

Cestu dvěma tramvajemi příliš nevnímá.

Nezajímá ho ani čas.

O to víc se podiví Ančině otázce.

„A proč jsi nám někdy slečnu nepřivedl ukázat?“

Copak jsou všichni okolo slepí? Why isn't possible ?

Nádraží postavené a otevřené s velkou slávou před několika lety, zeje prázdnotou. Petr stejně jako Toník jsou tím překvapeni. Dva vojáci s červenými páskami na rukávu sedí v rohu na lavicích a kouří. Petr hledá ve vikslajvantové tašce povolávací rozkaz. Jde k nim, ale vojáci si ho nevšímají. Jsou

zabrání do hovoru, při němž mladší s uhrovitou tváří významně gestikuluje.

„No to víš, že jsem chtěl. Kdo by nechtěl, že jo? Dyt' vona ti je měla. Nejmíň čtyřky. Nekecám. A bažanti jí na ně vejrali, jak Kantorkovy myši na kočku. A vona pořád dorážela. Tak jsem k ní došel a nenápadně se šmrcnul vo její ruku. Přitáhla si mě, rozepla mi hangár, hrábla mi tam, úplně přesně se trefila a začala si s nima hrát. Nejdřív jemně, pak přitlačila a nakonec jsem viděl červený mžitky před vočima. Když jsem vycáknul, tak se tomu smála. Co na nás tak blbě čumíš?“

„Já jsem vám přinesl ukázat povolávací rozkaz.“

Vojáci se dají do hlasitého smíchu.

„Za deset minut to přijede z Vršovic. Dočkáš se, holube.“

Petr pokrčí rameny a vrací se k Toníkovi. Sedne si na studenou xylolitovou lavičku a dívá se k elektrickým hodinám, které odměřují čas s hlasitým klapnutím minutu po minutě.

A pak už rychlé nastupování a v kupé dřevěného vagónu, dříve jezdícího jako třetí třída, pořvávají tři Slováci nějakou lidovou písničku. Jeden z nich se zakucká a pak kakofonicky mečí. Ale ostatním je to jedno. Dřevěná lavice starého železničního vagónu nepříjemně tlačí, ale ani Petr ani Toník to nedávají najevo. Ne příliš umyté okno propouští pohled na barevné stromy v údolí, které opěvují stovky trampských písní.

„Touhle stranou se dá jet taky na Čerčany.“

Slyší Toníka, který svůj poslanecký průkaz nemusel ukazovat. Nikoho nezajímal.

„Na Čerčany? Já budu rád, když se dostanu nejdřív v březnu do Prahy a do Lededčka za rok. A to jsem se těšil na Lubošovu kapelu.“

Toník nic neříká a z vedlejšího kupé řvou jako o závod.

„Daj sem tu flašu, kokot jeden zajebaný. Veď vieš, že nám musí vydržať až do kasarní.“

Petr se dívá do korunového jízdniho řádu pro dvě posázavské tratě.

„Ještě stanici a jsme tam.“

Desátník s páskou na rukávě a s červenými šňůrami přes zmačkanou bundokošili zahvízdá na píšťalku.

„Připravte se! Příští stanici vystupujete! Vlak stejně dál nejede! U každého auta, co stojí před nádražím, je číslo útvaru! Jasný?“

Nikdo mu neodpovídá. Všechny překvapil povýšenecký a arogantní tón.

„To víš, na vojně se musí poslouchat.“

Komentuje to Toník, aby vůbec něco řekl.

„A k autům s tebou nepudu. Tak ať nám neuděláš ostudu. A piš.“

Dodá ve chvíli, kdy vlak prudce zabrzdil. Všichni pomalu vstávají. Nikomu se nijak zvlášť nechce. Slováci vyhazují do trávy prázdnou láhev od slivovice a jeden přes druhého hulákají.

Petr opatrně přechází koleje, dívá se do oken vlaku, a snaží se nevšímat okolní vřavy. U nákladáku s číslem útvaru je

fronta. Pracně se vyšplhá na korbu, kde už sedí deset kluků. Většina z nich mlčí a kouří.

„Pánové, taky se vám sem lezlo tak blbě?“

Snaží se hradbu mlčení protrhnout Petr.

Kluk ostříhaný na ježka si utřel ruku do plátěné bundy a zadusil cigaretu. Všichni se zaposlouchávají do křiku kolem aut.

„Vojna tady bude stát asi pěkně za hovno.“

Zhodnotí kluk ostříhaný na ježka a všichni mu mlčky přikyvuji.

A hodinu poté se dlouhý had fronty táhne kolem stolu pokrytého potrhaným prostěradlem s výraznými skvrnami rezu.

„Tak další. Všecky svršky sem do pytle. Boty nahoru, trenýrky a fusekle dospod. Tady vyfasujete všechno ve slušivě zelenym vodstínu. Další!“

Ostříhaní, s velkýma, u mnohých s odstátýma ušima, se nemohou vzájemně poznat.

„Na balík napiště čitelně adresu a padejte do sprch!“

Zcela nazí jsou dvěma vojáky natlačeni do místnosti, která silně připomíná tereziánskou konírnu. Ze stropu tečou čůrky vody. Už je jich pod sprchami minimálně dvacet.

„Franto, ať pustěj vodu. Je to dneska vod rána studený. Alespoň vystřízlivíte.“

Petr studenou vodu nevnímá.

„Pučil bys mi mejdlo?“

Slyší za sebou prosebný hlas. Kluk s ježkem, který v autě celkem reálně odhadl situaci, se omlouvá.

„Vzal jsem si kartáček na zuby, pastu a holení. A na mejdlo jsem zapomněl.“

Dlouhán vedle nich bere mytí důkladně. Na chlupatém těle si vytváří chuchvalce pěny a drhne se kartáčkem. Studená voda mu nevadí.

Za chvíli má většina koupání ve studeném odchovu plné zuby.

„Podepiště na výstrojaku teplakovú súpravu a dvoje plavky a hybajte na ošetrovňu. Je to vedľajší barák. Nemožte zabľúdiť.“

Petr udělá klikyhák na předem ukázané místo a rychle si na nahé a ještě místy mokré tělo obléká plavky a tepláky. U dveří dostane ještě zelené vojenské kecky, které mu, kupodivu a jako zázrakem, padnou jako ulité. Vybíhá s ostatními před kotelnu.

„Pojďte radši na tu vošetrovnu, tady je zima.“

Navrhne kdosi z davu.

Zdravoťák se šňůrami na polní uniformě ukazuje, aby si zatím sedli na dlouhou bílou dřevěnou lavici. Skupinka, která vyšla ven z ordinace, se tváří dost zaraženě.

„A tebe se na to ptal taky?“

„Jo. A když jsem mu řekl, že jednou za tejdén, tak se tomu nepokrytě zachlámal. Čekal jsem, jestli ho nebude chtít vidět.“

„Jsou to blbci, který nás maj za exotický zvířata.“

Za dvě hodiny po zběžné zdravotní prohlídce už Petr leží na patrové posteli a zjišťuje, že i po tak dlouhém a namáhavém

dnu nemůže usnout. Nafasoval desítky věcí, jejichž smysl mu zůstal utajen, v ústech má stále pachut' jídla naházeného do plechového otlučeného ešusu. Jídla, které musel, stejně jako ostatní, zhltnout za šest minut. Mokrý maskáče po první hodině taktiky cítil na těle několik dalších dlouhých hodin. Stejně jako seznámení s mokrou trávou. A večer dlouhé stání u plechové skříňky, kde několikrát přerovnávali trička, trenýrky, nátělníky a ručníky. Pár bílých kousků zvlášt', ostatní zelené složit do zařezávajících čtverců.

Další hodina strávená pochodováním a mlácením kanadami o asfalt, až z toho všechny rozbolely nohy. S ranním svítáním Petr cítí, že má horečku.

Druhý den už od prvních minut po budíčku, stejný kolotoč. Petr vnímá stoupající teplotu. Překážkovou dráhu před sebou vidí rozmazaně.

„Co je vám?“

„Hučí mi v hlavě, je mi blbě. Mám horečku.“

Desátník kývá na četaře, který se zastavil u Petra.

„To je dneska už třetí simulant, kterej chce na ošetřovnu.“

Četař vidí, jak se Petr rozklepal zimnicí. Drkotání zubů ho přesvědčí.

„Tomuhle je asi fakt blbě. Já ho tam vodvedu. Do večere jsme zpátky.“

Desátník se netváří moc nadšeně.

„Tak jo.“

Pomalou jdou. Petr se snaží počítat baráky, které dělí opičí dráhu od ošetrovny. Když k ní dojdou, Petr se z posledních sil chytne zábradlí.

Lékař – absolvent stojí ve dveřích a kouří. S četařem se znají.

„Čau, Pepo. Vedu ti dalšího chcípáka.“

Pepa tím viditelně není nadšen.

„Do píči. To je radost. Co tam s nima, kurva, do hajzlu, děláte?“

Když vidí, jak se Petr motá kolem zábradlí, trochu se zarazí a zadusí zbytek cigarety.

„Ať si zatím lehne v ordinaci. Kanady nechat na chodbě a svlíkni mu ty promáčený hadry. To je nápad začátkem října vysoušet zobákama rybník. Kterýho čuráka to napadlo? Jdu zavolat felčara.“

Na krémově natřených bílých lavicích si Petr s obtížemi rozšněrovává kanady. Konečně se to s četařovou pomocí podaří.

„Já ti je vohlídám. Běž dovnitř a svlíkni se.“

Petr vrávoravě vstoupí do ordinace, projde kolem bílého závěsu ke koženkovému otomanu. Ztěžka si sedne a svléká maskáče, košili, pomalu stahuje opasek, snaží se mokré maskáče předpisově složit, ale nedaří se mu to.

Absolvent si v rohu myje ruce u otlučeného umyvadla a falešně zpívá Krylova Anděla. Dojde k Petrovi, sáhne mu tvář a pokývá hlavou.

„Nejmíň vosumatřicet.“

Začne Petra proklepávat na prsou.

„Bolí?“

Petr mlčky přikyvuje. Absík začne prohmatávat níž. Petr při každém dotyku jeho ruky zasyčí bolestí.

„Sundej si ty plavky.“

Při prohmatu na pravé straně Petr vykřikne.

„To by moh bejt slepák.“

Procedí mezi zuby pro sebe absík a strká Petrovi pod paži teploměr.

„Doktor to bude za pár minut. Zatím v klidu lež. A moc se nehejbej.“

Dojde ke dveřím a znovu a stejně falešně spustí Krylova Anděla.

„Soudruhu četaři.“

Zavolá napůl ironicky.

„Co je s ním?“

Absík pokrčí rameny. Všimne si četařova vykuleného výrazu.

„Rozhodne až doktor. Ale v každym případě to vypadá na špitál.“

Četař se zašklebí.

„To bych měl říct kapitánovi. Dneska je to už třetí.“

Absík vytahuje startku z poloroztržené krabičky a nechá si od četaře zapálit.

„Ale tenhle z nich vypadá nejhůř. Jako by byl po nějakym šoku. Neprošel se po něm někdo?“

Četař zaprotestuje.

„Blázníš? Dáváme jim záhul při taktice a na vopičí dráze. Ale všechno podle norem.“

Absík si dá dlouhého šluka.

„Já ty vaše normy znám. A máte průser. Chci jít za kapitánem, že nerespektujete nařízení doktora. Jasně se řeklo, že to dole všichni vostříhaj a pak se vyholej. Na dvou barákách už filcky prokazatelně mají a vy asi usilujete vo to, aby je dostal i přijímač. Koledujete si.“

Četař se dá do hlasitého smíchu.

„Tak to buď klidnej. Tihle zatím znaj cestu z baráku do jídelny, z jídelny k rybníku, od rybníka na vopičí dráhu, pak na buzerák a zpátky na barák. Dyž to bude nutný, tak je zaženeme do sprch a za půl hodinky bude všecko v cajku. Netrojči. Já bych s tím počkal, až je rozdělíme na baráky. Tam už je mazáci poučej.“

Absík zadusil cigaretu a vajgl hodil pod kovovou rohožku.

„Přesvědčils mě. Ale když na to přijde doktor, vodsereš si to ty, jasný?“

Četař přikývne na souhlas. Když absík zajde do ordinace, změří Petrovy kanady. Když zjistí, že mají stejné číslo bot, vyzkouší je a pak vymění.

Doktor svléká plášť a hází čepici na věšák.

„Tak vo co de?“

Absík ukáže na ležícího Petra.

„Prohlídnul jsi ho?“

„Jo. Vod hlavy k patě.“

„No a?“

„Možná slepák, soudruhu majore.“

Doktor vytahuje teploměr z pod Petrovy paže.

„Třicet devět osm. Appendicitu zvládneme sami, ale zdá se mi, že ztrácí vědomí. Pomoz mi ho vobrátit.“

Petr se snaží obrátit na břicho, ale sám to nezvládá.

„Podej mi jeho papíry. Kolik je hodin?“

„Půl sedmý.“

Doktor si sedá ke stolu a vyplňuje několik formulářů.

„Tohle je pro sanitku, tenhle si vyplněj ve Střešovicích, podle jeho vojenské knížky, vypiš mu zdravotní knížku, velitelem sanitky je Vlado, řidičem Mírek. Odjezd do patnácti minut.“

Absík bere podepsané papíry a je rád, že vidí četaře v čekárně.

„Průser, povezou ho do Střešovic. Za patnáct minut, tak sebou hejbněte.“

Četař odvádí Petra na barák. Oba mlčí. Až u dozorčího stolku dá Petrovi svoje bývalé kanady a zaťuká na dveře velitele baterie. Za minutu z nich vychází s kapitánem, který viditelně spěchá.

„Soudruhu desátníku, vojín Bureš. Mám odjet do ústřední vojenské nemocnice.“

Kapitán Petra neopravuje.

„Sbalit věci a dát do skladu. Zapečetit skříňku. Soudruh četař vám s tím pomůže.“

Petr cítí v sanitce každý otřes, škvírami větrání vidí neónové lampy a okoralými rty od horečky dokola opakuje.

„Jsme v Praze, ale mě je čím dál hůř. Je mi zima, snad venku padá sníh, teď je mi zase hrozný vedro, nejradši bych se svlíknul, ale nemůžu hejbat rukama, mám je strašně lehký. I was lucky to have won. Poštěstilo se mi vyhrát.“

Okénko mezi řidičem a prostorem sanitky je otevřené.

„A je to v piči, Vlado.“

Zdravotník vedle Petra zakleje.

„Já tu bol len dva razy. Poznáváš, kde sme?“

Petr se snaží vzepřít a podívat z okénka.

„Kousek za Staroměstským náměstím. Teď musíte doleva k mostu a na Klárov. Serpentinou nahoru, ke Hradu. A tam už jsou cedule. I had the good luck of winning. Poštěstilo se mi vyhrát.“

Petr cítí, že ztrácí vědomí. Nevnímá otřesy na dlažbě, ani prudký vjezd na asfalt.

„Zapíčená úveénka.“

Zanadává Vlado.

„Jak mu je?“

„Blbo. Neviem či dýchá.“

„Tak na něj nešahej. Ať si pitvaj v úveence. I když zkápně, dovízt ho tam musíme.“

Prudce brzdí před křižovatkou, mine svítící semafor a zařadí se do štrúdlu aut.

„Tenhle vejlet nám byl čert dlužnej.“

Petr se probouzí v bílé posteli a rozostřeně nad sebou vidí ženu v bílém plášti a za ní další dva muže také v bílém.

„Původní podezření na appendicitu padlo. Jsou to varixy. Zákaz pohybu. Neslázat z postele. Višněvského roztok. Pánové okolo vás vám rádi pomohou, že.“

Majoři a podplukovníci, kteří se zhroutili před politickými prověrkami, nebo krátce po nich, čekají na odchod primářky.

„A máme to až do večera za sebou.“

Major na vedlejší posteli se obrátí na Petra.

„Až budeš chtít bažanta, tak se nežinýruj a řekni si. Soudruh podplukovník naproti má dneska na starosti mísy.“

Podplukovník přikývne a napije se z malé butylky.

„Všechno to stojí za hovno. Jak já bych si rád zašel do army a dal si tam jeden chlazený škopek. Pěkně s pěnou, já bych brečel, jakou mám chuť na pivo.“

Petr se zahrabe do deky.

„Já bych se radši prošel po Václaváku.“

Major se vzepře na hrazdě, kterou má nad hlavou.

„To se ti stejská brzy. A šel bys v uniformě, nebo v civilu?“

Petr cítí záludnost otázky.

„Vycházkovou uniformu mám vo dvě čísla větší a vypadám v ní jako hastroš.“

Kluk v rohu pokoje krájí jablko a nabídne podplukovníkovi.

„Ze zahrádky, no to si rád vezmu.“

Kluk donese i Petrovi.

„To pomáhá na vokoralý rty po horečce. A pana podplukovníka si važ. Za pár dní dostane úřední papír, že je svobodník v záloze. Bude moct jít dělat mezi normální lidi. A já myslim, že z toho má strach.“

Podplukovník si vezme další srpek jablka.

„Jestli to chcete vědět, tak mám strach z tolika volného času. Vodmakám si svých vosum hodin a nebudu celou noc čekat, že mě přijde vzbudit spojka se vzkazem vod někýho iniciativního blbce z divize. A taky se možná, alespoň jednou za rok, dostanu do divadla. Na nějaký normální představení a ne na ty sračky, kde jsme museli dělat štafáž.“

Podplukovník si odechl a dojedl poslední srpek nabídnutého jablka.

„Eště se ti nechce?“

Petr záporně zakroučí hlavou.

„Před náma se stydět nemusíš. Víš, co říká. Čistému vše čisté.“

Petr přikývne.

„To the pure all things are pure. Hlavně, aby to byla pravda.“

Moderně zařízený kinosál Petra překvapí. Stovka vojáků sedí roztroušená v hloučkách ve všech řadách. Stará podplukovnice, která s Ludvíkem Svobodou prošla z Buzuluku až do Prahy, si promnula zdravé oko a podívala se na hodinky.

„Pro nováčky chci zdůraznit jedno. Jsme asi jedinej stát na světě, kterej má ozdravovnu pro vojáky základní služby. Strava je hotelovýho typu, služby se sice držej, ale procedury mají přednost. Dotazy a připomínky řeší náčelník soudruh podplukovník Pečara na ranním hlášení. Já se starám vo kulturu, knihovnu a tenhle kinosál. Mám sice jedno voko skleněný, ale tim druhym vidim všechno a do všech. Tak se mě nesnažte voblafnout.“

Petr se podívá do stropu, zjistí, že je v řadě sám a tak uvažuje nahlas.

„Velký túry mám zakázaný. Pokud budou mít v knihovně něco zajímavýho, tak si to pučim, zalezu na pokoj a taky se vrátim k angličtině. A k ruštině. Na kulečnik ani na karty nemám zrovna náladu.“

Zaregistruje zašumění v sále a podívá se na jeviště. Přicházející podplukovník mávne rázně rukou, aby nikdo nevstával, ztěžka dosedl na židli.

„Prvá čata bude skládat' uhol. Druhá hrabat' listí. Ti, co přijeli včera, mají už, dúfám, vyplněný léčebný průkaz a dojdú ke mně do kancelárie. Rozchod!“

Zavelí tak hlasitě, že všichni vstanou a ženou se k východům.

„To zase bude prdel. Třicet lidí bude skládat pět metrů koku a vzájemně se umlátěj lopatama.“

Slyší za sebou.

„Máme to dneska za dvě stě. Tak co se zajímáš vo práci, vole.“

Odpoví mu druhý.

„Pečara má kancelář v prvním patře.“

Štěkne na přicházející procesí voják sedící za stolkem s výrazným nápisem Služba.

Na chodbě někteří příchozí znejistí. Vyřeší to za ně vojín, který drží službu.

„Postavte se do řady. Pudete podle abecedy. Bureš!“

„Zde!“

Zarve Petr a zabuší na dveře kanceláře. Otevře je a předpisově se zahlásí a dupne nohou.

„Soudruhu podplukovníku, vojín Bureš. Přišel jsem na váš rozkaz.“

Pečara mu rukou naznačí, aby si sedl. Pročítá Petrův léčebný průkaz.

„Tak, komplikovaný zánět žil. Za tri dny u útvaru. Vy teda nemáte ani přísahu, voják.“

„Dosud jsem jí nevykonal, soudruhu podplukovníku.“

Pečara odloží léčebný průkaz.

„Vzdělanie stredoškolské, z čoho stě maturoval?“

„Čeština, ruština, angličtina, dějepis.“

Pečara hrábne kamsi do stohu papíru před sebe a podá Petrovi vysokoškolská skripta.

„Troufnul byste si na tohle?“

Petr zalistuje Angličtinou pro právníky a zjistí, že každé páté slovíčko je přeložené. Krátké články o anglickém soudnictví a o vládě.

„To je zajímavá literatura. Půjčíte mi to?“

Z vedlejší místnosti vstoupí k Pečarovi vousatý kapitán.

„Chcel by som, abyste to preložil. A v knihovně prepísal na psacím stroju. Času na to buděťe mít habaděj.“

Kapitán dá ještě stále sedícímu Petrovi ruku na rameno.

„Vy jste z Lešan, co vojáku.“

Petr chce vstát, ale kapitán ho zatlačí zpátky do křesla.

„Tři dny jsem tam byl v přijímači, čtvrtej den večer mě odvezli do úvéenky a teď jsem tady.“

Pečara se obrátí na kapitána.

„Utek hrobníkovi z lopaty. Urvanej tromb a vyléčili mu ho Višňákem.“

Kapitán přikývne.

„To mi musíte vyprávět. Asi by se vám ve dvaadvaceti nechtělo umřít, co?“

Petr oba překvapí spontánním vyznáním.

„Já už tam nahoře mám tolik lidí, který jsem měl rád, že by mi to ani nevadilo.“

Kapitán si podrbe vousy.

„Kurva vojáku, tohle už jsem dlouho vod nikoho neslyšel. Hele, za dnešek ti moc práce neudělá.“

Pečara mávne rukou a z gesta je vidět, že je mu to jedno.

„Ať vstoupí další!“

Zavelí.

„Jmenuji se kapitán Luňák.“

Hodnost řekl o poznání silněji, než jméno.

Kancelář má méně honosnější, než Pečara. Za šanony má schováno několik lahví tvrdého alkoholu různých značek.

„Napijeme se na sounáležitost s útvarem.“

Zdůvodnil první velkou lampou vodky. Další přípitky už nspecifikoval.

Po půl hodině je Petr přestal počítat. Za pár hodin poznal pocit bolesti a otupělosti po smíchaném alkoholu.

Přesto otevře skripta na třetí straně a najde tam větu, které se srdečně zasměje.

„The road to hell is paved with good intentions. Cesta do pekla je dlážděna dobrými úmysly.“

Klubovna je zaplněná do posledního místa. Dozorčí tam Petra nechce pustit, ale když mu četař naznačí, že tam Petr také patří, uvolní mu cestu.

„Poslední dražený zobák Dušan. Je učinlivý, nepičuje, boty umí vyčistit do vysokého lesku, stele rychle a prostěradla mu vždycky zařezávají. Navrhuji pět piv. Kdo dá víc?“

„Šest.“

Řekne jeden z vojnů.

„Šest poprvé, šest podruhé.“

Licituje dražitel.

„Sedm.“

Řekne vojn sedící vedle.

„Sedm poprvé, sedm podruhé, sedm potřetí. Dušan je Jirkův. Dražba zobáků skončila. Ti, co jdou na jiné baráky, ať odejdou v doprovodu svých nových pánů.“

Četař jde k dražiteli a něco mu šeptá do ucha. Ten pokrčí rameny.

„Před chvílí přijel z ozdravovny zobák, kterýho nikdo z nás neznáme. Dokonce nemá ani složenou přísahu, chcete ho někdo?“

Desátník sedící v první řadě navrhne ostatním.

„Tak ať nám vo sobě něco řekne. Vodkud' je, co dělal a jak ho má dlouhýho.“

Poslední slova vyvolala smích.

„Jsem z Prahy, dělám v tiskárně a mám ho dlouhýho asi deset centimetrů. Maturoval jsem z češtiny, ruštiny, angličtiny a dějepisu. Nevypiju víc než deset piv za večer a na vojnu jsem si vzal Bibli, Deklaraci lidských práv a Politiku pro každého, od Jana Procházky.“

Více zájmu sklidila informace o délce, než výčet knih, které má ve skřínce. Dražitel se mu hrabe v Petrově tašce a vytáhne dva časopisy tištěné v azbuce.

„A je to rusofil.“

„Je to čurák. Jak může dva roky po tom, co se stalo, číst ruský časopisy?“

Podívá se vojín, který se upsal k sedmi pivům za nového sluhu.

„Za dvě piva si ho vezmu.“

Rozhodne se četař.

„Tak jo. Dvě piva poprvé, dvě piva podruhé, dvě piva potřetí. Odklepnuto. Končím dražbu.“

Četař vezme ze stolu dva Petrovy časopisy a zalistuje v nich.

„Já azbuku ještě nezapomněl, ale bez slovníku už bych nepřeložil ani tu nejjednodušší větu. Mario Puzo. Krestnyj otec. Vo čem to je?“

„Vo mafii. Světovej bestseller. A v tom druhym časopise je scénář filmu Zabriskije Point od Antonioniho. Pokusím se to vobojí přeložit, možná to bude někoho zajímat.“

Dozorčí dojde k Petrovi.

„Jestli seš Bureš, tak máš jít za velitelem. Dozvěděl se, že jsi přijel, tak na tebe čeká.“

Velitel, v hodnosti kapitána, kterému se Petr odhlašoval soudruhu desátníku, sedí ve starém rozvrzaném křesle a nahlas přemýšlí.

„Píšou mi, abych z vás udělal písaře. Jenomže tyhle funkce jsou už měsíc vobsazený. Já z vás udělám elitního skladníka.“

„Rozkaz, soudruhu kapitáne.“

„No, alespoň, že už jste naučil rozlišovat hodnosti. Znáte tady někoho u útvaru?“

Petr přikývne.

„Kapitána Luňáka. Poznali jsme se v ozdravovně na Slapech.“

Neujde mu, že velitel mírně zalapal po dechu. Nebo spíše nepotlačil krátký úlek. Pak udělal několik klikyháků do sešitu a znuděně ukázal na otlučené dveře.

„Hlásit se budete u výkonného praporčíka. To jsou vedlejší dveře. Odchod!“

Pavlík sedí v kanceláři a oči má zabodnuté do skleněné desky stolu. Naproti němu sedí třicetiletý vedoucí pošty Ovčáček.

„Musím uznat, že mi to trvalo poměrně dlouho, než jsem na ten váš defraudační trik přišel. A protože vám jedno moje varování nestačilo a pokračujete v tom dál, musel jsem to oznámit. Je mi to líto. Chtěl jsem vám pomoci, jste mi sympatický a vím, že jste to v životě zatím neměl příliš snadné. Dětský domov, Diagnostický ústav, podmíněný trest za to, že jste se nedostavil k odvodu. Nevím, kde seženete peníze, které budete muset vrátit. Řekl jsem na Bezpečnosti, že bych vám i půjčil. Tady samozřejmě končíte, měl byste si najít lépe placené zaměstnání. Víím, že pošta pro vaši generaci není perspektivní. Za dvacet let postup o jednu příčku. Můj děda měl respekt ve

společnosti, můj táta měl místo pod penzí. A já mám jednu kapsu prázdnou a druhou vysypanou.“

Pavlík vstane a až u dveří tiše poděkuje.

Petr sedí v rohu ztichlé klubovny.

Z tlustého brožovaného sešitu Inostrannoj literatury překládá další stránku Kmotra od Maria Puzza. A baví se nad každou přeloženou větou.

„Kurva, že si nedají pokoj ani po večeri.“

Komentuje nahlas, když slyší četařův křik.

„Petře!“

Zavolal četař už po páté za sebou, tentokrát do otevřených dveří klubovny.

„Všeho nech a pojd' se mnou na buzerák. A budeš se hodně divit.“

Petr se zašklebí.

„Průser?“

„Nemyslím si.“

Odpoví četař tónem, který Petra uklidní.

Petr pomalu složí tlustý sešit, blok a penál s několika péry a tužkami.

„Bude to nějaká hodně důležitá návštěva. Bratr bojovník s nimi strávil skoro hodinu.“

Petr zavírá dveře klubovny.

„Hodím si to skříňky a můžeme vyrazit.“

Plechová skříňka zarachotí po Petrově kopanci, roleta se zavře během minuty.

„Jsou to lampasáci?“

Sonduje Petr.

„Ne. Šofér říkal, že naši vrstevníci. Kluk s holkou. A měl bys je znát.“

Petr mlčí až na začátek rozlehlého buzeráku. V polovině asfaltové plochy stojí gazík s řidičem.

Vojín ukazuje četaři malý lístek papíru, na kterém Petr poznává podpis velitele pluku.

„Bratr bojovník nařídil odvézt vojína Bureše do krhanického posádkového domu armády a počkat do konce jednání. Návštěvu z Prahy odvézt na vlakové nádraží do Krhanic, počkat na odjezd vlaku a vojína Bureše odvézt do kasáren.“

„Proved'te.“

Zavelí četař a otevře dveře gazíku s trochou obřadnosti, tak netypické pro vojenské prostředí.

„Copak jedu za prezidentem?“

Zareaguje nervózně Petr a četař se jen usměje a pokrčí rameny.

Během pětiminutové jízdy nepromluví Petr s řidičem jediné slovo.

Až při vystupování mu voják poradí.

„Najdeš je v saloncích.“

„Dík.“

Až ve třetím salonku najde Petr kluka s dívkou ve světle modrých košilích s výrazným znakem Socialistického svazu mládeže na rukávu.

Jsou otočeni k oknu, takže jim Petr nevidí do tváře. Až po chvíli, kdy se obrátí za zvukem otevíraných dveří.

A je to Petra šok. Čekal by kohokoliv, ale Jardu s Alenou ani ve snu.

„Ahoj. To koukáš, že jsme za tebou přijeli.“

„To tedy koukám.“

Přizná Petr Aleně.

Jarda vstane a stiskne Petrovi pevně ruku.

„Jdu objednat pivo.“

Když zavře dveře, Alena si zapálí cigaretu.

„Jedeme za tebou z pražské svazácké konference. Proč, to ti vysvětlí lépe Jarda než já. A navíc mám objednanou na sedmou večer Prahu.“

Petr si sedne a teprve potom podá Aleně ruku. Velmi vlažně. Uvědomí si to a napraví otázkou.

„Vy spolu teď chodíte?“

Alena přikývne, chce něco říci, ale ve dveřích se objevuje Číšník s tácem a třemi půllitry piva. A za ním Jarda.

Číšník postaví piva na stůl a odejde.

„Začneš ty, nebo mám začít já?“

Zeptá se Alena Jardu a Petrovi je jasné, že se na něm předem nedomluvili. Začne raději sám.

„Jestli dobře počítám, tak jsme se více než čtyři roky neviděli. Já si zatím udělal maturitu, dělám v sazárně jedné malé tiskárně obtahovače. Pouze ranní směny, průměrný plat. A po vojně bych se chtěl pokusit o přijímačky na vysokou školu.“

Alena kývne a jako první se napije piva. Načechraný čepec pěny jí dělá drobné potíže.

„Já maturovala už vloni v červnu. Měla jsem individuální plán. A Jarda mi hodně pomohl s češtinou a s ruštinou.“

Petr si viditelně vychutnává první dva loky.

Jarda usrkává pivo stejně jako víno. Po malých doušcích.

„Takže máš šanci dostat se na Vysokou školu politickou, co se jí říká Rudá Sorbonna?“

Petr to zamýšlel jako provokaci, ale Alenina odpověď je míněná vážně.

„Známky špatné nemám, ale oni budou chtít politickou praxi, chodit mezi lidi. A tím já se zatím vykázat nemohu.“

Petr čeká, zda k tomu Jarda něco neřekne. Ten se jen znovu pomalu a opatrně napije piva.

„Tak už vyklopte, proč jste za mnou přijeli? Zdvořilostní návštěva to nebude. Docela mně zajímá, co po mně chcete.“

Jarda gestem ocení Petrovu upřímnost.

„Jako všude v naší společnosti, tak i u nás v Rudém právu začaly stranické prověrky. Už po prvním kole je jasné, že soudružka Holanová a soudruzi Kučera a Vaňátko budou zbaveni funkcí. A protože ublížili i tobě, byli bychom rádi, kdybys přijel do Prahy a řekl komisi, v čem a jak ti ublížili.“

Petr si uvědomuje, že Alena už úplně převzala mediální politickou hantýrku.

„Vaňátko se nás vždycky zastával. Proti němu svědčit nepůjdu.“

Jarda pokrčí rameny.

„Tisknul letáky. Ty předloňské by mu možná prošly, ale ty loňské určitě ne. Přeradí ho do expedice a odpoledne bude pomáhat nakládat Večerní Prahu do aut. Mluvil jsem s ním a říkal, že mu to nevadí. Mrzí ho, že se nemůže vrátit do malé strojovny k mašině.“

Alena se znovu napije a je radikálnější.

„Když se kácí les, tak padají třísky.“

„A vobčas se i někdo pověsí.“

Dodá Petr tiše, neutrálním tónem.

Jarda naznačí Aleně, že se blíží sedmá hodina. Alena se napije a beze slova odchází.

Jarda se chvíli cítí nesvůj a tak Petrovi nezbývá než začít přerušovaný rozhovor.

„Jak jste se rozloučili s Pét'ou ze sazárny? Dovolili vám to vůbec?“

Jarda smutně kývne.

„Myslel jsem i na tebe, jak ti je. V Klubu jsme dali k pódiu jeho fotografii a zapálili dvě svíčky. Jednu od sazečů a druhou od tiskařů. A taky jeho sázítka. Dva dny po pohřbu za mnou přišla Holanová, že to viděl jeho táta a řekl jí, ať tu opičárnu dáme pryč. Já to obhájil ještě další dva dny, protože

byla svazácká schůze a chtěli jsme za něj držet minutu ticha. A to nám zakázat nemohla.“

Petr se zhluboka napije a podá Jardovi ruku.

„Dík alespoň za to. Pro Holanovou bych nebrečel ani minutu, ale co když místo ní přijde někdo ještě horší?“

Jarda kývne.

„Nabízejí to Aleně. Touží po tom. Proto do toho jde.“

Petr se usměje a rozhodí rukama, až málem vyleje zbytek piva.

„A co na tom trhneš ty?“

Jarda chvíli přemýšlí, Petr si to vykládá tak, že se vyhýbá odpovědi.

„Býval jsi ke mně upřímnější. A víš stejně dobře jako já, že nebožtík Rappaport mi zařídil vlastně přeřazení do jiné tiskárny, zatímco Frantu vyhodili na hodinu. Byl jsi za ním? Přijde taky svědčit?“

Jarda se opět napije, spíše si jen smočí rty.

„Když tu teď není Alena, tak to na tebe vybalím naplno. Franta mě vyhodil, má strach, že by se jeho Marienka něco dozvěděla o Udatném. A tebe by mohlo zajímat, že jsme založili rekvalifikační komisi a mě zvolili předsedou. Až si tady odkroutiš šest měsíců, tak tě vyreklamujeme. Nastoupíš zpátky, protože máš maturitu, tak za šest měsíců složíš profesní zkoušky. Já u nich budu, takže je složíš, i kdybys nechtěl. Za rok to můžeš dotáhnout na mistra v učňovské sekci. To by pro tebe bylo docela velký zadostiučinění, nemyslíš?“

Petr se dá do smíchu, až vyprskne pivo.

„Promiň. Tak tobě, nebo spíš vám, tak záleží na tom, aby ta o generaci starší trojka, než jsme my, prohrála. Dokonce mi nabízíš výhody, o kterých se mi nesnilo ani v tom nejfantastičtějším snu. Vy tu moc ještě nemáte, ale už chcete korumpovat ty, kteří vám k té moci možná pomůžou. Uvažoval jsi o tom i z téhle stránky?“

Jarda pokrčí rameny.

„Kdybys přijel do Prahy a řekl jsi pravdu, že tě vyhnali jako psa a báli se, že tam polezeš pro věci po lešení, tak pomůžeš novému svazáckému výboru, zvýšíš jeho autoritu.“

Petr dopije pivo.

„Byl bych ti vděčen, kdybys mi skočil pro další.“

Jarda bleskově vstane.

„Samozřejmě.“

„Ale až dokončíme tuhle debatu. Odstřelíte tři lidi, dva z nich si to zaslouží, abyste naskočili na jejich místa. Vyšvihnete se, ale co když se to za dva tři roky znovu obrátí? A oni se vrátí? Nebo vás odstaví nějakí noví ještě mladší kariéristé? Jdete mezi mlýnské kameny, uvědomuješ si to alespoň ty?“

Jarda kývne.

„Jenže Alena po té funkci strašně touží. Jdu pro to pivo.“

Nečeká na Petrovu reakci.

„Jenže mně se tak snadno nevyvlíkneš.“

Řekne nahlas pro sebe Petr.

Jarda se vrací se dvěma pivy.

„Jaká byla konference?“

Jarda je Petrovou otázkou překvapen.

„Výborná. Alena měla třiminutový diskusní příspěvek a tleskali jí.“

Petr se s chutí napije.

„Gratuluju. Doufám, že jí ve vlaku, nebo až doma v Praze, nezapomeneš říci, že jí to slušelo ze všech delegátek nejvíc.“

Jarda má už zvětralé pivo, ale přesto si znovu smočí rty.

„Nezměnil ses. Obdivuju, jak umíš rychle a přesně reagovat. To víš, že by mě to vůbec nenapadlo jí takhle pochválit.“

Petr mávne rukou.

„Bud' rád, že máš Alenu. A věř mi, že vašemu smíšenému manželství budu přát úspěch.“

Jarda se chtěl napít, ale pokládá půllitr zpátky na stůl.

„Počkej, jaký smíšený manželství? Alena je z Prahy, stejně jako já. Zatím spolu ještě nebydlíme. Jo, už mi došlo, jak to myslíš, smíšený manželství. Ty jsi blbec. Ani na vojně tě ty srandičky neopustily?“

Alena vejde do dveří ve chvíli, kdy si Jarda s Petrem přit'uknou.

„Jede nám to za půl hodiny.“

Půllitr piva, který přinesl Jarda, vypije na tři loky.

„Gazíkem jsme na nádraží za pět minut.“

Připomene Petr, že odvoz mají zajištěný.

„Napíšu tvému veliteli žádost na hlavičkovém papíru a budeme se těšit na setkání v Praze. Neříkej, že se ti nehodí dostat několikadenní opuštěák do Prahy?“

Petr se na Alenčinu nabídku zatváří neutrálně.

Petr s Tomášem drhnou schody vedoucí k dlouhé chodbě. Desátník Jirka, který by chtěl jít do baráku, se na chvíli zastaví.

„Můžete jít, soudruhu desátníku.“

Řekne s ironií v hlase Tomáš.

Ale Jirka stojí a teprve po chvíli se obrátí na Petra.

„Jako pomocník výkonného praporčíka píšeš rajóny, ne?“

Petr s kartáčem v ruce udělá souhlasný pohyb a drhne dál.

„Tak dyž je píšeš, tak proč je taky děláš?“

Petr obřadně položí kartáč a setře polovinu kameninového schodiště mokrým hadrem.

„A proč bych je neměl dělat, soudruhu desátníku? Jsem normální zobák, jako všichni ostatní, tak co? Až budu frajtr, tak na nic nemáknou, soudruhu desátníku. Když už je bordel v nás, tak by nemusel být okolo nás.“

Desátník projde po suché polovině, kterou setřel Tomáš.

„Jseš cvok, ale zásadovej.“

„Jsem téhož názoru, soudruhu desátníku.“

Chce ukončit debatu Petr.

„Za chvíli si o tom popovídáme při rozkazu.“

Trumfne Petra desátník.

Četař zorganizuje nástup na rozkaz a hned řekne svojí představu.

„Velitel je sice ve své kanceláři, ale na rozkaz nepřide. Tak ho rychle vyhleš, rozdej poštu, ať můžeme jít hrát k děláčkům pinčes.“

Desátník přikývne.

Rozkaz přečte v pěti minutách.

„Vojín Bureš, vystupte. Před převzetím dopisu se mi zahlásíte. Ale ne česky, ale anglicky.“

Tomáš gestikuluje na Petra, ale ten je úplně klidný. Vystoupí, dojde pořadovým krokem před desátníka, zasalutuje a silným modulovaným hlasem, bez emocí, začne.

„Commrade Colonel. Soldier Bureš. You have got the brains of a doughnut. You are dick-head. Go to hell, you son of a bitch. In due time how about a knuckle sandwich. I am about to chop your balls off! Thank you, commrade colonel !“

Petr zasalutuje, počká, až totéž udělá desátník a předá mu dopis, pak pořadovým krokem dopochoduje na své místo.

Četař zavelí rozchod.

Desátník jde k Petrovi a poplácá ho po rameni.

„To bylo perfektní, fakt.“

Řekl to přímo pod otevřeným oknem kanceláře velitele.

Petr si rychle přečetl a pak pečlivě schoval dopis od Ládi.

První za tři měsíce.

Se slibem, že se do konce roku některý večer zastaví v kasárnách.

„Máš jít za velitelem. Hned.“

Petr jde pomalu od stolku dozorčího ke známým dveřím.

Zabuší a po pěti vteřinách vtrhne dovnitř.

„Soudruhu kapitáne, vojín Bureš. Přišel jsem na váš rozkaz.“

Velitel vstane z křesla, dojde k oknu a zavře obě křídla.

„Slyšel jsem průběh dnešního rozkazu a nestačil jsem se divit. Máte výbornou výslovnost, kdo vás učil?“

„Profesor, který žil dvacet let v Londýně. Už je mrtvý, bohužel.“

Velitel se kousne do rtu.

„A dokázal byste takové hlášení i v jiném než anglickém jazyce?“

„Rusky a slovensky, soudruhu kapitáne.“

„Tak až si o to soudruh desátník zase řekne, tak to zkuste v ruštině.“

Petr zavře oprýskané dveře a postaví se do pozoru. Teprve pak zsalutuje.

„Soudruhu kapitáne, přišel jsem na váš rozkaz.“

Luňák se podrbe v šedivějícím plnovousu.

„Sedněte si, Bureš. Bratr bojovník je na shromáždění velitelů v Praze, major Dvořáček odjel brzy ráno na divizi do Tábora, takže jako devětáček jsem tu teď nejvyšší já. Bratr bojovník Hádek chce, abych s vámi projednal, jestli pojedete do

Prahy na jednání do Rudého práva a jestli vám na to budou stačit čtyři dny.“

Petr přikývne.

„Čtyři dny by bohatě stačily. Jenže mně se do toho nechce. Už tam čtyři roky nedělám, nevím jaká je tam teď situace, četl jsem v novinách, že ředitelem tiskárny se stal vedoucí závodní kuchyně Strašík.“

Petr postřehne na Luňákově tváři letmý úsměv.

„Ale z toho dopisu vyplývá, že tam o vás hodně stojí. A bratr bojovník je jim připraven vyhovět. Když kývnete tak můžete odjet hned po rozkaze. Přepravenku si vyzvednete u písařů, opuštěk vám napíše kapitán Jedlička, a já ho podepíšu.“

Petr vstane.

„Čtyři dny mimo kasárny, to je lákavá nabídka a vzal by jí každě.“

Luňák mu skočí do řeči.

„No to si pište.“

Petr přejde od stolu k oknu.

„Jenže já jsem teď na vojně. A nechci se míchat do civilních sporů, i když mi ti lidé ublížili. Nešlo by napsat, že bude poplach a nemůžete mně uvolnit. Teď je pro mě důležitější, co se děje tady, než tam.“

Luňák si sedá za stůl a hraje si s hilznami na dévět'áckých šňůrách.

„Jestli to myslíte vážně, tak jste udělal radost nejen mně, ale i bratru bojovníkovi. Jenže já už zažil tolik zpasivnění

vojáků, že se mi o tom nechce ani mluvit. Bude to systémová chyba, ale my, do prdele, nedokážeme najít ten zlomový bod.“

Petr mlčky přijme od Luňáka hrnek kouřící kávy.

„To by mě taky zajímalo. I když o tom slyším poprvé.“

Řekne Petr tak přesvědčivě, že před ním kapitán Luňák rozvine svoji teorii.

„To se stane během jedné jediné noci. Vojáky druhého ročníku propustíme do civilu a v tu samou noc se z bývalých bažantů stanou mazáci. A zajímá je pouze číslo a za jak dlouho začnou stříhat metr. A všechna předchozí aktivita se vypaří. Na nic nesáhnou a všechno je jim u prdele. A šikanu, kterou sami odsuzovali, začnou uplatňovat na těch, co právě narukovali. A takhle to jde už od Čepičky. Jedinec s tím nic nezmůže, i kdyby měl sebelepší plány.“

Petr na tři loky vypije horkou kávu.

„Za rok si to řekneme. My kluci z Prahy držíme při sobě a rozhodně se nebudeme snižovat k šikaně. Určitě něco vymyslíme a vybártrujeme to za klid a porozumění na všech stranách.“

Luňák se zasměje pod vousy.

„To mi zní docela sympaticky. Takže do Prahy vás kvůli možnému nácviku poplachu nepouštím.“

Petr vstane, jde ke dveřím a předpisově se odhlásí.

„Vojín Bureš. Soudruhu kapitáne, dovoluji mi odejít.“

Vojenský prokurátor ukončil více než hodinovou přednášku o šikaně a velitel útvaru vyhlásil patnáctiminutovou přestávku na cigaretu. Vojáci, kteří zaplnili dlouhou chodbu posádkového domu armády, diskutují o slyšeném. Ti, kteří jsou na vojně teprve čtvrt roku, nejhlasitěji.

Petra téma šikany moc nebere.

„Jako strašení je to zajímavý, ale myslím, že to dost přehání. Některý příklady jsou trochu přitažený za vlasy.“

Tomáš, který si zapálil cigaretu, krčí rameny.

„Víš vo tom hovno. Ty jsi v přijímači zmizel čtvrtý den do vojenský nemocnice, a nevíš, že s náma tejden vysoušeli rybník, ryli jsme držkou v zemi, tedy spíš v asfaltu, na buzeráku, večer jsme všem prali maskáče a čistili kanady. Zvlášť ty poslední dny před přísahou to bylo hustý. Ale nikdo nás nefackoval, to je fakt.“

Zamyslel se Tomáš.

Chvilí postávají mlčky, Petr přemítá, zda si někomu neřící o cigaretu, ale nakonec nad tím mávne rukou. Cigarety, které od prvního říjnového dne startu dvouleté vojenské prezenční služby vykouril, by se daly spočítat na prstech jedné ruky.

„Nástup na kinosál, pokračujeme!“

Několik poddůstojníků organizuje další průběh zaměstnání, řečeno frázemi řádů. Prakticky cpou vojáky dovnitř a používají těch nejskvostněji pepných nadávek v několika jazycích.

„Zase do tý blbárny.“

Slyší Petr za sebou od starších vojáků. Ušní bubínky mu trhá kvičící svobodník.

„Dofajčit', chalani. Pod'me už. Pičaboha, idzem.“

Když se vrátili zpátky na barák, ještě v chodbě k nim promluvil velitel.

„Ať tu večer není žádnéj bordel. Šarkán má dévət'áka a posádkovýho Luňák. Nechci zase ráno na rozdělení na štábu slyšet nadávky. Koukejte jít brzy chrápat, zítra jedeme s kanonama na Běsnou horu a na kopci chci vidět všechny. Vopakuju, všechny!“

Nevšímá si mručení mazáků. Chvíli potom, co odejde, zařve kdosi z druhé strany chodby.

„Pust'te telku. Za chvíľu pojdě film.“

Vojáci blesku rychle zaujímají místa na židlích před televizí podle hodnotního klíče a délky pobytu v kasárnách. Tomáš si pouze poodstrčil židli a procedil mezi zuby.

„Zase hovno uvidíme. Kdyby alespoň tolik nehulili. Za chvíli budu mít voči červený jako rak.“

Petr mlčí a dívá se na dlouhé titulky. S tím, že každou chvíli někdo vpředu vstane a nejméně na minutu zastíní celou obrazovku.

„Za pět minut se tam na pár vteřin objeví nahá ženská. Počkej, jak začnou rvát.“

Upozorní Petr Tomáše a opravdu se nezmýlil.

Další dva dny stráví všichni v deseticentimetrové pokrývce sněhu s rukama nalepenýma na kanónech.

Třetí den se v baráku ozývá kašel ze všech stran.

Petrem lomcuje horečka, sotva stojí na nohou v kanceláři výkonného praporčíka.

„Když je blbě, tak nedrž hlavu v dlaních jak po vopici a běž na ošetřovnu. Když si tě tam nechaj, tak stejně jen do třiadvacátého. Protože na Vánoce a na Silvestra musíš bejt na baráku, jinak by nám na štábu škrtli někoho z dovolených, nebo z vopušťáků.“

Petr se chytí skříně a vyjde na chodbu. Vezme si notně otrhanou Knihu nemocných a kráčí k důvěrně známému baráku.

Absík v kanceláři se dívá do seznamu.

„Dám tě na devítku. Budete tam tři. A třiadvacátýho odpoledne budeš padat na barák. Pít budeš čaj, kterýho z kuchyně vždycky dopoledne přivezou celou konev, acylpiryn ti dám hned. Po večeri se na tebe přijdu podívat. Jasný?“

Petr si bere dvacítku Acylpirynu a bez pozdravu odejde. Na schodech se přezuje do hnědých sandálů. Otevírá dveře devítky a vidí prázdný pokoj se vzorně ustlanými postelemi.

„To víš, mazáci si udělali vánoce dřív.“

Slyší za sebou Absíkův hlas.

„Doufám, že vo tom budeš držet zobák. Kdybys to někde vykecal, tak počítej s tím, že ti dám klystýr a dvakrát denně tě fest vybrabčím. Bude z tebe cákat krev zepředu i zezadu.“

Petr se té představě musí hlasitě zasmát. Po několika chladných dnech a nocích má bílá postel s radiátorem u hlavy magickou moc. Napíšu domů a Láďovi, mrknu na angličtinu.

Třiadvacátého odpoledne, přesně podle dohody, se Petr vrátil na barák.

A o den později zažil vojenský Štědrý den.

Na první pohled je všechno v pořádku, ale atmosféra se dá krájet. Vyzdobená klubovna s vánočním stromkem v rohu. Perfektním smrkem s délkou přes dva metry. Na stolech pokrytých bílými ubrusy je před každým vojákem balíček s burskými oříšky, datlemi, pomeranči a konzervami kubánského ananasu. Televizní program nesleduje skoro nikdo, mnozí nemají chuť se ani mezi sebou bavit. Každý, bez rozdílu, by si přál být někde jinde. U svých.

Mirek odloží druhou porci perfektně připravené vánoční večeře.

„To se už, do prdele, nemůžou na vobou stranách dohodnout, že se na to vojáčkování vyserou alespoň vo vánocích? Za to ručím, že voni tam v Německu dřepěj a čuměj do stropu stejně jako my.“

Ale nikdo mu neodpovídá.

„Jdu si lehnout.“

Procedí mezi zuby Tomáš.

„Já pudu za chvíli taky.“

Prisvědčí Petr.

Mazáci, kteří nemohli odjet domů, vytáhli pašovaná piva a nechávají je mezi sebou kolovat.

„Zpíčenej svět. Feketa pina. Három lofas. Dupek. Wyrwe ci jaja. Jebem to. Vyfajči mi.“

Petr už nechce další nadávky poslouchat. Ví, že po těch českých, maďarských, polských a slovenských přijdou na řadu také cikánské. Na cimře si ani nerozsvítí. Cítí chlad od nedoléhajících oken. Nechává si na sobě košili a zachumlá se pod deku.

„I don't give a damn. Nezáleží mi na tom. Naše generace by asi nedokázala vyhrát válku. Do Prahy to je, odsud', pětatřicet kilometrů, pár svíček na stromečku a jsme všichni na sračky.“

Během minuty usne.

„Vstávej.“

„Co je?“

„Máš na bráně návštěvu.“

„Dobrej fór. Ale musel bych na něj naletět.“

„Tak si tam zavolej, když mi nevěříš.“

V Tomášově tónu hlasu je slyšet naštvanost.

Petr si navléká kalhoty, bere sako na zmačkanou košili a nezapomene na nezbytnou zelenou kravatu na gumičku.

„Kolik je hodin?“

„Půl jedenáctý. Proč tě to zajímá, ptáku?“

„Půl jedenáctý? Nekecej.“

Dozorčí si dá prsty za opasek.

„Všichni jste chrápali nejmíň do deseti. Na snídani nás šlo pět. A váhli jste, bylo kakao a výborná vánočka s mandlema a hrozinkama.“

Z kanceláře výkonného praporčíka volá na bránu.

„Přijel, prosím tě, někdo za vojínem Burešem? Že nevíte, kde ho máte hledat? Tak, já tam jdu.“

Petr se chvíli dívá z okna a rozhoduje se, zda má překonat třicentimetrovou vrstvu sněhu v polobotkách, nebo vzít dřevé kanady. Nakonec se rozhodne pro polobotky, omluví se na klubovně Tomášovi a vyrazí do všudypřítomného vojenského lesa a po pískem posypané asfaltce se dostane k bráně. Uvažuje, co řekne Láďovi na uvítanou, když splnil slovo a do konce roku se za ním vypravil. Pravděpodobně z Prahy.

Oknem vidí, že místnost je zaplněná lidmi. Z Prahy nepřišel Láďa, ale Toník.

„Ahoj, přivstal sis. Já se probudil teprve před chvílí.“

V návštěvní místnosti je hluk nad hranicí snesitelnosti. Toník dává Petrovi bramborový salát, řízky, padesátikorunu, vánoční cukroví a sérii barevných pohledů Prahy.

„Jsou to voni?“

Petr kývne na souhlas.

„Vzpomínali jsme na tebe...včera. Anča plakala. Stejská se nám.

Voják se šňůrami vlétne do návštěvní místnosti.

„Všichni se vraťte okamžitě na baráky. Posad'ák bude dělat kontrolu počtu.“

Slovenský voják, za nímž přijelo pět lidí z druhého konce republiky, si hlasitě uleví.

„Kokoti zajebaný.“

Petr bere tašku s proviantem.

„Počkej tu. Za půl hodiny se vrátím. Tu tašku ti přinesu zpátky. Debilové.“

Toník pokrčí rameny.

„To víš, jsi na vojně.“

Petr mávne rukou.

„You see, now we are on our ass.“

Ale nemá ani odvahu a tím méně čas to přeložit. Utíká společně s ostatními po asfaltce. Přes les jde pouze pár vojáků. Když vidí otevřené okno, přidá do kroku, přeskočí zábradlí a stojí přímo u skříňky. S rachotem otevírá plechovou roletu a na volný šedivý regál hází jídlo a peníze. Fotografie a tašku strká do kapsy kalhot.

Dozorčí vši silou píská na třikrát přelomenou píšťalku barákových šňůr.

„Všechno před barák! Kontrola počtu!“

Řve víc, než musí. Petr běží před barák a staví se vedle Tomáše. Ukazuje mu fotografie.

„Nikommu je nepůjčuj. Aby nám je neukradli.“

Láďa přijede do kasáren už potmě, ale okamžitě se orientuje.

Vůz nechá stát na vyhrazeném parkovišti a v návštěvní místnosti ohlásí svobodníkovi své jméno a účel návštěvy. Svobodník, trochu vykulený, zajde do vedlejší místnosti, aby devětákově přeskakujícím hlasem sdělil, že na bráně je český básník, člen Svazu československých spisovatelů. To devětáka silně zaujalo.

„Kapitán Luňák.“

Představí se předpisově, samozřejmě se šňůrami, ve službě.

„Petra Bureše znám z ozdravovny ze Slap, hned ho nechám zavolat. Ale než přijde, zajímá mě pár drbů ze současné české a slovenské literatury.“

Vybalí to Luňák na Láďu přímo.

„Jsem tu pro to, abych Petrovi řekl, že už před měsícem zemřel Jan Drda.“

Luňák přikývne.

„Přiznám se vám, že taky píšu. Už tři roky se snažím o pravdivou autobiografii Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdruzic. Ta doba i jeho osud mě strašně přitahují. Stejně jako každá pravdivá informace z kultury. My tady a nejen tady, v každém útvaru, se přece jen cítí trochu odtržení od dění a každá zpráva, která přijde tak říkajíc z civilu, je pro nás dvojnásob vítaná.“

Láďa přikývne.

„Dva roky jsem sloužil na čáře, vím o čem je řeč. Kdybych nebyl básník, ale prozaik a Jan Procházka nenapsal Přestřelku, tak bych se o ni pokusil já. Já jí totiž na tý čáře

skutečně prožil. Od hvízdajících kulek mě dělilo maximálně pět centimetrů. A jeden od nás z mužstva dostal plný zásah. Dnešní kluci, tady vůbec nevědí, co to znamená, když se k nebi vznese roj světlic. Je mi to líto, ale ten Procházka je na tom zdravotně teď hodně mizerně.“

Prskajícími světlicemi si Lád'a Luňáka definitivně koupil.

„O tom Drdovi se říkalo, že pomáhal psát Barunku Tondovi Zápotockýmu, možná i ty další jeho knihy.“

Lád'a pokrčí rameny.

„To se mi nezdá. Oba měli úplně jiné styl psaní.“

Luňák se tak jednoduše nenechá odbýt.

„A jakej von ten Drda vlastně byl? Měl rád dobrý jídlo a dost prej chlatal. A co ženský?“

Lád'a tu otázku čekal.

„No traduje se mezi staršími kolegy taková příhoda, jak sousedka říkala paní Seifertové, paní běžte honem na Olšanský hřbitovy. Na jednom hrobu, kousek od bočního vchodu leží na jednom hrobě pan Seifert. Tak vona hned utíkala, ten hrob našla a vážně tam pan Seifert na tom kameni ležel, úplně nahej, vedle něj Honzík Drda, taky v rouše Adamově a mezi nima taky jak jí Pánbůh stvořil, krásná dívka. Když se to provalilo, tak se o tom v Klubu spisovatelů mluvilo půl roku.“

Luňák dokázal vychutnat dynamičnost a poetiku příběhu. Vadilo mu, že svobodník po celou dobu Lád'ova vyprávění ani nedutal, aby mu neušlo jediné slovo.

„Tak kde je ten Bureš? Jak tady má soudruh dlouho čekat? Skoč tam pro něj!“

Rozkáže a svobodník bleskově vystartuje za Petrem na barák. Luňák by se rád bavil dál, ale zvonící telefon z vedlejší místnosti mu připomíná povinnosti.

Lád'a si zapálil cigaretu a čeká. V hlavě si promítá varianty, jak Petra uvítá a čím zdůvodní svoji nepřítomnost. Po deseti minutách to konečně může udělat.

O překot Petrovi vysvětlí, že když on přestal s kouřením cigaret, tak jeho odnaučili v jednom zámku pít. Že by s ním chtěl strávit alespoň první leden, tedy Nový rok, podle hesla jak na Nový rok, tak po celý rok. Až teprve na závěr se zmíní o včera zemřelém Janu Drdovi a těžce nemocném Janu Procházkovi.

Lád'a poděkuje za oba a autem z parkoviště před kasárnami vyrazí jako vítr do polí. Pět minut před dvanáctou se vrátí a na Petrovi je poznat, že prožil něco, co ho na dlouhou dobu poznamená.

Do dvou do rána píše na klubovně dopisy, ale každý z nich ještě před dopsáním první stránky roztrhá. A je mu úplně jedno, že se na něj každou půl hodinu chodí dívat dozorčí.

Dozorčí Vlastík lítá po chodbě, vzteká se, nejraději by praštil se šňůrami a nenabroušený útočný nůž hodil co nejdál od baráku. Petra zajímá Vlastíkova tvář plná zlosti.

„Co se posralo?“

Zeptá se věcně.

„Klempár se vožral u děláků a vytáhnul na devět’áka nůž.“

Pár vojáků, kteří to slyší, jdou raději zpátky do klubovny sledovat prostoduchý silvestrovský televizní kabaret.

„Mít dozorčího na Silvestra a eště k tomu s průserem...“

Nedokončí. Petr si uvědomuje, že hněv, kterým Vlastík překypuje, se k němu nehodí. Vypadá na šestnáct a jenom peckami na rameni potvrzuje svůj věk a absolvovanou poddůstojnickou školu kdesi ve slovenských hvozdech.

Vojáci v koupelně počkají až se Petr a především Vlastík otočí a uvolní ve stěně tři kachličky a ze skrýše vytahují další desítku piv.

„Nesmíte tolik chlastat, ať nám zbyde na půlnoční přípitek.“

Druhý voják zasouvá kachličky a bohatýrsky mávne rukou.

„Klid. Je jich tam eště nejmíň vosumdesát.“

Na televizi se skoro nikdo nedívá. Skákavý obraz se jen chvilkami ustálí. Nikomu to nevadí, stejně jako to, že většina postavíček se plouží v pantoflích a vytahaných teplácích. O nějaké slavnostní atmosféře se nedá vůbec mluvit.

„Jedenáct!“

Křikne kdosi a vzápětí je slyšet cinkot padajících prázdných pivních láhví.

„Uděláme zobákům BOPO ? Kdo de se mnou udělat holubům bojovej poplach?“

Vlastík ve dveřích klubovny zaprotestuje.

„Už máme průser s Klempárem, tak neblbněte.“

Mazác i se ale nenechají odbýt.

„Neboj. Pochop, že je musíme vzbudit na půlnoc. Copak to jde, aby zachrápali novej rok devatenáct set sedmdesát jedna? Co si myslíš, že teď dělaj? Honěj si péro a vzpomínaj na domov.“

Vlastíka tím ovšem nevyvedou z míry.

„A můžete mi říct, co budete dělat pět minut po půlnoci vy?“

Řekl to tak procítěně, že sklidil bouři smíchu.

Petr, který je od prvního pohledu zaražený, nesoustředěný a neklidný, vstává a jde za třemi vojáky, kteří mají v rukách malé biče. Tomáš se snaží chytit Petra za rukáv.

„Radši tam nechod'. Co když se s tebou začnou prát?“

Ozve se práskání biče. A řev, který se přibližuje.

„Šel bych si lehnout, ale za chvíli by mně vzbudili.“

Postěžuje si Tomáš.

„Pět minut do půlnoci, to už přežijeme.“

Řekne bezbarvě a sklesle Petr.

Všichni napjatě očekávají údery věžních hodin. Po prvních taktech hymny začnou někteří vojáci nepřičetně rvát a rozbíjet prázdné pivní láhve.

„Letos! Kurva, letos!“

Řvou jeden přes druhého. Po pár minutách křeč konečně povolí. Kdosi konečně zavřel televizi.

„Proč se neraduješ, ptáku?“

Otázka byla směřována na Tomáše, ale odpovědět se chystá Petr.

„Protože to máme eště za moc, pane.“

Vojáka oslovení pane, zvláště od Petra, překvapí.

„Ale líbí se ti mezi mazákama?“

Petr beze slova přijme láhev zvětralého nedopitého piva.

„Zatím nic moc. Ale určitě tu bude líp, až vy tu nebudete.

To je citát. Z Fučíkovy Reportáže. Povinná školní četba.“

Voják se zarazí, protože takovou drzost nečekal.

„Drž píču, ptáku.“

Vykřikl a tím vzbudil pozornost ostatních.

„Tomu nerozumím, drž píču, ptáku. Buď jsem pták a potom nemám píču. Nebo jsem píča, ale pak tu mezi váma nemám co dělat. Tak si vyber.“

Voják pokrčí rameny a zalekne se salvy smíchu.

„Ten ti to dal, co? Tvoje chyba. Nemáš si nic začínat se vzdělanejma ptákama. Že bysme jim dovolili sednout si k nám ke stolu? Jako novoroční dárek?“

Petr předává zbytek piva v láhvi Tomášovi.

„Mám toho už plný kecky. Vod rána na mně jdou vlny tísně a lítosti jaký jsem do teďka neznal. Takovej pocit, že musím někomu pomoct, ale jsem daleko a nedokážu to. Zažil jsi to někdy? Že ses o někoho bál a nevěděl jsi proč?“

Tomáš přikývne.

„Jo, vo mámu. Když byla v nemocnici, na složitý operaci, a nikdo nám nechtěl nic říct. Pojd' si radši povídat vo Praze.“

Jeden z mazáků vezme ze stolu láhev a beze slova si přisedne k Petrovi a k Tomášovi.

„A vokud si myslíte, že jsem já?“

Tomáše více zajímá původ průzračného nápoje.

„To nejni žádná pajcovaná směs, kamaráde, ale nefalšovaná moravská slivovice osobně pálená a degustovaná mým dědečkem. Táta mi jí včera přivez. A nasrali byste mně, kdybyste si necvakli.“

Po prvním loknutí lezou Petrovi i Tomášovi oči z důlků.

„Ta píše, co?“

Po třetím kalíšku Petr konečně uléhá.

Stále s pláčem na krajíčku pro zcela neznámý důvod.

1971

Novoroční probuzení je pro Petra šokem. Nad ním stojící Milan v civilu, s ním třese.

„Tak už se, kurva, probud’.“

Petr nemůže uvěřit svým očím.

„Co tu, proboha, děláš a proč jsi v civilu?“

Milan Petra násilně posadí na posteli.

„Jak jsem se sem dostal, to teď není důležitý. Bleskově se oblíkni, jedeme do Prahy. Za chvíli ti přinesou přepravenku a všechny ty sračky. Venku už čekají kluci s gazíkem, aby nás hodili na nádraží.“

Petr se obléká sice rychle, ale nervózně.

Až v rozjíždějícím vlaku se zmůže na otázku.

„A co se vlastně stalo?“

I Milan si musí dodat odvahu.

„Devětadvacátýho byl za tebou Lád’a, aby ti řekl, že zemřel Jan Drda a moc špatně to vypadá s Janem Procházkou. A taky, že se vrátil z protialkoholního léčení.“

Petr přikývne.

„Nechtěl jet nikam do hospody. Už proto, že řídil tátovo auto. Tak jsme jeli nahoru do Lešan, do polí. Vyprávěl mi celej svůj život. Dával jsem mu ty nejnejpříjemnější otázky a on mi na ně po pravdě odpovídal. Nikdy jsme si nebyli tak blízko jako ty

dvě hodiny před půlnocí, kdy jsme se museli vrátit. Když mě vysazoval z auta, řekl mi, že pomýšlí na emigraci. Tak jsem ho poprosil, ať to projedná nejdřív s tebou.“

Milan tiše přitakával.

„Nic neprojednal. Jel na čáru. K tomu útvaru kde sloužil a myslel si, že na Silvestra přejde. Nebylo to možný, protože technika se tam za dvacet let změnila. Rozstříleli ho strašně, protože se nechtěl vzdát. Když ho pak vezli do špitálu, pořád křičel dvě jména. Zuzany a tvoje. Umřel včera ve dvě odpoledne. A jestli mi teď řekneš, že jsi měl nějakou předtuchu, tak Zuzana a já jsme jí měli taky. Teď se mnou musíš na identifikaci. Je strašně rozstřílenej. Dá se poznat až od pasu dolů, jestli mi rozumíš.“

Petr se podívá na Milana, zatočí se mu hlava a pak už cítí, jak mu na čelo přikládá mokrý kapesník.

Prerývaný a sípající dech tím ovšem nezklidní.

„Vyzvracej se z okénka. Hlavně nesmíš omdlít. Vydrž to až do Prahy. Tam už něco vymyslíme.“

Chlácholí Milan Petra.

Ten po chvíli ukolébán rytmem vlaku, usíná.

Milan si oddechne.

„Aspoň tak.“

Zhodnotí situaci.

„Ještě osmnáct zastávek do Prahy.“

Řekne nahlas, když odloží jízdní řád.

Pavlík odloží několik špinavých hadrů na dlouhý plechový stůl. A sedne si na roh dvoumetrového obdélníku. Pohled na elektrické hodiny odhrkávající každou vteřinu mu potvrdí, že jsou dvě hodiny ráno. Od té chvíle se nejméně na půldruhé hodiny nemusí o nic starat.

„Dneska se mi vůbec nechtělo na šichtu. Chtěl jsem s klukama slavit. V sedm ráno budu slavit rovný půlrok od chvíle, co jsem před krimem rozlomil kartáček na zuby, abych se tam už nikdy nemusel vrátit. A to si piš, že se tam nevrátím.“

Pavlík seskakuje ze stolu a jde si sednout na židli v malé improvizované kuchyňce.

„Já taky koketoval s myšlenkou, že bych nepřišel. Mám taky důvod oslavovat. Před rokem mě pustili z děcáku. V Terešově. Nejdříve se se mnou rozloučili v tovární hale. Až překvapivě srdečné. Vlastně jsem je vůbec nemusel zajímat. Byl jsem jeden z těch pěti, na které stačilo jenom písknout, a oni přiběhli se smetáčkem a lopatkou, nebo s větší lopatou, uhelkou, aby zametli a odstranili hromadu nepříjemných a dusivých pilin. Přáli mi, aby mi v životě všechno vycházelo. Zvláště srdečně mi potřásl rukou jeden z truhlářů a dal mi dárek. Česko-německý slovník, který kupodivu v jinak dobře zásobené zámecké knihovně neměli. Přiznal jsem se jim, že mi udělali velkou radost. Všichni. Dívali se trochu vyjeveně, když ode mě slyšeli, že bych se chtěl v životě naučit mnoha jazykům. Anglicky, možná bulharsky, dánsky, určitě francouzsky, holandsky, italsky, maďarsky, pořádně německy, třeba i norsky

a polsky, láká mě portugalština, rumunština, nechci zanedbávat ruštinu, táta uměl dobře slovensky, kdybych se dostal na vysokou, tak bych začal se španělštinou, rád bych chodil na švédštinu, možná někdy bude módní turečtina. Ale samozřejmě nikdy nezanevřu na češtinu. Pak na mě mistr kývnul, abych k němu zašel do faktorny. Byla to taková skleněná kukaň s výhledem na všechny strany, přesně uprostřed rozlehlé dílny. Řekl mi, že jsem dělal za tři koruny osmdesát halířů na hodinu a za tři měsíce je to čtrnáct set padesát korun. A chlapi na mě uspořádali sbírku a vybrali stovku, takže to bylo dohromady patnáct set padesát korun a musel jsem mu podepsat tři výplatnice. Na zámku bylo loučení kratší. Asi proto, abych stihnul polední vlak. A ta lokálka i v zimě jezdila na minutu přesně. V otevřeném kupé bylo jedno volné místo, naproti šedesátiletého muže ve zmačkaném jednobarevném saku s rádiou na hlavě. Rozhovor začal první, jestli taky jedu do Prahy? Až po přejetí dvou zastávek jsem přikývnul. Vyzvídal, jestli do školy a co studuju. Napadlo mě, říci mu, že univerzity života, ale kdoví jestli někdy četl Gorkého. A co šokovat ho pravdou? Jedu domů. Právě dneska je mi osmnáct a tak už nemusím žít na státní útraty v jednom zámku. Muže to ani na vteřinu nevyvedlo z míry. Sundal si rádiou a prohrábl prošedivělé vlasy a pohladil pleš. Zazubil se umělým chrupem a jako mu to došlo, že jsem nastupoval v Terešově. Podal mi ruku ke gratulaci. Nevadilo mu, že jsem jí nepřijal. Dokola šveholil, že osmnáct let je velkej životní předěl. Prý vypadám mladě, tak

po mě všude budou chtít občanku. Vždyť ode dneška můžu pít nejen pivo, ale i tvrdý alkohol a budu se moci milovat, s kým budu chtít. A při posledních slovech se na mě významně podíval. To jsem mohl už od patnácti, odporoval jsem mu a bylo mi až nepříjemné, že ani na vteřinu neuhnul pohledem. A tak to zkoušel jinak. Že nejsem první, s kým jel vlakem, když ho propouštěli z Terešova. Vidí, že mu nechci rozumět. Někteří na rozdíl ode mne byli chápavější. A skončil tím, že si šlapu po štěstí. Několik dalších stanic jsme projeli mlčky. Po celou dobu nepřišel ani průvodčí. Při vystupování jsme se ani nerozloučili. Ani na peróně jsem příliš nevnímal okolí. Cílem bylo, co nejrychleji dojet za maminkou a za bráškou. Uvítání bylo bouřlivé. Měl jsem strach, že stará hluchá susedka žijící v jedné místnosti vedle na nás začne klepat holí. Na štěstí už asi spala. Máma i brácha mě ujistili, že mě mají pořád rádi, ale moc toho koupit nemohli. Máma brala důchod, kterému říkala po indiánsku, nugety, až za týden a Pét'a sice dostal zálohu, ale dlužili za nájem. A tak přišla moje chvíle. Podal jsem mamince sáček s penězi a výplatnicemi, na které se ani nepodívala, ale zelené stokoruny počítala pro jistotu několikrát, se stále stejným zanícením. A hned věděla jak je použít. Přijdou složenky za plyn a za elektřinu a měli bychom koupit alespoň pět metrů uhlí. Bráška mě vzal kolem krku a maminka mi dala pusku. A řekla, že je moc ráda, že už jsem z té Tramtárie nadobro doma.“

„Já ti budu o kriminálu povídat až po šichtě a možná budeš valit voči.“

Pavlík si myslí, že se Milan bude vytahovat. Stále má v uších varování mistra, že mu nikdo nesmí připomínat kriminál, ani ve vzteku, ani ve srandě, protože to zakazuje zákon. Tichou poštou se jim pak doneslo, že jde o jednadvacetiletého drzého spratka, který kradl auta a ani v kriminále z něj nevymlátí frajera. Ale, prý, krade jenom auta, takže naše peněženky ho zajímat nebudou. Alespoň nějaká útěcha. Hlavně ať je to pravda. Hned první den začal pracovat se stejnou intenzitou jako my ostatní. S nikým nekomunikoval a na konci šichty řekl, že musí sekat latinu, protože si podal žádost, aby mu odpustili peníze, které by měl zaplatit za několikaměsíční vyšetřovací vazbu. Advokát mu na rovinu řekl, že se peníze odpouštějí jedině tehdy, když na něj přijde pracovní posudek s pěti výraznými pochvalami. A toho chce dosáhnout. I za cenu toho, že se na něj nasereme. Práce bylo naštěstí pro všechny dostatek a mezi druhou a třetí ráno, kdy se chtělo nejvíce spát, nebyla, zaplat' bůh, žádná. Seděli jsme na plechových stolech, občas něco jedli, jednou vzpomínal Miloš na ty z kultury a politiky, kteří mu pózovali před kamerou, časem se rozpovídal také Milan o svých zážitcích z kriminálu. Jenom mě se nechtělo vzpomínat na kolektivní výchovu v Krči, Nymburce, Mladé Boleslavi, v pražské Lublaňské ulici a v Terešově. A protože na mě netlačili, nechal jsem jim volné pole ve vzájemném frajerském přetahování.

Pár minut před šestou směna skončila.

Když se Miloš přesvědčil, že jsou v šatně sami, začal si dobírat Milana.

„Včera jsi říkal, že ti strejda z Moravy přivezl letošní vypálenou slivovici. Co kdybys pány pozval na košť?“

Milan nápad odpálí zcela originální výmluvou.

„Před desátou dopoledne nechlastají ani Rusové.“

Pavlíkovi to přišlo hodně vtipné.

Miloš, podle tónu hlasu, zacouval.

„Tak promiň. Ale já jindy nemám čas. Teď se jdu na tři, čtyři hodinky prospat, pak obídek, odpoledne procházka Prahou, posezení v kavárně Adria, nějaký ten biograf a v deset večer do viděníja.“

Když za sebou práskl dveřmi, Milan přišel až k mé skřínce.

„Ale kdybys chtěl ke mně jít ty, tak ti nabídnu skotskou whisky.“

Pokrčím rameny a zeptám se se zájmem.

„Proč jsi nechtěl, aby s námi šel Miloš?“

„To ti řeknu až doma. Tady i stěny mají uši. A víš, že usilují o posudek, podle kterého bych mohl být od minuty prezidentem.“

Oba se tomu hlasitě zasmějí.

Zamykáme skříňky, dvakrát zkoušíme zámky.

Odcházíme do poloprázdných ulic. Ještě že je to k Milanovi jen deset minut chůze, navíc z kopce.

U krámu s potravinami se Milan zastaví, vejde dovnitř a pozdraví, přes několik lidí spořádaně stojících ve frontě, postarší obtloustlou prodavačku. Stojím ve dveřích a nevěřím svým očím a uším. Prodavačka přestane obsluhovat staršího muže v rádiovce a do několika pytlíků od mouky nasází rohlíky, jogurty a dalších věcí.

„Bude to za šedesát korun, pane doktore.“

Milan předběhne frontu a vysází na pult červenou padesátikorunu a hnědou desetikorunu. Hlasitě poděkuje. Než nahází nákup do kabely, prodavačka vysvětlí lidem ve frontě.

„Víte, on pan doktor hodně pospíchá. Je ještě mladej, tak jsou na něj na oddělení všichni přísní. Záleží mu na každé minutě, tak proto jsem mu dala nákup bez fronty. Přijďte zase, pane doktore.“

Pavlík žasne, že nikdo nenadává. Překvapuje ho, jak jednoduše se dají lidé zmanipulovat.

„A kde jste studoval, pane doktore?“

„V Ruzyni a v Litoměřicích. Osm semestrů.“

Tomu se opět srdečně zasmějeme. Možná až příliš hlasitě.

„Jestli chceš, tak ti budu o poměrech za katrem barvitě vyprávět. A přísahám, že si nebudu ani jedno, jediný, slovo vymýšlet.“

Došli jsme na konec frekventované ulice ke čtyřpatrovému domu s novou kanárkově žlutou fasádou.

„Je to čtvrté patro bez výtahu. Sto schodů. Já to беру jako ranní rozcvičku.“

Ve třetím patře se trochu zadýchám. Milan to hned pozná.
„Nikam nespěcháme. Odpočín si. Měl bys míň hulit.
Kolik denně, krabku ? Jestli chceš tak já tě odnaučím kouřit.“

„To bych rád věděl jak.“

Zapochybuje nahlas Pavlík.

„Uvidíš. Rád z tebe udělám pasivního kuřáka.“

Milan odemkl dvoukřídlové klasické dveře. Oba jsme si zuli boty a Milan se tiše usmál, když zaregistroval Pavlův klubající se palec dírou v ponožce. A podal mu přezůvky s pevnou špičkou, takže díra nebyla vidět.

„Chodba, záchod, koupelna, kuchyně, obývací a ještě taková dlouhá úzká nudle, kde bych časem chtěl mít dílnu.“

Představil byt.

„Na dvaadvacetiletého kluka, paráda.“

„Nepřeháněj to. Za půl roku se toho moc stihnout nedá.
Nábytek je z bazaru. Jak bydlíš ty?“

Tou otázkou Pavlíka znejistěl. Nechce mu lhát.

„V pokoji a kuchyni ve třetím patře bez výtahu. Společný záchod naproti dveřím. Bydlím tam s bráškou, ale ten je teď na vojně.“

Milan začal připravovat opuletň snídani. Uvařil deset vajíček, rozkrájel pět rohlíků, namazal je máslem, do kalíšků dal džem, med a jogurt.

„Teda ty žereš jak zájezd. Nebo mládě dinosaura, vyber si.“

Neodpustil si Pavlík ironickou poznámku.

„Vezmeš si taky, doufám.“

Když si konečně sedne do křesla, gestem Pavlíka pobídne k jídlu.

„Čaj je tak akorát. Nebo chceš panáka na uvítanou? Neurazím pána skotskou?“

A už vstává, jde k baru a nalévá velkého panáka. Pouze jednoho.

„A ty si nedáš?“

„Před desátou ráno nepijou ani Rusáci.“

Opakuje svůj zřejmě nejoblíbenější bonmot.

Napijí se až příliš přeslazeného čaje.

„Takhle si debužiruješ každé ráno, nebo se chceš vytáhnout přede mnou?“

Vstane, dá Pavlíkovi ruku na rameno a mírně jej pohladí po vlasech.

„Každé ráno v krimu, jsem si říkal, že až mě pustí, nebudu se odbývat na jídle. Hlad jsem tam nikdy neměl, ale kvalita jídla stejně mizerná jako v naší závodní kuchyni. Měl jsem se tam jako prase v žitě. Finančák mi při odchodu měnil lágrové peníze za československou měnu a vysolil mi na dřevo šestatřicet tisíc. Tolik jsem si tam vydělal.“

Suma peněz v Pavlíkovi vyvolala zvědavost.

„To jsi fáral v uranovejch dolech, nebo dělal na lince ve Škodovce?“

Milan dožvýkává rohlík.

„Něco málo rukama, ale nejvíc pusou.“

„Tomu nerozumím.“

Přizná se Pavlík.

„Po večeri, před večerkou, se muklové mohou navštěvovat na celách. A já měl vždycky dlouhou frontu návštěv. Vědělo se o mně, že za táborového búra, tedy vězeňskou pětikorunu, vyhulím každého, kdo si o to řekne. Bez rozdílu věku a délky. Vypil jsem tolik spermatu, co ty jsi za svůj dosavadní život vychlastal panáků. A ještě jsem odjížděl s protekčním dopisem pro národní výbor, aby mi přidělili nějaký pěkný přiměřený byt. Brácha jednoho dozorce je úředníkem na bytáku v téhle čtvrti a je taky náš. Tak si ode mne vzal desítku a já mám dekret na jedna plus jedna. Řekni, který kluk to dneska má? I když můžeš oponovat, že je to jenom podkroví. Mluvím pravdu, i když nemusím.“

„Šokoval jsi mě maximálně.“

Přiznává Pavlík.

„To se tedy divím. Od sedmi let jsi vyrůstal v děcáku a zarazí tě hulení brk. Copak jsi tím před pěti lety neprošel taky? Nekecej, že jsi ještě panic.“

Zasmál se té představě tak, že se při napití čaje zakuckal. Pavlíka vyprovokoval k zásadní otázce.

„Jak víš, že jsem vyrůstal v děcáku?“

Milan se zalekl přísného tónu v jeho hlase a ztišil i ten svůj.

„Co ti řeknu, bude jenom mezi námi. Měl jsem strach, že mě mezi sebou jako kriminálního nepřijmete, tak jsem na vás

chtěl taky něco vědět. Přečetl jsem si na kádrovce tvoji a Milošovu složku. Takže vím, za co byl Miloš ve vyšetřovací vazbě. Hovno za politiku. Ani za srpen v osmašedesátym, ani za srpen v devětašedesátym. Fotil porno pro Němce a jeden z kluků to na něj prásknul. Proto nechci, aby sem chodil. Představ si, že bychom se ožrali, nedávali si pozor, drandili si péra a on nás přitom nafotil. A dojez ten rohlík, prosím.“

Dokázal o třech věcech hovořit jedním dechem.

„Mluvíš o sexu jako o chlebě.“

„Asi proto, že to byl můj denní chleba.“

Zavtipkoval.

„A dej si panáka.“

Znělo to spíše jako příkaz.

„Nemám chuť.“

„Kolik je hodin?“

„Deset pět.“

Odpoví Pavlík Milanovi pohotově.

„Tak to už můžu.“

A vypil panáka skotské na ex. Pak beze slova uklidil zbytek snídaně a zapnul gramofon.

„Nemám rád komerci. Mám nový Párply, chceš si je poslechnout?“

Kakofonická muzika se rozléhá podkrovním pokojem, Milan zatahuje závěsy a bleskově sundává mikinu a vypasované džíny. A stojí před Pavlíkem ve slipech.

„To koukáš, vid'. Čtrnáct dní jsem měl objednanou sadu v Tuzexu. Přitom je šijí u nás. V Kutné Hoře. Na export. Sedm plavečkových kalhot. Jedny za sedm bonů.“

Tentokrát pohladil Pavlíka po vlasech mnohem citelněji.

„Já už budu muset jít.“

Vymlouvá se.

„Neblni. Snad bys neutíkal. Přece jsem ti slíbil, že tě naučím pasivně kouřit. A víš, že kdybys dneska ke mně nepřišel, tak bych s tebou celej tejdén nemluvil.“

Pavlík vstane.

„Ty chceš fakt utýct?“

„Neutíkám.“

„Tak si sedni, osměl se, já ti naleju dalšího panáka.“

Pavlík smočí alespoň rty a zjišťuje, že mu Milan i podruhé nalil originál a ne žádnou mejdanovou náhražku.

„Takhle hostíš každého?“

Rýpne si.

Pokrčí rameny.

„Plat u rotačky není vůbec špatnej. Příplatky za prostředí, za práci v noci, večere za tři koruny devadesát. Já si nestěžuju.“

Jeho nadšení Pavlík nesdílí.

„Máš nabouranej celej den.“

Znovu smočí rty do skotské.

„Já ne. Tak jako má Miloš nalinkovaný celý den, tak podobně jsem to vymyslel i pro sebe. Až tě odpaním, tak se trochu prospíme, pak tě vezmu do Karlových lázní, uděláme tři

kolečka v páře a čtyři bazény, něco lehčího sníme, zajdeme do parku, někde dáme nějaké to kafe, a já tě večer vezmu do jedné vinárny v Myší díře, jmenuje se Téčko, nic tam pít nebudeme, v devět vypadneme a vzhůru ke strojům. Jo a koupíme si v závodce mraženýho mletýho psa za tři devadesát.“

Pavlík se labužnický protáhne.

„Naplánovaný to máš fakt dobře. Já bych po takovym programu přišel do práce utahanej. I teď si myslím, že když mám prožít předělovej okamžik, tak musím mít perfektní kondici.“

„Zase uhýbáš. Vidím ti na očích, že se chceš blesku rychle zvednout a odejít. Já vím, že na tebe nesmím rychle. Jsi jiný než ostatní kluci.“

„V čem?“

Zajímá mě to.

„Když si ostatní v děcáku pulírovali péra a mysleli přitom kdoví na co, tak ty jsi ležel čumákem u stěny a modlil ses.“

Pavlíkovi viditelně zatrne.

„Kurva, jak tohle víš?“

Milan se zasměje, pohladí Pavlíka po hlavě, až příliš intenzivně, a dá mu ruku na rameno. Podle něho gesto absolutního důkazu přátelství.

„Z kádrových materiálů. I to, že jsi byl v děcáku nejlepší šachista. Hele, na rovinu, ty kurvy nás mají tak zmapovaný, to nemáš ponětí. Vědí i to, že jsi na svůj svátek byl u svatýho přijímání. A váš doktor v Nymburce ti navrhoval, abys šel po

střední škole na kněze. Domlouval ti turnaje při šachový olympiádě, napsal ti do papírů, že i kdyby ses tím knězem nestal, tak zůstaneš nejspíš svobodný a určitě nebudeš mít děti. To tam fakt je.“

Tím Pavlíka dorazil úplně.

„Když sis tak podrobně prostudoval moji složku, tak co mi tam přibylo z poslední doby?“

Milan mu gestem naznačuje, abych už konečně dopil panáka skotské.

„Myslíš ten soud kvůli odvodu na vojnu, nebo kvůli nedorozumění na poště, kde jsi dělal dřív? Napsali ti z tiskárny dobrý posudky, tak jsi vyváznul jenom s podmínkami. To já mám vojnu na háku. Hned jak jsem vyšel z krimu, tak mi právník poradil, abych šel za doktorem a do vojenské nemocnice ve Střešovicích. Dostanu modrou knížku. Teplí kluci nemá teta armáda ráda. A já jsem navíc automobilovej čórkař.

„Já neměl u odvodu odvalu jim ani naznačit...“

Přiznává se Pavlík a nechá se Milanem odvést do pokoje. Cítí, že válenda je trochu proleželá, ale povlečená perfektním bílým prostěradlem a na něm je voňavá růžová deka. Vypitá skotská, ale také únava z náročné noční směny jej otupila natolik, že mu dovolila jedinou větu.

„Milan se jmenoval náš hlavní vedoucí na pionýrských táborech. Ted' zpívá v jednom pražském divadle.“

„Už nemluv.“

Poprosí jej tiše Milan.

Když se Pavlík asi za hodinu probudil, Milan ještě spal. Promnul si oči a chvíli polohlasně uvažoval.

„Asi jsem opravdu jinej. Mockrát jsem četl, že po první zkušenosti se mění pohled na svět. Ne, že by mě to vůbec neoslovilo, ale čekal jsem od toho víc. Nebo mi to docvakne později. Alespoň to nebude pro mě na vojně překvápko, až se bude někdo o něco pokoušet.“

Milan vstal, rychle umyl nádobí, vzal si jedno z vypraných triček a zručně ho vyžehlil.

„No co? Sám si vařím, sám si peru, v krimu jsem se naučil žehlit, co přineseš do domácnosti ty?“

Zalapám po dechu.

„Já mám kde bydlet. Pét'á bude ještě rok na vojně, už teď jezdí každou neděli domů a vozí mi řízky.“

Milan si obléká ponožky. Čisté a s moderním vzorkem.

„Já bych tě tady snes. Nikoho jinýho, ale tebe jo. Nebo bysme mohli být týden u tebe a týden u mě. Neznám tvýho bášku, ale může přijít z vojny a sdělit ti, že se ožení a ty tam budeš třetí. V pokoji a v kuchyni. Pozdrav pánbůh. Postel za závěsem. To bys chtěl?“

Pavlík si uvědomí, že na Milanových slovech něco je. Takže jeho zajímavou nabídku striktně neodmítne.

„To mě potkat může. Alespoň vím, kde můžu zazvonit.“

Milan je už oblečený a skládá věci do tašky.

„Zvu tě do Karlových lázní, dáme páru a bazén.“

„To bys mi musel půjčit plavky.“

Milan se rozesměje na celé kolo.

„Tam se přece chodí na Adama. Do páry i do vody. V páře sedíš na prostěradle, v bazénu normálně plaveš a pak se utřeš do prostěradla.“

Celou cestu tramvají Pavlík přemýšlí, zda návštěvu lázní nevzdat.

„Takovýho stydlína, jako jsi ty, jsem, fakt, neviděl.“
Narážel na jeho ruku zakrývající to, co do včerejška patřilo pouze jemu.

„Vypadá to blbě. Chovej se normálně. Za chvíli uvidíš, že ho někteří mají ještě menšího než ty.“

A po chvíli ještě, to už bylo v mokré páře, procedil mezi zuby.

„A ne abys tady po někom čuměl. Jsme tu spolu, jasný.“

Po hodině byl Pavlík docela rád, když se u skříňky oblékal.

„Půjdeme něco sníst? Zvu tě na oběd.“

Pavlík se pokouší udělat na Milana prosebné psí oči.

„Já už bych šel radši domů. Pochop, že toho na mě bylo dneska hrozně moc.“

„Tak jo.“

Řekne uznale.

Minutu po té, co Pavlík přijde domů, vezme propisovačku, a na linkovaný papír, začne psát Petrovi dopis.

„Ahoj Pét'o, říkal jsi mi, že každý den chodíš na ošetrovnu s rozkazem, takže máš šanci mluvit kdykoliv

s doktorem. Zeptej se, prosím, jestli kluk ztratí panictví, když se vyspí s klukem, nebo to platí jenom, když se vyspí se ženskou?

Po chvíli doplní ještě poslední větu.

„Doufám, že se na mě nezlobíš. Ale vždycky jsme si spolu říkali a psali pravdu.“

Zalepil obálku, napsal na ní adresu lešanského vojenského útvaru a podíval se na hlasitě tikajícího budíka.

„Radši už vyrazím.“

Petr sedí u vzrostlých bříz a dívá se do rybníka. Už nemá chuť ani házet kameny na vodní hladinu. Stesk už pozvolna odezněl, ale v některých dnech jej přepadne smutek a při něm si stále ještě dokáže vybavit Ládovo zohavené tělo.

Druhý Petr drží v ruce dopis od Pavlíka, chce si jej právě na tomhle odlehlém místě v klidu přečíst. Když vidí, že u hráze někdo sedí, schová dopis a jde blíž. Poznává Petra, který chodí občas do kanceláře pro rozkaz. Ví o něm jen to, že je taky Pražák.

„Ahoj.“

„Ahoj.“

Oba chvíli mlčí, až se druhý Petr zeptá konkrétně.

„Jaký je to u vás na baráku?“

Petr pokrčí rameny.

„Asi stejný jako u vás. Tři velký ratejny s bidlama, jedna menší cimra, bez bidel, klubovna, hajzly, sprchy, jak to Němci za války postavili, tak to zůstalo.“

„Přestěhuju se k vám.“

„Bud' vítán, kdo s dobrým úmyslem odcházíš.“

Zavtipkuje Petr. Druhý Petr nezareaguje na slogan z divadla Semafor. To Petrovi nevadí, je zvědavý.

„Kdy dorazíš?“

„Zítra ráno jedu do Prahy. Do úveenyky do Střešovic.“

„Já taky, prvním ranním vlakem, v pět z nádraží v Krhanicích.“

„To já bych jel až tím dalším. Návrat mám až o půlnoci.“

„To já taky. Ale chci se ještě v šest ráno stavět doma.“

„Budeš vystupovat na Krčském nádraží?“

Petr přikývne.

„Já pojedu nejdřív do nemocnice a doma, na Pankráci, se stavím až odpoledne. Než půjde Pavlík do práce. Dělá v tiskárně, pořád má noční.“

Petr viditelně ožije.

„Tak to bych si s ním rád pokecal. Já se totiž po vojně do jedné tiskárny v Praze vrátím. Ale tam se dělá jenom na dvě směny. Nech mě hádat, kde dělá. V Rudym právu?“

Druhý Petr zakroučí záporně hlavou.

„Na Václaváku, nebo v Opletalce?“

Druhý Petr opět zakroučí záporně hlavou.

„Tak ve Slezský.“

Druhý Petr přikývne.

„Vidím, že to znáš. Já bych takhle dokázal najít v Praze pošty. Ale po vojně chci jít od šaltru někam jinam. Pavlík to na

poště vydržel půl roku a hned poznal, že by tam neměl žádnou perspektivu.“

Oba udělají několik kroků k břízkám na břehu rybníka, kterým se před několika měsíci brodili.

Druhému Petrovi upadne na zem Pavlíkův dopis, shýbne se pro něj, roztrhne obálku, přejeđe text očima a zastaví se.

Petr se opře o kmen břízy. Dívá se do koruny stromu a zeptá se až za chvíli.

„Něco blbýho?“

„Jak se to vezme.“

Vyštěkne druhý Petr.

„Promiň, nechci bejt vlezlej. Nic mi do toho není.“

Druhý Petr se opře o druhý kmen.

„Chce, abych se zeptal doktora na to, jestli kluk ztratí panictví, když se vyspí s klukem, nebo to platí jenom, když se vyspí se ženskou? Co bys na to řek?“

Petr si znovu sedne a dívá se na druhého Petra.

„Takhle jsem o tom nikdy nepřemýšlel. Ale kdyby se kluci nepočítali, tak budu do smrti panic. Já jsem totiž exot. Stačilo málo a skončil jsem v děcáku. Ale naši mě v roce adoptovali. Jenže mi to zapomněli říct a já to v šestnácti neskousnul.“

Druhý Petr si také sedne.

„My s Pavlíkem jsme v děcáku byli. A ne v jednom.“

„No vidíš, další důvod, abychom spolu často komunikovali. Asi tě překvapím. Už jsme se viděli. Bylo mi tě

tehdy moc líto, ale pomoci jsem ti nemohl. A řeknu ti přesný datum. Jednadvacátýho srpna šedesát devět v deset hodin dopoledne, v Lucerně, když tě zvedali dva pitomci v modrém.“

Pěť'a kývne.

„Někdy ti budu vyprávět, co jsme si užili na Pankráci. Měl jsem to deset minut domů, ale tři neděle jsem mohl akorát na pár minut na dvůr. A já o tobě taky něco vím.“

Petr si zapíná zelené vojenské vycházkové sako.

„Povídej. Co o mně na štábu drbou?“

„Štábu jsi lhostejnej. Z povinnosti zajímáš kontráše a možná Luňáka. Jedlička vo tobě říká, že jsi éro, ale to říká o každym druhym. Psal ti na vojnu Petr Novák a dva textaři.“

Petr přikývne.

„Zdeněk Rytíř, toho znám z Rokoka a Pavel Vrba, to je vzdálenej příbuznej. Jak mi vysvětlíš, že to víš, když ani na jednom dopise nebyla zpáteční adresa.“

Pěť'a se zasměje.

„Říkal jsem ti, že jsem dělal na poště, tam jsme dokázali otevřít obálku tak, aby se to nepoznalo a zase jí zalepit.“

Petr kývne.

„Pojď do jídelny. Řekneme si kuchařům o řízky na ráno, ty konzervy se nedají žrát.“

Pomalou odcházejí od rybníka a cesta k jídelně jim trvá dobrou půlhodinu. Mluví jeden přes druhého. Překřikují se, aby vychrlili své názory o Praze, o filmech, které viděli, o knížkách, které četli.

Kuchaři jsou ochotní udělat každému dva řízky. Petr Pét'ovi ty své dá.

„Já se nasnídám ráno doma.“

„Tak dík.“

Když se druhý den v půlnoci vrátili do kasáren, zjistili, že Pét'u přestěhovali do stejné místnosti, kde spí Petr a dali jim postele k sobě.

„Pavlík ti děkuje za řízky.“

„Máš jeho fotku?“

Pét'a přikývne a podá Petrovi malou černobílou fotografii, která se lepí do občanského průkazu. Petr se chvíli rozmýšlí a pak Pét'ovi snímek vrátí.

„Nechci se mýlit, ale už se s ním jednou setkal. Na letišti, když jsme vítali v devětašedesátym hokejisty. Večer se ta jeho odpověď na mojí anketu vysílala v rádiu.“

Přes celou dlouhou chodbu k nim směřuje dozorčí.

„Je jedna ráno, nechcete už jít chrápat?“

„Představ si, že ne. A to jsme spolu od pěti odpoledne a teď spolu půjdeme i spát.“

Dozorčí Vlastík Petra uzemní.

„Tak to buď rád, že v týhle zelený pakárně konečně máš u sebe někoho, kdo ti bude rozumět. Za to bys měl každej den děkovat. Vy Pražáci se holt seznamujete snáz, než my venkovský. Možná vám to vydrží i po vojně.“

Oba ta nezvyklá upřímnost odzbrojí.

„Neboj, taky se dočkáš. Dobrou.“

Uchlácholí Vlastíka Petr.

Druhý Petr už je zachumlaný v mixu světlezeleného dekách a dvou huňatých tmavozelených dek. Polovina světnice hlasitě chrápe, občas se ozve hlasitý prd, protože hrachová kaše servírovaná k večeři se začala rozkládat v žaludcích až teď. Petr se také zabalí do dek, ví, co dokáží netěsnící okna, kterými od půlnoci táhne lezavý chlad.

„Řeknu ti, že jsem si moc nepolepšil. Stejný jak u nás.“

Petr na něj vycení zuby.

„Máš tady mně, tak si nestěžuj. A jestli nás dozorčí ráno nevzbudí, tak pojedeme do prdele a ne do Prahy. Doporučuji do minuty usnout.“

„Já se vždycky těším z každé cesty do Prahy.“

Petr se překulí na hrany obou postelí. A maximálně ztiší hlas.

„Já se těším z každého dne, kdy jsem mimo kasárna.“

Druhý Petr kývne.

„Ale když tady pořád nebudeš, tak o čem si budeme povídat, až budeme v civilu.“

Petr mávne rukou.

„Témat bude habaděj. Tak dobrou.“

Jemně pohladí druhého Petra po hlavě.

„Dík.“

Řekne mu z polospánku druhý Petr.

1977

Jaro sedmdesátého sedmého roku znamenalo pro Petra potvrzení vzestupné bilance. Definitivně opustil tiskárnu a přeseďlal do médií.

Měl úspěšně uzavřený první ročník vysoké školy a složené důstojnické zkoušky.

A životní zkušenost, že nervy napnuté jako špagáty lze nakonec zvládnout.

I za cenu několkadenního soustředění, vykoupeného nevyspáním, třesem a bolestmi, snad všech vnitřností v těle.

A zcela dobrovolného celibátu.

Krásné prostředí dobříšského zámku ho znovu, jako už po několikáté, dostalo. Ale tentokrát nebyl čas na studium obrazů a fresek v klenbách. Bylo třeba velmi pozorně vyslechnout staršího spisovatele, který několikrát na televizní obrazovce zdůraznil, že plní slib daný mladým spisovatelům.

Tři dny poté, co ze scény Národního divadla zaznělo prohlášení o nových tvůrčích činech, se sešli na Národní třídě a dohodli. Ať každý z mladých signatářů přinese svůj rukopis, za čtvrt roku se sejdou a řeknou si, kdy a v jakém pořadí začnou jejich díla vycházet.

Starší spisovatel si už bere mikrofon, i když by sál dokázal překřičet vlastním hlasem.

„Rozhodli jsme na vedení svazu, že bude lepší, když bude naše sekce složená z autorů do třiceti pěti let. Bude nás víc. Předložená díla jsou psána vesměs čtivě a tematicky jsou zajímavá. Nenašel jsem žádnou šed' a to mě přesvědčilo, že jdeme správnou cestou. Ano, vydáme rukopis o úskalí života v dětském domově, rukopis o matce samoživitelce, vyjde i román o nebezpečí drog. Do dvou let i další tituly. Co ale rozhodně nevydáme, je zpověď mladého muže z komunistické rodiny o jeho stejnopohlavních láskách. Tahle tématika u nás nemá tradici a mnozí by v tom viděli ohrožení mravní výchovy mládeže. Uvědomte si, soudruzi, že naše nakladatelství je vlajkovou lodí československé literatury. Není to napsané špatně, pokud by se autor rozhodl přepsat novelu do filmové povídky, pak ho upozorňuji na to, že u filmařů taky tvrdě narazí. A teď se pojd'me bavit o edičních plánech.“

Petr už další slova neposlouchá a za pár minut vyjde ze sálu.

S tak ledovou sprchou nepočítal.

Z telefonu v hale volá Milanovi, ale nedovolá se.

V šatně si vyzvedne kabát a míří k nádraží.

Milana se dovolá až z Prahy.

„Dostals vejprask, co? Jak to vim? Nic nevim. Ale dokážu si představit, že když tam teď ostatní chlastají za svazový peníze a ty ses vlakem přikodrcal do Prahy, tak je někde chyba. Koho že chceš? Kdo ví něco o samizdatech Charty? Dobrá. Čau.“

Milan slovo splnil a obrýlený mladík vrátil Petrovi rukopis během dvou dnů.

Sešli se v pivnici U Glaubiců a mladík hned po prvním pivu začal Petra špičkovat.

„Tak vy podepíšete jako mladý spisovatel text odsuzující Chartu a pak chcete vyjít v její samizdatové edici? Nic nevysvětľujte. Já vás překvapím. Šlo by to. Ale ne s touhle tématikou. Přečetl jsem si to na jeden zátaħ, věnoval jsem tomu celou noc, ale ještě pořád hodně předbíháte dobu. Dám vám jedinou radu. Nechte si to přeložit do angličtiny a poslat do Londýna, nebo do Toronta. Možná byste měl šanci, ale tady u nás, těžko.“

Položil před Petra rukopis, dopil pivo a nenápadně zmizel.

„Všivá doba.“

Ulevil si Petr.

Když i on dopil pivo, maličko slevil.

„Nothing is eternal. But fate is fate. Nic netrvá věčně, ale osud je osud.“

Až na chodníku si odplivne.

„Do kdy, kurva, budeme žít lásky na černo?“

Odpovědět si samozřejmě nedokáže.

V roce 1979 v počtu dvanácti opisů coby samizdat v edici s názvem:

Výslovný

Zákaz

Dalšího

Opisování

Rukopisů

Po roce 1995 čteny vybrané kapitoly při Nonstopčtení v Jazzové sekci, dále uveřejněny na dnes už neexistující webové stránce, poté zazněly v tříhodinovém pořadu internetového Radia Halo Futura.

LÁSKY NAČERNO

Ze strojopisu do elektronické podoby

převodli Pavel Hruška a Petr Burda

Grafická úprava Jan Seidl

Neprošlo jazykovou úpravou

Vydala Společnost pro queer paměť, z. s.

Na Strži 1683/40, 140 00 Praha 4,

roku 2017 jako svou 1. publikaci

www.queerpamet.cz

e-mail: queerpamet@queerpamet.cz

